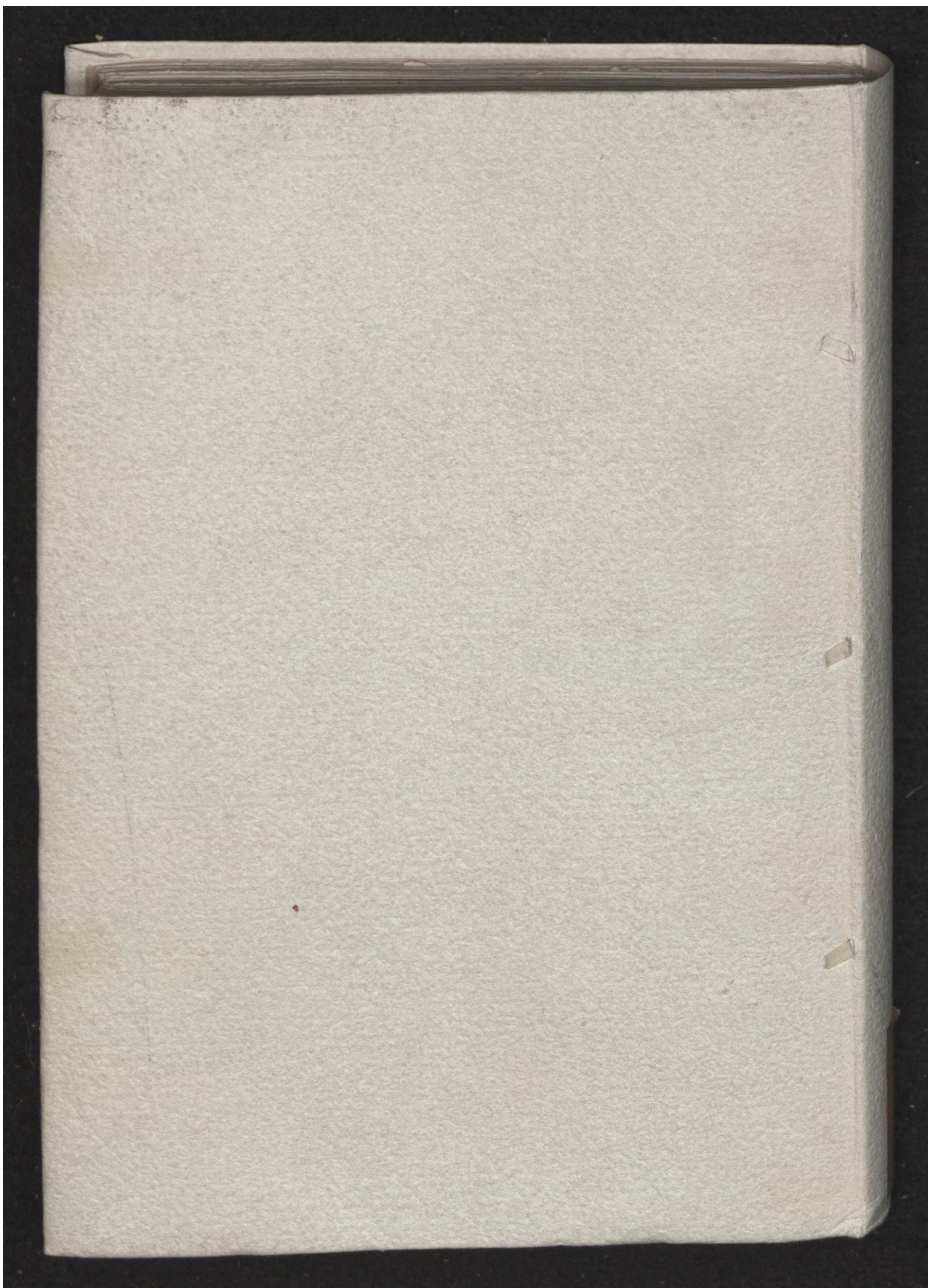
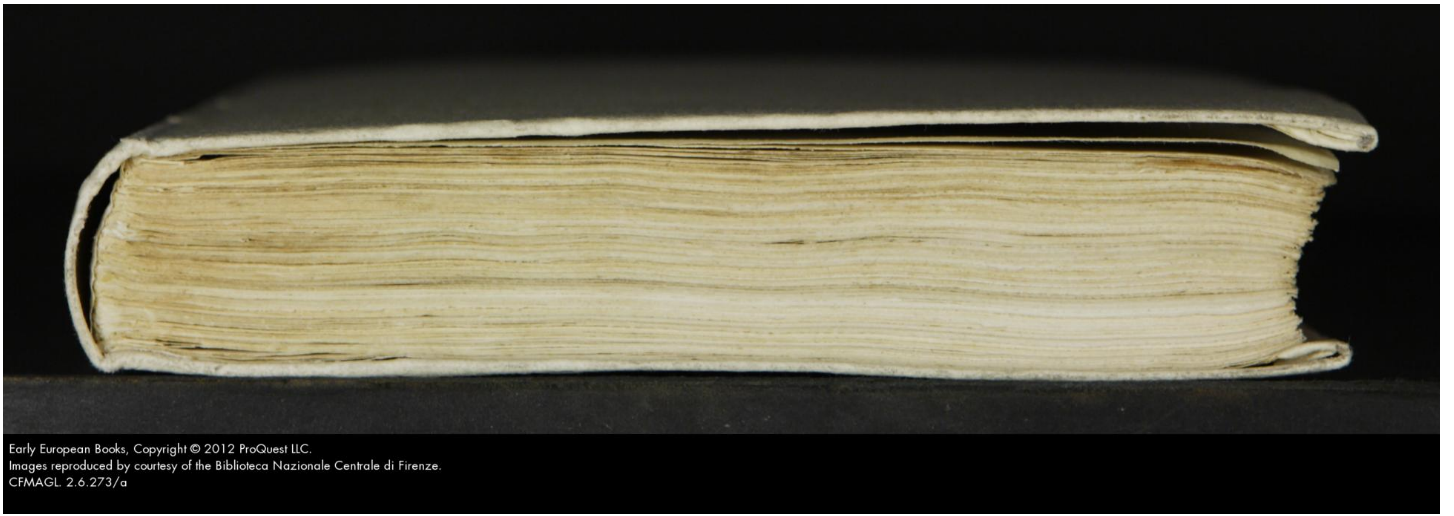

2
6
273

XXII

LVGDVNENSE

Concil

~~Maal~~

Durant

1569

656

IN SACROSAN-CTVM LVGDVN. CONC. SVB GREG. X. GVILELMI DVRANTI COGNOMENTO SPECVLATORIS Commentarius.

NVNC PRIMVM A SIMONE MAIOLO V. I. C. ASTEN. INVENTVS, ET IN LVCEM EDITVS, MARGINIBVSQVE tum ad operis fidem, tum ad authoris laudem ab eodem exornatus.

Opus quod ultra annos tercentum latuit in hunc diem.

Ipsa sibi improbitas noxia; non alii.

FANI APVD IACOBVM MOSCARDVM. M. D. LXIX.
De Licentia Ordinarii, Et Reuer. P. Inquisitoris.
Cum Priuilegio Summi Pontificis ad decennium.

SANCTISS. AC BEATISS. D. D. PAPAE PIO QVINTO,

Simon Maiolus. S.

VGDVNENSEM Synodum quæ ſub Gregorio.x. tam frequẽti prælatorum, ac principum conſeſſu celebrata eſt, dudum mirabar nuſquam in priſcorum monumentis ſuo ordine extare deſcriptam, quum tamen a multis hinc ſæculis nulla fuerit, quæ tam breui (uidelicet trimeſtri) efficacius hæreſes euulſerit, & fidem Chriſti latiùs propagarit: conſtat etenim Græcos in ea Spiritum Sanctum etiam a Filio procedere profeſſos eſſe, Tartaros reliquaſq; adiacentes regiones ſacrum baptiſma, multis extructis cœnobiis, ſuſcæpiſſe. Quam rem cum curioſius exquirerẽ, occurrit mihi elegantiſsimus ille Guillelmi Duranti qui ipſi Concilio interfuerat, commentarius, deſpectus, imis tenebris iacens fermè incognitus: Et quia inter ſacrorum canonum profeſſores ille ut antiquitate, ita ſapientia, ac integritate præcellit, & reliqua eius monumenta ſummam in omni foro authoritatẽ conſequuta ſunt, non potui non magnifacere ipſius tam præclarum opus, uel hac præcipua ratione, quod eius Synodi conſtitutiones perpulcro ordine digeſſerit: & ex eo Mollinei deliramenta refelli poſſint. Cum itaque excudendum putarem, & ad pu-

blicam vtilitatem edendum, operæpretiũ duxi, alii nemini dicandum, quã sub Sanctitatis V. numine, & maiestatis auctoritate, nã ut hic ipse Guillelmus Diui Dominici tunc primo florentem ordinem subierat Beatitudini v. vt in ipsius ordinis, totiusq; orbis summo fastigio sedenti iure debetur. Commentarius etenim est in œcumenici Concilii constitutiones, quæ (vna tantũ excepta) in iuris corpore inclusæ sunt, & ab eo compositus, qui rei ipsi gestæ interfuit, quiq; constituentis Pontificis, & Cõcilii mentem intima notione perspexerat: ita ut tanto illustrior reliquis omnibus sit huius interpretatio quanto solis lumen cœteros ex reflexu factos splendores fulgore antecellit. Ideoq; iuremerito soli Maiestati V. dicari oportuit: præsertim quod primitiæ meæ sunt (licet ex agro alieno) quas Pontifici offerri æquum videtur. Me equidem non tantũ furti damnandum putassem si opus hoc celassem, verumetiã læsæ maiestatis, si quod ad Pontificẽ spectaret mihi arrogassem non aliter ac crimine repetundarũ damnatur qui compertã fisci pecuniam in suos vsus conuerterit. Sic itaq; Sanctiss. ac Beatiss. Pater rẽ ad ius, & proprietatẽ tuam pertinentẽ benigne, ac lubenter suscipe, tamquã longo tercentum annorum postliminio vindicatã, (& si ita dicere licet) ab interitu resurgentem. Bene valeat Beatitudo v. cuius sanctissimos pedes tota humilitate deosculor, orans illi Diui Petri annos, & in vniuerso orbe cõuertendo summam efficaciam.

Fani. XV. Cal. Maii. M. D. L X I X.

GVILLELMI DVRANTI COGNOMENTO SPECVLATORIS. VITA.

Per Simonem Maiolum multis auctoribus, ac peruetustis monumentis collecta.

VILLELMVS Duranti Narbonensi Gallia ortum ducit; & tametsi non satis constet clarisne, an obscuris parentibus genus traxerit; tamen uel ipsius testimonio compertum est eum Biterenensi Dioecese oriundum. Hic primam adolescentiam in Italia consumpsit Bononiæ, ubi litteris, ac moribus Italicis imbutus breui animum ad omnia usq; adeo uersatilem composuit, ut Italum non Gallum putatum ferant. Bernardi Compostellani, & Henrici Secusiani qui postea Cardinalis Hostiensis dictus est, auditor aßiduus tãtum sese indefessum præstitit in Sacrorum Canonum, ac legum studijs, ut quàm citißime eum præcæteris excelluisse omnes uno ore predicent, & ab uniuerso Bononiensi Collegio priuata arduæ quæstionis examinatione sese approbatũ fuisse, idem ipse scriptum reliquit. Lauream adeptus iuri Canonico publicè interpretando operam impendit: primum quidem (ut scribit Dipplouataccius) Bononiæ, deinde Mutinæ, quo loco Gratiani decretum commentariis exornauit, factusq; celebrior ob huiusmodi publicè interpretandi professionem sub Clemente IIII. Pontifice etiam Narbonense Capellanus, & Palatii auditor generalis efficitur circa annum ætatis trigeßimum quartum: quo magistratu & pie, & integerrime gesto, magnis multisq; auctus est dignitatibus Ecclesiasticis, canonicatibus, scilicet Beluacensi, ac Narbonensi, cum Carnotensi Decanatu. Mortuo Clemente Viterbii, & post triennalem Sedis Apostolicæ uacationem Gregorio X. creato, eiusq; iussu coacto Lugduni Concilio generali Guillelmus ipsius Papæ mandato in Synodo multas constitutiones promulgandas curauit, magna, atq; efficaci auctoritate: quas uniuersas sub Nicolao .III. cõmentariis exornauit. Cuius Pontificis iussu intermisso Palatij auditoris munere Patrimonio Beati Petri æquè tẽporalibus, ac spiritualibus curis præfectus est, & ob ingentes populorum factiones pluribus promulgatis statutis ciuilibus, et Ecclesiasticis Bononiæ, et tota Romãdiolæ Prouincia a quibuscumq; uniuersitatibus, Principibus, ac Baronibus iuramentum fidelitatis exegit Romanæ Ecclesiæ, & ipsius Nicolai III. nomine Regens, enim Rectorue, ac Comes Patrimonii nuncupatus est. Sed & Capitaneus generalis in uniuersa Romãdiola, Flaminia, Bononia, & Tuscia dictus est, sicut & Vrbino, Massa Trabaria, Reatinaq; Dioecese, ac aliis multis. Nec

solum bene gerendæ Reip. peritiam calluit, uerumetiam Re bellica peritissimus æquè, ac inuictissimus extitit. Exercitui etenim præfuit eo bello quod Romana Ecclesia fortiter tunc gessit aduersus perduellionis reas Ciuitates Prouinciæ Romandiolæ, atq; Flaminiæ; nō tamen bello semper præfuit, ut Castrorum ductator fundendo sanguini, sed ut militibus sumptus, atq; annonam erogaret, lites componeret, Castrorum classisq; negotia suo arbitratu perageret, quod uel ipsius testimonio compertum habemus: Quum uero Foroliuienses ab Ecclesia Romana desciuissent, nonnullaq; oppida oppugnassent a Martino IIII. debellatum illos mittitur; summaq; ope usus totam Flaminiam in ditionē Ecclesiæ restituit, fautoribusq; perduelliōnū in Pedemontanos relegatis obsides accepit illorum filios anno D. 1284. Qua tempestate quū Vrbinates Castrum Riparum, Massæ Trabariæ funditus euertissent, hic idē Guillelmus tunc Papæ Nuntius, & Romandiolæ Thesaurarius Romani nominis tuendi causa illud ipsum Castrum quod antea in monte situm erat in ipsa planitiæ construi, ac reffici iussit, primumq; fundamentis lapidem iecit loco amenissimo, ac amplissima planitiæ qua Methaurus in peninsulæ formā Castrum circumducit, suoq; de nomine Castrum Durantis appellauit. Cuius rei monumenta marmorea adhuc extant in ipsius nunc oppidi prætorio. Indeq; Comes, ac Marchio nuncupatus est, sicut, & alias Comes Gaballitanus dictus est. Cumq; præterea Episcopus Mimatensis in Gallia Aquitanica promotus esset, & non multo post tempore aliquot interpositis Pontificibus Bon. VIII. in Diui Petri Cathedra insedisset ab illo ad Rauennatem Ecclesiam transferri iussus est, sed constanti animo tanti Archiepiscopatus onus repudiauit. Indeq; cum iā senuisset ab eodem Bonif. nuntius ad Sultanum decretus est anno D. 1296. Peregreq; proficiscens hanc nactus occasionem ad Sanctiss. D. N. Sepulcrū suscæpto Diui Dominici habitu Nicosiæ quæ Metropoliatna Cypri Ciuitas est, clausit extremum diem, & in Dominicanorū AEde depositus, Pridie Nonas Iulii, quo loco in hunc usq; diem Epithafium marmore inscriptum uisitur. Tādem post trimestre cadauer Romam relatū est, & Calend. Nouemb honorificè tumulatur in AEde Mineruę sacello quo marmoreum monumentum multis carminibus rudiusculis ornatum adhuc inspicitur; quæ duo Epitaphia breuitatis gratia omittuntur, Multa uero suæ uirtutis uestigia reliquit; Speculū etenim iuris opus singulare composuit, quod Othoni Cardinali, Innocentii IIII. nepoti dicarat, qui cum postea Pontifex creatus esset, & Hadriani. V. nomen sumpsisset, iam hunc in Cardinalium cætum promouendū statuerat, sed immatura mors superueniens die Pontificatus quadragesima, omne conceptæ spei fructū ademit: authoritas tamen hominis ob egregiū opus aucta est, & omnium consensu Speculatoris cognomentum est consequutus, opus ipsum ex aliorū ueterū scri-

ptis in unum collectis uniuersum constat, nam uel integros Codices transtulit, ut in Noctibus Fanestribus dicturi sumus. Ideoq; Ioãnes Andreæ ei grandia furta obiicit, & Corniculam Flacci nuncupat, quàm q aliquando eiusmodi furta, et collaudat, ac imitatur, & iuremerito quod ex omniũ sententia si reliqua utriusque iuris bibliotheca deperderetur, hoc uno opere illustrari posset; tantæ enim apud omnes authoritatis est, ut ab utriusq; fori professoribus pater praxis celebretur. Fuit huius Speculi dupplex editio, & altera quæ posterior fuit longè auctior quam prima. Sub hoc eodem tempore Aureum Repertorium conscripsit Speculo quidem breuius, sed æque utile, quod Mattæo Vrsino Sanctæ Mariæ in Porticu Diacono Cardinali dicauerat. Hoc opus ego aliquando euolui peruetustis membranis; & tametsi Repertorii nomen inscripserit, non tamen indicis formam habet, sed omnifariam titulis constat. Cumq; ut supradiximus Concilio Lugdun. interfuturus esset non solum elegantem librum edidit, quem de Concilio inscripsit, sed etiam ingens uolumen quod Rationale nuncupauit; Augustinus quoq; Picolomineus, & Dipplouataccius Pontificale Episcoporum eidem attribuunt. Peracto præfato Concilio, quascumque in eo decretas constitutiones optimis commentariis exornauit, qui in hunc usque diem latuerunt, sicut & Repertorium. Quæ uero scripsit in Decretales Greg. ix. Nicol. III. & in Gratiani decretum alicubi extare hactenus compertum habere non potuimus.

PIO LECTORI SIMON MAIOLVS
V. I. C. ASTEN. S.

AGNVS profectò est scriptorum numerus qui ius vniuersum suis lucubrationibus illustrarunt; Sed lõge maior esset atq; præstantior nisi quamplurima veterum monumenta fuissent, vel barbarorum rapinis intercepta, vel inuidia suppressa: Nam quum ex veteribus ante impressionem in Italiam aduectam multas scriptorum Centurias sola iuris facultate extitisse Dipplouataccius scriptum reliquerit; Tamen paucorum perpauca extant fragmenta, multorum omnino nihil; nullius verò omnia quæ scripserit comperiri possunt, non sine magno luctu apud pios, & veritatis cultores. cuiusmodi de Guillelmo Duranti dicere possumus qui cũ inter vetustiores emicuerit, vt vnicũ Sydus (quãdoquidẽ Speculatoris cognomẽto ab omnibus est vno ore celebratus, & honorifice in Romana Curia versatus) multa quidem scripsit, Sed plæraq; in hoc nostrum sæculum non peruenerunt; Nam quum nouem Pontificibus fuerit accceptissimus, ante annos tercentũ, multorum scriptorum nactus occasionem varia edidit quã eruditissima scilicet Speculum, Rationale, Pontificale, De Concilio, quæ circumferuntur. Multa tamen alia præter hæc eleganter scripsit quæ propemodum sunt deperdita, vt Aureum Repertoriũ, commentarij in Decretũ Gratiani, in Decretales Gregorij Noni in Lugdun. Conc. Greg. X. in Decretales Nicolai tertii, quæ omnia ita ab hominum memoria exciderunt, vt nec hoc quidem apud multos constet an hæc ipsa scripserit. Quare cum antiquitatẽ hac ratione præcipua veneremur quod ab ea ad nos disciplinarum artes deriuarint, eisq; plurimas (vt dicebat Arist.) gratias debeamus qui libros edendo nobis prodesse curarunt, omni ope semp enixus sum, vt priscorum fauerem sententiis, & quid illi senserint summo semper studio sum perscrutatus oẽs latebras penetrans, vt si quod lateret antiquitatis vestigium, id in lucem restitueretur: Et (fateor) res hæc mihi successit ex sententia, nam præterq; quod quæsita plæraq; comperi (quorum cathalogũ non est præ-

ſantis negotij hoc loco deſcribi) nonnulla etiam omnino incognita in manus meas inciderunt, cuiuſmodi (quod ad ius canonicum ſpectat) occurrit commentarius ille elegantiſsimus quem Speculator ediderat breui poſt peractam Lugd. Synodũ Greg. x. qui tanto eſt cœteris elegantior, quanto breuior, & accuratior, tantoq; verior, quanto vetuſtior, & ad illas appoſitus conſtitutiones quas ipſe idem promulgari curauerat, & a legiſlatore ipſo ſenſum didicerat. Gregorius etenim decimus (de quo actum aliquando eſt vt inter ſanctos referretur) Lugduni generale Conc. coegerat accitis Epiſcopis quingentis, Græcorũ, ac Tartarorum Nuntiis, ac Paleologo Conſtantinopolitano imperatore, anno Domini M. C C. L X X I I I I. trimeſtriq; omne id opus peractũ eſt, Græci etenim reſipiſcentes fidem de Spiritu Sancto ſunt profeſsi, Tartari quoq; ſacrũ Baptiſma ſuſceperunt; quibus omnibus hic Guillelmus interfuit a Pontifice curandæ conſtitutionũ promulgationi præfectus, qui cum eius pontificis, & Synodi ſenſum cognoſceret tertio poſt expletũ Conciliũ anno comentariis conſtitutiones omnes in eo decretas exornauit. Quoniam vero ea Synodo de cauſarum patronis lex lata erat, quò & fideliùs, & cautius patrocinarentur ſub titulo de poſtul. c. properandum, in ea promulganda ſumma eſt in Curia ſuborta perturbatio quam negligẽs Gregorius ab inſtituto reuocari nequicquã potuit: aduocatos etenim ille odiſſe fertur quod diceret eos, ac tabelliones pauperum ſanguine victitare. Ea promulgata, & a Guillelmo elegantiſsimo cõmẽtario exornata poſt annos vltra xx. Bonif. 8. nouam ſexti compilationem edere coactus ipſam conſtitutionẽ properandum prætermiſsit multis adiutus cõpilatoribus inter quos Dynum Mugellanum fuiſſe conſtat Bononia Romã ad hoc opus accitum; qui cũ re peracta domum rediret multis a Pontifice muneribus cumulatus, ſpe Cardinalatus omnino fruſtratus, aiunt eũ in initinere animi mœrore confectum, & ob id aquã auidius potando in ænea ſitula animam expiraſſe: Ideoq; putandũ eſt ipſum fuiſſe regularum, & compilatorem, & explicatorẽ eodẽ tempore, ut vitæ, ac mortis ratio habeatur. Abolito igitur Gregorij. x. nomine, & cõſtitutione præfata a iuris corpore deiecta, hij commẽtarij ab omnibus intermiſsi ſunt: nam ſimile quidpiã in Decretalium compilatione ſub Gregorio nono contigerat: nã quum antea Honorianum corpus in vſu eſſet, & iam ab Hugone

atq; alijs explicatoribus fuisset illustratum solo rumore suborto de compilatione Gregoriana (qua vtimur) facienda, Honoriana cum expositionibus prorsus contempta est, licet omnes ferè constitutiones in Gregorianam translatæ forent, vt scripsit Ioannes Andreæ in addit. ad Spec. in prohemio, Ita fit vt hoc elegantissimum opus ab hominum penè memoria in hunc vsq; diem exciderit, quo tercentenus prope annus agitur non tantũ editi commentarii, sed ipsius etiam codicis qui huic luci causam præbuit: nam vsq; adeo vetustus, & contritus est abrasis, incognitisq; caracteribus conscriptus, vt vel lectio ipsa magnum mihi negotiũ fecerit, quũ præterea omnes titulorũ Concilii ordines nullo omnino prætermisso in ipso Codice continerentur. Quam ob vetustatem difficile fuisset nosse authoris personã, nisi id ob locos ex Speculo, quod sibi ascribit, citatos demõstraretur. & vicissim ob locos quos ex ijs commentariis suo nomine in Speculo deducit: cum preterea prisci scriptores qui statim sextũ Bonifatii explicationibus exornarant de hoc quã sæpissime meminerint, de quibus magis oportuné ipsius operis marginib⁹ dicturi sumus. Ea propter tam elegans opus sub Concil. Lugd. nomine euulgandũ putaui cuius, ac Greg. X. constitutiones sunt, licet in Sextũ translatæ, vnde Mollinæi impia mordacitas retundi possit. Cæterum non te lateat Lugduni bis generalè Synodũ coactam esse primũ ab Innoc. iiii. M C C X L V. Deinde sub Greg. x. vtraq; vero nũcupatim a Tridentino Conc. comprobata est: Sed & longe ante Decreti compilationem quæ fuit sub Eugenio III. M C L. Bis Lugduni Prouinciale Conc. expeditum est, sub Prisco Episcopo primo quidem octodecim Episcoporum; Deinde viginti. quorum canones nonnulli sunt apud Gratianum xvi. distin. c. sexta in fin. xxxv. q. iii. c. nullus de consec. dist. iii. c. i. de consec. distinct. iiii. c. si quis de alio. Sic itaq; non tãtum probabile esse duxi, vt hic præclarus labor in suam lucem restitueretur. sed ẽt non sine magna nota supprimi potuisse, præsertim quod tot, tantisq; argumentis apertissime liquet Guillelmi Duranti opus esse, cuius quæcumq; fragmenta apud oẽs summa veneratione colũtur quandoquidem oẽs sexti commẽtarii, vt Archid. Cler. Pisan. Io. Mon. Io. And. Gem. Nic. Dion. huius sententiis referti sunt ex hoc opusculo, vt recte coniicias quantus operis futurus sit successus, quamquã cætera authoris opera quæ summã redolẽt pieta-

tem eruditioni coniunctā cuiusuis beneuolentiam sibi facile cōciliabunt in hoc etiam, & legendo, & magnifaciendo, nisi quis dubitet Guillelmi opus esse, vt cordatus sane dubitare poterit nemo, stilus enim aliis omnibus eius scriptis concinnus est, dicēdi facilitate imperitis clarus, & rerum pondere refertissimus, vt eruditis satisfaciat, & consuetæ pietatis, ac veritatis vestigia cōtinere videatur, & se interpretari, enarrareq; profitetur quæ viderit, & quæ a legislatore ipso acceperit, quod, vel inde coniici potest, verum esse, quod legem patronis causarum datam tā sincero tractatu hic vnus inter omnes prosequitur, vt nullo alio Codice, vel scriptore contineri vnquā meminerim. Quod si te nulla moueat ratio, vt Guillelmi opus credas hæc te vna manifeste cōuincat quod sibi ascribat Speculū, rursum in Speculo suos hos cōmentarios esse attestetur: non tamen alia ratione suppressum hactenus putaudum est, quam quod magni prætii pignus possessum penes aliquos fuerit, vt cautius, & secretius huius dictis liceret ditescere. Tu itaq; si tanti Concilii ordinem desideras si rei gestæ in eo veritatem, si qui interfuerit narrationem postulas, si explicationem non dubiam, aut ancipitem, aut legislatoris notissimum sensum continentem, hunc suscipe, hunc perlege; qui profuturus sit tibi nō sola dicendi elegantia, sed rerū, ac sententiarū pondere; sitq; tibi totius ferme sexti breuis quædam summula quam paucis horis euoluas, & non magno labore possis memoriæ tenaciter commendare. Vale, & fruere.

SIMONIS MAIOLI V. I. C. AD LECTOREM CARMEN.

QVID Sexto admittis tot Commentaria Lector?
Frustra agis, obtundit plurima congeries.
Explicat hunc uero Speculator nomine dictus,
Clara quod ut Speculum cætera iura facit.
Hunc unum euoluas, qui cum tria sæcla lateret
Obsitus, emergit nuper ab Elisiis.
Lugduni hos canones dictauit, & explicat ipse,
Hic tibi sensa dabit, uerba dabunt alij.

ἀλφάβητος.

DIVINI, humanique inhiat qui præmia iuris;
Atq; in utroq; pedem ponere uult stadio:
Multa illi occursant dura. exantlanda laborum
Congeries. paßim monstra morantur equos.
Pauci ut ad optatam poßint contendere metam:
Quos non ulla ualet frangere segnities.
Despondet bona pars animum; cursúmq; remittit,
Pertæsa ærumnas militiæ, & decora.
Contigit id: patrijs donec cordata sonori
Stirps Vari, frontem sustulit è specubus
Durantes Ilhermus, amor Tritonidos æquæ:
Maiæ, Thesmophori; candida cura, calor.
Is, quæ infestabant astræos monstra receßus;
Contudit eximijs uiribus ingenii.
Dura emolliuit summotis undique scrupis.
Tum facilem culto præstitit ore nomon.
Consultos inter uel facundißimus: unde
Magna peritorum claßis, & egregia.
E durantéo fluxerunt pectore; quondam
Quot non durateus pectora fudit equus.
Hic legum Theseùs, hic Perseùs, hic Alcides.
Hoc magè non alius durat in ore uirûm.
Durat, durabit post ultima secla minorum.
Qui colitis leges: hunc legite. & satis est.

Eiusd. hypóthesis.

Quodnam opus hoc? Sanctum. reserat sacræ abdita legis.
Cuium opus est? Mollit qui dura, & mollia durat.
Quisnam hic? Qui nullo non durat, conditus; æuo:
Aurifluo cuius fulgens ori inuidet Hermus.

Eiusd. decáchordon.

Cui speculari amor est scitu pulchra, optima factu:
Excultum raudo comparet ære librum.
Certa, silens aliàs; rerum heic apparet imago.
Non librum, ueri dixeris hoc speculum.

Clara adeo, tetris longum suppressa tenebris;
Aetræ, Maiöli candor ea asseruit:
Gratum opus; hoc partu erecto, tumidoq; Metauro:
Fluuiorum patri gratum opus Oceano.
Iam qui innare optas diuini iuris abyssum:
Fac duranteo caudice, tutus; iter.
Eiusd. tetráchordon.
Puluerulenta nomon, thesimon si & grata palæstra est;
Fértq; in utroq; animus ludere gymnasio:
Duranti da operam. hic unus dabit optimus auspex;
Illustrem, duplici fronde redire domum.
Eiusd. dichordon.
Tetrica Pontificum pridem, atq; inuisa papyrus;
Illa, illherméa lampade clara placet.
Aliud.
Atra, nec atra uide Illhermi senis ora recocti
Non atra, ut Peliæ contigit ante; manu.
Aliud.
Vis uetera? Illhermus docet ante senißimus omnes.
Vis noua? Durantes en rediuiuus habet.
Eiusd. monóchordon, statuæ subscribendum Il. Dur.
Ille ego, qui duro, uirgæ haud obnoxius Hermis.
Eiusd. elogium, tumulo inscribendum Il. Dur.
Italiæ decus Illhermo durante manebat.
Italiæ decus Illhermo excedente recessit.
Iustitium indictum Europa, Libyaq;, Asiaq;.
Nec dum orbis parcit legum lugere parentem.
Aliud.
Plurima qui nouit, qui scripsit plurima: quondam
Durantes silet Ill'Hermus sub pondere saxi.
Non Hermus; cippo Herma sedet, durantis imago.
Eiusd. ad Il. Dur. tetrast.
Vix modò durares, duras qui Illherme; cadenti
Ni tibi Maiöli dextra tulisset opem.
Quid iustum magè, quàm fratrem succurrere fratri?
Maia Illhermum aluit, Maiaq; Maiölum.

De eod. & Maiolo aliud.

Semisepulta diu qui Illbermea promit in auras;
A'bq; situ, & tineis uindicat, & carie:
Si qua ullis meritis debentur præmia; tali
Omnia Maiölum pro pietate manent.

Aliud.

Rara hæc, Maiölus, qui propagauit in usum
Rémque hominum; Illhermi quæ tulit almus ager:
Si cui quis fructus uirtutis redditur; amplum,
Et dulcem tanta de probitate feret.

Eiusd. ad Maiol. dist.

Iam fugiens Durantis opus dum Máiole in ora
Fers hominum: ut uolitas cuncta per ora uirûm.

OMMENTARIOS istos tamquam ad Sexti compilationem non accommodatos quisquis temporum historiam minime nouerit, quàm facilimè reprehendet, quod in ipsa operis præfatione Gregorii nomen inscriptum sit, quum tamen sexto compilando Bonifatius authoritatem prestiterit. Sed sanè si quis per Annales uersatus didicerit Lugdunense Concilium sub Greg. X. fuisse celebratum, probabit etiam totam eius Synodi promulgationem eidem ascribendã, cuiusmodi est opus hoc ipsum quod nunc molior, & olim Speculator cõmentariis illustrandum curauerat. Plurimum etenim interest inter hanc quasi eius Concilii historiã, & magnum illud Bonifatii uolumen in quod ipsum Conc. ferme uniuersum, et alia quamplurima Pontificum decreta translata sunt. Qua ratione fit ut sub hac forma iuremerito Gregorio tribuatur, sub altera Bonifatio, & Cõmentarius utriq; sit operi accõmodatissimus. Expedit uero precipuã ob causam Gregorii nomen adfuisse, quoniã huius Concilii forma Mollinæi mordacitatem explodit, qui nobis calumniatur quod Bonifatio non modo sexti cõpilationẽ, sed ẽt Lugdunensem Synodum ascripserimus, & quasi putidã imposturam nobis obiiciens resecanda illa uerba In Concilio Lugdunensi, ausus est effutire, quinimo, & resecuit ipsa sexti inscriptione, qui si hanc Gregorianã editionem nouisset, non solum apte, sed necessario uerba illa apposita fuisse didicisset si suo in codice hoc qui sequitur uerborũ ordine inscriptionem expurgasset.

Sexti libri Decretalium in Concilio Lugdunensi editi, per Bonifatium 8. Compilatio. Quid obstat quin qđ ante annos fere triginta Lugduni editũ fuerat hoc postea Bonifatius cõpilauerit? fueritq; earũ constitutionum compilator quarũ non idem auctor extiterat? Sed æquũ fuerat, ut quæ eo solenni Concilio decreta fuerant, ne in crastinum uiderentur abrogata, in Sexti editione confirmarentur, quod ægre ferens Molinæus, & illa subdole conatur subuertere, & dũ Sextũ resecando sanare putat, ineptissimam reddit inscriptionem, nam si uerba In Concil. Lugdun. abradenda essent nihil potest audiri absurdius illis uerbis. Editi compilatio, quũ dicendũ uerius esset compilati editio; Sic sacrilegũ est quod resecat, ineptũ quod post abrasionem admittit. Maneat igitur hæc inscriptio uellit nollit Mollineus, quem constat si non habeat quod reprehendat exquirere, ut calumnietur, tametsi frustra, ijs enim ipsis magis ad studia incendimur, nec ullo possumus calumniatore reuocari quin fide, & disciplinis utroq; iuxta ueritatis cultores integerrimi efficiamur.

INCIPIT APPARATVS DOMINI GVLIELMI DVRANTI SVPER CONSTITVTIONIBVS GREG. X. IN CONCILIO Lugdunensi nunc insertis in sexto Decretalium.

SVMMARIVM.

PROHEMIVM.

1 GREGORIVS [a] Iste prius quā esset Papa, uocabatur Theobald. unde quæritur [b] Quare Papæ nomen * mutatur. Resp. ēt ut ex nominis mutatione, hominis facta mutatio uideatur debet enim nouū hominem induere, & ueterem exuere factus Papa, ut de pœn. dist. j. c. sunt qui arbitrantur, de conse. dist. iiij. c. primo, & c. Ex quo, & c. Baptizādi nomen vij. q. j. c. scias, quinquag. dist. c. fertur. xl. dist. c. j quia non puri hominis sed

a. Corrigitur in cōpilatione Bonifacij, & in cip. Bonif. reliquis inscriptioni uerbis manētibus.

b Hanc, & sequentes glossas fere omnes Io. And. sibi ascribit in prohemio Bonifatii, tacito Guliel. nomine, Maiolus.

uicem Dei gerit in terris * ut de translat .c. quanto, & celeste 2
habent arbitrium, ut C. de summa trinit. l. i. in fin. uel hoc
Christi exemplo nomen beato Petro mutantis, cui cum prius Si-
mon uocaretur a se petra imposuit Petri nomen, ut xxi. dist. §. i.
prope fin. l. dist. c. exemplum. ij. q. i. c. decus omnipotens in princ.
xxxvi. dist. §. ecce. nemo enim prohibetur nomẽ ʼ, uel cognomẽ, 3
seu pronomen, sine fraude mutare, ut C. de mutat. nomin. l. unica.
¶ Seruorũ. dic. scilicet Petri, & Pauli, unde uersus Seruierãt ti
bi Roma prius Domini Dominorum, seruorum serui nunc tibi
sunt Domini, & facit de sen. exc. c. relatum in fin. i. q. iii. c. ex mul
tis in superscriptione, & cum sit Dominus * Dominantium hoc 4
ex humilitate dicit, sicut & imperator. C. de off. pret. pret. af-
fric. l. i. circa princi. & etiam omnium fidelium seruus est, unde
apostolus cum sim liber ex omnibus omnium me seruum feci, ut
xxvi. q. i. c. iam nũc. ¶ Vniuersis. Nota quod Papa se præmittit
quando scribit uniuersis, quod alij * facere non debent nisi quan 5
do scribunt certo generi personarum, quia impossibile est quod
littera perueniat ad maiorem se. ¶ Salutem. Nota quod per salu
tatioem * fit indignationis remissio ut lxiii. dist. c. cum Hadria- 6
nus in fin. instit. de iniur. §. fi. & per pacis osculum Sacramen
tis Ecclesiæ cõsentitur, de consec. dist. ii. c. pacẽ. ¶ Beneditionem.
Cum cunctis Christianis maior sit iure omnibus benedicit minor
enim a maiore benedicitur exemplo Melchisedech, qui abraha
benedixit, ut. xxi dist. c. denique. Benedicere autẽ populum de
bet qui Christum non metuit consecrare, ut. xcvi. dist. c. ecce. per
benedictionem autem prælati deuotè * susceptam uenialia re- 7
mittuntur, ut not. in Repertorio [a] in tit. de pen. & remiss. §. sci
re. uers. Aliàs autẽ ¶ Generale. Nota Concilium aliud genera-
le, siue uniuersale * quod solus Papa celebrat, aliud particulare, 8
siue prouinciale, & aliud Episcopale, quod prosequere, ut not.
xvii. dist. c. in summa. ¶ Lugdun. [b] In quo interfuimus * & ali- 9
quas de infrascriptis constitutionibus procurauimus [c] ¶ Et post
hoc ideo dicit nam quedam ex eis fuerunt post celebratum conci
lium promulgatæ uidelicet illa de elect. c. ubi periculum, & c.
licet canon. & c. nemo, & illa de off. ordin. c. ordinarii, &
qui [d] uidit testimoniũ perhibet ueritati ¶ Promulgandas constitu-
tiones. etiam statuuntur cum promulgantur. iiii. dist. §. leges.

a Gul. Durãti nõ solũ speculũ, & alia p plura monumẽta cõposuit, quæ circũferũtur: uerũ ẽt opus quod repertoriũ nuncupauit, quod ego vidi, & aliquãdo ĩ luce edã, de eo scripsi infra de elec. c. nulli ĩ margine Maiol.

b Guliel. Durãti interfuit Conc. Lugdũ. sub Gre. x, qđ ẽt attestatur Io. And. hic in c. ĩ. ĩ verbo, Grecorum sed & idem scribit hic ipse Guliel. infra de præben. c. i. prope fin. In quo Cõcil. interfuere quingẽti Episc. & fere mille alii prælati cum Grecorum, ac Tartarorum Nunciis, ac Paleologo Cõstantinopol. Imperatore circa annum 1274. & differt ab eo, qđ In noc. iiii. ĩdixerat Lugdu. anno Dñi 1245. de illo Gre meminit conc. Trid. sess. 7. c. 3 & sess. 21. c. 9. & 24. c. 3. De isto Inn. iiii. meminit Cõc. Tridẽ. sess. 7. c. 14. Maiol.

c Sesè procurasse, ut cõstit.

10 ¶ Vniuersos Nota constitutionem sedis apostolice * uniuersos ligare de constitut.c.fin.C.de summ trin.l.i.in princ.XXv.q i.§.si ergo ¶ Titulis. quid sit titulus not.de elect.c.dudum.ii.in fin.
11 & not hic arg. rubricas * huius libri authenticas esse, & ex eis argumentari posse a quod dic prout not. in speculo iudit. in tit. de disputat. & allegat aduoc. §. satis clare ad fin. Item est hic arg. quod rubr. sunt pars textus, & quod scriptor qui promisit pro certo salario librum scribere teneatur etiam illum rubricare ¶ Inseri. EX quo enim in corpore iuris inclusa erunt de ipsarum fide non poterit amplius dubitari sit intellige de fide instrum. c. pastoralis.

aliquot in dicta Conc. promulgarentur etiã ipse attestatur infra de elect. c. Quãuis, & ibi annotaui in marg. Maiol. d De se ipso innuit quod interfuerit, ut supradixit; quod loquẽdi genus traxit ab euãg. Io.c. 19. Qui utebantur sepe antiqui ut Stef. Troches. ĩ cle. de immuni. ec. de quo alias dicemus. Maiol. a Hunc locum se authore conscriptum citat ipse spec. in tit. de disput. & allegat. aduo. §. satis clare q. ult. & sub Gregorii. x. nomine hãc cõpilatione solet allegare, ut alias dicemus Maio.

DE SVMMA TRINITATE ET FIDE Catholica. Rub. I.

SVMMARIVM.

1 FIDELITAS mentẽ respicit deuotio actus extrinsecos.
2 Trinitatis personæ quomodo discernuntur.
3 Perpetuum, & æternum quomodo differant
4 Spiritus Sanctus a Patre, & Filio procedit exploso errore Græcorum
5 Trinitas est uniuersorum principium principians
6 Trinitatis opera operantia sunt inseparabilia, secus de operibus operatis
7 Romana Ecclesia sola de fide quæstiones terminat
8 Doctorum ordo præcipuus est in Ecclesia
9 Doctores qui; & qui Magistri
10 Græci in Conc. Lugd. resipiscunt ad mandatum Paleologi Imperatoris Constantinopolitani
11 Græci in fide inconstantes
12 Ignorantia cunctorum mater errorum, & non excusat
13 Hæreticus est, qui Catholicam assertionem, nec negat, nec asserit, sed tacet.

Greg. X. In Conc. Lugdun. Cap. I.

FIDELI *primo dicit quod Spiritus Sanctus eternaliter*
procedit a patre & filio tamquã ex uno principio, sic te-
net profitetur, & docet Sancta Romana Ecclesia, & sententia
orthodoxorum patrum, & doctorum, tàm Latinorũ, quã Græco
rum, secundo dannat omnes qui præmissa negare, uel contrariũ
asserere præsumpserint ¶ fideli. *quoad * mentẽ, deuota quoad* 1
exteriores actus quasi dicat humili ¶ Professionem. *idest confes*
sionem de religios. domib. c. religionũ ¶ Eternaliter. a *nam pa*
*ter generans * filius nascens, Spiritus Sanctus pariter ab utro* 2
que absque initio semper, & sine fine procedit, ut sup. eo. c. fir-
miter propè princip. & C. de summ. trinit. inter claras, de cons.
dist. iii. c. omnes, unde uersus, Eternum uere sine principio, sine
fine: arg. ad hoc. ff. pro soc. l. nulla: Quandoq; tamen eternum
*ponitur * pro perpetuo, ut de celebrat. missa. cum martha. §.* 3
cæterum. uers. hoc autem nouum. Quid autem sit perpetuum, &
quibus modis accipiatur not. x. q. ii. c. iii. §. perpetua, & ff.
pro soc. l. i. Sed ad hoc opponitur, Nam trinitas est unum uni-
uersorum principium, ut sup. eo. c. firmiter propè princ. & c. dã
namus. §. nos autem. Quomodo ergo dicitur æternitas ubi
est inuenire principium, Resp. dic quod trinitas est principium
principians suorum effectuum respectu creaturarum non respe-
ctu diuinitatis, seu diuinarum personarum, & sic sumitur ibi in
principio erat uerbum, &c. & in psalmo Tecum principiũ &c.
¶ Et filio. b *hic ergo confunditur error Græcorũ dicentiũ Spi*
ritum Sanctum a patre tantum, & non a filio procedere in fo-
mentum sui erroris inducentium leg. C. de summ. trinit. l. ii. ubi
dicitur Spiritum Sanctum quia ex summo rerum parente spera
mus, & accipimus &c. & illud Euangelium spiritus qui a pa-
tre procedit, &c. Item quia in Simbolo apud eos edicto quod in
missa cantatur continetur qui ex patre procedit. Sed ad hoc, &
similia responderi potest quod licet ibi tãtum dicatur de patre
non ob hoc concluditur quin, & a filio procedat, tenendum igitur
*& credendum est ipsum procedere ab utroq; * & ideo merito* 4
Ecclesia addidit declarando in simbolo prædicto, filioq; & bene
ut de cons. dist. v. c. de spiritu, & c. saluator; nec aliud dici po-
test, nam pater, & filius idem sunt essentia, substantia, seu natura

ut in

a Hanc totam gl. tacito nomine Guliel. ascribit sibi Io. An. hoc loco Maiol.

b *Vniuersam hanc elegantissimã glossã trãstulit in rem suã, Io. An. hic & Gul. nomen a quo desũpsit: omnino prætermißit.* Maiol.

ut in princ.c.firmiter,& c.damnamus,§.uerum,de conf.dist.iii.
c.omnes,ergo quod a patre procedit, & a filio procedere intelli
gitur non sic aũt est in homine mortali,nã ibi pater,& filius duo
sunt in ueritate licet fictione iuris unum sint, & una caro censea
tur,ut xxxv.q.iii.§.hac auctoritate,& .C.de Impub.& al.subst.
l.fin de conf.dist.iiii.c.si quicquid. Sed nõne hæc constitutio su-
perflua est,nam hoc idẽ dictum erat sup.eo tit.c.firmiter ubi di
citur Spiritus sanctus pariter ab utroq; &c. Sed dic quod hic
expreßius modũ proceßionis notat,uidelicet quod non tamquam
ex duobus [a] principiis,&c. Damnantur ẽt hic contrariũ sen-
5 tiẽtes ℣ Sed ex uno. hoc ideo dicit quod sola trinitas est * uni
uersorum principium, ut prædixi, errant ergo qui dicunt quod
Spiritus sanctus habeat duo principia. unum uidelicet a patre
aliud a filio. ℣ Sed vnica spiratione, Ergo una communi, &
eadem numero spiratione procedit a patre,& filio quia insepa-
6 rabilia * sunt opera trinitatis de conf. dist.iii.c. omnes in fin.
xxviii.q.i. c. sic enim neq;.in prima colum. quod uerum est de
operibus operantibus, nam opera operata non sunt inseparabilia
ut in præd.c.omnes ad fi. Pater ergo,& filius sunt unũ princi-
pium in spirando Spiritum sanctum, & not.quod spiratio respi-
cit actũ spiratum, ut patet ibi spiritus ubi uult spirat, ut de re-
nunt.c.nisi.§.uerum,proceßio uero spirationis effectum, ut ibi,
Sed mistico spiramine uerbũ Dei factum caro,&c. Et in hymno
Veni redẽptor. ℣ Profitetur, & docet. ut patet de conf.dist.iii.
c.fin.de conf.dist.V.c.pen.& fin.sup.eo tit.c.i. & XV.dist.c.i.
& in utroq; simbolo, & .C.de summ.trin. per totum. Quod er
go Romana Ecclesia de fide Catholica tenet,& docet, a cunctis
fidelibus est,& deuote tenẽdum, & credendum .xvii. dist.c.huic
sedi xxiiii q.i.c quoties &.c.quoniam uetus,& de baptis.c.maio
7 res,& in prædicta.l.Inter claras .§.suscipimus,nam * quæ-
stio fidei ad eam pertinet,ut xii.dist.c præceptis,& in præd.cõ
cord. ℣ Fidelium. [b] hoc ideo dicit quia nihil ad nos de hijs qui
foris sunt,ut de diuort.c. gaudemus propè princ. & Xxiiii. q.i.
§.si autem eX corde,quãuis, & ab illis oporteat bonum habere
testimoniũ,ut de consec.dist.i.c.iubemus. viii. q.j.c. licet ergo,
& de sacr.unct.c.unico.§.ad eXhibendũ. ℣ Magistro. sic sup.

a Eius qd hic dicit author, meminit in spe. in tit.de summ. trinit.& fide cathol uers.ul. quo loco sese in hac cõstit.dictũ rũ pollicetur, Greg.x.consti. appellãs ut ipsius mos est hãc cõpilationẽ allegare,ut aliàs dixi,et ita procul dubio hic idẽ author est qui, & spec,cõposuit. Maiol.

b Omnẽ hanc glosã Io.And. trãstulit in suũ nomẽ, Guliel.a quo sumpsit authoritate prætermissa. Sim. Maiolus.

c.damnamus in fin.de priuil.c.antiquos de for.cōpet.c.fin.xxii. dist. §. i. de heret. c. ad colendā § laycis.c. Sancta Rom.C. de sanctis. Eccl.l.iubemus, & in prædicta.l.Inter claras, ¶ Ortodoxorum. idest Catholicorum de præsump.c.litteras, ¶ Patrū. xv.dist.c.i. ¶ Doctorum. doctorum * ordo quasi præcipuus est 8
in Ecclesia, ut de heret.c.cum ex iniuncto.§.cum igitur per Doctores * autem intellige prædicatores, ut ibi, & prælatos, ut 9
xliii.dist.§.i. Possunt ēt Doctores dici qui aliquas scientias docent, sic accipitur de magist. per totū, & .C.de professor.& medic.l.magistros qui ēt professores uocantur, ut not. de religios. domi.l. Religionū. Magistri aūt dicuntur hij quibus præcipua cura rerum incumbit, & qui magis quā cœteri diligentiā, & sollicitudinem rebus quibus præsunt debent, ut .ff.de uerb.sign.l. quibus. ¶ Latinorum. ut Augustinus, Hieronym. Amboros. Greg. & alii, ut.xx dist.c. de libellis. xv. dist c. Sancta Romana, ¶ Et Græcorum. ut Ioan. Chrisost. Cirilli, Athanisii, Didimi, & Ephesini Concilii, ut in præd.c. de libellis, & .c.Sancta Roma. & de cons.dist.v.c.de spiritu.& c.saluator.xv.dist.c.i.& in primo lib.sentent.dist.xi.in fin. ¶ Et vera. bene dicit, si enim uera non esset bene posset in melius comutari, ut xxii.q.iiii.c.incōmutabilis, de pœn.dist.i.c.nouit.xxxv.q.ix.c apostolicè, & c. sequen.& de accusat.c.qualiter.i.cū suis cōcord. ¶ Sed quia non nulli. ut Græci, prout sup.dictum est, uerum quidā Episcopi græci, & alii clerici, & laici de mandato * Imperatoris, [a] & Ec- 10
clesiæ Græcorum in Conc. Lugd. publicè professi [b] sunt, prout hic dicitur, & simbolū cum adiectione illa filioq; præsente toto Concilio cantauerunt, & utinam quod ore cātauerunt corde credant, ut xxiii dist.c psalmista. Vtinam eos ad hoc induxerit feruor, & deuotio fidei non calliditas, siue metus, nam, & aliàs ad unitatem Ecclesiæ redierunt * de baptis.c licet, ¶ Irrefragabilis. 11
idest incontradicibilis, & irretractabilis de off.ord.c. irrefragabili de præscrip.c. Sanctorū nā iniuriā facit Reuerēdiss. Synodo, & c.ut C. de sum.trin.l.nemo clericus xxxv.q.ix.c. loci. xxv. q.i.c.a sanctis, & c.seq. ¶ Ignorantiam. * quæ est mater cūctorū 12
errorū, ut xxxv iii.dist.c.ignorantia, nam sine rerū ignorantia errari non potest, ut ea.dist.c. quamuis errabant ergo eo quod

[a] Hic Imper. Cōstantinopol. fuit, noīe Michaele Paleologo, qui ob hāc piā professionē, tantū in se oriētaliū sacerdotū, ac monacorū odiū cōcitauit, ut illi morienti locus sacer ad sepult. cadaueris ueti tus sit, ut refert Platina in Nicol.4. Maiol.

[b] Hanc abiurationē Græcorū fatetur Io. An. Se didicisse a Gul. hoc loco ita scribit ī uerbo Græc. atq; hac professione moti ēt Tartari sacrū baptis. susceperūt teste Plat. Maiol.

scripturas ignorabit, ut not. xxxvii & xxxviii. di. c. si iuxta. & c. seq. Sed nunquid ignorantia eos excusat, Resp. non imo ignorans ignorabitur, ut ead. dist. §. i. & c. qui ea de hoc dixi in spec. a eo. tit. ¶ Pro lapsi. ut patet de baptis. c. licet, ¶ Erroribus. lxxxiii. dist. c. error sup. de rescrip. c. sedes. ff. mand. l. qui patitur sup. de sponsal. c. inter opera, ¶ Damnamus. in princ. & in fin. deberet. c cum Christus, & c. excõmunicamus, & dic infra ¶ Reprobamus. idest reprobando damnamus, ¶ Asserere. sup. dixit, negare. Quid igitur si quis, nec negat, nec asserit, sed tacens sic sentit, quod est præter ista duo, ut xxii. q. ii. c. ne quis. Resp. licet talis hijs uerbis non comprehendatur nihilominus tamen
13 hereticus * ex mente huius constitutionis iudicatur arg. de hæret. c i. xxiiii. q. iii. c. hæresis, & c. hæreticus, i. q. i. c. quicũq; & sup. in primo uerbo huius cap. quia licet non pronuntiet ore, tamen Deus audit in corde. xvii. q. i. §. Si ergo.

a Patet lectori horum commentariorũ authorem eundẽ esse qui & Speculũ composuit. Maiolus.

DE ELECTIONE. Rub. II.

SVMMARIVM.

1 LEGES abrogatas recitare, discere, uel docere prohibitũ est.
2 Lege abrogata, ratio durat, & circa eã disceptari potest.
3 In Pontificis electione multa sunt specialiter obseruanda.
4 Cardinalium duæ partes in Papæ electione concordare debent.
5 Cardinali uno dessiciente de duabus partibus non ualet electio.
6 Cardinales possunt renunciare certæ formæ Pontificis eligendi.
7 Cardinales possunt statuere, ut maior pars eligere possit Põtifi.
8 Compromissum Cardinalium non ualet uno contradicente.
9 A Compromissarijs electus ab omnibus electus uidetur.
10 Electa persona non cõputatur in duabus partibus in scrutinio.
11 Brachiũ sæculare inuocandũ duabus partibus nõ consentiẽtibus.
12 Papa de plenitudine potestatis est supra omne Concilium.
13 Cardinalibus dissentientibus olim poterant uocari, Episcopi, clerus, senatus, & principes.
14 Cardinalium collegium non potest creare Cardinales.
15 Cardinalibus cibaria sublata fuere Viterbii in obitu Clem. iiii.
16 Excommunicati sunt qui ui impellunt Cardinales in conclaui.

17 Deus punit peccata non solum per Iudices, sed ět per populos.
18 Laici habent iurisdictionem cum potestas Ecclesiastica defficit, aut in scismate clericorum.
19 Cardinalium duæ partes, non Collegii totius, sed præsentium tantum requiritur.
20 Cardinales absentes citandi non sunt.
21 Cardinales in remotis agentes, lapso decendio non expectatur.
22 pontifici eligendo nulla certa forma obseruata.
23 Scrutinii seruandi forma.
24 Cardinalium ordines tres, Episcopi, Presbiteri, Diaconi.
25 Cardinales singuli nominare possunt plures in Potif.
26 Papa statim atq; electus est, & immantatus, non eget intronizatione.
27 Papæ statim ubi electus est nulla exceptio obiicitur; secus Imp.
28 Excipi potest de hæresi contra Papam, ět post consecrationem.
29 Laicus in Papam electus perseuerat in sede.
30 Concilium generale a solo Papa conuocatur.
31 Pontifex criminosus, naturalis, fatuus, minor, excommunicatus non deponitur.
32 Cardinalibus accusatis de simonia, uel reperta uxore Pontificis quid fiet.
33 Cardinalibus electoribus nihil potest obiici, & infringatur electio iam facta,
34 Excommunicato cõmunicari posse, uide casum notabilem.
35 Necessitas nulla maior Ecclesia Acephala.
36 Nominatio etiam nuda est irreuocabilis.
37 Verba quæcunq; apta sunt ad exprimendã Pontificis electionẽ.
38 Scrutinio pendente semper locum habet accessus.
39 Cardinalis singularis an possit impedire dissolutionẽ scrutinii.
40 Scrutinio publicato suffragium est irreuocabile.
41 In Papæ electione non fit collatio meriti ad meritum.
42 Pœnæ constit. licet, de elect. locum habent ubi duo sunt electi Pontifices.
43 Ecclesia non iudicat de occultis.
44 Papa eligi potest de clero.
45 Papa mortuus a uiuo sepellitur.

46 Papæ electio fieri debet ubi moritur, in Ciuitate uidelicet.
47 Papa moriente extra curiam, pauci Cardinales poterunt procedere ad electionem.
48 Cardinalis eger potest exire conclaue, renuncians uoci suæ.
49 Papa an eligere poßit sibi successorem.

Greg. X. in Conc. Lugd. Cap. I.

VBI PERICVLVM a hæc constitutio reuocata fuit primo (ut dicitur) per D. Hadrianum Papam, & deinde per D. Ioannem Papã, & hodie in Curia pro reuocata habetur, b frustra ergo membranas occupat, ut xix. dist. c. si Romanorũ. quia in scripturis nihil omnino debet esse superuacuũ, ut lxxvi. dist. c. huius, & C. de appell. l. ampliorem. §. in reffutatoriis. C. de prec. Imper. offer. l. fin & sup. in prohemio. §. sanè, ideoq; ipsi non intẽdo glossare uel prosequi exponendo nã simul est prohibitum discere, & docere, ut C. de malef. & mathem. l. culpa: abro-
1 gatæ * enim legis recitator, & auditor pœnam meretur, ut C. de uet. iur enul. l. fin. §. hæc omnia, & ubi fundamentum non est superedificari non potest, ut i. q i. c. cum paulus, & c. illi offertur de presb. non baptiz. c. ueniens xxiiii. q. i. c. ubi sana. Verũ
2 quia licet Ciuile ius destruatur ratio tamen * eius durat, ut ff. de capit. minut. l. Eas, & i. dist. c. consuetudo, & arg. ff. de fonte. l. i, §. hoc interdictum eandem, & sup. de const. c. translato. Ideo aliqua circa huius materiæ notitiã disputabo, & licet dñi Cardinales formas pro suo uelle uarient tamen super hoc a doctoribus traditum est, & quod super hoc sentio reseruabo. Notandũ igi-
3 tur est quod in electione Summi Pontificis aliqua sunt * specialiter obseruanda, & est illa ratio quia tunc nullus est superior ad quẽ poßit haberi recursus, ut eo. tit. c. licet, & xxiii. dist. c i. uers.
4 Sedes apostolica. Primum c est quod duæ * partes Cardinalium concordare debent ad hoc ut ex electione in Papatu ius acquiratur, ut eo. tit. c. licet. Sed non uidetur hoc speciale quia nec uallet quod fit ab ordine decurionum, nisi duæ partes adsint, ut ff. de decret. ab. ord. fac. l. iii. ff. quod cuiusq; uniuers. no. l. planè. Sed dic quod in iis iuribus non dicitur quod duæ partes debeant

a Cõmẽtarios istos ad hoc cap. fuisse Gul. attestatur Io. And. hic in gl. in uerbo Cõcil. in 3. additione quo loco dicit Gul. gl. facere noluisse, sed tãtũ tredecim specialia tradere, ut uerũ est, & ex ipso contextu ita esse comperies. Maiolus.

b Tametsi hoc tpe Hadr. v. & Gul. cognomẽto speculatoris hæc const. pro abrogata haberetur in curia Iñ post ãnũ circiter trigessimũ, videlicet 1298. Bonifa. 8. eã suæ iseruit cõpil. i vi. eo. tit. & ita ẽt. refert. Io. An. qui Gul. meminit hic i gl. cõci. 3. addit. dicẽs Garsiã ẽt. glossare noluisse sed hodie ea pro iure utimur ut iã dixi. Maiolus.

c Primũ speciale in Electione Pontificis.

cōsentire, sed quod debent adesse. Secus aūt est in aliis electionibus in quibus sufficit maioris partis concordia, ut sup. eo. tit. c. quia propter, & de hiis que fiunt a maio. par. c. & si maior pars duplo in aliquem conuenerit non poterit minor pars aliquid opponere ad extenuationē zeli, meriti, uel auctoritatis. inf. eo. c. si
quando. ¶ Quid si unus * Cardinalis de duabus partibus desit, 5
Resp. non uallet quod agitur, ut in præd. c. licet. uers. Præterea. Nisi Cardinales expresse renunciarent prædictæ constitutioni, licet, secundum Goffre. Sed nunquid possunt ei renunciare, uidetur quod non quum sit ius publicū & pro bono publico, & in fauorem totius Ecclesiæ inductum, ut dist. i, c. ius publicum, & in præd. const. licet in princ. Iuri aūt publico renunciari non potest ut de for. compet. c. si diligenti, & de sent. exc. c. contingit, & ff.
de pact. l. ius publicū & l. inter debitorē. Sed dic contra * arg. 6
de maior. & obed. c. hiis quæ, & c. cum olim, ut facilius Ecclesiæ de pastore prouideatur, nam difficilè est multitudinem siue duæ partes conuenire in unum arg. lxiiii. dist. c. i. de cons. dist. iiii. c. sicut in sacramentis. ff. de arbitr. l. item si unus §. principaliter, & de concess. præb. c. quia diuersitatē, possunt ergo formam compromissi, uel aliā prout eis placuerit sequi. Dominus tamen a meus dicit quod expresse renunciare non possunt, sed tacitè sic compromittendo uidelicet, uel uiā aliam eligendo ut in uers. prox. Sed
nunquid possunt inter se concorditer ordinare, * ut ualeat electio 7
a maiori parte omnium celebrata, arg. præd. decret. licet, uers. præterea ibi nisi maior concordia, &c talis enim non solum a maiori parte imo etiam a toto collegio intelligitur esse electus sicut, & ille qui a cōpromissariis eligitur, ut dicā in uers. prox. unde per talem ordinationem non fit contra prædictā const. imo secundum eam secundū Ber. compostell. b Vno aūt contradicēte
* non posset compromitti, uel prædicta ordinatio fieri quia in 8
re communi potior est causa prohibentis, ut ff. comm. diuid. l. Sabinus, & not. sup. eo. c. quia propter. ¶ Quid ergo si compromittunt in aliquos ex se uel extraneos, & illi eligunt aliquem nomine collegii, certè talis erit Papa, quia ex ui compromissi non solum a duabus partibus, uerū ēt a toto * collegio intelligitur esse
electus arg. eo. tit. c. in causis. §. fin. & c. cum dilectus. §. i. 9

a Hostiensem innuit, quē, & patrē, & Dominū nūcupat, lumen iuris, et multis semper encomiis eum prosequi solet ut patet in spe cul. in probæ. uers. nouissime Maiolus.

b Fuit hic Ber. Cōpost. canon. Bonon. Innoc. iiii. familiaris & eiusdē capell. atq; ab illo prouocatus Greg. Noni decretales cōmē. elucidauit, floruit circiter ānos 1250. & illius pulcra monumēta Deo adiuuante aliqñ ego ipse in lucem edam. Simon Maiol.

Sed nunquid persona electa cōputabitur in numero duarum par-
tium, uidetur quod sic. ff. quod cuiusq; unius nom. l. plane; dic con
tra, ut sup. eo. c. cumana, & de sortileg. c. iii. ubi de hoc, & ex-
presse probatur in Nouella constit. Innoc. iiii. extrauaganti. eo.
tit. c. quia frequenter, ubi dicitur sic statuimus igitur, ut defun-
cto Sanctæ Rom. Eccl. antistite, & c. eius corpore tradito sepul-
turæ Cardinales qui in eod. loco fuerint cessante scismate, seu uio
lentia laicorum Pontificem eligant nullis absentibus fratribus ex
pectatis. Si quis autem ex Cardinalibus a loco in quo summus
Pontifex obijt, & electione instante discesserit eligendi potesta-
te se ipsum illa uice priuabit, Et is uniuersalis pastor, & Epis-
copus habeatur qui a duabus partibus fratrum præsentiū elige
10 tur, electo in duabus partibus minime cōputato, * & hoc uerū
est quando proceditur per uiam scrutinij. Sed qñ per uiā cōpro
missi computatur persona electa, ut sup. eo. tit. c. cum in iure. Sed
quid fiet si duæ partes nullo modo consentiunt, Resp. inuocetur
11 bracchium * seculare, ut in uers. Prox. & sequ. arg. xvii. dist.
c. nec licuit in fin. xi. q. i. c. petimus. xxiii. q. v. c. de liguribus, &
ponantur in uno cōclaui, ut inf. eo. c. in fin. & c. seq. & xii. q. i. c.
i. ff. dam. inf. l. quod conclaue, sic enim quandoq; est, & præsens
constit. super hoc satis salubriter prouidebat, a que cū tā solēni
Concil. approbante fuerat promulgata mirū est quomodo absq;
uniuersalis saltim particularis requisitione cōcil. fuerit reuocata
ff. de reg. iur. l. nil tā naturale & de reg. iu. c. i. Iniuriā n. facit
iuditio Reuer. Synodi si quis semel iudicata, & recte disposita
reuoluere cōtenderit, ut C. de sum. trin. l. nemo clericus in princ.
ad idē in auth. quib. mod. nat. eff. legit. post mediū in. §. nos nō la
tuit, coll. Vi. ubi dicit incōpetens est, que unde exclusa idest refor
mata sunt rursus ad Rēpubl. reuocare supple, ut iterū ī nutentur
ad idē vi. q. ult. c. qd bene, ut xv. dist. c. sicut. xxv. q. i. c. sunt qui-
dā, frustra siquidē Cōcil. approbatio, & assensus requiritur si
sic sine Cōcil. qd tā solemniter agitur, reuocetur. Sed tñ potuit de
plenitudine potestatis secundū quā potest Papa b sup omne Cōcil.
12 * quicquid placet ut sup. eo. c. significasti. Indulgeat ei Deus, qui
cām prœbuit reuocādi: Posset et tunc religiosi, & clerici uoca
ri ut lxxix. dist. §. i & c. si quis pecunia, & vii. q. i. c. factus est

a Ideo reuocata qd mortuo Greg. x. cū hec cōst. fuerit obseruata electus Innoc. V. uixit menses 5. rursus seruata eletus Had. V. uixit dies xl. & preterea multi Card. illo tpe sūt defuncti putauit curia hāc cōst. mortis causam fuisse. Ideo Io. XXII. uim eius suspendit: ut Io. And. hic et refert Gem. hic. §. hoc sacro col. iii. Maiolus.

b Eius. n. authoritas semper excepta uidetur, ut Abb. not. in c. significasti de elect. & Felyn. in c. nonnulli de rescrip. et Car. Caietan. in lib. de auctor. Pape & Concil. c. 7. Maiol.

& xxiii.dist.c.i.uers.Quapropter,& sup.eo.c.ne pro defectu,
& lxiii.dist.c.obeuntibus,nam Episcopi * & Clerus uniuersus 13
& senatus,& plures etiam principes ad hoc uocandi sunt,ut ea.
dist.c.quia sancta,& .§ Electiones,& .§.Principibus,& xxiii.
dist c.i.circa mediũ,uers.Saluo,& in uers.Secundo ; Sed illud a-
biit in desuetudinem,ut ead.dist.§.uerum,& .§.sequen. Nam ho-
die hoc ad solos Cardinales spectat,ut xxiii.dist.c. In nomine in
princ uers.Quapropter, Imo ipsi quasi metropolitani sunt quia
Papa consecratur ab eis,ut ibid.in uers.Quia sedes. ¶ Sed nũ-
quid tunc Cardinales poterunt alios de nouo creare,cum quibus
ualeant concordare,dixit dominus meus,quod sic. Si enim pos-
sũt creare Papã,multò fortius Cardinales sic not. [a] Hug.lxxix.
dist.c.nullus.i.arg.pro eo.qui filii sint legit.c Per uenerabilem.
Sed certè hæc ratio non procedit * nam capitulũ creat Episc. 14
non tamen potest creare rectorẽ,ut tit ne sed.uac.c.Illa. Et uide
in speculo in tit.de statu monac. uers. xxi. Vtile est igitur quod
in uno conclaui ponantur,ut sup. uers.Prox. & eis cibaria sal-
tim delicata,donec concordauerint sabtrahantur, sic factum uidi
mus * Viterbii [b] post obitum D.Clementis Papæ IIII.arg. 15
V.q.V.c.non omnis,& .xxiii.q.iiii.c.nimium:super quo satis præ
sens constitutio prouidebat,arg.tamen cõtra lxxxvi.dist.c.pasce
Sed solue p.l.ff.de reg.iur.l.quod quis ex culpa,& xxiii.q.iiii.
c.displicet. ¶ Sed nonne ponentes eos,& custodientes in concla-
ui,& eis consentientes eis sunt excommunicati, * Videtur quod 16
sic ut de sent.excom.c.nuper,& .c quarto,nã laicorum uiolentia
est in electione Romani Episcopi remouenda,ut præd.const.In-
noc.quia frequenter, & electus populari, seu militari tumultu
non apostolicus,sed apostaticus est dicendus, ut lxxix. dist.c.Si
quis pecunia,arg.contra de sent.excom.c.ueniens, & .c.uolunta
te.xxiii.q.V.c. prodest interdum, & .c.de occidendis, debent enĩ
hii qui plurimorum perditio esse possunt per seculares comprimi
potestates. xVii.dist.c.nec licuit in fi. xi q.i.c.petimus,quia pri-
uilegium meretur amittere qui permissa sibi abutitur potestate
xi.q.iii c priuilegium,& sup tit.prox.c ii & Deus punit * pec 17
cata nõ solũ per Iudices uerum etiam per populos xxiii.q.V.c.
remittuntur, & § seq. Item laici habent iurisdictionem intra

Ecclesiam

[a] De hoc Hug. uide p Io. An. in addit.ad specul. in prohe. §.p.uers.porrò,& ego aliquando Deo adiuuante illius nonnulla scripta in luc ẽedã Maiol.

[b] Specul.florebat Clem. iiii. tpe cuius Põt. obitus Viterbii accidit,quo sese ab initio pontificatus eõ tulerat. Huic .n.ac aliis quã plurimis Põt. pãnos circiter quadragĩta familiariß.fuit, ut opportunis locis demõstrabitur.Maiol.

Ecclesiam cum potestas ecclesiastica defficit, ut xxiii. dist. q. v.
18 c. principes, & cum clerici scisma faciunt * ut in præd. c. de li-
guribus, & cum aliqui per ambitionẽ papatum habere uolunt, ut
lxxix, dist. c. si quis pecunia, & suffragium, & assensus principũ
in electione Papæ est requirendus, ut vii. q. i. c. factus est, & xxiii.
dist c. i, uers. Quia propter sup. uers. Sed quid fiet. Et in electione
Summi Pontif. cum nullus sit superior aliqua sunt specialiter ob
seruanda, ut in const. licet. §. fin. Item primates nobiles impediẽ-
tes electionem Papæ anathematizandi sunt, non dicit anathema-
tizzati, ut lxxix. dist. c. si quis ex sacerdotibus, isti aũt non impe
diunt, sed promouent eã, ueruntamen quicquid sit de iure Roma
ni Pontif. taliter electi de facili, & libenter tales ab excommuni
catione absoluunt. ¶ Sed nũquid exigitur quod duæ partes om
19 nium Cardinalium eligant, Resp. non * Imo duæ partes præ-
sentium, ut. ff. de decret. ab ord. fac. l. iii. ff quod cuiusq; uniu. no.
l. nullius, & C. de decur. l. nominationum. lib. x. & x. q. ij. §. hoc
ius porrectum est, uers. Ibidem seruientium, nullus enim citandus
uel expectandus est, ut in uers. prox. & congregati solum debent
eligere, ut lxxix. dist. c. si quis pecunia; arg. tamen contra. C. de
præd. cur. l. ij. lib. xii. & uide in Speculo nostro a in tit. de sindi
co, uers. Item quod non est. Vbi ergo duæ partes adsunt totũ col
legium adesse uidetur, ut in prædictis legibus, ut sup. eo. c. scri-
ptum. §. penul. & fin. & uide sup. uers. primo. b ¶ Secundũ spe
20 ciale est quia fortè nullus Cardinalium absentium est citandus *
uel expectandus, ut in præd. const. Innoc. iiii. ut sup. uers. sed nun
quid persona: quia qui scit certiorari non debet, ut. ff. de act. emp.
l. i. in fin. & sup. c. cum inter uniuersas. Secus est in alijs electio-
nibus, ut sup. eo. tit. c. quia propter, & c. quod sicut, & c. bone ij.
Quidam tamen non habent prædictam const. pro decretali, imo
dicunt standum esse iuri communi. ut uidelicet citandi sint qui sũt
in eadem prouincia, ut sup. eo. tit. c. coram & præd. c. cum inter
quod enim non mutatur quare stare prohibetur? ut. C de testam.
l. sancimus. Est aũt prouincia Romana inter Capuanã, & Pisa-
nam prouincias, ut sup. de off. uicar. c. sua nobis. Sed prius dictũ
de offitio seruatur, licet quandoq; aliqui de gratia expecten-
tur quando propè sunt, non tamen citantur cum præsens constit.

a Hinc liquido constare potest eundẽ hũc Gul. esse qui, & Specul. dictus est. Maiolus.

b Secundũ Speciale in electione Pontif.

eos per decendium expectari non tamen citari iubeat. ¶ Sed se-
cundum hanc constitutionem pone quod aliqui Cardinales sunt
ita remoti quod nullo modo possunt uenire infra decē dies ad lo
cum ubi electio debet celebrari nunquid præsentes poterunt sta-
tim ad electionem procedere ante lapsum decendij. Et uidetur qđ
sic. ff. ad uelleia. l. aliquando. §. fin. & hec propter periculū mo-
ræ. Sed in hac constitutione simpliciter dicebatur quod expecta
re debeant per decē dies tantum, simpliciter ergo intelligenda e-
rat, ut. ff. de aleator. l. i. §. quod uerò, & sup. de priuileg. c. quia
circa. Possent enim absentes uti felici diplomate. ff. de uerb. obli.
l. continuus. §. cum ita circa fin. unde ante decendium procedere
non debet, quia iuris beneficium nō est illis auferendū, ut xxviii.
dist. c. de hijs. Nec sunt etiam ulterius expectandi * ut in hac cō 21
stitut. dicitur. Alij tamen contradicunt arg. sup. eo. c. cum inter
uniuersas, & c. in genesi, & in præd. §. cum ita in fin. Sed, & si
omnes adsint, uel si aliqui absunt periculum tamen sit in mora ces
sabit expectatio decendij arg. sup. eo. c. qđ si §. si autem. ¶ Nun
quid ergo aliquis ex Cardinalibus conqueri poterit de contēptu
ex quo duæ partes in aliquem consenserunt. Resp. non cum nec
sint de necessitate expectandi, ut dixi, quia, & omnis exceptio ex
cluditur, ut patet in præd. decret. licet. §. i. & cui denegatur ex-
ceptio multo fortius actio. ff de superfic. l. i. §. quod ait in fin.

a Tertiū speciale in Pōtif. electione.

¶ Tertium a speciale est quia hic non est ex necessitate aliqua
forma seruāda * nisi solum concordia duarum partiū, ut in de- 22
cret. licet, uers. statuimus ibi electus fuerit, & receptus, &. §. fi.
Imo quocunq; modo appareat duas partes consensisse in aliquem
tamquā in electum ille ius habet. & uerus Papa est, & idem erat
olim in alijs electionibus ante constit. illam de Papa, sed non hodie
ut not. in c. perpetuus. Tamen Cardinales seruant formā scrutinij

b Quartum speciale in eligendo Pontif.

uel cōpromissi, prout eis placet. ¶ Quartum b speciale est quia
quando Cardinales procedunt secundum formam * scrutinij eli 23
guntur duo genera scrutatorum. Eliguntur enim tres qui de-
beant scrutari uota omniū de collegio, & alij tres qui primo scru
tari debeant uota illorum trium scrutatorum, & cum sint tres
Cardinalium * ordines, uidelicet Episcopi, Præsbiteri, Diaconi, 24
unus scrutator de quolibet ordine in quolibet genere assumitur, in

aliis autem electionibus duo ex scrutatoribus scrutantur uotum tertii, ut dixi in Speculo a eo. tit. ¶ Quintum b est nã quilibet Cardinalis de consuetudine habet non solum unã imo duas, uel plures in electione uoces, nã potest in scrutinio nominare nõ solũ unũ
25 sed plures * quotquot uoluerit in quos consentit arg. lxi. dist. c. studii. sup. eo. c. cũ tã. dicens consentio, uel nomino primo. A. secundũ. B. tertio. C. & ex tali nominatione aquirit quilibet illorũ nominatorũ unã uocẽ, uel cõsensum, ita qd hac uoce cõputata qui habuit duas partes obtinebit. Si aũt hac uoce cõputata quilibet triũ noĩatorũ inuenitur duas partes habere quia forte, & alii cardinales noĩauerint quẽlibet eorũ primo nominatus obtinebit secũdum Ber. Conpost. in aliis aũt electionibus talis consentiendi modus tamquã incertus non sustinetur, ut sup. eo. c. in electionibus. ¶ Sextũ c est quia ex quo electus, uel receptus est aliquis a dua
26 bus partibus, & immantatus non indiget alia * intronizzatione, uel confirmatione, quia dum eligitur, seu recipitur confirmatur, & habet plenam, & liberã administrationem, ut in d. c. licet §. i. & in præd. c. si quis Papa, & xxiii. dist. c. in nomine post medium, uer. Plane, & de usu pallij c. ad honorem, sicut, & Imperat. ex sola principum electione absq; alia confirmatione administrare potest, ut legitur, & not. xciii. dist. c. legimus, Bernard. dixit quod ex sola electione habet administrationem temporalium, spiritualium uerò postquam insignia recepit hoc si electus fuerit Episcopus, secus si presbiter, uel diaconus secundum Alb. quod nõ placet, ut not. in Spec. in tit. de rescrip. præsent. §. ratione aũt causæ, uers. Item quod obtentum. Dominus autem meus scripsit quod nominatus in Papam non administrat donec receptus fuerit, ut in uers. prox. ibi sed pone. ¶ Septimum d est quia postquam duæ partes Cardinalium in aliquem consentiunt, uel eum
27 recipiunt ammodo contra illum nulla exceptio * admittitur, ut in prædict. decret. licet, uers. statuimus ibi absque ulla exceptione admittatur, & ad hoc bene facit infra eodem titulo cap. si quando, & est ratio quia nullus est superior per quod hoc ualeat diffiniri, ut supra uersiculo Notandum. Secus in electione Imperatoris, ut supra eodem titulo, capit. uenerabilem. §. uerum, & aliorum inferiorum Prælatorum,

a Quintum speciale in Pontif. electione.

b Etiam lippis constare potest ex hoc loco authorem eundem esse qui & speculator uulgo nuncupatur. Maiolus.

c Sextum speciale in eligendo Pontifice.

d Septimũ speciale in electione Pontif.

ut sup.eo.c.dudum,& de appell.c.constitutis ij §.fi. & de cõcess.
præben.c.post electionem §.fin. Posset * excipi de hæresi con- 28
tra electum cum etiam iã consecratus de hoc ualeat accusari, ut
xl.dist.c.si Papa quia cui damus accusationem multò fortius ex
ceptionem,ut sup. Idem etiam dixit Hugo.& Io.in quolibet cri-
mine notorio,ut not.in prealleg.c.si Papa, Innoc. Papa dixit q̃d
Papa accusari potest de hæresi [a] sed non potest de hoc excipi con
tra ipsum. ¶ Quid ergo si duæ partes nominant,eligunt, uel re
cipiunt aliquem laycum euidenter uxoratum,uel penitus illitera-
tum,& huiusmodi,nunquid talis habetur pro summo Pontif. Et
uidetur quod sic * per Decret.licet: Vbi dicitur absq; ulla ex 29
ceptione admittatur, sic enim scriptum est licet durum sit, ut.ff.
qui,& a quib.manu.lib.l.prospexit.vi.q.iii.c.scriptum. Super
hoc dicunt quidam quod talis non est Papa habendus cum non sit
capax huius honoris arg.xl.dist.c.sicut sup.de summ.trin.c.fir-
miter.§.una in fi.nec obst.præd.decret.licet quia ibi supponitur
quod idonea persona sit a duabus partibus nominata, seu recepta
quia non est uerisimile quod Cardinales talem eligant, ut.ff de
off prætor.l.i.circa fin.arg.tamen innuit cõtrarium lxxix. dist.
c.si quis pecunia. Alij dicunt quod hoc casu debet concilium con
uocari per quod hoc expediatur quod non placet, nam Conciliũ
* generale conuocari non potest,nisi per solum Papam, ut xvii. 30
dist.c.multis. Sed & si congregatum esset non posset iudicare de
se ipso [b] si se pro Papa gerit,ut xxi.dist.c.nunc autem, Si aũt
sit aliter criminosus,uel naturalis,uel simoniacus,uel fatuus, uel
minor, uel excommunicatus, * & huiusmodi contra eum nulla 31
exceptio admittitur, sed Dei iuditio reseruatur, ut xl.dist.c.i.
Idem etiam est si contra formam iuris eligatur,ut inf.uers.tert ũ
decimum, ibi quid si aliquis. ¶ Quid si Cardinales accusentur
quod simoniacè elegerunt nunquid hoc probato talis electus depo
netur. * Item quid si uxor eius qui electus,& consecratus est in 32
Papam,quæ mortua [c] putabatur eũ repetet; de hoc not.in præ-
dic.c.si quis pecunia. ¶ Sed nunquid contra Cardinales electo
res poterit de excõmunicatione,uel * suspensione excipi uide 33
tur quod sic quia hoc est ius commune, ut sup. de consuet. c. cum
dilectus,& sup.eo tit.c Illa,& quia dicitur in præd.const.licet.

a Accusari potius põt Papa quã contra eũ excipi,ex sñia Innoc.4 q̃d est specialissimum in hoc casu. Maiolus.

b Conciliũ de Papa non iudicat.

c Papæ uxore supueniẽte quid agendũ.uide de re hac gl. not. in d.c si quis pecunia.79.dist. & ibi Archid. & Io.de fant. p gl.in c. agatu sa.27.q.ii. Maiolus.

absq; ulla exceptione, &c. subaudi nisi legitima, uel ibi loquitur postquam electio celebrata est. Sed iuris est quod tales exceptiones non admittantur: mens enim prædictæ const. est quod prætextu huiusmodi exceptionum electio non differatur, ut ibi patet in fin ibi in Romana uero Ecclesia, &c. Grauiter ergo peccat qui non commodum Ecclesiæ uniuersalis, sed interesse proprium considerans eam differt, & hoc est quod in canone dicitur sacerdotio careat, qui capta promissione non recto iuditio de electione decreuerit, lxxix. dist. c. si transitus ad idẽ. viii. q. ij c. dilectissimi: quia cõmunis utilitas est priuatæ merito preferenda, ut sup. de postul. c. bonæ, & vii. q. i. c. scias. ff. pro sot. l. actione. §. labeo. ¶ Sed
29 quid si alicuius Cardinalis excommunicatio sit notoria? & uidetur quod alii, nec in isto actu, nec in alio quocunq; sibi communicare debeant, ut de sent. excom. c. cum desideres. xi. q. iii. c. cum excommunicato. Imo mortaliter peccant ei cõmunicando, ut de his quæ ui met. ca. fin. c. sacris, & xxxii. q. V. c. Ita ne. Super hoc potest dici quod si sine scandalo posset excludi excludendus est alias eligat cum eo securè secundum ea quæ notantur secundũ papam in pred. decret. licet: uel dic indistincte hanc, & consimiles exceptiones propter moræ periculum, & superioris defectum admit
34 tendas non esse, nec peccant alii * communicando illi quia hoc faciunt auctoritate præd. decret. licet ut xxiii. q. iiii. c. qui peccat. xiiii. q. v. c. dixit, unde alio iure impediri nõ debet, ut. ff. de riuis. l. seruus. §. si quis riuum. Præterea in casu necessitatis Ecclesiarum bene communicatur excommunicatis, ut xi. q. iii. c. quod præ
35 decessor, sed nulla potest maior ecclesiarum esse necessitas * qui ubi Ecclesiæ sunt [a] acephalæ xcv. dist. c. olim. xxii. dist. c. omnes ii. q. Vi. c. ad Romanam. ¶ Sed pone postquã nominatus est, prius quam recipiatur aliquis de duabus partibus cum nominantibus pœnitet, nec uult eum recipere, sed uult contra eum aliqua excipere numquid admittetur, & si admittatur quis erit tunc iudex super hoc, dixit Dominus meus eum admittendum ex causa arg. de accu. c. accedens. §. fin. sup. uers. Septim. arg. tamen contra inf. uers. Vndecimum. Et episcopi Cardinales erunt iudices qui obtinent uicẽ metropolitani, quia electũ consecrare habent, ut xxiii. dist. c. in nomine ante medium ibi quia, nec sedes apostolica, &c.

a Acephala ecclesia.

quia antequam ſuum aſſenſum præſtiterit non poteſt dici electus
ſed.potius nominatus, nec poteſt adminiſtrare antequam recipia
tur, ut dicitur, vii.q.i.c.factus eſt, & c.ſequen. & ſic poteſt in-
telligi xxiii.diſt.c.i ibi electus tamen ſit uerus Papa, &c. & in
præd.conſtit.licet.uerſ ſtatuimus, ibi, & receptus, &c. & arg.
ſup. eo.tit.c.in cauſis §.i. quod ſi fecerit punietur ſicut, & alius
electus ante confirmationem adminiſtrans punietur, ut ſup. eod.
c.Noſti. Ego credo quod quam cito duæ partes in aliquem con-
ſentiunt ille ſuum præſtet aſſenſum ſtatim ſibi ius eſt aquiſitum,
ut decret.licet, nec aliquis de illum nominantibus amplius uerbū
ſuum poterit reuocare * ut.xliii.di.§.pariter nec ſemel aproba 36
tum ulterius reprobare, ut viii.q.ij.c.i & .ii.nec contra eum ex-
cipere, quia inter eum, & Eccleſiam eſt quaſi ſpirituale matri-
monium iam contractum, ut ſup.eo.c.cum inter canonicos.§.pen.
Imo nollens illum recipere excommunicandus erit arg. in præd.
decret.licet, uerſ ſi quis autem, &c. & .c.publicato, nec eſt ius in
repetitione de qua in præd.decret.licet, mentio fit, ſiue loquatur
de receptione ad oſculum pacis, ſiue de obedientia præſtita, ſiue
de cathedratione ſecundum Papam, quia ſine hijs ex ſola electione
& nominatione animo eligendi facta ius illi aquiritur in Papatu
ut illum ſua authoritate accipere, regere, & adminiſtrare poßit,
ut xxiii.diſt.c.i.poſt mediū, & lxxix.diſt.c.ſi quis pecuuia, ſup.
uerſ.ſextum, & inf.uerſ.prox. Imo ſufficit ſi tamquam Papa ſa-
lutetur, ut lxiii.diſt.c.cnm Adrianus, uel ei inclinetur, ut de hiis
quæ fi.a maio.par.cap.c.ex ore. ¶ Octauum a eſt quia nō eſt
uis utrum conſentiens in ſcrutinio dicat nomino, uel conſentio, uel
eligo arg.præd.decret.licet, uerſ.ſtatuimus ibi electus, uel recep
tus, &c. & de procurat, c.petitio, & ſup.uerſ tertium Imo qua
litercunq; dicatur dummodo duas partes habeat plenum ius aqui
rit, & ſua auctoritate adminiſtrare poteſt, ut ſup.uerſ.ſextum, et
ſup.uerſ prox. In aliis autem electionibus ſola ſimplex nomina
tio * nullum ius tribuit nominato, ut ſup.eo.c.qđ ſicut, in prin. 37
ii.q.vi.§.eſt autem in.l.nominationes. C.de appell. b ¶ Vnde-
cimum c eſt quia ſemper, * ſcrutinio pendente locum habet ac 38
ceſſus dicitur autem pendere quouſq; de Cardinalium ruptū, ſeu
ſolutum fuerit uolunate. ¶ Sed quid ſi unus dicit nollo quod

a Octauū ſpeciale in Pontif. eligendo.

b Nonū, & decimū ſpeciale deſiderātur uitiato Codice unde exēplū ſumpſi, & de decimo fit ab authore mentio infra prox. uerſ. & Io. And. hic in uerbo cōcil. in 3. addit. dixit tredecim ſpecialia a Gul. fuiſſe propoſita qđ, Gem. hic col.iii itaq; uetuſtas uitiū hoc induxit, & ſcriptorum nimia inſcitia. Maiol.

c Vndecimum ſpeciale in eligendo Pontif.

39 rumpatur; sed duret * Respondeo scripsit d. meus quod hoc impedire potest, donec ad prandium uadant, uel se ad alios actus cõuertant non ultra arg. C. de testam. l. Cum antiquitas. ff. de hære. insti. l. heredes. Sed & citra solui, seu rumpi potest maiori parte consentiente, nisi minor rationabile quid prætendat arg. de his quæ fiunt a maio. par. cap. c. i. ¶ Sed nunquid scrutinio publica

40 to poterit his qui aliquem nominauit consensum suum reuocare * & non resilire resp. non nisi per accessum secundum dom. meum sup. eo. c. publicato, & sup. uers. Septimum ibi sed pone per accessum autem potest, nam sicut sup. uers decimum, ab uno etiam solo nominatus posset ius aquirere per accessus, ergo scrutinio pendente saltim spes est debitum iri arg. Instit. de uerb. oblig. §. ex conditionali, non ergo potest reuocari consensus ne spes huius ex

41 tinguatur. ¶ Duodecimum est quia non fit in ea * collatio meriti ad meritum, quis enim scandalum esse dubitet quem apex tãta dignitatis atollit, ut xl. dist. c. ii. Neque zeli ad zelum, quia sine exceptione Papa erit qui a duabus partibus est electus, ubi etiã tantus est numerus bonus præsumitur esse zelus, ut sup. eo. c. Ecclesia. ii. Et hoc est com nunc etiam in aliis electionibus quando duplo maior pars non concordat in aliquem, ut inf. eo. c si quando. Secus si duplo maior pars non concordat, ut sup. eo. c. quia propter, & c. in genesi. fit tamen collatio numeri ad numerum. ut sciatur an aliquẽ cõsenserint duæ partes. ¶ Tertiumdecimũ [a] est in pœnis contentis in præd. cost. licet, quæ in aliis electionibus locum non habent, ut patet supra eodem cap. quia propter. ¶ Sed numquid locum habent pœnæ illæ, ubi solus unus defficit de duabus partibus, & uidetur quod tunc tam electus quam consentientes in eum prædictis tenentur pœnis supra uersi. Primum, ibi quid si unus sic enim scriptum est: licet per quam durum sit ut. ff. qui, & a quibus manum. lib.

42 l. prospexit. vi. quest. iii. cap. scriptum est. Sed dic quod pœnæ huius locum habent ubi duo * sunt electi arg. lxxix. distinct. cap. si duo, & cap. si transitus, ubi autem unus duntaxat eligitur, licet duæ partes ab initio in illum non consenserint non tamen locum habent in illis pœnæ prædictæ, imo sufficit si consentiant ex post facto, ut sup. uersi. Decimum, & seq. Caueat

[a] Tertiũdecimũ Speciale in eligendo Põtif.

tamen talis ne se Papam nominet, nec administret donec duæ partes in eum consenserint, & eum receperint, ut sup. uers. Septimum ibi sed pone, &c. Innocentius Papa dixit pœnas illas locum habere quando electio est a duabus partibus facta: et minor pars de facto alium eligit, sed si nulla electione facta, nec cōcordia de duabus partibus habita minor eligit non subiacet illis pœnis, licet delinquat, Imo possent cum illis alii consentire, ut dixi. Tu dicas quod siue ante, siue post electionem a duabus partibus celebratam aliquis a maiori duarum partium eligitur, nec ultra proceditur pœnæ huiusmodi locum non habent, sed siue ante, siue post nominatus a paucioribus quam a duabus partibus consentiat, & pro Papa se gerat, tam ipse, quam omnes ei adherentes pœnas ipsas incurrūt, ut in præd. decret. licet, & præd. c. si quis pecunia, & vii. q. i. c. factus est, & c. seq. ¶ Quid ergo si electus a paucioribus quam duabus partibus electioni de se factæ consentit, & pro Papa se gerat aliis Cardinalibus discordantibus, certè non proderit ei maior concordia Cardinalium subsequuta cum sit excommunicatus [a] nisi absolutus fuerit per eos qui prius ei non adhæserant, nec consenserant si postea ei consenserint, hoc enim ius remanet penes non delinquentes secundum dom. meum [b] sup eod. c. cum Vintonien. & sup. uers. septimum ibi quid ergo. Quid si aliquis electus est contra formam illius decret. licet, uel contra formam illius. c. xxiii. dist. c. i. Resp. si occultum sit Dei iuditio reseruatur quia ecclesia non iudicat * de occultis sup. ut ecclesi. 43
benef. c. ut nostrum, & de Simon. c. sic nobis in fin. ignorantia tamen probabilis eum excusat, sup. de clerico excomm. c. apostolicè. ¶ Sed quæritur utrum alius quā ex Cardinalibus eligi possit in papā, & uidetur quod nō arg. lxxix. dist. c. iii. & iiii. & v. & lxi. dist. c. nullus inuitis. Sed dic quod bene possunt Cardinales huic iuri renuntiare sicut contingit in aliis Ecclesiis prout not. sup. eo. c. cum inter canonicos nam & ex clero * eligi po- 44
test Papa lxxix. dist. c. si duo. Videntur enim tunc eligentes innuere quod nullus sit idoneus inter eos, & sic ualet electio de extraneo facta, ut xxiii. dist. c. in nomine circa medium uer. eligatur, & auth. de Episc. & cler. Electio autem Papæ non debet fieri nisi tertio die depositionis defuncti, ut lxxix. dist. c. nullius ꝗ.

a Papa excommunicatus a Cardinalibus absoluitur.
b Hostiensem intellige.

Sed

Sed secundum Hug. hoc hodie non seruatur, imo a uiuo mortuus
45 sepellitur * prout ibi not. Est etiam celebranda in urbe si commode ibi fieri potest, ut xxiii. dist. c. i. circa mediũ, uers. quod si prauorum, arg. sup. eo. c. bonæ. i. & c. cum Ter. alioqui alibi fiat ut in præd. uers. Quod si, uel, in ciuitate in qua, uel cuius dioecesi
46 curia * mortis Papæ tempore residebat, prout in præsenti const. statutũ erat, intelligitur autem ibi curia esse (quoad hoc) ubi Papa, etiam cum paucis Cardinalibus, & officialibus arg. xciii. dist. c. legimus propè fin. & C. de testam. l. omnium. etiam sicut dicunt quidam si transitũ inde faceret, nec ibi resideret. ¶ Quid
47 a ergo si pauciores * quam tertia pars Cardinalium sunt in illa Ciuitate, & alij sunt per alia loca dispersi. Resp. credo qđ illi pauci præsentes poterunt ad electionem procedere, aliis per decendium expectatis, prout hoc tempus præsent. constit. statuebat arg. ff. de iudic. l. si locus. ff. de arb. l. si cũ dies. §. i. & §. arbiter. ¶ Quid si aliquis ex cardinalibus nollens stare inclusus cũ alis
48 Cardinalibus, quia forte infirmatur, renũciat * uoci suæ, ut inde permittatur exire, nunquid ualet renũciatio talis, & nunquid rediens admittetur ad eligendum. Dom. meus Host. b cum hoc de facto contigit plenè not. hanc questionem de renun. c. nisi cum pridem. §. propter malitiam, dicens finaliter quod penitus de ijs quæ tempore in eius absentia facta sunt, conqueri non potest, hæc autem quæstio per presentem const. determinabatur, & per const. innoc. ut sup. uers. primum ibi, sed nunquid persona. ¶ Sed numquid c Papa potest sibi eligere successorem. Et uidetur qđ sic sicut Beatus Petrus sibi constituit successorem Beatũ Clementem, ut viii. q. i. & c. i. & arg. lxxix. dist. c. si transitus cum eadem potestate fungatur, ut sup. eo. tit. c. innotuit. Sed dic contra
49 * arg. ff. de iuris. om. iud. l. eũ qui in fin. Quia nec Moyses hoc potuit, ut viii q. i. c. Moyses. Tractare aũt posset cum fratribus de successore, ut in. c. si transitus, sed sibi constituere non potest, ut vii. q. i. c. petisti, quia hoc esset statum Ecclesiæ immutare quod facere non potest, ut xxv. quest. i. cap. quæ ad perpetuam xiiii. distinct. cap. sicut.

a Istã quæstio' transtulit. Ioa. And. & Gul. au ctoritatẽ, ac nomen recẽset hic in uerbo decem diebus. Maiol.

b Hostien. a spe cul. dñs. appellatus. de hoc dixi in c. ubi periculum. Maiolus.

c De hac quæst. uide Card. Caieta. de potest. Papæ in Apolog. 2. parte. c. 12. Maiol.

SVMMARIVM.

1 MALITIIS hominum omnino prouideri non potest.
2 Mora in electionibus suspecta est, & damnosa.
3 Dignitas, & personatus, quid remißiue.
4 Perpetuum, idest generale signum est uniuersalis constitutionis.
5 Exceptiones contra electionem, & postulationem.
6 Exceptiones contra personas eligentes.
7 Exceptiones contra personam electam.
8 Appellatio admittitur ante electionem prouisionem, & quando, & quomodo; si tamen fiat ad Papam, non ad alium.
9 Papa præsumitur ignorare conditiones personarum eligentium, & electarum.
10 Opponens electioni sine appellatione non cogitur ad iurandū.
11 Instrumentum publicum per se fidem facit.
12 Litteræ testimoniales sigillatæ fidem faciunt.
13 Verba omnia, & singula quam uim habeant, & cur iungantur.
14 Singulis positis non sequitur uniuersalis propositio.
15 Obiectiones, & exceptiones sunt sigillatim proponente.
16 Opponens homicidium, & similia sine specificatione punitur ipse, & qui ei adhærent, si appellent cum obijciente.
17 Obiectio aliquando uocatur accusatio.
18 Calumnia differt ab obiectione falsorum criminū contra electū.
19 Confitens quod prius negauerat, uel econtra poterit nihilominus causam suā prosequi, sed de piurio ex offitio punietur in fine.
20 Periurus non uidetur, qui heri unum dixit, hodie aliud putans bene dicere.
21 Calumniari dicitur etiam iniustam litem mouendo generali significatione.
22 Legitimum se esse an probet electus, an obijciens illum non esse legitimum.
23 Adulterium potius præsumitur quam matrimonium.
24 Legitimitatis pronunciatione omissa, an liceat obijcienti postea iterum agere.
25 Coram fieri dicitur quod sciente, & intelligente fit.
26 Appellatio contra electum qua forma interponenda.

27 Authenticæ personæ, quæ dicantur.
28 Testi singulari in iurisdictione posito an sit credendum, & an Cardinali.
29 Iuramenti forma in obiiciendis deffectibus electo, & tempus.
30 Iuramentũ corporale maioris auctoritatis est quã nõ corporale.
31 Episcopus iurans euangelia non tangit.
32 Iurans per præsens Euangelium, & non tangens, nulliter iurat, in casu huius.c.
33 Iurans, & membro alio quam manibus tangens non satisfacit, nisi mutilatus sit.
34 Iurare se paratum dicens non satisfacit, huic cap.
35 Instrumentum si dicat iurasse, subintelligitur corporaliter.
36 Instrumentum dicens, iurasse, non probat iuramentum formaliter præstitum.
37 Iurans se credere uera esse implet formam.
38 Obiectibus pluribus propositis, an sufficiat aliquos tantum probare.
39 Obiiciens, & non iurans non ualet appellare in casu huius cap.
40 Obiicens, & adhærentes ei repelluntur appellationis forma non seruata.
41 Iurare tenentur in forma, etiam ipsi adhærentes.
42 Adhærentes obiicienti, an poßint postea ipsi tamquam principales obiicere.
43 Roma commune forum, & patria.
44 Obiiciens defficiens in probatione, uolens electum excõmnnicatũ esse probare incõtinenti nõ auditur, sed iudex ex offitio inquiret
45 Defectus superueniens, an impediat electionem.
46 Probationes de nouo repertæ admittũtur postea in casu huius.c.
47 Ignorantia circa publica non est uerisimilis, aut probabilis.
48 Ignorantia per proprium iuramentum probari potest.
49 Ignorare præsumitur nisi probetur scire, quando hoc procedat.
50 Iuramentum ignorantiæ per procuratorem speciale fieri potest.
51 Iuramenti forma super ignorantia.
52 Iurans in appellatione, & non probans, postea superuenientibus probationibus iterum iurabit.

Greg. X. In Concil. Lugd. Cap. II.

CAP. II.

VT a CIRCA ELECTIONES. Nota hic tres modos tangi uacantibus Ecclesiis prouidendi sic sup. c. statuimus, & inf. c. si forte in princ. ¶ Malitiis. quibus indulgẽdum non est, ut inf. c. prox. & qui matr. accus. poss. c. significatæ. ff. de rei uend. l. in fundo sed potius obuiandum est, ut sup. de rescript. c. sedes. uers. ii. & .c. plerumq; ¶ Possibile. hoc ideo dicit quia non omnibus malitiis potest præcludere * uiam arg. vi. 1
q. i. c. si omnia, quia plura sunt negotia quam uocabula, ut. ff. de præscr. uerb. l. nam natura, qua enim cura consequi possumus, ne aliquis damnũ iniuria non det? ff. Commo. l. ad eos. ff. de act. emp. l. si ea res, & multæ uiæ sunt hominibus ad malitiandum, ut in auth. de nupt. §. mitiores. col. iiii. C. mand. l. ab Anastasio, & malas hominũ uoluntates ad plenũ prohibere nõ possumus, ut. XXXI. q. i, c. hac ratione in fi. Quid est enim quod homo semel malitiæ deditus non adinueniat, ut in auth. collat. vi. ut hij qui oblig. se p hab. res min. circa princ. ¶ Periculose. aduerbialiter ponitur, ut de pœnit. dist. i. c. periculose, mora enim * in electionibus, & 2
suspecta est, & damnosa, ut sup. eo. tit. c. cũ inter uniuersas, & .c. ne pro defectu quinquag. dist. c. postquã. ¶ Dignitatum. Quid sit dignitas * quid personatus colligitur, & notatur. iiii. dist, c. 3
deniq; in princ. sup. de const. c. cum accessissent, & de rescrip. c. sedes, sup. eo. c. statuimus. §. hoc autem, & de fil. presb. c. pen. & fi. & de cler. non resid. c. iii. & melius secundum proprietatem de præben. c. de multa. ¶ Perpetuo. b idest generali sic ponitur sup. eo. tit. c. Messana, & instit. de satisd. tut §. i. & .C. de eden. l. edita, nam omnes ligat sup. de constit. c. fin. & omne genus hominum tenet, ut C. de cond. & procur. præd. fisc. l. iin. fin. lib. xii. infra eo. c. perpetuæ, & hæc duo uerba ædicto, & perpetuo * sunt 4
signũ generalis cõstitutionis, ut. C. de legib. l. iii. ¶ Prouidemus. nota nouam utilem, & necessariam prouisionem, nam ante præsentem const. passim in electionibus, postulationibus, & prouisionibus appellationes interponebantur, & sic causæ sæpæ immortales efficiebantur ex quo multi indebitè uexabantur, & Ecclesiæ plurimum grauabantur, est igitur potius prouisio quam ius se-

a Gul. Durãti scripsisse cõmẽtarios in hunc canon. probat, Io. An. in c. indẽnitatibus. §. porro ĩ gl. apostol. inf. eo. quo loco sequitur opiniones huius authoris quem Gul. nũcupat cognometo Dur. ut opportunè dicã inf. hoc ipso cõmentario, Sed, & Imol. ĩ Clem. cõst. col. XXiii. refert Gul. Dur. scripsisse in hãc ipsam decretalẽ, & infra oportunius dicam. Maiolns.

b Io. An. uerbotenus sibi aseribit hanc gl. tacito Gul. nomine a quo desumpsit. Maiol.

eundum quod sufficit peremptorias exceptioues post litem contestatam proponi, ut C. senten. rescin. non poss. l. peremptorias, & C. de excep. l. siquidem, de lit. con. l. exception. Sed nonne hoc i. i. prouisum erat quia qui appellat etiam extra iuditiũ causam appellationis inscriptis assignare deproperet, ut de appell. c. cordi, sed ibi loquitur quando extra iuditium appellatur a iudice, hic autem secus. ¶ Electionis forma. quæ forma sit in electione ser
5 uanda, & quæ poßit, & contra formam electionis obijci * colligitur sup. eo. c. quia propter, & c. in genesi, & c. Ecclesia ij. & pluribus aliis. Item contra formam postulationis opponi potest quia non est concors, ut sup. tit. prox. c. bonæ, uel saltem quia non est a duabus partibus celebrata, & hoc quando unus eligitur, & alius postulatur, ut sup. eo. c scriptũ, uel quod postulatus est qui eligi debuisset, ut not. sup. tit. prox. in fin. Item contra prouisionem opponi potest quia non erat prouidendi potestas ad superiorem deuoluta, uel quod facta est per litteras surreptitias, ut sup. de rescript. c. super litteris, uel is cui facta est indignus, uel nõ capax est, ut de concess. præb. c. post electionem in fin. & de accu
6 sat. c. accedens, & similia. ¶ Eligentium. puta * quod omnes, uel aliqui eorum sunt excommunicati, uel suspensi sup. de consuet. c. cum dilecti, uel quod non excommunicati, uel suspensi illos scienter ad eligendum admisserunt secũdum ea quæ, not. secundũ Papã sup. eo. c. illa, & ix. q. i. c. nos in hominẽ, uel quod non habent uocẽ in electione, ut sup eo. c in genesi, & c. cumana. & de caus. poss. & propriet. c. cum ecclesia, & similia, ut sup. eo. tit. c. cum inter. Papa a a.n.t not. sup. eo. c. statuimus quod const. illa locum non habet quando quis obiicit cõtra personas eligentiũ Ber. uero dixit contra cuius opinio hic comprobatur aperte. ¶ Vel electi. puta * quod est excõmunicatus, incontinens, simoniacus, homicida,
7 periurus, bigamus, irregularis, & alia huiusmodi crimina, uel defectus, ut sup. eo. c. statuimus, obiectorum autem defectuum excommunicato fiet postea prout traditur infra eo. c. si forte. ¶ Vel facta. not. ergo hanc const. locum habere, siue appelletur ante electionem, postulationem, uel prouisionem, siue etiam post, & sic ẽt curiales interpretabantur prædictam const. statuimus, ut loquatur non solum quando appellatur a prouisione facta prout ibi di

a Hic Papa est Innoc. iiii. ut dicit. Io. And. in uerbo eligentiũ, quo loco meminit Gulie. in hac re. Estq; tibi animaduertendũ cũ in sententiis Papæ nomine utitur hic author aliũ nõ intelligit quam Innoc. ut uidere licet inf. de censib. c i. fuit .n. hic illi Põtifici a iuuentute familiarißimus, ipsiusq; nepoti Othoni (qui postea Põtifex Hadriani V. nomẽ sũpsit) speculũ dedicauit, a quo hic author Cardinalis promouendus erat, nisi mors Pontificẽ immaturo tpe rapuisset. Ita Io. An. in add. ad spec. in prohe. i pri. addi. & in pars. Nouißimã quo lo

eo hunc Innocẽtem Pontif. lucidiſsimã ſtellam nuncupat. Maiolus.

citur, uerum etiam ſi a facienda ut probatur hic, etiam compoſt. dicit cuius prouiſio erat facta, uel facienda, non hic æquiparantur * prouiſio, electio, & poſtulatio, unde quod hic in uno ſta- 8
tuitur, & in altero debet intelligi fore ſtatutum. ff. ad. l. aquil. l. illud ſup. de conſt. c. translato, hoc etiam probatur ſup. eo. c. quia propter, & c. cum nobis, & c. conſiderauimus. Et hoc uerum eſt ubi appellatur ante celebratam electionem ſi appellaretur contra certam perſonam puta appellatione pendente eligatur, quia tunc tenetur appellans ſeruare quod dicitur, cum ei perſona contra quam appellat ſibi nota ſit, debet appellare ſuper iis criminibus, & defectibus, quæ ſibi nota ſunt, & non ſuper alijs, arg. C. de famoſ. lib. l. una. § fin. quia non debet aliquis facilis eſſe ad iudicandum certam perſonam. ff. de act. empt. l. Iulianus. §. quid tamen, ſi ignorauit, & xcvi. diſt. c. In ſcripturis in princ. ii. q. i. c. ſi peccauerit, & c. unus, & q. vii. c. ſi quis Epiſcopus, licet ſit arg. contra de furt. c. qui cum fure. Si uero ante celebratam electionem appellatur generaliter contra incertam perſonam puta ne aliquis excommunicatus, uel homicida, & huiuſmodi eligatur tunc hæc conſt. non uendicat ſibi locum quia talis appellatio non eſt niſi quedam proteſtatio, quæ non uitiat electionem canonicã ſubſequutam, facta potius ad cautelam, ſeu prouiſionem quã ad impugnandum ſicut ſunt edicta prætorum, ut arg. ff. naut. caup. ſtab. l. idem ait, alias incipit. Et ita. §. Miratur. Idem quoq; iuris eſſe puto ſi appelletur ante electionem, ne fiat electio, niſi canonica, uel ne fiat contra priuilegia Eccleſiæ, uel contra conſuetudinem approbatam, uel ne ualeat uox excommunicatorum, uel ſuſpenſorum, uel eorum qui in electione uocem habere non debẽt uel ne eligatur non idoneus, uel indignus, licet quidam dixerint in his caſibus locum habere conſtit. ubi omnia, & ſingula debeãt exprimi, & iurari, quia ut dicatur formaliter debet hic intelligi facta, & facienda. Sed tu dic ut prædixi. ¶ Sed nunquid habet locum hæc conſtitutio ſiue appelletur ad Papam ſiue ad quẽcumq; alium dicunt quidam quod ſic, quia eadem eſt ratio utrobiq;, ut uidelicet mora, & malitiæ euitentur, unde idem ius eſſe debet arg. ſup. de conſt. c. translato. C. de nupt. l. ſi liberatam, & probatur infra cum dicit contigerit appellare non enim dicit ad

quem, quare de quolibet ſuperiore intelligendū eſt arg.ff.de leg.
iii.l.nō aliter quia indeffinita locutio æquipollet uniuerſali.xix.
diſt.c.ſi romanorum,& de ſent.exc.c.nuper. Tu dic [a] locum tā
tum habere in appellationibus ad Papam interpoſitis quia in illis
cauſa electionum conſueuerunt frequentius defferri, ut de appel
lat.c.ſæpe,in princ.& iura ad ea quæ frequentius accidunt ad-
aptantur,ut.ff.de leg.l.nam ad ea,& ut lit.non conteſt.c.quoniā
frequenter. Conſtitutio enim iſta ſpectat illam Innoc.iiii.ſtatui
mus,& illi addit,& illam ſupponit,ut patet inf.§.fin. at ibi lo-
quitur de appellat.ad Papam tantum,& non ad alios interiectis
prout ibi patet,dum dicit,& propter hoc ad nos,&c. unde, Idē
eſt hic intelligendum,ut probatur in concordantiis poſitis de po-
ſtulan.capit.properandum [b] in gloſſ. Cum non eſſet, &c.
propè fin. aliquid enim ſpetiale in illis ſtatuendum erat
tum propter uiarum diſtantiam, tum quia dominus Papa *
9 ignorat conditionem perſonarum. tam electæ, quam opponen
tium, ut ſup. de poſtulat. prælat.c. bonæ ij. propè fin. quæ
omnia in aliis ordinariis ceſſant,ſi tamen quod hic dicitur etiam
in aliis obſeruetur laudandum eſt,licet neceſſe non ſit.xxviii.q.i.
c.iam nunc.ſic ſup.eo.c.ſtatuimus,habet etiam locum hæc conſti
tutio ſi appelletur in iuditio ſicut & in illa ſup.eo ſtatuimus,ut
quidam dicunt. ¶ Et propter hoc. ergo uidetur quod ſi aliquis
10 aliqua opponit, * non tñ appellat nō tenetur iurare [c] prout hic
dicitur,hæc.n.cōſt.in multis diſcrepat a iure cōi,& ideo nō eſt ad
cōſequētia protrahēda,ut.ff.de le.l.qđ uerò.XXvi.q.ii c.nō exē
plo. ¶ In inſtrumento publico. ſic de off.or.c.ſi canonici,in pric,
& de ſent.exc.c.cū medicinalis.§.i.ad fi.et hoc ſtatutū eſt ne ſcri
ptura ſibi obſtāte uariationi locus ſit,ut,xxvii.q.i.c.cēs fœminæ
ff.de pignor.l.contrahitur,ſup.de reſcr.c.cū in multis,nā publi
11 cū inſtrum.p ſe fidē facit,ut de fid.inſtr.c.ii.in auth.de inſtr.cau.
et fid.§.ſi inſtrū .coll.vi.et de cōuerſ.cōiug.c.dudū, et de preſ.
c.ad audiētiā. ¶ Seu literis. ſuple teſtimonialib.cōparētib.ſigillo
12 authētico ſigillatis * ut ī præ.cōſt.ſi canonici,et in pred.dec.cū
medicinal.§.i.et de fid.inſt.c ii uel dic ſufficere qđ hæ litteræ p
ſuā,uel alterius manū priuatā cōficiantur ſicut aliàs dicimus hoc
ſufficiat qñ in ſcriptis appellatur,ut de appellat. c.cordi.§.i.&

[a] Iſtius loci meminit expreſſim Io. An. hic ī uerb. appellari Gul. citans, & idē Io. An. in c. indēnitatibus.§.porrò in gl. apoſtol.inf. eo.quo loco citat hāc sñiam aſcribens Gul. addito cognom. Durāti. Maiol.

[b] Hæc decretalis hodie a iuris corpore eſt abrogata, nec uſquā reperitur ſecundū gl. ī c. ſtatutū ī uerb. remiſſione de reſcrip.li.vi. Nā quū aduocatoꝝ libertati aduerſaretur, ut Spè. ſcribit ibi. illorū ſtudio a Bonif.Viii. poſtea ſublata eſt, ut dicā in marginibus ad ipſam decretalē de poſtulan. Maiol.

[a] Hæc Gul. verba Gemin. hic .§. edicto refert ac approbāt nominatim Gul. aſcribens. Maio.

a Istorũ uerbo rũ cum Gul. au ctoritatememi nit Io. An. hic in uerbo, & lit teris. Maiol.
b De hoc c. pro perandũ dic ut prox. dixi, Maiolus
c Altercationẽ istã refert ẽt Io. An. hic Gul. noĩe pretermis so a quo didicis se eũ oportet: Mirũ sane est Io. An. aduersus Gul. subira sci in addit. ad Spec. dũ furti eũ coarguit, et flacci cornicu li eũ qñq; nun cupat; attamen ipse hoc laborãs morbo pre cipuo, in alio mederi nititur & sane dicere aptißime possumus: Maurus œtiopem ridet luscũ luscus, ut est in adagio. Maiol.

probabitur talis scriptura per testes; a prior tamen intelle- ctus praeualet, ideo dicit, uel litteris, quoniam in plerisq; locis non habetur usus tabellionum, sed loco instrumentorum habentur litterae officialium. ¶ Omnia, & singula. sic de appellat. c. si de- bitus ubi dicitur quod quando appellatur ante sententiam causa est in appellatione exprimẽda. Sed mirum uidetur quare hic, & sup. eo. c. uniuersos in princ. & de postulan. c properandũ b. §. i. & de censib. c. exigit geminat Papa haec uerba omnia, & singu la * nam alterum superfluum uidetur, quia omnia exprimẽs sin 13
gula exprimit qui enim omnia dicit nihil praetermittit, uel exci pit xix. dist. c. si Romanorum de maior. & obed. c. solite. ff. de off. praesi. l. iii. in fin. & qui singula exprimit omnia expreßisse uidetur arg i. q. iii. c. si quis obiecerit: in princ. tantum enim ualet generale in omnibus quantum speciale in singulis & e con- tra. ff. de admin. tut. l. si duo in fin. ff. si cert. pet. l. certũ, & sup. de priuileg. c. quia circa, & in praed. c. si Romanorum. Solutio li cet super hoc maxima fuerit in Rom. Curia altercatio c dici po test quod haec littera loquitur secundum communem usum loquẽ di, qui in compromißis, & in contractibus frequentatur, sed hoc non placet, quia in scripturis nil debet esse superuacuũ, ut. lxxvi. dist. c. huius. C. de precib. imper. off. l. fin. C. de appell. l. amplio rem. §. in refutatoriis, sup. in prohem. §. scire. Vnde dic quia cum ex singularibus * propositionibus licet ueris, uniuersalis 14
propositio non appareat, ideo cum hic dixerit singula non incõ- petenter adiungit, hoc signum uniuersale omnia, &c. & sup. eo. c. in genesi, & hoc ad maiorem rei expreßionem, ut lxi. dist. c. quid proderit, in princ. ut ibi discipulis, & Petro, sicut, & Apo stolus precepit abstinere non solum a malo simpliciter. uerum ẽt ab omni spetie mali, ut de Simon. c. audiuimus, & de uit. & hone- cler. c. cum ab omni, & tamen prohibendo malum in genere cun- ctas mali species prohibuisse intelligitur, ut xiiii. quest. v. c. pœ- nale, quia indeffinita locutio œquipollet uniuersali, ut sup. in pri mis concordantiis, nec est etiam nouum, ut quibusdam specialiter enumeratis, uel enumerandis clausula generalis subsequatur, uel antecedat, ut ff. ad l. Aquil. l. si seruus seruum. §. inquit lex. ff. de reb. dub. l. si is qui ducenta. §. utrum ita, & xxiii. dist. c. quam-

quam

quam in princ. ad hoc etiã facit de supl. neglig prælat. c. grandi, ubi uniuersaliter singuli, & singulariter uniuersi, uel tertio intellige sic, ut exprimant omnia quæ intendunt obijcere, & singula, idest singulariter, & sigillatim, ut. lxxxix. dist. c. singula in princ. quia non sufficit a exprimere omnia crimina in genere a Obiectus sigillatim specificandi.
5 dicendo, intendo in causa ista obiicere * adulterium, furtum, sacrilegium, simoniam, excommunicationem, & huiusmodi, Imo debet sigillatim, & singulariter exprimere, & specificare quid contra singulos intendunt obijcere, dicendo hoc intendo obiicere contra electum, & hoc contra talem electorem, & hoc contra talem, & hoc contra formam electionis, ad hoc præstat arg. lex. ubi dicitur debet designari cuius dolo est. ff. de dol. l. si ex dolo. §. fin. & probatur. de testib. c. ad hæc, alias incipit præsentiũ. §. testes ibi facta sigillatim specificatione criminum, &c. Et sup. eo. tit. c. per inquisitionem, in princ. & de sent. excomm. c. constitutionem ibi nominatim, cum suis concord. & hic intellectus probatur subtiliter, sup. eo, c. statuimus, ex princ. & ex §. qui uero, & de accusat. c. qualiter, & c. debet, & v. q. ij. c. si primates, nec enim licet taliter opponenti in discrimen aliorum uagari. ff. de iniur. l. prætor edixit, in princ. ff. de dolo. l. item exigit. ij. q. viii. §. libellorum. Vel dic quarto singula idest singularia cuiuslibet criminis, uel defectus, quod intendunt opponere, nam debet circumstantias specificare de pœnit. dist. v. c. consideret. ut si intendunt opponere, adulterium debet specificare quando ubi, & cum qua cõmissum est, ut in præd. §. libellorum, & de appellat. c. constitutis, ibi nolluit explicare, & de except. c. pia, uers. proinde, sunt ergo secundum hoc exprimenda genera singulorum, quæ opponi debẽt & etiam singula ipsorum generum. Sed uidetur sufficere si exprimant in genere adulterium, periurium, &c. & in processu, seu probationibus circumstantias specificabunt, & probabunt, alioquin punientur, ut in præd. decret. statuimus, & ii. q. viii. c. sciant, quia exprimendo genus etiam species, siue circumstantias exprimere intelliguntur arg. ff. si cert. pet. l. certum, & in præ. c. pœnale. xiiii. q. v. sup. de const. c. nam, & concupiscentiam, sicut aliàs sufficit dilatoriam solutionis præstari ante litem contest. ut C. de excep. l. siquidem, & de probat. l. exceptionem unde præce-

a Io. An. hic in uerb. omnia, & singula eandē mouet quęstionē ad uerbū nulla Gul. a quo desumpsit mentione habita. Maiolus.

b Hunc locū a Gul. hic didicisse fatetur Imol. in clem. constit. col. xxiii. uers. Lapus uerò, & col. seq. in princip. ubi hunc locū expreßim citat. Maiol.

c Calūniæ proprio nomine nō punitur qui electioni obijciens in probatione defficit, sed alia quadam pœna. Tu uide hic elegantius quam alibi, Maiol.

dens intellectus probabilior uidetur. Quid ergo a si opponit generaliter electum esse periurū, homicidam, uel excōmunicatū. Respond. taliter appellans, * uel ei adherentes b non audien 16
tur, nisi exprimatur causa, & species periurij, seu homicidii ex eo quod hic dicitur omnia et singula, quia in tanto crimine non licet uagari, ut sup. posset enim post huius expreßionem de alio periurio se intellexisse quam prius intellexerit, arg. contra. Nā sufficit quocumq; periurio, uel excōmunicatione, periurus, uel excōmunicatus sit, ut de iureiur. c. querelam, ℣ Exprimant. patet ex hoc, & ex ijs quæ sup. in prox. gl. dicta sua, quod clare, & aperte debet quis exprimere crimina, uel defectus. ij. q. viii. c. sciāt & quod generaliter, uel confuse obiicitur audiri nō debet, talem obiectionem uocat lex * accusationem licet impropriè, ut in 17
auth. de sanctis. Epis. §. si quis autem electum ad ordinationem, coll. ix. nam quandoq; ponitur accusare pro agere, ut C. de eden. l. qui accusare, & tali accusanti pœna imponitur si in calumnia deprehendatur, ut de calumn. c. i. & . ii. & in auth. quom. oper. Epis. §. si tñ hijs. coll. i & ii. q. iii c. qui non probauerit. ℣ Sed pone c in positionibus, uel articulis ponit pars electi quod . ix. canonici consenserunt in electum, quod pars electiorē impugnās negat, deinde ponit diuisim de quolibet canonico cōsentiente, usq; ad decem, & altera pars diuisim de omnibus confitetur quod cōiunctim negauerat, uel pars electi posuit electum esse, & tempore electionis fuisse bonæ famæ, & integri status, & quod talis cōmuniter reputabatur, quod pars altera confitetur deinde uerò pars impugnans ponit, quod electus tempore electionis erat periurus, uel infamis, uel excōmuuicatus, & similia, & quod de hijs erat tunc pablica uox, & fama quæritur, an ex talibus, & similibus pars illa censeatur periura, & calumniari, ut propter hoc sit punienda de periurio, & calumnia, & repellenda ab aliorū obiectorum, & totius causæ prosequutione, & uidetur quod non, nā propriè calumniator est qui falsa crimina scienter intendit alicui accusando, ut. ff. ad turpil. l. i. §. calumniari, & de calumn. c. i. ff. de hiis qui not. infam. l. athletas. §. calumniator. Et propriè calumnia * locum habet in criminalibus quæstionibus quæ si 18
fuerint publicè, pœna calumniæ est similitudo supplitii, ut C. de

accusat.l.fin. ii.q. iii.c.qui non probauerit, non ergo impugnās electionem alicuius propter præmissas negationes, & responsiones, uel similes calumniari uidetur, quia nullum falsum crimen scienter imponit, nec accusat, sed excipit, & excipiens in probatione deficiens aliter punitur, ut de accusat.c.super iis, & sup.eo.c.statuimus. Item nullo iure cauetur quod pro eo quod quis
19 confitetur * quod prius negauerit, uel econtra debeat ex prosequutione causæ repelli: poterit tamen si scienter deierauerit ex offitio iudicis in fine causæ puniri arg.C.de calumn.l.i.&.ii. & de fideiuss c.ii.in fin.& de conf.c.ii.& de sponsalib.c.ad audiendum, in fin. Item si quis uno [a] die respondet unum, & die
20 sequenti aliud uidetur a periurio * excusari quia esse potest quod heri credidit unum, & hodie post diligentem emendationem aliud credidit, argum ff. de interrog. act. l. de ætate. §.fin. de pœn. distint. iii, capit. Iudas, & infr. de postulat. capit.properandum [b] §.i. ibi eis innotuerit, &c. cum suis concord. argum. contra infr.eod. cap. si forte, ad fin. nam ge-
21 neraliter calumniari * dicitur qui sciens se non habere ius litem mouet iniustè, siue agendo, siue defendendo, siue contra dicendo, uel excipiendo, etiam ciuiliter.ff. de calumniat.l.i.in princ.& per totum, & .ff.de cond.ind l.in summa instit.de pœn. temer.litig.in princ.&.§.item actoris.C.de aduoc.fisc.l.fisci, & de pœn.c.calumnia.C.de admin.tut.l.non est ignotum sup.eo. c.statuimus.§.adiicimus cum suis concord. unde merito talis calumniator repellendus est a causa prosequutione, ut hic, & in prædic cap, si forte, & arg. de for. compet. cap. si diligenti, & in auth. quom. oport. Episcop. §. si tamen, coll. i. ff. de petit. hær.l. postquam. ff. ut in possess leg. l.iii. §. nec tamen, Solutio aut is qui impugnat electionem est, & fuit canonicus tempore electionis, & ante in ecclesia in qua est electio celebrata, & interfuit electioni. ita quod probabiliter non potest super hiis de quibus uarie [c] posuit, uel respondit prætendere ignorantiam, & tunc si uariè respondet negando, uel confitendo circa idem coniunctim, uel diuisim & ponit uariè, seu articulos dat circa prædicta, repellendus est a causæ prosequutione, ut in prædic. §. si tamen, & puniendus.

a Quæstionem hanc desumpsit Io. An. & tacito Gul. authoris nomine sibi ascripsit. Maiol.

b De hoc capi properandum dic ut dixi supra, & dicam in ipso tit. de postul. Maiol.

c Varia circa idem dicens repellendus.

.ff de testib.l.qui falsa,quæ est iiii.q.iii.§.& in criminali,& ut Ecclesi.benef.c.i.ff. quod cum eo.l.iii.§ i.C,si min. seu maio.l.si alterius,ut sic puniatur in quo deliquit,ut.i. q.i.c. si qui Episcopi.&.c.talem.& de iur.patron c.pastoral.in fin. aut est procurator,uel est de alia Ecclesia,& tunc propter talem uarietatem nō est repellendus a causa prosequutione,arg.ff.de interrog.act. l.de ætate.§ fin.ff.de collat.bon.l.nonnumquam, & facit ad hoc, in auth.de execut.& hiis qui cōuen.& reconu.in princ.coll.vii. ii q.iii.c.paulum,sup.eo.c.statuimus,in fin. Sed si alicui in Episcopum electo petenti,suæ electionis confirmationem opponitur, quod non est de legitimo matrimonio * natus.quæritur quis de 22
beat probare,& uidetur quod is qui obiicit,probare tenetur,ut hic,& su.eo.c.statuimus,vi.q.ul.c.accusator, de caus possess.& propriet.c.cum Ecclesia,propè fin.C.de probat.l.actor , nā reus in exceptione actor est.ff.de excep.l.i.& ii. Item in dubio potius præsumitur quis legitimus,ut qui filii sint legit.c.transmisse de probat.c.per tuas de filiis presbit.c.micael.ff.de reg.iur.l. semper,In dubiis quia potius præsumitur matrimonium,quam cōcubinatus,ut.ff. de ritu nupt l.in liberæ. Econtra uidetur quod electus teneatur probare se legitimum,quia petendo confirmationem partibus actoris fungitur , ut.ff. de probat l.ii. & sup. in primis concord.quia potius præsumitur * adulterium, quā ma 23
trimonium a ut .xxx q v.c.aliter,&.c.nostrates. Item cum petitur carboniana bonorum possessio probari debet matrimonium indubitatum, & legitima successio,ut C.de carb.edic.l.fin.nec superior debet talem cōfirmare,nisi prius docuerit se legitimū esse ut sup.eod.c.innotuit,&.c.cū uintonien.&.c. nihil in auth. quo. oport.Epis.§.oportet,& seq.coll.i. Super hoc dixit Io. de Ces. quod petens confirmationem matrimonium debet probare se esse legitimum,parte altera hoc negāte, nisi ipse sit in quasi possessione legitimæ filiationis,ut C. de probat. & l. non rudis ff. de probat.l.quidam,& qui fil.sint legit.c.lator. Nec obst.hæc cōst. & sup.eo.c.statuimus,&.c.dudum ij.in quibus dicitur quod obiiciens crimen,uel deffectum illud probare tenetur, quod hoc uerū est in hiis quæ asserit,non hiis quæ negat , uel dic planius, quod ubi petitur in iuditio electionis confirmatio,uel ipsius accusatio,

a Præsumitur potius adulterium,quam matrimonium.

& opponitur crimen, uel defectus natalium, ponens quod asserit probare tenetur, & hoc not. Papa de dolo, & contum. c. cũ olim, d. ubi uero extra iudicium petitur confirmatio, & fama est quod electus non sit legitimus, tunc ipse coram superiore, qui procedit ex officio probabit se legitimum. & sic intellige prædicta iura.
¶ Quid si proposita exceptione illegitimitatis, uel defectus æta
24 tis, iudex super hoc non pronuntiat * sed electum confirmat, nec a confirmationis, sententia appellatur, nunquid poterit amodo agere contra electum super hiis defectibus, respõ non si plenè fuit de illis inquisitum, & discussum alias sic. ff. de neg. gest,
25 l. si autem. §. fin. ¶ Coram. Coram aliquo * dicitur fieri, quod eo sciente, & intelligente fit, licet non consentiat, ut. ff. de uerb. sign. l. Coram, arg. xx. q. ii. c. i. in princ. & facies hic uersum, nã hæc clausula respicit. & determinat sequentia tantũ, & nõ præcedentia, interposita enim appellatione, siue ante electionem, siue
26 post sub forma * hic posita appellantes accedent ad personas, seu personam authenticam, & coram illa iurabunt, & illa testificabitur de huius præstito iuramento, prout sequitur, nec est necesse coram ea huiusmodi expreßionem fieri, seu appellari, imo poterit hoc in Capitulo fieri. Alii dicunt, quod respicit etiam præcedentia, & quod appellatio, & expreßio, & instrumentum, seu litteræ, & iuramentum, & omnia fient coram illa persona, & illa testificabitur de omnibus coram se gestis, dicunt etiam quod in instrumento, seu litteris appellationis de hoc instrumento mentio fiet, ut arg. C. de Episc. aud. l. iubemus. Sed ex hoc intellectu sequi uidetur inconueniens, quod uidelicet instrumentum publicum non sufficiat ad probationem rei gestæ sine testimonio authenticæ personæ, quod est contra iura inducta, sup. in gloss. illa. sic supr: de sent. excom. c. inter, & C. de Epis. & cler. l. orphanotrophos. §. i; & de usur. c. quamquam, quia utraque probatio per se sufficiens est, ut C. de fid. instrum. l. in exercendis, de fid. instrum. cap. cum Iohannes. sed ipsi respondẽt, hoc de nouo ideo induci, quia sæpe cõpertum est eulogia ex mala fide scribi, ut. ff. de cust. & exhib. reo. l. diuus precedens tamen intellectus magis litteræ congruit atq; iuri: oportet enim appellationem eis contra quos opponitur, & quorum interest notam esse, alioquin non teneretur ad curiam

d Coram quid importet.

uenire, a ¶ Authenticis. idest fide dignis secundū quosdā quod non placet. Alii dicunt quod uocat authenticas personas * in di 27
gnitatibus constitutas, ut. ff. de testib l. iii. in princ. & §. tu magis, ibi cuius dignitate, &c. & in auth. de testib. §. sancimus ibi per dignitates, &c. col vi. & iiii. dist. c. denique, in princ. Ego credo b hoc intelligendum esse de personis authenticis ratione iurisdictionis ecclesiasticæ, uel temporalis cui præsunt, quarum uidelicet sigilla authentica sunt arg. de fid. instr. c. ii. & c. cum dilectus, quæ autē ill æsint not. in spec. iuditial. in tit. de probat. uers. Decimo. Illæ enim perhibebunt testimonium ueritati super hoc p litteras suas prout sequitur, quia graue esset eis ire Romā ad testificandum super hoc. Quidam tamen dicunt quod persona authentica perhibebit testimonium coram iudice, coram quo causa tractatur aliàs non stabitur dicto suo, ut in seq. gl. dicetur, quia non testimoniis, sed testibus est credendum, ut de cohab. cler. & mol. c. tua, ¶ Aut persona. arg. contra, quia uox unius, uox nullius, ut xxxiii. q. ii. c. admonere propè princ. C. de testib. l. iusiurandi. ff. eo. l. iii. §. item diuus, de testib. c. licet uniuersis. Etiam si sit Præses, ut eo. tit. c. licet ex quadam, uel Cardinalis * ut qui 28
dam dicunt quod dic, ut not. in spec. in tit. de teste. §. i. uers. Item quod fuit: uel frater minor, ut eo. tit. in princ. Sed dic quod hoc cōtingit propter auctoritatem iurisdictionis cui præest illa authētica persona sed adhuc est contra de probat. c. quoniam contra, in princ. sed ibi non creditnr ei super suo processu, ¶ Præstito. supple per illos qui animo in formam * intendunt obiicere, uel 29
personas, & scias quod iurabunt simpliciter, & pure, non alternatiue dicendo forte, uel aliqua sibi sufficient de prædictis, uel dicendo sub diuisione quod est excommunicatus maiori, uel minori excommunicatione, aliter enim hæc constitutio non seruatur, nisi simpliciter iuretur, & sic dicunt determinasse D. Innoc. Papā & Dñum Iohannem Papam, arg. ad hoc sup. eo. c. in electionibus, & dixi c in specul. iudit. in tit. de exception. §. uiso. ff. de iniur. l. prætor edixit in princ. Et præstabitur hoc iuramentum, ut quidam dicunt eo tempore d quando oponitur in formam, uel personas, & quando appellatur, alioquin, si una die appelletur, & alia iuretur non ualet appellatio quoniam tunc hæc forma nō ser-

a Authenticum quid dicatur.

b Veram esse hanc authoris sñiam elegáter refert, ac approbat Gemin. hic §. edicto, col. ii uers. quæro, an sufficiat, & (ut debet) Gul. nūcupatim ascribit. Maiol.

c Ex hoc loco lectori cuiuis constare potest euidentissime hunc ipsum ēt Speculi authorem esse, Maic.

d Huius loci meminit Io. an. hic in uerb. præstito utens huius Gul. auctoritate. Maiol.

uatur, quæ reqnirit hoc quasi uno contextu fieri debere, arg. ad
boc. ff. dam. inf. l. qui bona. §. si quis st pulatur de uerb. signif. c.
quæsiuit, & sup. eo. c. cum post. ff. de testam. l. heredes palam. §.
fin. arg. contra quia testis prius iurat, & postea etiam ex inter
uallo deponit, ut de testib. cog. c. præterea, de hoc sup. in glos. co-
ram, &c. Item notabiliter dicit hæc littera de corporali iura-
30 mento * quia illud maioris auctoritatis est quam non corpora
le, ut. C. si minor se maio dixit. l. si alterius, alibi dicitur tactis sa
crosanctis Euangeliis quod idem est C. de iud. l. rem non nouam.
§. patroni, & inf. de postul. c. properandū [a] §. i in auth. iuram.
quod præst ab hiis circa princ. coll. ii. debet enim tangere librū
dicens iuro super hæc sancta Dei Euangelia per me corporali-
31 ter tacta, nisi forte iurans fuerit Episcopus * qui tangere nō de
bet, ut xi. q. i. c. nec honore. C. de Episc. & cler. auth. sed iudex de
iuram salum. c. fin. Quidam tamen intelligunt, & malè quod etiā
Episcopus tangere debet hoc per hanc const. Quid [b] ergo si præ
sente libro Euangeliorum dico iuro per hæc sancta Dei Euan-
gelia quod credo omnia, & singula uera esse, &c. nec tangit illū
resp. non ualet appellatio ex eo quod hic dicitur corporale. &c.
32 * hoc est enim priuilegium Episcopi, ut prædixi, & sic Papa
Nicolaus interlocutus est, arg. tamen contra quod libri presen-
tia sine tactu pro iuramento habetur in prœd. l. rem non nouam.
§. i. item non sufficit librum tangere pedibus, uel cubito, si ma-
33 nus * habet arg. lx. xix. dist. c. singula, & de hæret. c. cum iniū
cto prope princ. de rest spoliat. c. olim. i. faciet enim contra cō
suetudinem generalem quæ est legum interpres. de consuet. c. cum
dilectus. Si autem non habet manus, tangat alio membro, quia
non obligatur ad impossibile. ff. de reg. iur. l. impossibiliū. & sic
dixit idem Papa. Quid si specificatis omnibus, & singulis dicit
34 sic, paratus sum iurare quod credo hec omnia uera esse * & me
posse probare, dic non sufficere nisi iuret, hec enim constit fa-
ctum exigit dum dicit prestito, &c. nam aliud est soluere, aliud
paratum esse soluere: C. de usur. l. acceptam. ¶ Quid si di-
citur in instrumento quod appellans iurauit, non tamen di-
35 citur * quod corporaliter dicunt quidam quod non te-
net appellatio quia non seruauit formam. Contra credo,

a De hoc c. properandum abū de aliás dictū fuit abrogatū fuisse, uide inf. d. tit. de postul. c. i. Maiol.

b Ipsam hanc quest. excitat Io. An. et Nicolai decisionem de qua hic Gul. meminit ēt ille attestatur, attamen authoris nomen reticuit Maiol.

ex quo enim apparet instrumentum publicum, omnia præsumun
tur ritè acta C. de contr. stipul. l. i. ff. de past. l. iuris gentium. §.
quod ferè, & instit. de fideiuss. §. fin. Quid si in instrumento ap
pellationis postquam appellans expreßit ea quæ intendit appo-
nere dicit, sic quæ omnia, & singula iurauit [a] uera esse. Respon
deo hoc non sufficit * iudici qui de appellatione cognoscit, nisi 36
uel per subscriptionem tabellionis, uel aliter constet eum iurasse
arg. C. de edend. auth. si quis in aliquo documento, & de fid. In-
strum. c. i. & sic obtinuit. Item nota hic coram non suo iudice iu
rari posse, ut. ii. q. v. c. mennam, arg. tamen contra de iuram. cal.
c. i. ¶ Credere. simile C. de iuram. Cal. auth. principales. Sed
quare dicit credere, nam uidetur quod simpliciter deberet assere-
re uera esse quia in spiritualibus de ueritate, non de credulitate
* iuratur, ut de iuram. Cal. c. litteras. Sed dic quod hæc pro- 37
ponuntur excipiendo, siue opponendo, ut sup. eo. tit. c. statuimus,
in princ. & in exceptionibus in rebus spiritualibus bene iura-
tur de calumnia, siue de credulitate, ut not. in princ. c. litteras,
¶ Se posse. quod intelligendum est de hiis quæ probabilia sunt
quorum probatio sibi incumbit, si enim uellit opponere contra [b]
formam electionis se non fuisse citatum, & huiusmodi hoc facere
poterit non obstante huiusmodi iuramento, & ad hoc accedit. ii.
q. vii. c. plerumq;. Quid si pluribus in appellatione specificatis di
cit hæc, uel hoc possum probare, uel uolo probare aliquid istorũ,
quod sufficiat ad intentionem meam fundandam, dic quod hu-
iusmodi constit. non seruatur que requirit omnia proposita ue-
ra esse, & probari posse, ut quidam dicunt. Arg. tamen contra
de iudit. c. exhibita, sup. de rescript. c. inter cæteras. Quid si de
pluribus [c] propositis quædam * probauit, quædam non, pro- 38
bata tamen sufficiunt ad intentionem fundandam, dicunt quidam
quod debet cadere, & non obtinere nam uidetur se ad probatio-
nem omnium astrinxisse de probat. c. licet. §. id quoq;. Alij con-
tra, nam hæc const. non arctat eum ad probandum omnia, et sin-
gula, sed solum ad credendũ se posse omnia probare, arg. de exẽp.
prelat. c. grauem. iii q. ix. c. decernimus. Quid si dixit in ap-
pellatione se posse probare omnia, nec dixit singula, dicunt qui-
dam quod non tenet appellatio, quia hæc constitutio utrumq; re-
quirit

a Nota casum singularẽ quod ubi a lege certa iuramẽti forma requiritur nõ sufficit Notariũ in instrumento attestari per hæc uerba et iurauit, etc. quũ de forma iuramenti aliter constare debeat, ut hic elegantur dicitur Maiolus.

b Hanc singularem sententiam approbat hic Gemin. §. edicto. col. iii. uers. quæro an istud, & ibi nominatim (more suo) Gul. ascribit Maiol.

c Io. An, hanc quest. hinc desumpsit, et de more tacito Gulielmi nomine sibi ascripsit, Maiolus.

quirit. Alij contra, & uide sup in gl. sic de appellat. ¶ Alioquin. idest si aliquando appellat omnia, & singula in instrumento publico, uel litteris non expreßit, nec coram publicis personis iura
39 rauerit: Quid si appellans non iurauit, * expreßit tamen quae opponere intendit, nunquid ualet appellatio, & audietur quo ad ea quae sunt in ea expressa. dic quod non, nam ut quidam dicunt in instrumento, uel litteris debet de iuramento praestito contineri, ut sup. in gloss. quae incip. coram, &c. arg. ad hoc. x. dist. c. uide, & de testi. c. in nomine, in fin. C. de legi, l. non dubium. Alij cōtra nam pœna non obseruantis hanc const. est ut non audiatur super illis quae non sunt instrumento, uel litteris comprehensa, ergo uidetur quod super contentis in eis bene audietur, licet non iurauerit, nam hoc iuramentum non est de substantia, quia non dicitur hic quod aliter facta appellatio non teneat prout dicitur de appellatione. c. cordi. §. penul. & sup. eo. c. quia propter, nec fit contra mentē huius const. ex quo non admittitur. nisi quo ad expressa in appellatione, de appellat. c. saepe, in fin. Sed praemissa illatio non recte astruitur, ut patet in seq. gl. quasi dicat, &c. vnde prius dictum uerius est, hoc enim nouū inducit haec const. ne facilè quis prosiliat ad opponendum crimina, uel defectus. ¶ Adherentes. si ergo appellans hoc non obseruauerit, non solum appellans, sed ēt
40 adherentes * ei repelluntur ab obiectione eorum quae expressa non fuerint, & est ratio quia quo ad illa non intelligitur appellasse, ut de appell. c. cordi. §. penul. unde nec ipse, nec illi ex uirtute appellationis quo ad illorū sunt prosequutionē admittendi quia ubi fundamentum non est superedificari non potest, ut. i. q. i. c. cū paulus, & de presb. non bapt. c. ueniens eadem ergo ratio est in appellante, & in adherentibus, ut de accus. c. olim, nam qui adhaerent alteri unus spiritus est cum illo, ut sup. de summ. trin. c. damnamus, prope princ. Item non sufficit, quod principalis appellator solum obseruet hanc const. Imo etiam adherentes [a] seruare
41 tenentur, * iurando crimina, & alia specificando, & aliter nō audientur, ut dicunt quidam ex ui appellationis, alioquin maligηari possent multipliciter, quod praesens const. uitare intendit, iurabunt autem, & specificabunt cum primo se uelle adherere cōfitebuntur. Quid si aliquis cuius interest postmodum non adhe-

a Io. An. hic in uerbo adherentes hanc Gul. opinionem ex ipsius authoritate, & refert & probat. Maiolus.

rendo * ſed principaliter agendo, uel excipiendo opponere uel 42
lit, quæ expreſſa non fuerunt, & uidetur quod non ſit admitten-
dus, alioquin ſemper negabit ſe adhærere, ut ſic ſemper admitta
tur ad opponendũ, & ſic inutilis eſt prouiſio huius conſt. in uerb.
adhærentes: in contrarium uidetur, quia ſemper dicit appellantẽ
ipſi adhœrere idem negotium proſequendo, ut ſic ille nunquam
admittatur. Super hoc dici poteſt, quod ſi tempore appellatio-
nis interpoſitæ abſens fuit ei factum alienum non obeſt. ut de re
iud. c. quamuis, & i. q. iiii. c. i. Certe enim ſunt caſus in quibus
res inter alios acta ignorantibus obeſt, prout not. in præd. decre.
quamuis inter quos iſte non eſt, unde licet non debebant tamquã
adhærentes admitti, admittentur tamquã principales, arg. ſupr.
eo. tit. c. ſtatuimus, iu princ. ibi tam is qui, &c. & ibi quorũ inte
reſt, &c. Quod uerum eodem durante iuditio, nam illo finito nõ
admittetur, niſi ratione ſui ſpecialis intereſſe, & illius ratione ſic
puta ſi dicit ſe ius habere in benefitio, de quo agitur, quia tunc
res inter alios acta, &c. ut in d. c. quamuis non autem ratione ge-
neralis puta quia ſit canonicus, uel ſubditus Eccleſiæ arg. ff. nau.
caup. ſtab. l. licet. §. fin. & ff. de popul. act. l. ii. & iii. aliás nul-
lus eſſet litium finis. Adhærentes quoque nequeunt a ex uirtute
appellationis ſe opponere, niſi infra tempus quo appellare potuiſ
ſent appellationem expreſſe ratificauerint, & dixerint ſe adhæ-
rere uelle, ut. ii. q. vi. c. non ſolent. ff. rem rat. hab. l. bonorum, prin
cipaliter autem bene admittentur, ut dixi, nam Roma b commu
ne forum, * & communis patria, ut. ff. ad municip. l. Roma. ix. 43
q. iii. c. cuncta, & de for. compet. c. fin. Item quod hic dicitur. uel
poſtmodum adhærentes, &c. Intellige quando intereſt adhæren-
tium, alioquin quæ poſt appellationem quæ ſuo nomine non fue-
rit interpoſita, adhærere non poſſent quoad negotij proſequutio-
nem, ut. ii. q. vi. c. non ſolent. ff. de appell. l. a ſententia, ſup. eod. c.
cum inter, &c. ¶ Expreſſa. quaſi dicat ſi non expreſſerint, & iu-
rauerint non audientur. ¶ Interdictam. ipſo iure, idem iuris eſt
ubi appellatur in iuditio ante ſententiam a grauamine, uel inter
locutoria, ut de appellat. cap. cum cauſam, in fin. Alius autem
qui non appellauerit, nec adhæſerit ſe opponere poterit, ut inf.
eod. tit. cap. ſi forte, ibi autem dabit, &c. Vel ſuperior ex offi-

a Hanc notatu dignam ſñiam Io. And. tacito authore de more ſibi aſcribit in uerb. adhærentes, ſed Gemin. hic. §. alioquin. col. ii. in pric. furtũ detegit, & ad Guliel. auctoritatem refert. Maiol ur.

b Roma commune forum, et patria.

tio inquiret, sup. eo. c. cum nobis olim. nec forte sic criminosus promoueatur. xxiii. dist. c. qui Episcopus. a Quid si appellās qui
44 defficit in probatione obiectorum, * uel cuius appellatio reijci tur offert se paratum incontinenti probare electum excommunicatum esse. Resp. non admittetur tamquam pars. sed superior ex offitio de hoc inquiret, & hoc si probationes impromptu sint, alioquin non, ne sic confirmatio retardetur, imo taceat. ii. q. vii. c. plærumq;. vi. q. ii. c. si tantum. ¶ Emisserit. puta quia electus est calumniatus, uel deierauit in causa, ut not. sup. in gloss. si de
45 amplius, &c. Sed pone postea commisit homicidiū, * uel aliud canonicum impedimentum superuenit propter quod electio, postulatio, seu prouisio debeat impediri, tunc enim quæ de nouo emergunt auxilio indigent, ut. ff. de interrog. act. l. de ætate. §. ex causa. ff. de uent. inspic. l. i. in princip. & de iurament. calum. capit. cæterum, & facit ad hoc infr. eod. tit. capit. nulli de except. capit. pastoralis, de offit. deleg. capit. insinuante, de testib. capit. presentium, ¶ Super antiquis. puta quia te-
46 stes qui in remotis * agebant, rediernnt, supr. de testib. capit. ultra, in fin. uel nunc de nouo peruenit in lucem, quod aliqui sciunt super hoc ueritatem, uel forte instrumentum aliquod de nouo repertum est, & facit ad hoc de except. cap. pia. §. penult. ibi sed non est, ita. ff. ad l. Aquil. l. in lege. ff. de furt. l. qui tabulas. §. penult. argum. contra de re iudic. cap. subor-ta, in fin. & cap. inter monasterium. ff. eod. tit. l. Imperatores, patet ergo quod non obest si propoer defectum probationis hæc sollemnitas fuerit omissa. ¶ Aliqua antiqua. puta quia tempore omissæ appellationis bene suberat impedimentum, sed appellans illud uerisimiliter ignorabat prout sequitur ibi de nouo, &c. & ad hoc bene facit Institut. de hæred. qual. & diff. §. sciendum. ff. de condit. & demon. l. ii. §. si quis ex testamento, & l. sequen. & in prædict. decret. pastoralis, & capit. pia, & qui matr. accus. possess. capi. cum in tua. ¶ Verisimiliter. sic infra eod. cap. nulli, nam in hiis quæ
49 publica sunt, & cunctis patent non est probabilis, * nec uerisimilis ignorantia, nec ea quis præsumitur ignorare, ut prim. quæstion. quarta. §. notandum, supra de postulation.

a Gul. sequitur in hac q. Io. an. in uerb. interdictum, eiusq; nomen, & authoritatem recensuit. Maiol.

c.I.& de præsump.c.quarto,& .ff.de inst.l.sed & si pupillus,§.
certè. ¶ Iuramentum. sic in præd.c.præsertim,& .c.pastora-
a Ignorantia proprio iuramento probatur. lis,& nota a ignorantiam * per proprium iuramentum pro 48
bari sic inf.eo.c.nulli,in fin.lxxxii.dist.c.proposuisti, ad fi.ideo
autem iurare cogitur quia præsumitur malitiose proponere,quia
in initio debuit diligenter inquirere aliàs autem quilibet præsu
mitur ignorare * nisi probetur scire,ff.de probat.l.ueri. Hoc 49
autem iuramentum prestabunt per se, uel per procuratorem ha
bentem ad hoc speciale * mandatum, nec poterit illud genera- 50
lis b procurator præstare quia hæc littera dicit per proprium
sic inf.eo.c.nulli,nam scientia, & credulitas opponentis exigitur
in hoc casu non procuratoris prout innuit presens constit.arg.ff.
de iureiur.l.iurisiurandum,§.procurator,& probatur.C.de pro
curat.l.in pecuniariis,& sic obtinuit. & uide in speculo, in tit.
de excep.§.dicto,uers.sed pone datus. ¶ Adiiciendo. Hæc igi-
tur erit forma * iuramenti,iuro quod tempore electionis,postu 51
lationis,seu prouisionis, & meæ contradictionis ignorabam ea
quæ nunc oppono,uel tunc non habebam facultatem probandi,&
nunc ea probare possum,& ad ea probanda credo me sufficientes
habere probationes,ut hic patet. ¶ Sed quid si aliquis tempore
appellationis quædam expreßit, * & iurauit,numquid ad hec 52
præstabit hoc sacramentum in hiis casibus,uidetur quod non quia
semel tantum in causa iuratur,ut.C.de iuram.Cal. auth.hoc iu-
ramentum,& de iureiur.c.& si Christus, propè fin. Sed dic con
tra arg sup.eo.c.dilecti,& in præd.c pastoralis, de iureiuran.
¶ Statuit. supra eod.c,statuimus.§.penul. & fin.

b Hæc uerba tāquā Gul.authore dicta refert Io.An.hic in uerbo p propriū. Et licet multi cōtrariū senserint, tñ Gemin. hic.§.super, quasi p totū latè disputando nominatim Gul.adhæret. Maiol.

SVMMARIVM.

1 AVARITIA idolorū seruitus,& omniū malorū mater.
2 Auaritia,cupiditas,& ambitio differunt.
3 Ambitio ab ecclesiasticis,& secularibus hominibus cessare debet.
4 Prohibito aliquo,& omne illud per quod peruenitur ad illud.
5 Quot,& quibus modis fiat fraus legi remiss.
6 Papa dum eligitur confirmatur.
7 Papa existente ultra montes,possunt itali Episcopi administrare

statim post electionem, ibid.

8 Filiifam. fideiußio pro alio mutuum suscipiente, ut ad se pecunia perueniat prohibetur.

9 Facere uidetur faciens per alium.

10 Gerere uidetur etiam per minimam partem.

11 In toto idem ius quoad totum quod in parte quoad partem.

12 Gerere uerbum aptum iuditio, & extra.

13 Pœna. c. Auaritiæ incurritur sine sententia.

Greg. X. In Concil. Lugd.

CAP. III.

1 AVARITIAE a quæ est seruitus * idolorum, ut de præb. c. auaritiæ, & xxviii. q. i. c. idolatria, & mater omnium malorū, ut in auth. ut iud. sin. quoq; suff. §. cogitatio, col. ii. ibi est quoque hoc sacrorum, &c. & quæ humanos solet peruertere sensus, ut. xi. q. iii. c. quatuor, & . iii. q. v. c. accusatores, & ideo est legitimis ictibus ferienda, ut. C. de inof. test. l. si quis in suo. Item cupiditas est radix omnium malorum. xlvii. dist. c. bonorū, de pœn. dist. ii. c. quia radix, sup. de constit. c. nam concupiscen-
2 tiam. Et not. quod auaritia b est in retinendo, * cupiditas, in aquirendo, ambitio uero proprie est improbus, seu immoderatus appetitus ad consequendū quod iustitia negat, ut hic, & de præb. c. cum iam dudum, ideo autem dicitur auaritia cœca, quoniam excecat animos ne agenda uideant, & a prohibitis non declinent, ut
3 hic patet, & xlvii. dist. c. uirum. ¶ Ambitionis. quæ in * ecclesiasticis, & secularibus honoribus cessare debet. ut lix. & lx. dist. c. si offitia. lxi, dist. c. miramur circa fin. viii. q. i. c. in scripturis. i. q. vi. c. sicut is. C. de re milit. l. contra. lib. xii. ¶ Exquisitis. nam cum ius interdicat ne quis ante confirmationem administret procurabant se eligi yconomos, ut sub hoc nomine uel simili, possent contra intentionem iuris administrare, prout sequitur quod in partibus Tusciæ uidemus frequentari. Hij ergo seruabant uerba legis mentem autem circumueniebant, ut. ff. de legib. l. contra legem, xiiii. q. iii. c. plerique, sup. de priuileg. c. quanto, & de simon. c. ea quæ, &. c. in tantum, & ideo in legem committebant,

a In hunc Canonem Gul. scripsisse commentarios attestatur gl. in c. ii. inf. de temp. ordin. in uerb. Italiæ. Maiol.

ut C de legib. l. non dubium. C. quod met. cauf. l. ſi per impreſſionem, ex quo cum aliquid prohibetur, * & omne id per quod 4
quod peruenitur ad illud prohibitũ intelligitur eſſe, ut C. ſi man. ita fuer. alien. l. fin. ff. de ſponſal. l. oratio, & de procurat. c. tuæ. Quot autẽ, * & quibus modis fiat fraus legi not. in præd. 5
decret. quanto, & in præd. c. plæriq; ⸿ Iure. ſup. eo. c. noſti, & c. qualiter, & de præb. c. cum iam dudum. Fallit tamen in ultramontanis concorditer electis, ut ſup. eo. c. nihil eſt. §. fin. & in Papa * qui dum eligitur confirmatur. Et idem in Imperatore, 6
ut not. ſup. eo. cap. ubi. uerſ. ſextum. Quid ſi papa ſit ultra mõtes numquid Italici, [a] & alii citramontani poterunt adminiſtrare ex beneficio præd. conſtitutionis, nihil eſt. §. fin. Videtur quod non quia hoc uidetur priuilegium Vltramõtanorum. xxvi. q. ii. c. non exemplo. ff. de reg. iur. c. priuilegia. Dic contra * 7
quando eadem eſt ratio hinc inde ex quo remoti ſunt unde idem ius eſſe dicetur, ſup. de conſtit. c. translato. ff. ad l. Aquil. l. illud, lex enim debet eſſe communis. iiii. diſt. c. erit, nec eſt hoc priuilegium, ſed ius commune. ⸿ Malitiis. ſup. eo. prox. ⸿ Latius. ideſt latè. ut ſequitur, ſic de accuſ. c. licet, prope fin. uel potius ſu pr. de iniur. c. & ſi pignorationes, ibi diſtrictius, uel dic latius uidelicet quam per iura priora prouiſum eſſet per quæ directe, ſiue tamquam electus arcebatur ab adminiſtratione, unde uidebatur quod alio modo, ſiue indirecte poſſet ſe immiſcere arg. ff. de adopt. l. ſi pater. §. qui duos, & qui fil. ſint legit. c. per uenerabilem. § inſuper. Sed hoc tollit hæc conſtitutio dum dicit alio colore. Item olim electio eius irritabatur, hodie aliter eſt. ut infr. ſequitur in fin. ⸿ Generale. [b] ex hoc uerbo patet hoc eſſe ius generale. C. de leg. l. iii. xxv. q. i. c. generali, inf. eo. cap. quamuis de uſur. c. uſurarum, ⸿ Procurationis. ſup. eo. c. cum nobis, ad fin. ⸿ Colore. puta ſub nomine uicariæ, ut ſup. de reſcript. c. poſtulaſti. de off. uic. per totum, ⸿ Vel commendæ. ut inf. eo c. nemo. ⸿ Vel Caſtaldionatus. & huiuſmodi. habes diuerſorum offitiorum nomina. i. quæſt. iii. cap. ſaluator. Vel dic quod hoc ideo facit quia res Eccleſiæ peribant. Vel quod facit hoc tamquam canonicus, non tamquam electus, quod olim licebat ſecundum Laurent. ut not. ſupr. eod. cap. qualiter. Et ad hoc eſt ſimi-

a Hoc ratiocinãdi genus trãsfert, Io. And. inf. de tẽp. ord. c. i. in uerb. Italiæ, refertq; argum. Gul. deſũptum ex hoc loco. Idem Geminian. col. 4. Maiolus.

b Generale uniuerſalis legis ſignum.

le quod dicit lex quod filiusfamil. non debet quæsito colore
8 fideiubere * pro alio qui accipiat mutuum, & pecunia per-
ueniat ad ipsum filium, ut ff. ad Maced. l. sed, & Iulianus.
& ad idem de tempor. ordin. cap. eos qui. ff. de inoffit. te-
stamen. l. hoc colore, de postul. cap. properandum a . §. cœ-
terum. ¶ In spirituali. b ut excommunicare, absoluere, in-
terdicere. pœnitentias iniungere, & similia. xvi. quæst. i.
capit. interdicimus, & de exemp. prælat. capit. accedenti-
bus: ¶ Temporalibus. ut recipere Census, & debitam cu-
ram colligendorum, & seruandorum fructuum habere, & si-
9 milia. ¶ Vel per alium. quia qui per * alium facit per se
facere uidetur. ff. da administrat. tut. l. Ita autem. §. gessis-
se de sentent. excommunic. cap. mulieres. & is possidet cuius
nomine possidetur, ut de restitut. spoliat. capit. cum uenisset.
ff. de aquiren. possess. l. quod meo in princ. ¶ Vel pro parte.
10 quia * gerere uidetur qui etiam minimam partem de hæ-
reditate attigerit. ut ff. de aquiren. hæredit. l. si seruum.
11 §. si quis seruus, & quod iuris est in toto * quo ad totum,
idem etiam iuris est in parte quo ad partem, ut ff. de rei uen-
dit. l. quæ de tota ff. de furt. l. uulgaris quæ est de pœnit. dist.
i. cap. uulgaris, & de offit. deleg. cap. pastoralis. §. cum totum,
12 ¶ Gerere. in * iuditio, uel extra, quia ad ea pertinet, hoc uer
bum gerere, ut ff. de uerb signif. l. uerba contraxerunt, & l. licet
inter gesta. ff. de minor. l. ait pretor. ¶ Recipere de prouentibus.
simile dicit lex in tutore. C. arbit. tut. l. fina. & not. secundum
Ioan. Gale. c quod hæc littera tria diuersa ponit, scilicet, ge-
rere supple auctoritate capituli, recipere supple administra-
tionem a capitudo, licet non gesserit, & illi se immiscere sup-
ple sine auctoritate, uel uoluntate, licet hoc faciat colore que-
sito, tu dic, ut in sequen. gloss. ¶ Eo ipso. scilicet quod si ad-
ministrationi d immiscuit tamquam procurator, uel yconomus,
& non eo solo, quod se facit constitui procuratorem, uel yco-
nomum, si se non immiscuit, prout hic innuitur supr. ibi nullus
de cœtero, &c. argum. ff. quod quis. iu. l. i. circa fin. & de
cleric. non reside. cap. relatum, ¶ Primates. sine e alia sen-
13 tentia * secus erat olim quia electio irritabatur ut in præd. c.

a Iam sæpe diximus hoc c. properandũ abrogagatum esse vide quæ dixi in mãrgine suo. Maiol.

b Ex hac gl. & sequenti habes lucidissima exẽpla administrationis spiritualis & tẽporalis; nec alibi tã aperte cõperies. Maiol.

c Hic Io. Galen. magnæ vir eruditionis. qnẽ inter præcipuos annumerauit Spe. in prohæ. Spec. in vers. Porro. quo loco Io. An. in magna additione eũ collaudat qnidẽ sed miratur eũ Bernardo Cõpost. fuisse præpositũ. Maiol.

d Hanc sententiã de Gul. auctoritate & refert; & approbat Io. An. hic. & Gem, Maiol.

e Approbat Io. An. hic Gul. autheritatẽ referens. Maiol.

qualiter. Quod si nullum ius ex electione eis competebat, uel si forte competebat, illi renuntiauerit, dic eos teneri ad fructuum restitutionem, & aliter superioris arbitrio debere puniri arg. sup. eod. cap. dudum. ij.

SVMMARIVM.

1 Magistro experto credendum.
2 Artem facit experimentum.
3 Artificium quodlibet per exercitium suscipit incrementum.
4 Perpetuo uariis modis sumitur.
5 Posse dicimur quod commode possumus.
6 Commode uerbum quomodo accipiendum.
7 Electores non possunt ultra octo dies differre electionis praesentationem.
8 Matrimonium contrahitur inter ecclesiam, & electum ex consensu mutuuo.
9 Electi consensus infra mensem praestari debet.
10 Mensis semper in iure triginta continet dies.
11 Inuitus nemo cogitur crescere, nec electioni de se factae cōsentire
12 Consentire renuens saepe inuitatus incurrit ambitionis notam.
13 Tunc uox extremum temporis articulum significat.
14 Monaci non possunt consentire electioni sine superiore.
15 Monaci, ac regulares ordinari nō possunt sine superioris licētia
16 Monacorum superior tenetur dare licentiam consentiendi.
17 Mensis regularibus currit a die obtentae licentiae.
18 Licentiae petitio non sufficit, sed obtineri debet.
19 Tempora trimestria uariis causis.
20 Tempora uaria obseruanda in prouidendo, consentiendo, confirmando.
21 Consecratio petenda est infra tres menses post confirmationem.
22 Archiepiscopus consecratus infra tres menses pallium petit.
23 Confirmatio ab electo peti potest per procuratorem.
24 Iure suo utens non uidetur dolo facere.
25 Electis duobus, confirmatio debet peti ab electoribus.
26 Confirmationem petens uenit in curiam cum idoneis personis de se attestantibus.

Confir-

27 Confirmationis inquisitio committi solet trib. Card. uidelicet Episcopo, Præsb. & Diacono.
28 Impeditis tempus electis non currit in petenda confirmatione.
29 Neceßitate impeditis succuritur.
30 Confirmationis petendæ lapso tempore, ipso iure nulla est electio.
31 Confirmationis tempore lapso ijdē electores possunt aliū eligere.
32 Electio, & Postulatio ijsdem regulis procedunt.
33 Confirmatio, aut consensus præstitus post tempus iuris nihil ualent, nisi sciens superior dispensare uideretur.

Gregor. X. In Concil. Lugdun.
CAP. IIII.

QVAM SIT [a] quam idest quantum. ℣ Dispendiosa. idest damnosa, sup. de rescript. c. dispendia, & de accusat. c. qualiter. ij. prope fin. ℣ Iura. sup. eo. c. ne pro defectu, & c. cum inter uniuersas, quinquag. dist. c. postquam, & sup. c. prox.
1 ℣ Magistra. unde dicitur experto crede * magistro, ut quinquag. dist. c. ut constitueretur, & graue est inexpertos diuinis offitiis applicari, ut xix. q. iii. c. monaster. experimentum enim fa
2 cit artem * arg. C. de iudit. l. certi. in auth. ut defunct. seu funer. circa princ. coll. v. & de consa. & affin. c. non debet, & omne
3 artificium per exercitium suscipit incrementum * ut. ff. de leg. iii. l. legatis. §. ornanicibus. C. de excus. artif. l. i. lib. x. ℣ Cupientes. sic inf. de dol. c. finem; in princ. omnia enim legislatori in magna sunt cura, quæ ad Deum bene se habeant, ut in auth. ut hij
4 qui oblig. se perhib. in princ. coll. vi. ℣ Perpetuo. * idest generali, ut sup. eo. c. ut circa, uel propriè ponitur pro tēpore, ut. ff. pro soc. l. i. & inf. c. prox. quia iura perpetuo durare debent, ut xxv. q. i. c. quæ ad perpetuam, & c. seq & q. ii. c. institut. & c.
5 ecclesiasticè. ℣ Commode. [b] quia hoc dicimur posse * quod commode possumus. ff. de uerb. signif. l. nepos proculo in fin. uel quod iustè, ut xxii. q. ii. c. faciat, ubi de hoc, & intellige commo-
6 de * uidelicet, consideratis absentia & præsentia, & statu Ecclesiæ persona, & qualitatis temporis, & uiarum, ut infr. uers. quo casu. xix. dist. c. secundum, nec erit hoc tempus minimum, nec

a Certo certius est Gul. hūc eundē esse qui, & speculi author fuit, & in hunc canonē cōmētarios scripsisse, ut liquidò constare potest in Spec. in tit. de elect. §. i. uers. idē uerò electus, quo loco citat semetipsum in hiis cōmentariis, ut inf. magis opportunè dicam Maiolus.

b Cōmode posse & iuste posse.

maximum, sed quod magis intellectu percipi, quam elocutio=
ne exprimi poßit, ut de donat. capit. apostolicé, prope fin.
uersic. quod quidam, &c. & ff. rem rat. hab. l. quo enim. §.
Iulian. & ff. de solut. l. inter, & ideo relinquitur Iudicis ar=
bitrio, ut de offic. deleg. C. de causis. ff. de iur. deliber. l. i.
ff. de uerbor. obligat. l. continuus. §. cum ita, C. de dilat. l.
i. Debet ergo statim, celebrata electione præparare se ad eun=
dum si ille absens fuerit. Si autem electores fuerint in mora
præsentandi electionem non nocebit electo. ff. de reg. iur. l. non
debet alteri, & argum. supr. eodem cap. publicato, argum. ta=
men contra infr. in §. nisi ibi quo casu, ubi negligentia ele=
ctorum obesse uidetur, hodie autem eligentes electionem ultra
octo dies * postquam commodè poterunt præsentare differen= 7
tes excluduntur quo ad se a prosequutione processus, & insu-
per a benefitiis, quæ in Ecclesia illa obtinent per triennium
sunt suspensi. Electo tamen quo ad iuris sui prosequutionem per
hoc non præiudicatur, ut in constitut. Nicolai, eod. tit. cap.
cupientes §. cæterum. ¶ Consensu. ut per mutuum * con= 8
sensum eligentium & electi speciale matrimonium inter electum,
& Ecclesiam contrahatur, ut sup. eo. c. cum inter canonicos, &
de translat. c. inter. ¶ Infra mensem. nota nouum, & utile ius,
ut electus infra unum mensem a die præsentatæ sibi electionis. &
requisiti consensus consentire teneatur, olim non erat certum tē=
pus statutum ad præstandum consensum, uerum Papa a &
Dominus meus. Not. supr. eod. capit. cum in cunctis super uer=
bo decurso, quod si electus oblata sibi electione consentire nole=
bat canonici statim poterunt alium b eligere, argum. supr. eod.
capit. cum inter canonicos. § fin. & capit. cum terra, & lxi.
distint. capit. studij, concessa tamen cum aliquantula delibera=
tione, argum. ff. de solut. l. quod dicimus, institut. de inut. stip.
§ fin. & quinq. dist. c. ponderet, in princ. Alii dicebant, quod sibi
aßignari debebat certum tempus a superiore ad consentiendum,
ita quod illud non excederet tres menses a die uacationis, & si
infra illud non consentiret tacitè uidebatur renunciare. Do=
minus autem meus c not. in summa eod. tit. §. quam pœnam
uersic. quid ergo si capitulum ad fin. quod consensus electi ex-

a Innoc. iiii. intelligas, ut alias opportune dixi. Maiol.
b Hunc ipsum locum citat ipse Specul. in tit. de elect. §. i. uers. idem uero electus quo loco dicit se scripsisse in hac decre. itaq; habes hōis ipsius testimoniū quis dubitet? Maiolus.
c Intellige Hostien. Spec. preceptorē de quo alias dixi. Maiolus.

pectandus erat uſque ad ſex menſes à tempore ſcientiæ nume-
randos, niſi penſatis negotiis, & circumſtantiis per ſuperio-
ris prouidentiam magis, uel minus foret expectandus, ut lit.
non conteſt. cap. quoniam. §. ſi uero, uerſ. quod ſi forſan. Ho-
die uero hoc determinatur hic. Cauſā autem huius conſtitutio-
nis præbuit, quod duobus, uel pluribus in diſcordia electis al-
ter eorum de iure ſuo forte dubitans, uel ex alia cauſa electio-
ni de ſe factæ non conſentiebat expectans euentum litis cum
altero electo inchoatæ. Illa autem caſſata, uel ſaltem in caſu
exiſtente tunc ſuum præſtabat aſſenſum, & confirmationem pe
tebat, prout ſæpe fieri fecimus, & ſic contra mentem iuris ec-
clesiæ diu uacabant. Dicunt a autem quidam quod menſis
9 iſte habebit tot dies, quot * continebit menſis in quo electio
10 præſentatur. Et alii dicunt ſemper computari triginta * dies
pro menſe. ff. de diuer. & temp. præſcript. l. ii. ff. de uerbo.
ſignific. cap. cum biſextus. ¶ Teneatur. non tenetur quis ne-
11 ceſſario conſentire * electioni, quia nemo cogitur creſcere in-
uitus, ut lxxiiii. diſtint. cap. geſta, ſed ſi conſentire uelit, hoc
infra menſem facere tenetur, imo precibus, & inſtantia de-
12 uinctus, & pluries inuitatus conſentire * debet ne de ambitio-
ne notetur, ut C. de Epiſcop. & cleric. l. ſi quemquam. i. q. vi.
cap. ſicut. & viii. q. i. cap. in ſcripturis: in quibus iuribus col
ligitur, & not. qualiter debeat aſſentiri, & not. ſecundum Pa
pam b ſupr. eod. cap. cum in iure, ¶ Vltra. ſubaudi menſem,
¶ Ex tunc. ergo uſque ad finem menſis poterit expectare, nam
13 hic articulus tunc * extremum menſis tempus ſignificat, ut. ff.
de cond. & dem. l. ſi is. §. ſi ita, ¶ Hoc ipſo. ſupra eod. prox.
in fin. nec requiritur alia priuationis ſententia licet ubi du-
bium fuerit declarari poſſet, finaliter ipſum eſſe priuatum,
ſi tamen iuſtum impedimentum fuerit non currit ei hoc tem-
pus, prout dicitur infra in ultimo caſu, ubi de hoc, & hoc
ſatis innuit, uerbum diſtulerit, ſupra poſitum. ¶ Conditio.
14 puta quia eſt monacus, * uel canonicus regularis, uel de or
dine minorum, uel prædicatorum, qui de iure non poſſunt con-
ſentire electioni factæ de ſe abſque ſuorum ſuperiorum licen-
tia, ut de renuntiat. capitul. poſt tranſlationem, prope princ.

a Io. An. hinc deſumpſit uerba hæc, & tranſtulit in gl. ſuā incip. menſem, & Gul. auctoritatem adducit. Maiolus.

b Papa Innoc. iiii intellige, ut iam ſæpe opportunis locis dictū eſt. Maiol.

princ. ibi super hoc requisito, & sic intellige de uoto c. per tuas
in fin. quia, nec ordinari * debent sine illorum licentia, ut de 15
temp. ordin. c. ad aures. lxxi. dist per totũ, Superior autẽ * hu- 16
ius licentiam dare tenetur, & ad hoc superior cogi poterit, nisi
iustã causam habuerit denegandi, prout not. in præd. decret. post
translationem, porro huius licentia obtenta electus habebit men-
sem integrum * ad consentiendum, qui non currit, nisi ex quo cõ 17
sentire potuit, ut sup. uers. electus. Not. C. de ann. excep. l. i. §. fin.
& de conces. præb. c. quia, ¶ Moderando. per electores, uel me-
lius arbitrio boni uiri, quia ipsimet electores petere possunt, ut
sup. dictum est. ¶ Obtinere. non * ergo sufficit licentiam pete- 18
re, imo est necessarium obtinere, ut præmisit, alioquin electores
poterunt a ad electionem alterius procedere, ut hic dicit, quidã
tamen scripserunt, quod si per eos non stat, quia forte benè petie-
runt, sed non obtinuerunt licentiam non est eis imputandum, nec
tunc poterũt electores alium eligere, ut ii. q. vi. c. anteriorũ, uers.
ad hoc, & de appell. c. ex ratione, & ipsi possunt a denegatione
licentiæ appellare, ut de appell. c. ut debitus, & c. cordi, & supr.
in gl. puta quia, &c. Sed hæc littera contradicit. ¶ Facultatem.
etiam si tres menses transierint, a tẽpore uacationis, nec erit tũc
necessaria aliqua restitutio, prout not. sup. eo. c. ne pro defectu, &
inf. sequitur ibi iusto impedimẽto, &c. ¶ Infra tres menses. olim
autem quilibet electus debebat petere confirmationem electionis
suæ modico ei tempore concesso a se, uel nuntio præparando, ut
quidam dicunt lxi. dist. c. catinensis, & quinquag. dist. c. postquã
Alii quod habebat vi. menses a tempore electionis, ut lit. non con
test. c. quam. §. quod si super. ut not. secundum Papam b sup. eo.
cum in cunctis, hic igitur statuuntur tres menses * ad hoc, simili 19
ter statuuntur tres menses a die uacationis in cathedralibus ec-
clesiis, & in abbatiis ad eligendum, sup. eo c. ne pro defectu, &
quinquag. dist. c. postquam. lxiii. dist. c. obeuntibus, item hæredi
dantur tres menses ad repudiandam hereditatem postquam sciuit
se heredem esse, ut C. de iur. deliber. l. scimus. §. cum igitur, & §.
seq hodie autem in causis quæ deferuntur a sede Apostolica, uel
per appellationem, uel per eos qui ei immediatè substituuntur ele-
ctus infra unum mensem post consensum prestitum, uel ẽt postquã

a Hæc uerba singillatim Io. an. retulit in uerbo obtinere, utens huius Guliel. auctoritate. Maiol.

b Innoc. intellige, ut alias opportune dictũ est. Maiol.

nouerit se electum, ubi electio tempore debito sibi representatur,
debet arripere iter ueniendi cum omnibus iuribus, & aliis suis
personaliter ad sedem ipsam petiturus confirmationem electionis
suæ, & si expectatus per xx. dies postquam uenire potuerit illam
petierit, uel saltem iustam absentiæ causam infra ipsos xX. dies
non probauerit ipso facto cadit a iure sibi per electionem quæsi-
to, ut dicitur in const. Nicolai. eo. tit. c. cupientes. §. i. Nota igi-
20 tur * circa hæc tempora a nam capitulum habet tres menses
ad eligendum, ut dixi quo facto quam cito possunt debent petere
consensum electi, ut hic. item electus debet consentire infra men-
sem a tempore præsentatæ sibi electionis, nisi forte sit religiosus
prout hic sup. dicitur. item a tempore præstiti consensus tenetur
infra tres menses petere confirmationem, ut hic sequitur. Item a
21 tempore confirmationis debet infra * alios tres menses petere
consecrationem, ut lxxv, distint. c, quoniam. Item si sit electus
in Archiepiscopum, a tempore consecrationis infra b alios tres
22 menses * debet pallium petere, ut centes. dist. c. i. & iste est ue-
rus intellectus prædictorum iurium, licet aliter sonare uidean-
tur, & a quibusdam aliter intelligatur Alexāder uerò Papa iiii,
statuit tempus vi. mensium ad obtinendam consecrationem a tem
pore confirmationis, ut ex. de sacr. unc. c. cum ad Romanam, & c.
quia olim, sed illud fuit prouisio non ius generale. Sed si datur
electo mensis ad consentiendum, & tres menses ad petendum con-
firmationem, secundum hoc ultra tres menses tenere poterit eccle
siam uiduatum, contra iura illa, cent. dist. c. i. & lxxv. dist. c. quo
niam, & de translat. prel. c. inter. Sed dic quod etiam secundum
iura antiqua consecratio ex causa poterat ultra tres menses dif-
ferri, ut patet in præd. com or. & etiam electio, ut vii. q. i. c. con
stitutum, & in præd. c. obeuntibus, & xxviii. dist. c. de Siracu-
sanæ, nec hoc dicitur quia omnia infra tres menses fieri debeant
si poßibile sit. Item post mutuum consensum eligentium, & ele-
cti non dicitur ecclesia proprie uacare, ut sup. eo. c. cum inter ca-
nonicos, uersus finem, & in præd. c. inter. §. sicut aūt. ¶ Petere.
23 nota electum posse per se, uel per procuratorem * suum petere
confirmationē suæ electionis, sic sup. eo. c. cū inter prim. Resp. &
c. quamquam, & c, cum in cunctis, & lxi. dist. c. catinen. Item, &

a Tempora ad eligendum, consentiendum, cōfirmandum, cōseruandum.

b Archiepiscopi pallium. infra quantū tēpus petendū.

a Hunc locum a Gul se desum psisse refert Io. And. hic in uerbo petere, Maiol.

b Innoc.iiii. ut alias dictum. Maiolus.

electores a hoc petere possunt, ut sup. eod. cap. cum inter canonicos, & c.cum dilectus, & c. dudum in princ. & si electores hoc petunt electus nihil petendo non incurrit penam quae hic sequitur. Sed nunquid electus per se, uel per suum procuratorem hoc petens ambitiosus est uidetur quod sic ut in concord. positis. sup. in gl. non tenetur, & c. dic quod ubi aliquis solus electus est. & maxime si concorditer satis honeste potest per se, uel procuratorem petere confirmationem electionis suae, quia nemo uidetur dolo * facere qui utitur iure suo. sup. eo. tit. c. cum ecclesia. 24
ff. de reg. iur. l. nullus cum simil. Si autem duo in discordiam sunt electi, melius est quod electores hoc prosequantur, * arg. viii. 25
q.i.c. sciendum, secundum ea quae not. Papa b sup. eo. c. cum in iure, & fin. & scias quod petens confirmationem * debet uenire 26
ad curiam cum personis idoneis puta electoribus qui possint Romanum Pontificem super negotiis circumstantiis informare, ut inf. eo. c. nulli, & melius in const. Nicolai Papae. eo. tit. c. cupientes, praeterea etiam solent committere uni Episcopo, & uni presbitero, * & uni Diacono Card. huiusmodi inquisitionē, & il 27
li inquirunt de numero, de zelo, & studiis eligentium, & de mentis electae personae, & examinant formam decreti, & totum electionis processum. ℣ Iusto impedimento. ergo non currit haec praescriptio si iusta causa impeditus non petierit, sic sup. eod. c. ne pro defectu, & ita uidetur hoc tempus * quodammodo utile 28
esse quia non cessantibus efficere non potest, ut C. de inoffi. testa. l. contra maiores cum suis concord. sup. de rescrip. c. si autem, & c. plerumq;. ff. de diuer. temp. praesc. l. i. necessitate enim impeditis * succurritur, ut. ff. ex quib. cau. maio. l. ab hostibus. §. sed 29
quod simpliciter, & l. non enim, & l. succurritur, potest autem dici iustum impedimentum, infirmitas, uiarum discrimen, superioris impedimentum, Curiae Romanae frequens de loco ad locū translatio & similia, arg. ff. si quis caut. l. ii. & de pignor. c. significante. & de accusation. c. ueniens, & de appell. c. cum parati, & de offi. deleg. c. pastoralis. §. fin. xviii. dist. c. si Episcopus. ℣ Vacentur. ex hoc uerbo uidetur quod per sententiam, & non ipso iure efficiatur nulla talis electio, & cadit iste a iure suo. & hoc tenent quidam, & aliud est hic quam in casu praecedenti quando

non consentit [a] infra mensem quod fortius uinculum contrahitur post consensum, quam ante, & ideo difficile rumpitur. Sed dic contra, quia dicit eo ipso sic supr. cap. prox. in fin. lapso ergo huius semestris tempore iusto impedimento cessante ipso
30 iure * nulla est electio, & electores ad alium procedere po-
31 terunt * prout in casu præcedenti dictum est, quia capitulum non inuenitur negligens fuisse in eligendo, licet electus fuerit negligens in confirmatione petenda. Sed contra quia in casu negligentiæ deuoluitur eligendi potestas ad proximum superiorem, ut in præd. cap. ne pro defectu. eod tit. cap. bonæ. i. ad fin. & de conceß. præb. cap. quia. Sed iura illa loquuntur in negligentia eligendi quia hoc non inuenitur, ut dixi, est ergo hoc ius nouum nã non petens confirmationem, numquam propter hoc a iure cadebat quod sibi fuerat ex electione quæsitum, sed a superiore cogi poterat petere confirmationem prout not. secundum Papam [b] supr. eod. tit. cap. cum in cunctis super uerbo decurso tempore. Et quia hoc statuitur in electione [c] idem iuris est in po-
32 stulatione * quia eadem est ibi ratio, ut sup. de constitut. cap. translato. Quid si electus consentit post mensem a præsentatio-
33 ne electionis sibi factæ. & non ante, aut postea * eius electio confirmatur? Dic quod non ualet quod agitur sup. eod. cap. auditis xVi. q. iii. §. potest. ff. de reg. iur. l. quod ab initio, imo in detinendo sic Episcopatum peccat, nec facit fructus suos. Nisi forte confirmatio facta fuerit scienter per eum qui ipsum beneficiũ alias conferre uideretur.

a Hanc ipsam doctrinã sequitur, & refert Io. And. hic in uerb. uacuetur utens Gul. auctoritate. Maiol.

b Innoc. iiii. ut aliàs sæpe dixi Maiolus.

c Hoc dictum Io. An. retulit hic in uerb. uacuetur, & Gul. nomine eiusq; auctoritate utitur. Maiol.

SVMMARIVM.

1 SANCTIO proprie est constitutio in qua pœna ponitur & generaliter omnis lex.
2 Decretum quid sit.
3 Canon quid sit.
4 Decretales quæ dicantur.
5 Constitutio quid sit.

6 Consultatio quid sit.
7 Diffinitio quid sit.
8 priuilegia indulgentiæ, & confirmationes dicuntur decretales.
9 Dogma quid sit.
10 Interdictum quid sit.
11 Mandatum Apostolicum quid sit.
12 Opuscula sunt sanctorum patrum scripta.
13 Legis ciuilis partes sunt multinominis.
14 Oraculum unde dictum.
15 Princeps solus declarat legum ænigmata.
16 Suffragium quid, & quotuplex.
17 Scrutinium quid, & quotuplex.
18 Indignũ scienter eligẽtes priuati sunt ipso iurẽ eligẽdi facultate.
19 Consilium mutare nemo potest in alterius præiudicium.
20 Scrutinio publicato uariatio non admittitur.
21 Electio communis dici non potest ipsa nominatio, uel uotorum publicatio, uel collatio.
22 Verba cum effectu sunt accipienda.
23 Conscientiæ contrarium faciens ædificat ad Gehennam.
24 Indignum scienter nominans mortaliter peccat.
25 Pœna semper est arbitraria, quum determinata non est.
26 Pœnæ omnes ad facti qualitatem moderandæ.

Greg. X. In Concil. Lugdun.

CAP. V.

a Sanctio quid sit propriæ, & generaliter.
b De hoc cap. quod est abrogatum alias di xi. Maiol.

PERPETVAE idest perpetuo duraturæ, uel idest generalis. sup. co. prox. ‖ Sanctionis. a Sãctio * propriè est constitutio in qua pœna adiicitur, ut. ff. de pœn. l. sanctio, & de postul. c. properandum b instit. de rerum diuis. §. sancta, quale est illud. xvii. q. iiii. c. si quis suadente, & simili a generaliter autem sanctio dici potest omnis constitutio principis, ut C. de nou. cod. compet. §. quibus ibi colligentes in unam sanctionem, & supr. de translat. prælat. c. inter uers. unde si circa, ibi quod non est sanctorum patrum decreto sancitũ, & c. xix. dist. c. ii. de cons. dist. i. c. non oportet, & nota diuersas appellationes canocice, & ciuiles

2 uilis sanctionis. Nam est * decretum [a] quod uidelicet Papa de — a Decretum
consilio Cardin. statuit ad nullius consultationem. xX. dist. c. si de — quid sit.
3 creta, sup: de rescript. c. præsenti, item est [b] canon, * quod ui= — b Canõ quid sit
delicet statuitur in Concilio uniuersali. XVi. dist. c. habeo, uersic.
oportebat. xiX. dist. c. si Romanorum, circa mediũ. uers. itaq; iii.
dist. c. canon. xxi. dist. §. i. in prin. inf. eo. c. licet canon. xxxi. dist.
4 c. Nicena. Item est [c] Decretalis * epistola quam uidelicet Pa — c Decretalis
pa, uel solus, uel cum Cardinalibus statuit ad alicuius consulta= — quid.
tionem, ut eo. tit. c. si Romanorũ, prope fin uers. consonat. xx. dist.
c. si decreta. Item hoc subdistingue quia decretalis epistola, aut
5 est conctitutio, aut est consultatio, aut diffinitio, [d] constitutio * — d Constitutio
est quam Papa per se, uel in consilio, uel cum fratribus suis consti — quid.
tuit, ut de offit. deleg. c. super quæstionum in princ. & de sent. ex-
com. c. constet, qualis est illa, sup. eo. c. licet hoc tamen magis
6 proprie decretum, uel canon appellatur. [e] Consultatio * est — e Consultatio
in qua Papa quærenti de iure, Respondet, ut in prædic. decret. — quid.
super quæstionum in princ. talis est illa, de ord. cognit. c. i. & aliæ
7 plures. [f] Diffinitio * est illa in qua Papa per diffinitiuam sen= — f Deffinitio
tentiam quæstionem diffinit, ut de re iud. c. in causis talis est illa — quid.
de eo qui mitt. in poss. rei seru. c. i. & similes, & hæ tres species
pro iure sumuntur, ut. xix. dist. c. i. & ij. xXv. q. i. c. omnes, & q.
ij. c. si quis dogmata. C. de leg. l. fin. de re iud. c. in causis. Priui=
8 legia * autem, indulgentiæ, & confirmationes earum commis=
siones propriè decretales dicuntur. Sunt etiam, & aliæ appella
tiones, ut dogma, interdictum, & mandatum, ut in præd. c. si quis
9 dogma. [g] Dogma * est quod consistit, in doctrina fidei, ut in — g Dogma quid
præd. c. habeo, & in præd. c. si Romanorum, in princ. quale est il — h Iuterdictum
10 lud sup. de summ. trin. & fid. cath. [h] Interdictum * ubi nulla — quid.
11 pœna apponitur, nt dixi. [i] Mandatum * in doctrina de mori= — i Mandatum
bus consistit. Generaliter autem canones dicuntur Conciliorum — k Opusculaquæ
decreta, decretales dicuntur Epistolæ Romanorum Pontificum. — l Lex.
12 Aliorum ergo patrum scripta dicuntur [k] opuscula * ut xv. — m Constitutio.
dist. c. sancta Romana: uel libelli, sed commenta, ut. xX. dist. c. de li — n Edictum.
bellis, Sæpe tamen unum pro alio ponitur. Ciuilis quoq; sanctio — o Oratio.
13 nis uariæ inueniuntur appellationes, uidelitet [l] lex * Constitu= — p Præcatio.
tio, [m] Edictum, [n] Oratio, [o] Precatio, [p] Oraculum, [q] Re — q Oraculum.

a Relatio, b Programma. c Pragmatica. d Sanctio. e Rescriptum. f Sacra annotatio. g Plebiscitum. h Senatus consultum. i Responsa prudentum. k Sacra uisio.

latio, [a] Programma, [b] Pragmatica, [c] Sanctio, [d] Rescriptum. [e] Sacra [f] annotatio, [g] Plebiscitum, [h] Senatus consultum, [i] Responsa prudentum, [k] Sacra uisio, & alie plures. C. de legib. l. i & .iii. ff. de legib. per totum. ff. de ferijs. l. oratione, ff. de sponsal. l. oratio, xxv. quest. ij. §. præscriptione. i. distinct. cap. lex. C. commin. & epist. per totum. & de renunt. mut. cap. i C. si contra ius, uel util. publ. l. Rescripta, quæ est. xxv. quest. ii. cap. rescripta, & C. de diuers. rescript. l. uniuersa. C. de precib. Imp. l. uuiuersa. & C. si contra ius, uel util. publ. l. & si legibus, & hic, & .ii. distinct. capit. ii. iii. & .v. & hæc inter se differunt, ¶ Oraculum. idest rescripto, C. de legib. l. digna, & sup. de bigam. c. altercationis, & præd. l. & si legibus, dicitur oraculum * quia orando, siue precando a principe impetratur, ¶ Declaramus. benedicit, nam olim erant super hoc opiniones, ut iam dicam, & not. solum principē * declarare posse legum enigmata. C. de legib. l. i. & fin. sup. de consti. c. fin & de sent. exc. c. inter alia. xi. q. i. §. ex hiis, ¶ Scienter. secus si ignoranter, ut sup. eo. c. Innotuit, uersus fin., ¶ In electionibus. idest in scrutiniis electionum, ¶ Nominantes supple, & consensum prebentes ut sequitur infra c. prox. ¶ Indignum. puta illegitimum, uel patientem in ætate uel scientia, uel moribus defectū, ut sup. eo. c. cum in cunctis, in princ. ¶ Suffragium. uocis in scrutinio emissæ, idest consensum sic sumitur [l] suffragium * pro auxilio, seu consilio, uel seruitio, xii. q. ii. c. quicumq; suffragio, & C. de suffrag. l. unica, & inf. de celeb. miss. c. cum marthæ, in fin. ¶ In scrutinio. Scrutinium [m] uocatur hic uotorum * inquisitio in electione facta, ut supr. eodem. capit. quia propter, & capit. in electionibus, & infr. capit. prox. sumitur etiam, & aliis modis, prout not. de capell. mona. cap. dilectus, & in prædict. capit. in electionibus, ¶ Persliterunt. idest perseuerauerunt in nominatione prædicta. ¶ Communis. quod qualiter fiat uide supr. eodem. capit. in genesi, ¶ Priuantur. scilicet ipso iure, eadem etiam ratione excusatur a pœna priuationis [n] benefitiorum suorum, ad idem facit, supr. eodem capit. cum in cunctis. §. clerici. Ad euidentiam huius constitutio. notandum est quod secundum iura priora, scienter eligens * in-

4 · 5 · 6 · 7 · 18 (margin numbers beside lines "quia orando", "declarare", "suffragium", "inquisitio", "notandum")

l Suffragium quid.

m Scrutinium quid.

Io. An. hic eadē traddit quæ hic Gul. & ipsius citat authoritatem. Maiol.

dignum priuatus erat ipso iure, eligendi potestate, ut in præ=
dic. §. clerici, ad idem eodem titul. capit. cum inter, & ca=
pit. innotuit, uersus fin. & capit, cum uintonien. & idem in
taliter postulante, ut eod. tit. cap. scriptum, in fin. Super hoc
autem uariabant Doctores: quidam enim dicebant, quod ex solo
consensu indignum scienter in scrutinio præstito quis in prædi=
ctam incurrebat pœnam, licet communis electio non sequeretur,
quod sic probant, secundum antiqua iura, secundum quæ publica
tio electionis, seu communis electio necessaria non erat, sed soli cō
sensus sufficiebant, & etiam hodie in minoribus dignitatibus non
est necessario seruanda forma illa, supr. eod. c. quia propter. Sed
solus consensus sufficit, priuabatur .n. quis ex solo cōsensu scienter
præstito in indignum, ut patet in præd. concord. ergo ut dicebāt
hodie est idem seruandum cum hoc ius non fuerit immutatum, ut
C. de testam. l. sancimus, & C. de appell. l. præcipimus. Alii ue
ro dicebant, quod tunc publicata electione indigni priuati erant
eligentes potestate eligendi, ut supr. eodem capit. cum tria,
Dominus ergo Gregorius a hic approbat secundum opinio=
nem, dicens quod nominantes in scrutinio scienter aliquem in=
dignum propter huius consensum non priuantur eligendi pote=
state. nisi in eo consensu perseuerauerint quod ex uotis, seu
consensibus eorum communis electio subsequatur, & ad hoc ius
potest triplex ratio aßignari prima b est, nam præfat. con=
stitutio cum in cunctis, & cap. innotuit, & capit. cum uin=
tonien. & similes puniunt scienter eligentes, & non consen=
tientes tantum, unde talis pœna non est extendenda etiam si
consensus fuerint publicati, & collatio factæ ubi communis ele=
ctio fuerit subsequuta, ut supr. eodem capit. cum in Genesi, nec
in alios non peccantes propter hoc ius recidit eligendi, quod
tamen quidam dixerunt, & sic ante tempora præsentis con=
stitution. in quadam causa fecimus obtineri. Bernard. ad hoc
contradicit, supra eodem capit. publicato, quia nemo potest
19 mutare consilium * in alterius præiudicium, ut. ff. de reg. iur. l.
20 nemo. Respon licet publicato scrutinio * nequeant canonici ua
riare, tñ, quia post huius publicationē sequitur collatio præsumi-
tur, quod in ea discußis meritis indigni nominati, & plenius

a Scilicet Decimus Placētinus uicecomitū familia, uir sanctißimus, absēs ad sepulcrū dñi in Siria degēs eligitur Pontif. post uacationē sedis Apost. qua si triēnalē. Hic singularißimos uiros Cardinales creauit tātū quinq; mortuus magno sanctitatis noīe, ita ut de illo canonizādo actū fuerit et demādatū negotiū Archiep. Pisano, ac Mutineñ. Epis. cadauer iacet Aretii, uide de hiis Gemin. in. c. ubi periculum. in princ. de elect. post Io. And. Maiol.

b Prima ratio ad const. Greg. confirmationē. Maiol.

agnitis pœnituerint, a & ad electionis actum procedere uolue-
rint, unde non puniendi, sed ex hoc potius commendandi arg. C. de
Epis. & cler. l. cogitationis quæ est de pœn. dist. i. c. cogitatio-
nis, lxxix. dist. c. ii. & pen. & c. prox. Imo etiam si taliter elegis
sent alium eligere possent, ut sup. eo. c. cum tria, & c. dudum. Se-
cunda b ratio est quia, nec nominatio, nec uotorum publicatio,
nec collatio possunt dici communis electio * in præd. c. in Gene 21
si, &, c. publicato, quia uerba cum effectu * sunt accipienda, ut 22
de cler. non resid. c. relatum. ff. quod quis. iur. l. i. §. hæc autē uer
ba. Quid ergo obfuit conatus cum iniuria nullum habuerit effe-
ctum. ff. ne quis eum qui in ius uoc. l. pœn. §. docere ff de uerb. si-
gn. l. nomen portionis. §. fin. Tertia c ratio est quia simplex
nominatio ius non tribuit, ut sup. eo. c. quod sicut, in princ. ideo ca
nonici uariare possunt, indistinctè ante publicationem expressorū
uotorum, & prius quam de loco ubi fit scrutinium discesserint,
sed non post arg. sup. eo. c. publicato a contrario sensu, quia indu
bitatum est, ubi maior pars in nominatione consensit, minore, uel
rationabili oponente, ut de hiis quæ fiunt a maio. par. cap. c. i. li-
cet, & si unus solus uariare uellit, & corrigere dictum suum, hoc
ei facere licet, prius quam cum aliis tractatū habuerit, sicut aliàs
in teste cauetur, sup. de testib. cog. c. præterea, de quo not. secun-
dum Papam, d & D. meum, in præd. c. publicato. Sed ad huc
est contra sup. eo. c. in electionibus. Sed illud facile soluitur si di-
ligenter consideretur, ¶ Contra conscientiam. Not. quod qui facit
contra conscientiam * edificat ad Geennam de præscript. c. fin. 23
& de restit. spoliat. c. litteras. §. porró. xxviii. q. i. §. ex hiis. Et
est hic arg. quod mortaliter peccat qui scienter indignum * in 24
electione nominat, graui enim semetipsum afficit damno qui ad
suæ dignitatiis fastigium subleuat indignum. lxi. dist. c. miramur
item est hic arg. quod non licet pecunia repelli ab eligendo arg.
ad hoc de cler. excommu. c. fin. iii. q. vii. §. item in euangelio. sup.
eo. tit. c. illa, ubi de hoc, ¶ Diuina. sic C. de summ. trin. l. ii.
¶ Meum. sic inf. de postul. c. properandū. § e quod si, ¶ Qua-
litas. est ergo hæc pœna arbitraria * cum non sit hic determi- 25
nata, ut de offi. deleg. c. de causis, in fin. & arg. ff. de iur. deli. l. i. ar
bitrabitur autem iudex, ut acrius puniat eum qui scienter nomi-

a Hanc diffinitionē sequitur Gemin. hic circa principiū, et nominatim Guliel. attribuit. Maiol.

b Secūda ratio.

c Tertia ratio.

d Intellige secundū authoris morem. de Innoc. iiii. ut aliàs sæpè dixi. Maiolus,

e Abrogatū hodie est, & sæpe dixi. Maiol.

nat patenter indignum, & Ecclesiæ pernitiosum, quam qui ignoranter occultè indignum, ut de homici. c. sicut dignum, & de sent. excom. c. cum uoluntate puniet enim eum qui præcibus, uel affectu carnali, uel alicuius spe temporalis lucri nominat indignum, plus quam illum qui simplicitate ductus hoc facit, ut viii. q. i. c. Moyses, arg. C. de Episc. & cler. l. si quemquam, in auth. de santiss. Episcop. in princ. §. i. coll. ix. Patet ergo quod omnes pœ-
26 næ * secundum qualitatem facti moderandæ sunt, ut in præd. c. sicut. xxix. dist. c. sciendum de pœn. dist. i. c. aut facta, & dist. V. c. consideret. ff. de pœn. l. respiciendum.

SVMMARIVM.

1 VERBA cum effectu accipienda.
2 Electio priusquã fuerit plene subsequuta impugnari põt.
3 Reprobari amplius non potest, quod semel approbatum fuit.
4 Electus aliquid de nouo committens repellitur per regulam quæ de nouo, &c.
5 Mores mali, quibus exemplis significantur.
6 Mores boni plusquam diuitiæ operantur.
7 Vitia quibus exemplis significantur.
8 Defectus, quibus exemplis significantur.
9 Ignorantia solo iuramento probari potest.

Greg. X. In Concil. Lugdun.

CAP. VI.

NVLLI ꝑ Nominauerit. supple, & uotum suum in eum emisserit sic sup. c. prox. ꝑ Subsequuta. supple ex illis a
1 consensibus quia uerba * cum effectu accipiẽda sunt, ut. ff. quod quisq. iu. l. i. §, hoec autem uerba, & de cler. non. resid. c. relatum, ergo a contrario sensu hic assumptio uidetur quod antequam ele-
2 ctio * fuerit subsequuta bene licet impugnare arg. sup. eo. prox & quod publicato scrutinio sciens illius uitium, uel defectum habeat probationes paratas secundum Papam b prout not. sup. eo. c. publicato, & quod si aliter facta fuerit eam poterit impu-

a Hæc uerba, & ratiocinationes a Io. an. hic referũtur, & Gul. authoritatẽ ille citat qđ, & approbat Gemin. hic col. iii: prope fin. Maiol.

b Intellige Innoc. iiii. de more authoris. Maiolus.

gnare, licet D. meus dixerit quod in primo casu non admittitur ad probandum, quantumcumq; habeat probationes paratas, quia ad capitulum non spectat eas recipere, & pro eo facit, sup. eo. c. publicato. Sed illud obtinet quando in bonum, & honestum consenserunt postquam autem electio fuerit subsequuta, uel postquam ei iam factæ assensum prestiterit eam impugnare non ualebit, ut hic dicitur quia quod quis semel approbauit amplius reprobare
* non potest, ut. ff. de neg. gest. l. pomp. ff. solut. matr. l. cum mulier. ff. de adult. l. si uxor in fin. sup. eod. c. cum inter canonicos, xxxii. q. V. c. horrendus. viii. q. ii. c. dilectissimi, & quod quisq; semel dilucide protestatus est id in eodem casu proprio testimonio non poterit infirmare, ut de probat. c. per tuas, & C. de non numer. pec. l. generaliter, ⸿ Præstiterit. quando uidelicet eũ in scrutinio non nominauit, quia forte absens erat tempore celebrate electionis, sed postea rediens in electum consensit, sic sup. eo. c. quod sicut, & de hiis quæ fi. a præl. sin. cons. cap. c. cum nos, & patet hic, etiam sup. eo. c. auditis, ⸿ Emergentibus. puta quia electus post electionem suam tale quid commisit * quod eum ab obtinẽdo repellit, quia tunc quæ de nouo emergunt, &c. quod dic ut sup. eo. c. ut circa. § alioquin, a ⸿ Morum. * puta quia est ebriosus, uel litigiosus, uel negligens, & remissus, & huiusmodi, nã morum grauitas requiritur in electo, ut sup. eo. c. cum in cunctis, in princ. hinc est quod debet esse moribus temperatus, ut. xxiii. distinct. c. qui Episcopus, in princ. Boni etiam * mores plusquam diuitiæ operantur, arg. ff. de tut. & curat. dat. ab hiis. l. scire, ⸿ Vitii. b puta * quia est luxuriosus, uel adulter, uel simoniacus, & huiusmodi, quæ uitia latentia erant, unde in redhibitione est, ut. ff. de edil. edic. l. cum sex, & l. ob quæ uitia, c ⸿ Defectus. puta * scientiæ. uel ætatis, uel ordinum, uel illegitimitas, uel alia irregularitas promouendum impediens supr. eodem cap. cum in cunctis in princ. quas irregularitates inuenies in Repertorio d nostro sub tit. de temp. ordin. ⸿ Verisimiliter. sup. eo. c. ut circa. §. alioquin. ⸿ Iuramento. dic ut sup. eo. c. ut circa. §. super cum enim hæc ignorantia * non possit secundum rerum naturã probari per testes ideo fit hæc probatio per iuramentũ, sicut alias sæpe contingit, ut quæ ui met. ue caus. fin. cap. super eo.

a Mores mali quibus exẽplis significantur.

b Vitia.

c Defectus.

d Gul. Duranti, qui & Spec. dictus est scripsisse opus cui nomen Repertoriũ attestatur Stef. Troch. qui

C. unde ui l. ſi quando, & probatur. xxvii. q. ii. capit. quod autem interrogaſti.

SVMMARIVM.

1 EXCEPTIO nulla obiici electioni poteſt ſi duabus partibus concurrentibus facta eſt.
2 Zelus ſciri non poteſt niſi præſumptiue per actus exteriores.
3 Numerus ubi maior eſt, maior zelus præſumitur.
4 Bonum quem eſſe ſufficit, etiam ſi non ſit melior, uel optimus.
5 Boni electores, & electus præſummuntur cum duæ partes conſentiunt.
6 Criminoſus non repellitur ab eligendo.
7 Concubinarius non repellitur ab eligendo.
8 Numerus dupplo excedens, dicitur multum excedere.
9 Votum redditur ipſo iure nullum quoad ellectorem uariis modis.
10 Votum redditur ipſo iure nullum quoad electum uariis modis.
11 Votum redditur ipſo iure nullum quoad formam uariis modis.

Greg. X. In Concil. Lugdun.

CAP. VII.

SI QVANDO dicitur, dic quod ſi alter ex duobus electis habet duplo maiorem numerum, tertia pars, ſeu electus ab ea, nihil opponere poterit contra eum, uel eligentes ipſum ad extenuationem zeli, meriti, uel auctoritatis, niſi quid opponatur quod uotum eligentis reddat nullum ipſo iure, ¶ Celebratio in eodem contextu, ut ſupr. eodem capit congregato. Idem etiam eſt, ut dicunt quidam ſi ex interuallo, ſed ſuper hoc dic ſecundum ea quæ not. ſupr. eodem capit auditis.
1 ¶ Dupplo. ſimile eſt in electione Papæ ... in qua ſi duæ partes conueniant nulla exceptio contra hoc admittitur ut ſupr. eodem capitul. ubi, uerſicul. ſeptimum. ¶ Contra electores.

non multo poſt Gulielm. floruit uidelicet circiter 1356. in Monte peſſulano Clementinas interp̄tatus cuius cōmentaria p uetuſta apud me extant, ſcribit itaq; in Clement. dudū col. v. de ſepult. hūc Gul. Reper ſcripſiſſe, ſed et Io. An. tradidit Gulie. Repert. ſcripſiſſe in c. ſi epiſcop. in uerb. reſeruātur inf. de pœn. & remiſſ. lib. vi. ſed et hic ipſe Spec. in ti. de elec. in pric. in uerſ. an pueri & in uerſ. publicatione citat ipſum Reper. certis ſub tit. quū t. aliqui ignari patuerint idē opus eſſe qđ ſpeculum, cuius rei contrarium hinc patet. Illudq; author

non prohibet a de electa ab eis, unde uidetur quod contra eũ op-
poni poterit, arg xxv. dist. c. qualis. ff. de iudit. l. cum prator.
Sed dic contra. ut hic infra patet dum dicit meriti, &c. in fin.
¶ Ad extenuationem zeli. puta dicendo quod per consanguini-
tatem, uel amicitiam elegerint uel simile: nam * zelus sciri nõ 2
potest nisi præsumptiuè per actus exteriores per quos quandoq;
comprehenditur interior affectus, ut instit. de re diuis. §. gallina
rum. ff. de cond. instit. l. quidam. ff. de edilit. edic. l. si tamen. §. ii.
xxvi. q. iiii. c. sciendum. xli. dist. §. sicut. Sed nec poterit pars mi-
nor dicere nos habuimus meliorem zelum, quia ubi maior est nu
merus, * melior præsumitur esse zelus, ut sup. eo. c. ecclesia ue 3
stra. ii. ff. de testib. l. iiii. §. quæ arugmenta. Item quantũ ad me-
ritum non poterunt dicere, electus uester inutills est, noster uero
est magnorum meritorum, & maioris meriti, quã uester. viii. q. i.
c. si ergo. Et hoc propter præsumptionem quæ surgit ex tanto
excessu in numero & quia sufficit quod sit bonus * licet non sit 4
melior, uel optimus. viii. q. i. c. licet ergo, & de offit. cust. c. ii. in
fin. uel dic quod hic dicitur meriti, ad electores referri, ut iam di
cam, in utroq; tamen meritum est, ut predixi. Item quantum ad
authoritatem non poterunt dicere, uos estis homines infimi status
& nos sumus maioris authoritatis, quod alias dicere possem, nisi
in tantum numerus excederet, ut sup. eo. c. dudum. Vtilis ergo est
hœc prouisio, nam ante istam constitutionem paßim proponebã-
tur crimina contra eligentes ad extenuationem zeli, meriti, &
auctoritatis eorum, ut sup. eo. c. statuimus. hodie uero ex quo due
partes in aliquem cõsentiunt presumitur * quod boni sint, & qđ 5
bonum elegerint, nec de ipsorum criminibus queretur, quia crimi
nosus non repellitur * ab eligendo, ut iii q. vii. c. sacerdos, uersi. 6
in euangelio, & de cleric. excom. in c. fin. & arg. sup. eo. c. illa, un
de concubinarius * non repellitur quia quo ad se tantum, & nõ 7
que ad alios est suspensus, ut de cohab. cler. c. mulier, & c. fin. &
secundum hoc potest intelligi, sup. c. ut circa. ibi aut personas eli-
gentium, hic ergo patet quod duplo maior numerus prœponde-
rat auctoritati, & meliori zelo. Item hic determinatur qualis
numerus * dicitur multum excedere alium, super quo olim erat 8
contentio inter doctores, prout not. lxv. dist. in summa, & sup.

Illudq; author ipse solet Aureum appellare, uide in Spe. tit. de dispen. §. iuxta ultimis uerbis, ego uero ipse hoc Repert. habui in mẽbrano Codice, & aliqñdo in lucẽ edetur, qñquidẽ uolumẽ egregium est, & dignũ quo oẽs utãtur æque, ac ipso Spec. nec putes ĩdicis formã habere, sed opus est iustis titulis non aũt alphabetico ordine cõpositum uide Alb. in dictio. in probe. Maiolus.

a Hanc expositionẽ Io. An. hic in uerb. interdicimus, refert Verbotenus, & eã Gul. ascribit. Maio.

eo.c.ecclesia uestra.ii.& secundũ Papã, [a] in c. dudũ, ℣ Ipsorũ. scilicet eligentium, qui faciunt duas partes, ℣ Reliquis. idest ter tiæ parti, ℣ Electio ab eis. idest a tertia parte, ℣ Illius. supple electoris, ℣ Ipso iure. puta quantum ad electionem, excommunicationem, uel suspensionem ab homine, sup. de consuet. c. cum dilectus, & sup. eod. c. cum inter, & cap. illa, & de procurat. c. fin. & de re iudic. c. ad probandum, ℣ Vel bigamiam. ut de bigam. c. altercationis, uel quod est miles effectus, uel uxorem duxit quia ex hijs desinit esse canonicus, & ideo uotum eius nullum est, ut [b] de cleric. coniug. c. diuersis, & c. Ioannes, & c. ex parte, & c. fin. & de uit. & honest. cler. c. fin. uel renunciauit canonicatui, & præbendæ, uel uoci suæ. vii. q. i. c. quam periculosum. hoc enim, & similia quantum ad electionem reditur uotum ipso iure
9 nullum * uel quantum ad electum, * quod sit excommunicatus
10 sup. eo. c. uenerabilem, uel suspensus, uel interdictus, ut in præd. c. cum dilectus, uel si non sit sufficientis ætatis, uel ordinis, uel legitimus, & similia sup. eo. c. cum in cunctis, uel quantum ad for-
11 mam * electionis, quod non fuit secreto, & sigillatim facta uotorum inquisitio, nec publicatio in Communi, nec collatio, uel electio fuerit, hæc enim reddunt ipso iure nullam electionem, prout habetur, sup. eo. c. quia propter, & c. cum post, & c. Cumana, ad fin. & c. in Genesi. & facit ad fin. huius constitutionis, & de appellat. c. constitutis, prope fin.

a Innoc. iiii. ut alias sæpè dictum est.

b Exceptionũ uaria genera quibus uota nulla ipso iure redduntur, quæ notanda uno hoc loco congesta. Maiolus.

SVMMARIVM.

1 MAIORES causæ dicuntur, quas sedes Apostolica sibi in signum supremæ potestatis reseruauit.
2 Maiores causæ absq; appellatione, & causæ expreßione ad sedẽ Apostolicam referuntur.
3 Maiores causæ, nec quidem a legatis de latere cognosci possunt.
4 Episcopales causæ a Metropolitanis, & legatis, patriarcis ue cognosci poßunt.
5 Testium multitudo refrenanda est,
6 Generale uerbum, generalis constitutionis est signum, sicut uerbũ cunctis, & uerbum, hoc edicto.

32 Terminus competens dicitur pro distantia loci, pro personæ, & causæ qualitate.
33 Munimenta, & monimenta quæ.
34 Acta quæ dicantur.
35 Gesta quæ dicantur.

Gregor. X. In Concil. Lugdun.
CAP. VIII.

QVAMVIS ☞ Constitutio. Alexand. quæ extra de re script. c. dilecti filii procuratores quam quidam non ha-
1 bent ☞ Maioribus. a maiores causæ * dicuntur illæ quas sedes Apostolica sibi in signum specialis dominii reseruauit, ut de bap tism. c. maiores in princ. & de translat. c. i. xvii. dist. c. huic sedi quas plenè enumerauimus b in speculo iuditiali, in tit. de offit. legat. §. nunc ostendamus. ☞ Annumerans. in præf. const. dilecti. ☞ Auditis. motus ex uerbis positis de appell. c. ut debitus, in fi. & ex hoc quod ibi not. Innoc. iiii. & alii cum eo. Sed certè, Salua reuerētia Alex. Innoc. & aliorum, littera hoc non dicit, quod enim ibi dicitur saluis constitutionibus de maioribus causis ad sedem Apostolicam referendis, est quædam protestatio, quam Papa de iure suo facit ad cautelam, ne quis credat quod id quod ibi statuitur locum habeat in casibus Sedi Apostolicæ, reseruatis, & est simile. ix. quest. iii. cap. saluo, & de supplen. negli. prælat. c. li
2 cet, nam maiores * causæ absq; aliqua appellatione, & causæ expreßione ad sedem sunt Apostolicam referendæ, ut in concord. sup. in gl. prox. positis. Ridiculum est ergo dicere quod appellatio illa referatur ad sedē Apost. cum nullus ēt legatus de latere
3 de illa * cognoscere poßit, ut de offi. legat. c. quod translationem de causa aūt episcopali, nulla const. præterquā in illa Alex cauetur qd sit de maioribus cāsis quo ad hoc, imo Metropol. primates
4 patriarcæ, & legati ex offitio legationis de illis * audiūt, & diffiniūt, prout plenius diximus c in Spec. in tit. de offi. leg. §. superest, uers. Sed quid dices, & §. nunc ostendendum, uers. sed nūquid poterit. Iustè ergo motus hanc constit. promulgari in Lugdunensi Conc. procuraui d ☞ Quaslibet. e ēt euidenter friuolas

a Maiores cau sæ quæ dicātur. b Hinc aperte probari potest hunc Gul. eundē authorē qui et Spec. author fuit, ut alias quā sæpe diximus. Maiol. c Hoc ēt loco apertißime constat, Spec. ab eodē Gul. cōpositū, a quo, & ij cōment. Maio. d Spec. hanc cōstit. promulgari curauit sicut & alias multas in eodem Concilio Lugdun. de mādato Greg. X. Papæ, ut plenius diximus sup. in probem. Idē dicit in tit. de leg. §. sup. st uers. sed quid dices, et in tit. de appel. §. qualiter, uers. illud aūt, & Gemin. hic colum. ii. in prin. Maiol. e Hanc ipsam

& absq; alicuius causæ expreßione, siue in iuditio, siue extra in-
terpositis, & sic ante hanc constitutionem Romana Curia obser-
uabat, quantum ad causas Episcopatum, prout dicit præf. constit.
dilecti. §. auditis, & probatur de appell. c. cum sit Romana. §. si
autem, & ii. q. Vi. c. ad Romanam. ¶ Refrenare. sic etiam efre-
nata * multitudo in testibus refrenatur, ut de testib. c. significa 5
uerunt. & ff. eo. tit. l. iii. in fin. & frequens iuratio et frequens po
tatio refrenatur; ut de iureiur. c. & si Christus prope fin & de
uit. & hon. cleric. c. acceptum, ¶ Generali. hoc * est signũ ge- 6
neralis constitutionis, ut sup. eo. c. anaritiæ. §. cum itaq sup. de re
script. c. nonnulli, & C. de legi. & constit. l. iii. Idem si scribatur
cunctis, ut inf. eo. c. sciant. C. de summ. trin. l. i. in princ. Item si in
constitutione ponitur hoc uerbum hoc edicto, sup. eod. c. ut circa.
¶ Extra iuditium. quod fieri potest causa tamen probabili a aßi
gnata, prout habetur, sup. eo. c. ut circa, & c. cum nobis, & c. con
siderauimus, & de appell. c. constitutis, ¶ Maioribus. puta Ar
chiepiscopatum b primatuum, Patriarcatuum. Xxi. dist. c. Cle-
ros. xxii. dist. per totum. ix. q. iii. c. conquestus, & de appell. c. cor
di, & c. ut debitus, ¶ Prouidendum. not. quod secus est de iure, ut
quidam dicunt, sed tu dic quod hæc est hodie prouisio iuris, ut
dixi, sup. in gl. quæ incipit prædicta cõstitutio, &c. ¶ Manifeste.
secus si probabiliter dubitetur * an sit friuola, quia tunc appel 7
latio in dubio defert causam ad Curiam Roman. arg. de appel-
lat. c. dilecti in fin. Nota ergo quod est quædam appellatio euidẽ
ter friuola, * quædam uero est latens, seu dubia quod dic ut 8
not. in Speculo iudit. in tit. de appellat. §. nunc dicamus, uersic.
circa hoc, ¶ Friuola. puta ne procedatur ad electionem regis
precibus non expectatis, prout continetur in præf. constit. dile-
cti, uel quia electus non est magister c in decretis, uel in Theolo
gia, quia competens scientia * tolleratur, ut sup. eo. c. cum nobis 9
& de renunt. c. nisi cum pridem. §. pro defectu, uel d nobilis ge
nere, * ut de præb. c. uenerabilis, uel potens, ut de appell. c. con- 10
stitutus, & similia, & tali appellationi deferendum * non est ar 11
gum. in præd. c. constitutus, & eo. tit. c. pastoralis. Quid si nulla
causa exprimitur in appellatione. Respondeo uidetur standum il
li constit. Alexand. dilecti, ubi dicitur pro qualibet appellatione

glo∫∫. Io. an. hic refert, ac citat utẽs huius Gul. auctorttate. Maiolus.

a Gemin. hic Gulielmi. meminit coll. ii. Maiol.

b Io. An. hic in uerb. maioribus, plano noĩe hunc Gul. citat cognomẽto Duranti, ut scias eundẽ authorẽ Speculũ composuisse. Maiol.

c Hodie ex sacrosancto Cõc. Trid. seß. 22. c. ii. de reformatione assumẽdi ad cathedrales quascũq; præter natalia, ætatẽ, ac mores, ẽt Magistri, uel Doctores esse debent iure canonico, uel sacra Theologia, ẽt si Regulares sint. Maiol.

d Approbatur ab Archid. & Io. an. ut refert

negocium ad ſedem Apoſtolicam deuolui, & in pred. decret. ut
debitus in fin. nam in cauſa non expreſſa nihil immutatum econ=
tra uidetur ergo antiquæ regulæ relinquitur, ut. C. de appell. l.
præcipimus. in fin. ſed certe idem iuris eſt in non expreſſa, quod
12 & in friuola expreſſa, nam nullum * & inutile equipollent, ut
de translat. c. inter. §. licet, & ff. quid cuiuſq; uniu. nom. l. i. §. pe
nult. Cum ergo hæc conſt. promulgata fuerit, ut temerarius, &
effrenatus appellationum curſus in talibus refrenetur, prout hic
13 dicitur, & eadem ſit ratio in non expreſſa * cauſa, quæ & in
friuola expreſſa, ius eſt utrobiq; cenſendum. ff. ad l. aquil. l. illud
ſup. de conſtit. c. translato. Sed contra. Nam cum D. [a] Papa
14 ſit iudex ordinarius * omnium, ut. ix. q. iii. c. cuncta, & c. ſeq.
15 & de for. compet. c. fin. quia Roma communis * patria eſt, ut
ff. ad municip. l. Roma, etiam per ſimplicem querelã poterit adi
16 ri, & talis appellatio extra iudicium * iuterpoſita nihil aliud
eſt quam prouocatio ad iuditium, ut de appell. c. cum ſit Romana.
§. ſi autem, & eſt quedam citatio, ut ſup. eo. c. ſtatuimus, unde, ſi=
ue ſit nulla, ſiue friuola cauſa expreſſa ſemper deuoluetur, talis
appellatio ad Sedem Apoſtolicam. Solutio licet talis prouocatio
olim paßim, & ſine cauſæ expreßione fieri poſſet, ut in præd. §.
ſi autem, & ii. q. vi. c. ad Romanam, hodie tamen ſecus eſt, ut di
17 xi ſup. in gl. quod fieri: unde prouocatio illegitime facta * non
arctat appellatum uenire, ut ſup. eo. c. bonæ. ii. nec ordinarium ſe
dere, ut de appell. c. ut debitus, & c. paſtoralis ſed ſi per ſimpli=
18 cem * querelam conqueritur Dño Papæ priuſquam ordinarius
ſuam cognitionem interpoſuerit, audietur & aduerſarius tunc co
gitur apud Sedem Apoſtolicam reſpondere ſi illic inueniatur,
uel uenire ſi abſens fuerit, & citetur, ¶ Deuoluatur. Imo Metro
politanus, ſiue alius ſuperior procedat, ſiue in iuditio, ſiue extra
puta ſi in Capitulo fuerit appellatum, ut hic dicitur, & proba=
tur de appellat. c. ſolicitudinem, ¶ In iuditio. puta coram ſupe=
riore inſtituto, ut ſi cognoſcat utrum confirmatio ſit danda, uel
19 non. Summa enim [b] iniquitas * olim obſeruabatur, quia cauſam
coram Metropolitano ceptam in ipſius eluſionem, & partis di=
ſpendium poterat altera pars ſine alicuius cauſæ expreßione,
uel forte ex cauſa euidenter tamen fruſtatoria, dicendo appello

nominatim hic Gemin. col. ii. uerſ. in gl. legitima. Maiol.

a Papa omniũ ordinarius.

b Priſcorũ iniquitas in appellationib. a Metropol. auferendis. Sed huic rei hodie a ſacroſ. Trident. Cõcil. prouiſũ eſt in criminalĩbus, ut ſeß. xiii. c. ii. de reformatione, ſed & ciuilibus quibuſcunq;, ac quomodocunq; ad eccleſiaſticũ forũ ptinentibus tota cauſa ab ordinariis pficĩ debet reiectis appellationib. interlocutoriis ut in eod. conc. ſeß. 24. c. xx. de reform. Maiolus.

ad Papam.causam altera parte inuita ad Papā transferre. quod
uidimus frequentari, ¶ Deferatur. sic ergo obseruandum est ho
die in causis episcopatuum * quod, & in inferioribns obserua- 20
tur,nā hoc quod hic dicitur generali, & cōmune est in aliis ap-
pellationibus quæ in iuditio interponuntur,ut in pred.c.ut debi-
tus,&.c.cordi,& eo.tit.c.ut causam,quæ in fin.S d cum a diffi-
nitiua [a] sentētia appellatur,nō est necesse causam exprimi,ut ibi
probatur, Recedere. ne appellanti iustæ pœnitudinis bu nanitas
auferatur,ut.ij,q.vi.§.si quis libellos. Not.ergo hic extinctam
erroneam opinionem per aduocatos [b] Rom.Curiæ introductam
quam semper impugnaui. Dicebant enim appellatum nō posse pœ
nitere,nec appellationi semel interpositæ renuntiare,sed necessa-
rio habebat ad curiam uenire, & prosequi appellationem, arg.
pro eis sup.de postul.prælat.c.bonæ.ij.§.nec nocebat, quia ut di
cebant talis appellatio est citatio,ut sup.eo.c.statuimus. Sed con
trarium uerum est,ut hic patet,& probatur,in pred.l.si quis li-
bellos,& C.de appell.l.eos,in princ.a contrario sensu,& de ap
pellat c.accepta,&.c.interposita.§.ille,&.c.solicitudinem, ad
fin. Numquid ergo inuito appellato,& aliis quorum interest po
terit appellans pœnitere, * & appellationi renuntiare. Re- 21
spondeo,aut res est integra,aut nō,si est integra puta quia appel
latus nondum fecit sumptus,nec iter arripuit,tunc renuntiare po
test,arg.de appellat.c.cum cessante,secus si non est integra.ff.de
reg.iur.l.nemo,& ad hoc facit ff.de cond.caus.dat.l.si pecunia,
& supr.eod.cap in causis cum suis similibus. Curiales autem te
nent, qnod siue sit integra res,siue non,non potest inuitis renun-
tiare, quia cum talis appellatio sit quædam citatio, quœ utrā-
que partem uocat ad Curiam, non poterit alter citationi renun
ciare sicut nec hoc posset si a Papa citati fuissent, quia per cita-
tionem ceptum est iuditium, * & quo ad partes iurisdictio iu 22
dicis est perpetuata, ut de offit. deleg cap. gratum, nec obstat,
ut dicit predictus. §. si quis libellos, & alia iura quæ loquun-
tur de appellatione, quæ non habet uim citationis. item.l.si pe-
cuniam, & decret In causis loquuntur in mandato ubi manda-
tor * plus iuris habet in reuocatione mandati, quam mandata- 23
rius, sed hœc citatio equaliter appellantem, & appellatū astrin-

a Huius dicti meminit Io.an. hic,& Gul.authoritatē utitur. Maiol.

b Spec. etenim semp studuit aduocatorū licentiā refrenare, & ideo cū hoc studio promulgari curasset capit. properādū de postul.maximā induxit Curiæ aduocatis pturbationem sub Grego. X. usq; adeo,ut eā sub Bonif.8.abrogari obtinuerint, ut dicā in d.c.properandum. Maiol.

git, & per eam alteri contra alterum ius equaliter queritur. Sed prius dictum uerius puto a ut si res sit integra pœnitere possit indistincte quia nemo cogitur inuitus agere ut C. ut nem. inuit. per totum, & unusquisq; renuntiare potest iuri pro se indu cto, ut de reg. cap. ad apostolicæ. Sed, & si res non sit integra, & uellit satisfacere aduersario de suo interesse adhuc poterit pe

24 nitere * secundum ea quæ not. in Speculo, in tit. de except. §. uiso, uers. sed numquid iudex, nec obstat quod sup. dictum est qd non potest renuntiari citationi facte per D. Papam, quia mitius

25 agitur cum lege quam cum * ministro legis, ut. ff. de arbitr l.

26 Celsus, & uiua uox potior est quam mortua, * ut in auth. de instr. caut. & fid. §. si uerò aliquid. coll. vi. Hoc tamen sane intellige quia ex quo causa semel exposita, seu presentata est do-

27 mino Papæ amplius non est locus penitentiæ * etiam priusquā illam committat, ut hic dicit, & probatur in pred. § nec nocebat, & de offit. leg c. licet, in fin. quia tunc ad ipsius pertinet offitium examinare negotium, ut supr. eod. tit. cap. cum nobis olim, & cap. nihil, & cap. cum dilecti, & de translat. cap. fin presertim si crimina, nel defectus in appellatione exprimuntur, ut de collus. de-

28 teg. cap. crimina. xxiiii. q. iii. c. ecce. Sed illud queritur * utrū electus in Abbatem, uel in Episcopum b possit absq; superioris licentia renuntiare electioni. Respondeo, non si est confirmatus, si uero nondum est confirmatus; aut uult renuntiare priusquam negotium electionis suæ ad superioris defferatur examen, aut post. primo casu hoc ei licet: præmissa probantur in hijs quæ leguntur, & not. sup. eo. cap. cum inter canonicos, & de translat. c. inter corporalia. §. non enim, & de in integ. restit c. ii. & de regul. trans. ad relig. c. ad apostolicæ. vii. q. i. c. quam periculosum. Si autem iam negotium delatum est ad superiorem, & coram illo pendet, aut propositum est coram illo tale quid quod non solum probatum redit electionem nullam, & electores eligendi potestate priuatos, uerum etiam transfert ius eligendi, seu prouidendi ad ipsum superiorem, aut non. Siquidem proponitur tale quid puta quia elegerunt scienter indignum, ut supra eodem capitul. bonæ. prim. ad finem. tunc licet re-

29 nuntiatio teneat quo ad ipsum, * non tamen per hoc preiu-

a Hec sententia a Io. An. hic in uerb. partibus approbatur, & nominatim Gul. ascribitur. Maiol.

b Electus utrū renuntiare possit electioni absque superioris licentia.

dicatur superiori quin ipse poßit eligere, seu prouidere, ac si pro
nuntiatum esset, quia ius illius intelligitur esse saluum, a ut de
iureiur. c. uenientes, & .ix. q iii. c. saluo. unde facta sibi fide quod
illi taliter elegerũt poterit prouidere, ut sup. de supplen. neglig.
prælat. c. licet. nec hoc uice poterunt eligere, alias enim posset il
ludi. b quod esse non debet, ut sup. de postul. prœlat. c. bonæ. ij. §.
nec nocebat, poterit ergo superior etiam post factam renunciatio
nem super propositis exceptionibus inquirere ueritatem, arg.
hic, & in pred. c. Ecce, & c. crimina sint. Et quoniam de iure de
functi queritur, ut constare poßit de iure superstitis arg. de arb.
c. ex parte, & ad hoc prestat, arg. quia licet accusatus de aliquo
crimine absolutus sit, tamen secundus * accusator de prioris pre 30
uaricatione docens admittitur, ut. ff. de preuaric. l. iii. & C. de
accus. l. si quis homicidij. Si uerò proponitur tale quid quod non
redit eos ipso iure priuatos, & per quod non transfertur ius eli
gendi ad superiorem, puta quia facta est electio contra formam
concilii generalis, sup. eo. c. quia propter, tunc tenet talis renun
ciatio quia per eam in nullo prœiudicatur superiori coram quo
questio pendebat, ut supr. in primis concord. ¶ Cessante. idest
postquam appellans renuntiauit appellationi, uel idest simul ap
pellatio interposita fuisset. ¶ Prauitas. puta datio, uel promis
sio pecuniœ, uel alterius rei. ut renuntiet appellationi, i. q. i. c.
eadem lege, & c. sunt nonnulli, & q. ii. c. quam pio, uel uis, uel
metus de pœn. dist. i. c. omnis iniquitas, & de sponsal. c. cũ locum.
xxi. q. iii. c. presens. Quid si electus iustam causam prosequitur
numquid licet ei * redimere uexationem suam c dic super hoc 31
prout not. de simon. c. dilectus, ¶ Ante omnia. ided prius quã ad
confirmationem, uel ad aliud super ipsa electione, uel causa pro
cedatur, ¶ Competenti. * considerata locorum distantia, & 32
personarum, & negotii qualitate, & de dilat. c. i. & de appellat.
c. cum sit Romana, & post hunc terminum expectabitur absens
per. xx. dies secundum formam illius constitutionis. sup. eo. cap.
statuimus ¶ Munimentis. idest * instrumentis, & aliis proba 33
tionibus sic dictis, quia causam muniunt idest instruunt, uel est
in littera monimentis monent enim, & informant iudicẽ, et par
tes qualiter, et in quo faciant ad causam, acta * autem dicun- 34
tur

a Superioris ius semper uidetur saluum eße.

b Illusio in electionibus sũme detestanda est.

c Vexationem redimere liceat necne absq; uitio simoniæ tradunt canonistæ precipue Abb. in cap. dilectus primo de simo. ubi de re hac plenißimè, sed & sacræ Theologiæ professores hoc scribũt presertĩ diuus Thomas 2. 2 q. cent. art. v. In qua re sequaris illius sñiam qđ ante ius acquisitũ nũquã liceat redimere, post quesitũ uero ius licet. Maiol.

tur generaliter quæcumq; in causa aguntur, & est uerbum generale. ff. de uerb. signif. l. labeo. C. de eden. l. is apud quem. ff. de re
35 iud. l. acta, & de probat. c. fin. & quandoq; appellantur gesta * C. de re iud. l. gesta. ff. de offit. præsid. l. illicitas. §. ueritas, & cōcordat huic litteræ, de testib. c. ad hæc alias incip. præsentium. §. fin. ¶ Repræsentent. supple quod si hoc non inuenerint procedant ad confirmandam electionem perinde, ac si appellatum non
36 esset, nam non appellare, uel appellare, * & appellationi a renuntiare paria sunt arg. de offi. deleg. c. gratum, & C. de temp. appell. l. ii. in fin.

a Hoc dictū approbat Archi. & Io. And. & nuncupatim attribuūt Gul. ut Gemin. scribit hic in. §. inferiores in gl. munimentis. Maiolus.

SVMMARIVM.

1 ORDO seruandus in obiectorum discußione.
2 Obijciens in probatione defficiēs, ut calūniator repellitur.
3 Forte uerbum, dubium significat.
4 Defectus qui requirunt plenam causæ cognitionem.
5 Defectus circa personam qui sint.
6 Castratus an poßit dici habere euidentem defectum.
7 Promouendi uerbum generale ad prouisionem, & collationem.
8 Obijciens defectus, tenetur dicere esse defectum euidentem.
9 Euidens quid dicatur.
10 Manifestum quid dicatur.
11 Manifestum, & euidens dicuntur Sinonima.
12 Obijciens defectum, sed non ut euidentem, & non probans non repellitur ab aliis obiiciendis.
13 Obiecto uno de pluribus probato electus repellitur.
14 Obiectorum discußionem Iudex ex offitio facit etiam parte non petente.
15 Illiteratum dicere idem est quod euidentem scientiæ defectum.
16 Verba formalia, & sollemnitates uerborū a iure reprobate sunt.
17 Verborum interpretatio numquam tantum ualet, ut melior sensu existat.
18 Scientiam habens competentem superioris iuditio, admittitur, & si non tamtam, quanta in Episcopo requiritur.
19 Ordo scripturæ incommutabiliter obseruandus.

20 Probatione superflua nemo onerandus.
21 Obiectus ab aliis oppositos possunt prosequi ij qui non obiecerūt.
22 Obiiciens adu:rsariis crimina, ut in causa uincat, si non probat cadit a iure.
23 Calumniator dici non potest qui suam, uel suorum iniuriam prosequitur, & si defficiat.
24 Obiiciens defectum quasi euidentem quia sic fama fert, & si non probet excusatur.
25 Scire dicimur quod ab aliis audiuimus.
26 Calumniatur qui non probat quod opponit.
27 Reus omnium fit qui in uno offendit.

Gregor. X. In Concil. Lugdun. CAP. IX.

SI FORTE a nota quod ante præsentem constitutionem
frequenter opponebatur impugnanti electionem, postulatio-
nem, seu prouisionem quod erat in euidenti calumnia, opponendo
crimina, uel defectus, & ideo repellendus a prosequutione obie-
ctorum, impugnans uero econtra Respondebat, quod paratus erat
quod opponebat probare per testes, uel alias probationes legiti-
mas, & sic talis altercatio causas electorum plus debito proroga-
bat, hic ergo super hoc prouidetur, dicitur ergo hic quod si inter
alia quæ opponuntur electo, uel postulato, seu ei cui prouisum est
de aliqua dignitate opponitur euidens defectus scientiæ, uel per-
sonæ, in discußione obiectorum talis seruabitur ordo, b nam an-
te omnia * promouendus examinabitur super ipso defectu, & 1
ex euentu huius examinis apparebit utrum procedendum sit ad
alia examinanda, uel non. Quod si defectus ille non fuerit inuen-
tus, prout propositum fuerat, opponens uelut calumniator repel-
letur * a prosequutione totius causæ in qua hoc opposuit, & ēt 2
punietur perinde, ac si defecisset in probatione omnium quæ obie-
cit. Et not. quod dicit forte * sub dubio forte respondent sæ- 3
pe periti. est enim philosophicum temperamentum, ut de renunt. c.
nisi cum pridē, propè princ. uers. quod si forsan. ¶ Inter cœtera.
opponebatur forte homicidium, simonia, periuriū, excommunica-
tio irregularitas, adulteriū, & similia, & ista requirunt plenam

a Tametsi, Io. An. sub hoc canone nūquā omnino de Gul. meminerit, tñ plæræq; glossæ, rationes, ac iura hinc ab illo sūpta sunt tacito authore, qđ diligenti cuiq; lectori patere p quam facile potest. Veruntamē inf. de uerb. sig. c. constitutionē in gl. manifestū Io. An. referens Gul. opinionē hic eū citat. & inf. oportune dicam Maiolus.

b Ordo seruandus in discußione obiectorum electo.

4 a probationem, * ut.ii.q.viii.c.sciant.xv.q. ul.c. fi. quia sæpe falso in quemquam crimina nominantur,ut.ii.q.i.c.multi,in fi.& inter ista opponebatur euidens scientiæ b defectus, puta qd electus nescit legere,uel cantare, debet igitur ante omnia examinari,in legendo,& cantando,& si in eo talis defectus fuerit inuentus repellendus est a promotione.ut sup.eo.c.cũ in cunctis, & de renunt.c.nisi cũ pridẽ.§.pro defectu xxxviii.dist.c.quæ ipsis,& c.seq.in fi.& per totum. Si aũt non reperitur talis defectus per euidẽtiã facti repelletur opponens a prosequutione totius negotii electionis tamqnã calumniator,& ẽt punietur,ut hic dicit,& sic potest intelligi in auth.quomodo oport. Episc.§.si tamen is qui col.i.& iii.q.x.c.placuit,secundum unum intellectũ illius.c.& c. seq. Idem est si obiiciatur euidens defectus grammatice,uel theologiæ,uel iuris canonici,uel quod nescit loqui literaliter, & examinatus reperiatur in euidenti defectu,ut xxiii.dist.c.qui Episc.& de ætat.& qualit.c.fin.& lxxxvi. dist. c. cum multa. xxxviii. dist.c.oẽs. Idem quoq; iuris est si obiiciatur personæ c defectus
5 ut * hic dicit,quod sit cæcus,uel habens in oculo defformitatem ut de corp.uitiat.c.ii.xlix. dist.c.hinc ẽt,uel leprosus,ut de cler. ægrot.uel debilit.c.tua,uel paraliticus,ut eo.tit.c.fi.uel infirmus morbo incurabili apparenti,ut eo. tit.c. penult. uel impotens in pedibus,ita ut non poßit sine baculo ad altare sustentari de cõse. dist.i.c.nullus opem.lv.dist.c.si quis infirmitate, uel in manibus, ut non poßit hostiam frangere,uel calicem eleuare,uel forte,quia forte habet eas tremulas de corp.uitiat.c.fin.& similia,si n hæc inueniatur uera p examinatorem repelletur,alioquin opponens tã quam calumniator intentans repelletur, ut dixi. Quid si dicatur
6 castratus * in casu in quo promoueri non poßit,& uidetur,qd talis defectus dicatur euidens cũ inspectione de facili cõstare posſit,ut xxvii.q.i.c.nec aliqua.ff.fin.regnd.l.si irruptione, & de præscr.c.quia iudicate,& de frig.& malef.c.fraternitatẽ,prope prin.arg.cõtra C.quãd.tut.uel cur.l.indecorũ Patet ergo hic qd si euidẽs calũnia opponẽtis crimina,uel defectus appareat,siue in prin.siue ĩ medio,siue in fi.cãæ electionis repellẽdus est opponẽs a toto processu negotii,ut in præ.§.si tñ is qui.ff.de peti.her.l.post
7 qnã.f Promouendo.puta p prouisionẽ, * seu collationẽ,quid.ĩ aũt

a Defectus multi qui requirũt plenam causæ cognitionem circa mores.

b Defectus euidens scientiæ, uel litteraturæ.

c Defectus multi qui in personam electi obiici possunt.

d Hæc dicta Gul. hic ascribit nominatim Gemin.col.i. Maiolus.

ex hoc uerbo quod est generale dixerunt hoc quod hic statuitur locum habere, siue crimen, siue defectus opponatur ante confirmationem, siue post, siue ante consecrationem. xxiii. dist. cap. illud.

¶ Euidenter. uidetur ergo * quod opponens scientiæ, uel aliũ 8
personæ defectum debeat in exceptione, seu in appellatione dicere impedimentum quod opponit euidens esse. Quid si non dicit euidens, sed dicit manifestum, puta quia electus patitur in uisu. uel in alio corporis sensu, & uidetur quod tunc præsens cõstitutio locum non habeat, n[am] aliud est euidens, & aliud manifestum a euidens * est id quod semper palam est, & semper apparet, arg. ff. 9
de contr. emp. l. ea quæ, & de accusat. c. euidentia, i. q. i. c. ut euidenter, quod enim in euidenti est nulla tergiuersatione celari potest, ut de cohab cler. & mul. c. fin. & de offi. ord. c. ordinarij. §. cœterum b manifestum autem est quod aliquando probatione indiget, not. de cohab. cleric. & mul. c. nostra, & .ii. q. i. c. manifesta Sed dic hanc constitutionem locum habere, siue dicatur euidẽs c siue manifestum, & sic Papa declarauit. * ut patet in const. Ni 10
colai Papæ, coniurationum, nam presens constitutio requirit probationem eius quod manifestum erat per iuramentum interpositum, ut C si min. se maior. dix. l. iii. ibi nisi palam, & euidenter ex instrumentorum probatione, & c. ad idem sup. eo. c. bonæ. i. §. licet autem, præterea euidens, & manifestum * esse uidetur si- 11
nonimia, arg. de uerb. signif. c. cum olim. Item si opponatur euidens scientiæ defectus non palam apparet, imo necesse est illud p examen ostendi. Quid si non opponitur defectus euidens, * sed 12
alius, & opponens defficit in probatione non euidentis propositi, dic quod admittetur ad alia proponenda, nam hæc constitutio repellit tantum opponentem euidentem defectum, & in eius probatione deficientem. Quid si oppositis duobus, uel pluribus euidentibus unum tantum probatur. dicunt quidam quod si defficit in illo qui primo examinatur, eo ipso repellitur a prosequutione aliorũ ut hic, & .iii. q. x. c. i. & . ff. de accus. l. si cui. secus si primus probatus est, arg. xxxviii. dist. c. quæ ipsis. Si autem plures euidentes simul examinantur locum habet etiam hæc constit. ut dicit præf. constit. Nicolai, coniurationum, & si unus tantum * probatur. 13
& est sufficiens repelletur electus, nec opponens de calumnia pu-

a Euidẽs quid.

b Manifestum quid.

c Hanc sententiã de Gul. fonte emanasse hoc loco, refert Io. An. inf. de uerb. signif. c. constitutionẽ in uerbo. manifestum, quo loco citat Gul. attestans scripsisse cõmẽtarios in hanc decretalem. Maiol.

nietur. Licet autem pars non petat fieri huiusmodi discußionem
14 obiectorum, nihilominus iudex eā ex * offitio faciet arg. xxx.
q.v.c.iudicātē.ff si cer.pet.l.quidam.ff.de postul.l.quos prætor,
ēt si utraq; pars expresse renuntiet huic constitut.C. de iuram.
calum.l.ii.§ sed quia ueremur.ff.de procur.l filiusfam.§. uete-
rani Quid si dicitur quod electus est omnino a illiteratus, & ideo
repellendus, ut xxxvi.dist.c.illiteratos, & xxi.dist c.i. Resp.Idē
15 est, ac * si diceretur euidens scientiæ defectus, arg.instit.de ex
cus.tut.§.similiter, & xxxix.dist.c.petrus, cum idem sit sensus
uerborum unde idem ius esse debet, ut sup.de const.c.translato.ff.
ad l.Aquil.l.illud. Non est ergo de substantia quod in exceptione
seu appellatione ponantur uerba hic posita scilicet euidens defe-
ctus quia uerba formalia, & solemnitas uerborum sunt a iure re
16 gulariter reprobata * ut C.de formul.& impetrat.l.i, & ii.&
instit.de uerb.oblig.§.i.& interpretatio uerbornm numquā tan
17 tum ualet, ut melior sensu existat, * ut C. de lib.præter.l.iii.
xxxviii.dist.c.sicædulo,i.q.i.c.marchion.de uerb.signif.c.intellī
gentia, & .c.propterea, unde expone euidenter idest cuius proba
tio euidens, facilis, & prompta est, uidelicet per examinationem,
& inspectionem, ut sup.dixi. Si autem opponens diceret, quod ele
ctus non est tantæ scientiæ quanta requiritur in Episcopo, & su
18 perior illum examinans * inuenit eum esse scientiæ competen-
tis tolleratur, ut de renunt.c.nisi.§ pro defectu. Nam ideo exclu
detur a prosequutione aliorum obiectorum, nec punietur, prout
sequitur, quia non proposuit quod nihil scit, sed quod non sufficien
ter scit, & pœnæ molliendæ sunt ff.de pœn.l.interpretatione, et
de pœnit.dist.i.c. pœnæ. Quid si opponitur quod euidenter est
in administratione b simplex, ut in præd c.petrus, bigamus, uel ir
regularis, & huiusmodi dic quod sollemnis probatio in hiis, & si-
milibus est necessaria, ut not. sup. in secunda gl. quia hic loquitur
de apparenti defectu personæ in membris, Defectum. hoc exē
plifica, ut sup. in secunda gl. Opponit. c quando appellat, ut
19 sup.eo.c.ut circa, Ordinem. nota ordinem scripturæ * incō
mutabiliter obseruandum.xliii.dist.c.sit rector, in fin.ff.de usuf.
l.quoties, sup.de rescript.c.cum dilecta, prope fin.arg.contra eo.
tit.c.causam quæ, & de uerb.signif.c.nihil obstat. Ordo d autem

a Illiteratus omnino.

b Simplex in administratione.

c Hoc ipsū latius disputat Gemin.hic.col.ii. & contra Gul. cōcludit de mēte Io.de lig.& Archi.& quia curia aliter obseruat, nominatim Gul.meminit. Maiol.

d Ratio obseruandi ordinis in cognoscendis defectibus.

iste incommutabiliter est, ut prius quam procedatur ad aliorum obiectorũ probationem procedatur ad examinationem super euidenti defectu scientiæ, uel personæ opposito, ut hic dicit. Ratio autem huius iuris est, ne quis facilis sit ad opponendum crimina, uel defectus, ut cito uacantibus ecclesiis succurratur. ¶ Cuius. scilicet examinis. ¶ Euentus. idest finis. ¶ Aut dabit. sed mirum est quod hic dicit, quod finis huius examinis, aut dabit initiũ aliis obiectis examinandis, aut denegabit quia si euidens scientiæ defectus probatur, seu apparet, nihil aliud restat, nisi quod electus repellatur ab obtinenda dignitate iuxta illud in scientiam repulisti, & ego te repellam ne sacerdotio fungaris mihi, ut xxxviii. dist. c. omnes, & in præd. §. pro defectu, & sup. in secunda gl. & idem in defectu personæ, prout ibi dictum est, & ita superfluo alia obiecta examinabuntur, ut de preben. c. cum iam dudum, & de accus. c. accedens, sup. de rescript. c. inter cætera, in fin. Item si non probatur, seu non apparet scientiæ, uel personæ defectus opponens a prosequutione aliorum obiectorum repellitur, & etiam punitur prout patet inf. in fin. & sic in utroque casu, siue probetur euidẽs defectus, siue nõ uidetur negari initium aliis examinandis. Quid est ergo quod dicit hæc littera. Super hoc dixerunt quidam quod tunc negabitur initium quando defectus euidenter non apparet ꝑ examen, tunc uero dabit quando euidenter apparet, quia tunc opponens uidetur bono zelo motus ad opponendum, & ideo admittendus est ad alia prosequenda, & probanda. Sed hic intellectus nullus est, nam ex quo constat de defectu statim electus repellendus est, ut dixi arg. xxiiii. q. iii. c. ecce, & de collus. deteg. c. crimina, quia hodie constat, a hodie agatur, ut. ff. ut in poss. legat. l. si is a quo in princ. nec opponens est probatione * superflua onerandus, ut. C. de probat. l. ad probationem, & de offi. deleg. c. cum contingat. Tu dic quod ubi per examen apparet euidenter defectus scientiæ, uel personæ, tunc examen negabit initium aliis examinandis quia statim repelli potest, ut sup. Si autem per examen non constat euidenter de defectu huiusmodi tunc examen dabit, & omnia diligenter examinabit, ut supr. eod. titul. capit. nihil, & cap. cum nobis olim, & c. uenerabilem, præsertim super oppositis, ut de appellat. capit. constitut. i. & in prædic. capit. cri-

a Hodie cõstat hodie agatur.

20

mina, & cap. ecce, uel aliis prosequentibus qui ea ab initio nõ
21 proposuerunt * si eorum interest, illi enim admittendi uiden=
tur, ut legitur. & not. supr. eod. cap. ut circa, & cap. statui=
mus, non autem dabit initiũ prosequente illo qui ea opponit quia
ille repellitur a prosequutione totius causæ, & aliorum obiecto=
rum, & etiam punitur prout sequitur. ¶ Huius oppositionis. sci=
licet defectum scientiæ, & personæ. ¶ Destitui. scilicet quia pro
batæ non sunt, uel non apparent euidenter. ¶ Excludimus. repel
litur ergo iste a prosequutione causæ, & aliorum obiectorum tã
quam mendax, & calumniator. & hoc facit pro illis qui calum=
22 niam * opponunt contra suos aduersarios, ut eos etiam accusa
tis obiectis repellant ad hoc etiam facit. iii. q. x. cap. placuit, &
iiii. q. vi. c. illud. Sed contra uidetur quia iste calumniator ad=
mittetur in cœteris obiectis, nam his qui suam, uel suorum iniu=
riam prosequitur non repellitur propter calumniam ab accusatio
23 ne * ut. ff. de accusat. l. hij tamen iiii. q. vi. cap. omnibus uidetur
enim iste quasi accusator, seu necessarius reus uolendo malum pre
latum repellere, ut. xxiii. distint. c. Illud, & not. secundũ a Papã
de except. cap. cum interpositæ. Sed quod hic dicitur est tenen=
dum, ut dixi supr. in secunda gloss. Quid si communis omniũ uox
24 & fama * habet quod electus est penitus illiteratus, uel quod
caret pollice, & huiusmodi: iste autem communem gentium opi=
nionem sequutus opponit hunc defectum tamquam euidentem, sed
in examine apparet illum huiusmodi minime pati defectum, num=
quid tunc locum habebit hæc pœna, & uidetur quod non quia il=
25 lud dicimur scire * quod ab aliis audimus b ut. xxii. q. v. c.
hoc uidetur, & satis est probabilis talis excusatio, ut supra
eodem capitul. statuimus in fin. & .ii. quest. iii. capit. paulum
ff. de leg. ii. l. qui solidum. ff. de iur. fisc. l. senatus. ad idem fa=
cit supra eodem capit. ut circa ibi quod credunt ea quæ sic ex=
primunt, &c. oportet tamen de communi fama omnium, seu
potius errore doceri tertia quæstion. septim. §. Tria in princip.
ff. de offit præt. l. barbarius. C. de testament. l. prim. ¶ Puniri.
quœ sit pœna in probatione huius, quod opponit defficien=
tis habetur, supra eodem capitul. statuimus. §. final. proba=
26 tur, quod quis excipiendo calumniatur * si non probat

a Innocentium iiii. intellige, ut aliàs sæpe dictum est.

b Scire dicimur ab aliis audita.

quod opponit ad idem de accusat.c.super hiis, & not.in præd.c. ut circa,in gl.sic iuf.de appell uers.sed pone,in oppositionibus de fecisse. Nota ergo quod offendens in uno factus est omnium reus, ut de reg.iur.c.defleat,de pœnit.dist.v.c.i.

a Reus omniũ est qui in uno offendit.

SVMMARIVM.

1 EPISCOPI clericis uim inferentes in benefitiis,& bonis,excommunicati sunt.

2 Canonici etiam clerici dici possunt.

3 Canonici regulares non sunt proprie clerici.

4 Regulares,& monaci non sunt proprie clerici.

5 Monacus bonus uix facit bonum clericum.

6 Clerici non dicuntur hospitalarii, templarii, conuersi, licet sint ecclesiasticæ personæ.

7 Simoniam inducunt præces pro illicito porrectæ.

8 Grauans consanguineum clerici intuitu clericũ grauare uidetur.

9 Excommunicatio incurritur grauando consanguineum clerici odio clerici.

10 Iniuria illata consanguineo, uel famulo alterius intuitu, illi illata uidetur.

11 Iniuriarum tenetur,& qui intulit,& qui inferri curauit.

12 Mandans,& mandatarius sunt excommunicati offendentes clericos in beneficiis ipsorum, aut eorum bonis temporalibus.

13 Excommunicatio latæ sententiæ inducitur cum canon notat ipsum factum.

14 Infamia ipso iure inducitur cum lex notat ipsum factum.

15 Excommunicatio incurritur non solum ob uerbera in clericos,sed etiam ob spoliationem,uel aliud grauamen.

16 Excommunicatio ob aliud quam ob uerbera clericorum,ab episcopo remitti potest.

17 Papa non reseruando sibi absolutionem aliis relinquere uidetur.

18 Episcopus potest remittere pœnitentiam a Papa impositam.

Gregor. X. In Concil. Lugdun.

CAP. X.

SCIANT

SCIANT [a] sic ordina litteram cuncti qui grauare præsumpserint per se, uel per alios clericos, uel quaslibet, &c. usque electio, postea iunge, uel consanguineos, &c. usque uetera, postea iunge spoliãdo supple eos beneficijs, siue aliis bonis suis, seu alias iniuste prosequendo pro eo quod rogati, &c. usque noluerit. postea iunge sciant se ipso facto, &c. ¶ Cuncti. nota qđ hæc constitutio cunctos ligat ut C. de summ. trinit, l.i. in princip. de constitut. c. fin. tam communitates, quam etiam singulares personas cuiuscunque status, uel conditionis, uel præeminentiæ sint, ut de coniug. seruo. c. i. & de iudit. c. nouit. §. sed forsan. Quid
1 si fuerit Episcopus. * Respondeo [b] ipsum hac constitutione cõprehendi, nec obstat de sentent. excomm. c. quia periculosum, quia ibi non dicitur de sententia excommunicationis, sed de sententia suspensionis ad clericos, seu canonicos ecclesiæ collegiatæ ad quos spectat regulariter electio prælati, ut xvi. q. ult. c. fin supr. eod. cap. i. & c. Massana, & c. sacrosancta, & de caus. possess. cap. cum
2 Ecclesia, & uocat huiusmodi clericos, [c] canonicos, * seculares. alias autem personas uocat, illos qui non sunt de collegio uacantis Ecclesiæ, sed ex consuetudine forte habent ius eligendi, ut supr. de consuet. c. cum dilectus, & in præd. decret. cum Ecclesia,
3 uel hoc dicitur propter monachos, & canonicos * regulares,
4 & alios [d] religiosos * qui proprie non sunt clerici, ut xvi.
5 q. i. cap. generaliter, uel superiores, quia uix bonus * monacus facit bonum clericum, ut. C. qui legit. uel hoc dicit propter hospi-
6 talarios templarios, & conuersos * qui clerici non sunt licet ecclesiasticæ personæ. xii. q. i. c. duo & in præd. l. generaliter, & de sent. excommun. c. non dubiã, & c. parochianos. ¶ Ecclesiis. secularibus. ¶ Piis locis. ut sunt monasteria, & hospitalia, sic infr. cap. prox. ¶ Spectat. de iure communi, uel de consuetudine, ut prædixi. ¶ Electio, idem in præsentatione si sint patroni, clerici, [e] seu religiosi ¶ Rogati. illicitè, & carnales, & pro
7 illicito porrectæ præces simoniam * inducunt. ¶ Consanguineis. scilicet eligentium clericorum, seu religiosorum, sic de sentent. excommunicat. c. quicumque, nota ergo quod grauans consangui-
8 neum meum in odium, & uituperium mei. * uidetur me graua-
9 re, & mihi iniuriari intelligitur, & excommunicationem * in-

a Cogita an dici poßit, qđ ex una pcußione duæ excõmunicationes incurrantur, una huius canon. alia ex canone. Si quis suadente, & cõsequenter an duæ absolutiones exigantur, Maiol.

b Hanc elegantißimã sñiam tacito Gul. nomin. hic ĩ prin. sibi ascribit Io. An. Sed Gemi. col. ii. in princ. nominatĩ Gul. atribuit, subdens cũ eo consentire Archi.

c Clerici Canonici.

d Regulares nõ proprie clerici sunt.

e Hanc optimã gl. Io. an. in uerbo alios ad suũ nomẽ trãstulit tacito Gul. no. sed Gem. explicite Gul. tribuit hic col. ul. ad fin. subdens

currit, quam incurreret me grauando, & est alias simile, nam grauamen, & iniuria filio illata patri inferri uidetur. §. patitur ad idem viii. quest. i. cap. qui uos. ij. quest. Vii. cap. accusatio. xxi. distint. cap. in nouo. Hinc est quod si in mei contumeliam, & odium infertur iniuria fratri, uel consanguineo, uel seruienti in eo uel etiam alicui extraneæ personæ libere mihi competit contra inferentem iniuriam iniuriarum actio * ut institut. de iniur. §. 10
sed si labeo, hoc enim solum inspicitur quod in mei contumeliam factum sit, ut eod. tit. §. Idem ergo, & in præd. concord. & non tantum ago pro iniuria mihi, uel illi illata pro benefitiis ecclesiasticis, sed pro bonis temporalibus, & per alios nam ille deiecit, &c. ut, ff. de ui, & ui arm. l. i. § deiecisse, & de restit. spoliat. cap. cum ad sedem, & iniuriarum actione teneatur, non solum qui iniuriam intulit, Imo etiam qui eam fieri procurauit, * ut. ff. de 11
iniur. l. non solum, in princ. & institut. eod. tit. §. non solum, & de sentent. excommun. c. mulieres, ipse etiam b mandatarius * ex 12
communicationem incurrit, ut de sentent. excomm. c. quicunque. §. candem. c Ipso facto. sic infr. cap. prox. & de reb. Eccles. non alienan. c. hoc consultissimo. § & nihilominus, est ergo hic canon latæ sententiæ, notat enim canon ipsum factum, & qui incidit in factum * notatum excommunicatus est, ut de appellat. c. repre- 13
hensibilis, &c. & xxiiii. q. i c. i sic & ubi quis incidit in factum a lege notatum infamis * est, ut. ff. de rit. nupt. l. palam, §. qui 14
in adulterio. Nota igitur diligenter nouum, & utile ius quod sicut per uerbera clericis illata incidit quis ipso facto in sententiã excommunicationis ut XVii. q. iiii. cap. si quis suadente, sic, & propter spoliationem, uel aliud * grauamen eis illatum in hoc 15
casu, & sic quantum ad hunc casum extenditur mens illius. cap. si quis suadente. Cum autem * conditor c canonis non reseruet 16
sibi talium excommunicationum absolutionem eam aliis relinquere * uidetur, ut de sentent. excommun. cap. nuper, & bene pro- 17
batur eo. tit. c. quicũq; arg. tñ contra quia eius est soluere, qui ligauit. xxi. dist. c. inferior, & de maior. & obed. c. cũ inferior. Itẽ cõtra de temp. ord. c. dilectus, sed prius dictũ præualet, ni & pœnitentiã a Papa impositã Epis. * remittere põt, ut. l. dist. c acce 18
dẽs. xxxiii. q. ii. c. admonere. C. de Epis. et cle. auth. interdicimus,

Gars. Io. Mon. & Arch. idem sequi. Maiol.

a Excõmunicationis casus singularis, & notatu dignus, de quo Lud. Rom. elegãtiss. tradidit in repetit. Rub. ff. de arb. col. XXiiii. uer. quid aũt si compromissũ et Ias. in l. i. ff. in ius uoc. ut eãt. uers. quartò, et facit Mars. sin. 204 et 331. et Bald. in l. i. C. de ind. uid. toll. et Dec. in c. Ecclesia. col. ix. de cõst. Similis casus inf. de sent. excom. c. quicũq; Maiol.

b Hoc dictũ Io. An. sibi ascribit, se Gem. hic col. ult. uers. in ea. gl. Gul. ascribit noiãti. subdẽs cõcordare Gars. Arch. licet Io. Mon cõtra. Maiol.

c Hoc elegans

dictum retulit Io. And. hic in gl sententia, ipsumq; approbat, & Gul. nominatim ascribit. Maiol.

SVMMARIVM.

1 VNIVERSORVM uerbo ēt fœminæ cōprehēdūtur.
2 Regalia dicūtur iure Regi cōpetentia sup nōnullis ecclesiis
3 Rex Galliæ multarum Ecclesiarum uacantium fructus sibi arrogat prætextu custodiæ.
4 Principes multi Ecclesiarum uacantium fructus sibi arrogant.
5 Guardia quid sit.
6 Guardia qualiter constituatur. & quid iuris habeat.
7 Aduocatio quid sit.
8 Vel uerbum pro idest interpretandum sicut ēt siue pro idest.
9 Titulum sibi usurpare de nouo nulli licet.
10 Vsurpare uerbum quid importet,
11 Aquitania Regaliorum usurpatione abundat.
12 Vsurpatio proprie in uitium sonat, aliquando tn̄ alter accipitur.
13 Occupatio in malam partem accipitur, aliquando aliter.
14 Occupari proprie dicuntur mobilia.
15 Inuadi proprie immobilia.
16 Reatus hominum honorem excludit.
17 Crimen occultū grauius punitur inuentū in eo cui honor defertur
18 Procurare dicitur quis ope, consilio, suasione.
19 Damni dans occasionē damnum dare uidetur.
20 Ecclesiam a qua alitur impugnans grauissime peccat.
21 Clerici pro tuitione fructuū ecclesiæ possunt inuocare brachium seculare.
22 Crimini fauet qui cum potest non resistit.
23 Fundans, aut dotās ecclesiam potest obtinere ius sibi arrogandi fructus ipsa uacante.
24 Patronatus ius acquiritur fundatione.
25 Priuilegium amittitur abusu.
26 Defensionem debens, agit perperam si impugnet.
27 Rapiens quod tenetur defendere grauissime peccat.
28 De ministrorum facto tenetur qui aliena saluare debet.
29 Malorum opera utens culpæ reus est.
30 Siluæ ceduæ oportuno tantum tempore cedendæ sunt.
31 Fructus omnis reditus. sed non omnis reditus est fructus.
32 Ancillæ partus non est in fructu.

33 Cæterorum appellatio omnes complectitur.
34 Refectio ad eos pertinet ad quos fructus.
35 Hæreditatis possessor bona dispensare non potest.
36 Curator bonis datus ea dispensare non potest.
37 Vsufructuarius fruitur salua rerum substantia.
38 Fructus Ecclesiæ uacantis reseruandi sunt successori conuertendi in utilitatem Ecclesiæ.
39 Custodes Ecclesiarum uacantium frequentantur Florentiæ per hereditariam successionem.
40 Custodes fructuum uacantium Ecclesiarũ debent habere cibaria.
41 Custodes fructuum uacantiũ Ecclesiarũ debent facere inuentariũ.

Gregor. X In Concil. Lugdun.

CAP. XI.

a Pauci admodo meminerũt Gul. sup hoc canone, tñ Io. An. semel meminit, ut inf. oportunius dicam. Maiol.
a Vniuersi.
c Singuli.
d Regalia.

GENERALI a hæc constitutio sub titulo ne sed. uacan. competentius poneretur. ¶ Vniuersos. b puta uniuersitates castrorum, & terrarum, sup. eo. prox. in princ. & sub hoc uerbo intellige etiam fœminas comprehendi * .ff. de uerb. signif. l. i. ff. de const. pec. l. i. arg. tamen contra. ff. de leg. ii. l. si ita scriptum. ¶ Et singulos. c quando uidelicet aliqua singularis persona de nouo usurpat infrascripta. Sed numquid sufficeret dixisse uniuersos de hoc sup. eo. c. ut circa, ¶ Regalia. præsens constitutio fuit ad clamorem prælatorum Franciæ, & Angliæ promulgata, modicum tamen ex ea illic ad huc sequi uidemus utilitatem. Not. ergo, quod Regalia * hic uocantur d iura Regi in quibusdam Ecclesiis, & monasteriis competentia quia uidelicet illis uacantibus Rex * sub prætextu custodiæ facit fructus suos, & etiam in quibusdam, præbendas confert, sicut patet in quibusdam Ecclesiis Franciæ, quod ius sibi, uel ex fundatione, uel ex bonorum temporalium concessione uendicant etiam alij Principes * Barones, & Communitates aliquæ, quæ ius simile sibi uendicant, seu usurpant, & diuersimode secundum locorum diuersitatem illud appellant, prout statim sequitur, ut de Simon. c. in tantũ. xiiii. q. iii. c. plærisq; quandoque tamen aliter accipitur hoc nomen regalia e Armandiæ dicuntur uiæ publicæ, flumina nauigabilia,

e Armandiæ.

portus,ripatica,uectigalia, quæ uulgo thelonea a dicuntur, & a Thelonea.
alia plura quæ enumerantur in libro feudorum. in const. Federi
5 ci,quæ incipit Imperialẽ,in.§.Regalia. ℣ Guardiam. * quia b b Guardie.
dicunt se esse custodes,siue guardianos uacantis Ecclesiæ, seu Mo
nast.& sunt hæc uerba,&c. de iure patron.c. preterea ij. & qd
dicit,siue, c expone pro idest quia custodia,& guardia pro eo= c Siue pro idest
6 dem supponuntur. Qualiter autem guardia constituatur. * &
quid iuris sit de eo quod nomine guardiæ datur habetur in libro
feudorum,in tit.de feud.Guardie,c.i. ℣ Aduocationis. d exponũt d Aduocatio.
7 quidam idest patronatus, * ut in pred.decret.preterea, & eod.
tit.c.quia clerici,& c.cum autem, quod non placet, unde dic ad=
uocationis,& defensionis pro eodem sumi,dicunt enim se aduoca=
tos,& defensores ecclesiarum,ut probatur sup.eo.c.uenerabilem,
§.quod autem.ij.& de pœn.c.in quibusdam, in prin.& de reb.
8 Eccles.alien.c.hoc consultißimo,unde expone, e uel pro idest, * e Vel pro idest
℣ Titulum. f idest causam talis aduocationis nullus sibi debet f Titulus.
9 usurpare de nouo, * ut de prescript.c si diligenti, in fin.& de
reb.eccles.non alien.c.hoc consultißimo.§.contractus,in fin.habet
etiam titulus aliàs exceptiones,ut not.sup eo.c.dudum.ii. ℣ Piis
10 locis. sic supra.c. prox. ℣ Vsurpare. g de nouo * usurpare g Vsurpare.
premissa intelligitur,qui ea prius non habuit a tanto tempore ci
tra de cuius contrario memoria non existit,ut de uerb signif.c,i.
& cap.quid per nouale,&.c.uniuersis,sicut patet in exemplum
11 in Ecclesiis Aquitaniæ * in quibus hodie regalia usurpantur,
uel saltem a .xl annis citra,ut de consuet.c.fin.& de prescript.c.
12 quarta. Nota ergo quod usurpatio * in uitium sonat, & sumi
tur pro illicito usu,ut hic,& de pœn.c.in quibusdam,& xii.q.ii.
c. predia,& C de sacrosanctis eccle.l.placet.xiiii.q.v.c.pœnale
quandoq; tamen sumitur pro frequenti usu, ut.ff. de usucap. uel
usurpat. ℣ Bona. de quibus nulla est eis disponendi atributa fa=
cultas,ut sup.de constit.c.ecclesia,xcvi.dist.c.bene quidem, de re
bus eccles.alien.c.cum laicus,uacantium, & ne sed.uacan.per to=
13 tum. ℣ Occupare. h in malam * partem sumitur,pro usurpare h Occupare.
supr.de elect.cap ut præteritæ,quandoq; tamen in bonã, ut supr.
de procur.c.non iniustè,in auth.de hered.& falc. in princ. coll.i.
de cons.dist.v.c.numquam prope princ, & proprie mobilia di=

a Inuadere. cuntur * occupari, uel rapi, immobilia uero a inuadi * 14
sæpe tamen unum ponitur pro reliquo, ut xlvii. dist. c. sicut hij in 15
fin. Instit. Vi. bo. rapt. § quod non solum. C. de rei uend. l. domum
xii. q. ii. c. quicumq; C. de act. emp l. ii. C. unde ui. l. si quis in tan=
tam, & de restit. spoliat, c. sæpe ¶ Quantæcumque. siue regiæ,
siue Comitatiuæ, uel cuiuscumq; alterius sit C. de mand, princ. l. i.
b Reatus homi nũ honorem ex cludit. quia Reatus b hominum honorem * excludit. C. ut senat. uel 16
clar. l. i. ¶ Et maiori. maiori pœna digni sunt quibus cum pluri
mum honoris defertur in occulto crimine inueniuntur, * ut 26. 17
q. Vi. c. presbiteri, & C. de Episc. & cler. l. præsbiteri. xxxii. di=
stint. c. omnium in princ. lxxvii. dist, c. fin. ff. de iniur. l. Item apud
labeonem §. quæstionem, & facit ad hoc de iureiur. cap. quidam.
c Procurare. Cæteras. siue sint clerici, siue layci. ¶ Procurent. c forte occasio
ne discordiæ quæ est inter eos, intelliguntur autem procurare * 18
ope, consilio, persuasione, cohoperatione. ut de homic. c. sicut di=
gnum, & de cleric. pug. in duel. c. ii. & de offi. deleg. cap. i. ff. de
seru. corrup. l. i. §. persuadere. ff. de uerb. signif. l. sæpe. instit. de
oblig. quæ ex quas. delic. §. ope, uel traddendo forte instrumenta
Ecclesiæ, ut xii. q. ii. c. si quis de clericis, & est ratio huius iuris
quia qui occasionem damni dat, damnum dedisse * uidetur. ff. ad 19
l. Aquil. l. qui cecidit. §. in hac quoq; actione, & de iniur. c. fin. &
ff. de iniur. l. non solum, in priucip. grauiter enim peccat qui Ec=
clesiam * a qua alitur, & quam debet defendere sic impugnat 20
ut iam dicam. ¶ Eo ipso. est ergo canon latæ sententiæ, sic sup.
c. prox. ¶ Vt deberent. puta spirituali gladio scilicet excommu
nicationis, suspensionis, uel interdicti, & hæc si habeant iurisdi=
ctionem, ut de sent excom. c. dilecto xxiii. q. viii. conuenior. xxxi.
q. ii. c. lotharius, alioquin appellent. Sed numquid clerici ad hoc
inuocare poterunt brachium seculare, * uidetur quod non ut in 21
præd. c. conuenior. arg. de offi. ordin. c. i. Dicunt quidam quod de=
nuntient iudici sæculari arg. de homic. c. postulasti. Tu dic super
d Scilicet Inno. itē, ut aliās dictum est. hoc, prout not. secundum Papam d de restit spoliat. c. olim. ¶ Fa
cientibus. scilicet usurpantibus de nouo Regalia, &c. uel etiam
procurantibus talia fieri non opponunt, facere enim uidetur qui
cum potest delinquenti * nõ contradicit, seu resistit, arg de sent. 22
excom. c. quante. ii, q. vii. c negligere. ff locat. l. in lege. ff mand.

l.qui patitur.ff.si seru.uēd.l.altius.lxxxiii.dist.c.error.lxxxVi. dist.c.facientis.C.de curs.publ.l fi.li xii. Pro tempore. a i.est pro ea parte tēporis,uel ēt ab eo tpe citra Quo præmissa. &c. præmissa puta usurpari bona ecclesiæ predictæ. Fundatione. a Protēpore.

23 nā fundans,& dotans ecclesiā pōt expresse sibi retinere * de cō sensu dioceani Episc.quod uacante illā faciat fructus suos, arg. de iure patr.c.præterea,& c.nobis,sup.de consuet.c.cū dilectus XVIII.q.ii.c.eleutherius, & ex fundatione ius aquiritur patro-

24 natus, * ut de iur.patr.c.quoniā,&,c.nobis XVIII q.ii.c. Abbatē.ii. Consuetudine. iā præscripta,su.de cōsue c.fi. Vendicant ut Reges Angl.& Franc.& alii quidā in aliquibus Eccles.illorū scilicet iuriū Abusu b .i.malo usu,quia priuileg.meretur amit b Abusus.

25 tere,qui præmissa abutitur potestate, * ut xi.q.iii.c.priuilegiū & de priuil.c.tuarū,su.de postul.præl.c.ii ad fi.C.de Iudæ l.Iu

26 dæos,et si ipsi tenentur defendere,nō debent impugnare, * ut de nat.ex li.uent.c.i ff.de cōd.indeb.l.frater,a fratre, ultra latrociniū .n. peccat qui quos in sua tuitione suscepit nō oī fide defen-

27 dit * sed eorū bona rapit,ut lxxxVii.dist.c.irreligiosum, ex eo aūt qđ hic prohibetur abusus uidetur cōcedi p consequens bonus usus,ar.de præsump.c nōne qđ uerū est in præd. duobus casibus, scilicet in hiis quæ cōpetunt ex fundatione,uel cōsuetudine abstinere nā qui tenetur res alterius saluare tenetur de facto ministro

28 rū suorū * .ff.naut.caup.stab.l.fi.ī prin.lxxxVi.dist.c.amputa

29 tis,et aliquatenus culpe reus est qui malorū opa utitur * insti. de oblig.que ex quas.deli §.sed si alicuius circa fi. Reditus ut

30 sunt siluæ ceduæ, * quæ in fructu sunt,nisi forte in uacat.tpe sint ī tali statu qđ cedi debeāt seu incidi nō .n. debēt illas cedere aī. tēpus,uel hoc dicit pp bona ex quib nullus fructus prouenit, ut sūt turres,calices,uestes sacerdotales,et huōi,sed primū uerius,et no

31 ta q. oīs fructus est reditus,sed nō cōuertitur * quia partus an-

32 cillæ nō est in fructu * .ff.de usur.l.in pecudū.§.partus inst.de rer diuis § ī pecudū,sed appel reditus partus cōtinetur.ff.de usu. l.paulus.§.hæres.ad trebb l.deducta § hæreditatē gnālius ergo est uerbū reditus quā fructus,ideo notabiliter hic subiicit hoc uerbū siue reditus. Cætera. scilicet immobilia ex quibus reditus prouenīūt,ut sunt c Grāgiæ, d Massariæ, e Piscarie,domus,et

c Grangiæ.
d Massariæ.
e Piscariæ.

similia, & cœterorum appellatione etiā omnes continentur * ut 33
ff. de uerb. signif. l. ceterorum, F Dilabi. idest destrui, seu peri-
re, quia ex quo fructus percipiunt refectio eorum ad ipsos perti-
net, &c. * onera agnoscere coguntur arg. ff. de usuf. l. usufructu 34
legato. §. fin. & l. seq. & C. eo. tit. l. cum ad quem, & ab hoc con-
cordat lex, quia possessor hereditatis * non debet dißipare bo 35
na hereditatis, sed cōseruare, ut. ff. de petit. hered. l. diuus, in prin.
& idem in curatore * bonis dato. ff. de Muner. & hon. l. i. §. fi. 36
& usufructuarius debet uti frui * rebus immobilibus salua rerū 37
substantia, ut de pignor. c. fin. cum suis concord. uidetur autē hoc
a contrario sensu quod patroni pro se habebunt. fructus medio tē
pore perceptos, quia hic non prohibetur de fructibus, sed solum de
hiis quæ non pertinent ad fructus, sed non est ita. Imo eos conser
uabunt successori * conuertendos in utilitatē Ecclesie, ut de offi. 38
c. cum uos, habent enim custodire, non consumere. ff. ut in possess.
legat. l. is cui. §. qui legatorum, nec ualere debet consuetudo
contraria cum sit ecclesiis onerosa, ut de consuet. capit. i. cu-
stodes * autem ecclesiarum uacantium qui sunt in multis locis 39
per hereditariam succeßionem, ut Florentie quia ipsi non faciunt
fructus suos, sed eos conseruant ad opus successoris quamdiu dant
operam ad custodiam a habebunt naturali ratione cibaria mo-
derata * ff. Commod. l. in rebus. §. possunt. ff. de edil. edic. l. itē 40
si serui. §. fin. ff. solut. matrim. l. diuortio. §. fin. ff. mand. l. idemq;
§ idem labeo. xii. q. ii. cap. caritatem, & capit. hœc huius. i. de
preben. c. extirpande. §. cum ergo, & hii cautē agerent si inuen-
tarium * confici facerent de omnibus inuentis, ut in c. caritatem 41
& c. hæc huius. & ea. q. c. si qua, de rebus, sed ipsi potius sunt.
de preda solliciti quam de tali cautela.

a Hanc sententiam refert Io. An. hic in uerb. reditus, eāque nominati Gul. ascribit. Maiolus.

SVMMARIVM.

1 EPISCOPATVS obtinendi ætas legitima iure ciuili ac canonico.
2 AEtas legitima obtinendi inferiores dignitates.
3 AEtas legitima obtinendi honores seculares.
4 In restitut. in ītegrū annus 25. debet esse cōpletus fauore minoris.

Minor

5 Minor non dicitur qui tetigit primam horam ultimi diei xiiii. annorum.
6 Annus ceptus habetur pro completo in fauorabilibus.
7 Hæreditas reſtituenda filio xx. annorum, reſtituitur completo anno xix.
8 Vſucapionis annus ſufficit ſi ceptus ſit.
9 Præſcriptio quia odioſa ducitur de momento ad momentum.
10 Negligentia omnia lædit.
11 Negligentia eſt nouerca eruditionis.
12 Negligendo quod ab aliis uſurpatur exceſſus uiam aperimus.
13 Papa ſupplet aliorum negligentiam.
14 Executio iuris nullam habet iniuriam.
15 Lex legem determinat.
16 Lex legem ſupplet.
17 Lex legem corrigit.
18 Parochialis Eccleſia quæ dicatur, uide hic plenè.
19 Parochia dicitur etiam ſi Eccleſia parochiali careat, propter curam animarum.
20 Prouidetur per legem animabus, non autem muris, aut cemēto.
21 Dignitates curam animarum habentes non continentur ſub cap. licet canon.
22 Perſonatus, & benefitia curata eodem iure cenſentur.
23 Epiſcopi olim poterāt diſpenſare cum maiore xiiii. ut perſonatum obtineret.
24 Epiſcopus hodie diſpenſare poßit, necne in perſonatibus cum maiore xiiii. uide hic.
25 Epiſcopus non poteſt diſpenſare cum minore xxV. ad obtinendam parochialem.
26 Papa non interdicendo diſpenſationem Epiſc. uidetur cōcedere.
27 Superfluum nihil debet eſſe in ſcripturis.
28 Reſidentia in parochialibus perſonalis eſſe debet non p̄ uicariū.
29 Benefitium adeptus, cōi iure ad ſacerdotiū ſtatim promouēdus.
30 Annus ad promouendum currit ſine ulla monitione.
31 Mora purgari non poteſt poſt annum ad promouendum.
32 Priuatio ex non promotione non fit etiam ſi modicum tempus anni ſuperſit,

33 Tempus ad conferendum ob priuationem ex non promotione currit a die scientiæ.
34 Episcopus dispensare non potest, ne quis promoueatur infra annum in casu cap. licet.
35 Promoueri coacte infra annum author putat durum esse.
36 Priuato ob non promotionem lapso anno collatio non est iterãda.
37 Bñfitiũ adipisci nõ ualens, nõ tenetur ad promouendũ infra annũ.
38 Trãslatus nõ intelligitur ante apprehensã plenè bñfitii possesśionẽ.
39 Præscriptiones solum contra desidens institutæ.
40 Romanæ uicecancellariæ stilus in conferendis parochialibus.
41 Possesśionem minoris partis bonorum adeptus si curæ exercitiũ habeat astringitur ad promouendum.
42 Animarum cura principalior est, & dignior.
43 Lite mota super benefitio quãdo ad promouendũ teneatur, uel nõ.
44 Possesśio pacifica non uidetur quæ non durauit.
45 In bonis esse non dicitur, quod euincitur.
46 Fraudibus uia aperienda non est.
47 Mala electio est in culpa.
48 Abbatiæ, Præposituræ, Archipresbiteratus, an contineatur in cap. licet canon.
49 Ecclesiæ fauor magis attenditur quam personæ.
50 Eccles. utrũ uacet ob nõ promotionẽ sine ulla iudicis declaratiõe.
51 Priuatio quandocumq; ipso iure fit semper sine declaratione prouideri potest.
52 Electio a canonicis facta nõ uocatis iis q̃ i possesśiõe sũt, nõ tenet
53 Rem amittere non uidetur cuius propria non fuit.
54 Dies interpellat pro Episc. et patrono in termino ad promouẽdũ.
55 Impedimẽta iusta excusant promouẽdũ, et quæ sint, uide hic latẽ.
56 Priuatus ob non promotionem non remouebitur a possesśione, sine causæ cognitione.
57 Vsufructuarius finito usufructu non expellitur statim, sed causa cognoscitur.
58 Occupare nulli licet propria auctoritate, nec quidem rem suam.
59 Præcepta iudicum sub pœna priuationis ipso facto, requirunt nihilominus causæ cognitionem.
60 Dispensandi a residentia rationabiles causæ multæ sunt, uide hic.

Greg. X. In Concil. Lugd. CAP. XII.

LICET a CANON sup.eo.c.cum in cunctis.§.infe- riora,uers.sed nec inter cætera,nā multa alia ibi statuūtur tam circa episcopatus,quam circa alias inferiores dignitates de quibus nihil tangitur hic. F xxv. annum. nota quod in Episco-
1 patu b requiritur * qđ exegerit,siue cōpleuerit quis annū tri gesimū,lex tñ requirit in Episcopo 25.annū, ut in auth. de san- ctis.Epis.§.hoc quoq; de cœteris coll.ix.arg.i.q i.c.uilißimus,in aliis uero inferioribus sufficit attigisse 25.annū,ut in pred.c.cum in cunctis in prin.& .§.inferiora,unde sufficit cōpleuisse 24.annū
2 & c primā horā * de 25 attigisse, et hoc ēt est in secularibus
3 honoribus * reperire,ut.ff.de numer.& honor.l.ad rē. licet in
4 cōtractu restitutionis * in integrum exigatur, qđ 25.annus sit cōpletus,ut.ff.de manumiss.l.i.& C.de tēp.in integ.rest l.supua- cuā,& hoc est inductū in fauorē minoris, ne de facili decipiatur,
5 ut.ff.de minor.l.i.nec uidetur minor * qui tetigerit primā horā ultimi diei 24.anni,ut.ff.de testam.l.qua ætate.Sic ergo patet q
6 quandoq; d annus cœptus * pro cōpleto habetur, ut in honori- bus ratio est,quia tunc fauor attenditur,ut uidelicet plures inue niantur idonei ad honores assumendos,ut hic,et in præd.l.ad rem
7 & idem est in restitutione hæreditatis facienda * filiis in XX. anno ætatis eorum,nam ad hoc quod restitutio fiat sufficit quod cō pleuerit xix.annum,& de XX.tetigerit, ut.ff.ad trebb.l. qui fi- lium.§.sabinus, in hoc enim similiter est fauor cum patris hære- ditas filiis debita sit, ut C.de codicil. l. fin. & idem est quando dies cœpta pro completa habetur, ut in præd.l. de manumiss. & in præd.l.qua ætate,& similiter in usucapionibus sufficit annum
8 incipere * ut.ff. de diuer.& temp. præscript. l. in usucapio- ne, & l. seq. nam ibi fauor attenditur ne scilicet rerum domi- nia sint in incerto, ut institut. de usucap. in princ. Secus est in præscriptione longi temporis in qua uersatur odium negligentis
9 petere rem suam, & ideo ibi de momento ad momentum * fit temporis computatio,ut de præscript. c. uigilanti. XVi. q.iii.§. potest. F Scientiæ. ut de ætat.& qualit. cap,cum sit,quæ autem scientia in talibus requiratur habetur xxxViii.dist.c. quæ ipsis, & not. secundum Papam e sup.eo.c.cum in cunctis,sed hoc arbi-

a Conc. Trid. approbat hunc canonē sess. 7. c.3.de reform. Maiolus.

b Episcopatus obtinendi ætas legitima.

c Hora una fa cit annum habe ri pro cōpleto.

d Annus quan- do, & quibus casibus habea- tur pro com- pleto.

e Scilicet In- noc.iiii.

trarium est. ¶ A canonibus. de istis canonibus dic, ut not. in pre
dic §. inferior, & inf. super uerbo infra annum. ¶ Multi. præ-
lati, uel dic multi, scilicet tā prælati, quā rectores. ¶ Negligentia.
negligentia omnia * lædit, ut in auth. de quæstore. §. hæc omnia 10
coll. vi. & nouerca est eruditionis, * ut lxx. iii. dist. c. nihil, in fi. 11
& si negligentia ea quæ male usurpantur omittimus * exces- 12
sus uiam aliis aperimus, ut xviii. q. ij. c. peruenit. ¶ Supplere.
simile. ff. de furt. l. non potest, not. ergo Dominum Papam supple-
re negligentiam * aliorum, & de supplen. neglig. prælat. c. ii. 13
& iii. & de concess. preben. c. quia diuersitatem, nec hoc debet
alicui durum uideri, quia iuris executio * non habet iniuriam 14
ut ff. de iniur. l. iniuriarum. §. i. & sup. eo. c. cum ecclesia olim. n.
secundum illud Concilium cum in cunctis necessaria erat execu-
tio iudicis quia si habentes talia beneficia uollebant promoue
ri statuto a canonibus tempore priuabantur per sententiam, &
remouebantur ab illis, hodie autē non est necessaria priuatio, uel
amotio, quia hæc constitutio eos priuat, & ita hoc ius [a] exequi-
tur, ut hic dicit simile. ff. ad turpil. l. i. in princ. ibi facti, quidem
quæstio est, & est lex quæ est. ii. q. iii. §. notandum in prin. & sic
aliquando * lex determinat [b] legem, ut patet. C. quand. lib. 15
princ. dat: nam secunda lex illius tituli determinat primam, &
sup. de const. c. fin. aliquando noua lex supplet * antiquæ, ut hic 16
& sup. de offi. deleg. c. super quæstionum, & C. de const. pecun. l.
fin. & infr. de postulan. c. properandum, [c] & quandoq; noua cor
rigit * ueterem, ut patet. C. de sacros. Eccles. l. generali, quæ cor 17
rigitur per auth. ingressi, & de homic. c. si perfodiēs. ¶ Et ætate.
quoad idoneitatem morum, scientiæ, & ætatis nihil hic innouatur
¶ De parochialibus. hoc intellige de Ecclesia curam habente ani
marum, etiam si non habeat distinctam parochiā, prout sunt plu-
res tales in Ciuitate Aretina, & in aliis pluribus locis Tusciæ, et
alibi, & idem de qualibet distinctam parochiam habente, licet cu-
ram non habeat animarum in actu, secundum ea quæ not. per Pa-
pam [d] de prebend. c. de multa. § i. Dicitur ergo [e] parochia-
lis * Ecclesia, quæ habet certum populum sibi deputatum, cui 18
præbet ecclesiastica sacramenta, & ille populus ei respondet in de
cimis, primitiis, & oblationibus, & aliis. ut de paroch. c. ut domi-

a Exequutio iuris dicitur quum pœna ipso iure irrogatur.

b Lex legem declarat.

c De hoc cap. properandum iam sæpe dixi abrogatū esse.

d Innoc. iiii.

e Parochialis Ecclesia quæ dicatur.

nicis, xvi.q.i.c.decimas, & c. statuimus. Appellatione quoq; parochialis Ecclesiæ cōtinentur Ecclesiæ, & ple es rurales, & aliæ Ecclesiæ ciuitatum, & diocesum determinatas parochias haben-
19 tes. Quid de hiis qui * non habent Ecclesias parochiales habēt tamen parochias, & plebem cui ministrant ecclesiastica sacramenta, prout sunt quidam sacerdotes in aliquibus ecclesiis cathedralibus, & ēt Archipresbiteri, uel præpositi earum secundum morē quarundam Ecclesiarum. Resp. illos hæc constitutio ligat quæ
20 potius * animabus prouidet, quam murorum lapidibus, uel ce-
21 mento. Sed quid de decanatibus, & archidiaconatibus, * & aliis a benefitiis curā animarum habentibus. Resp. in illis remanet ius antiquum, C. de appellat. l. præcipimus, & C. de testam. l. sancimus, hæc enim tantum de parochialibus loquitur ecclesiis, unde non est recedendum a uerbis ff. de leg. iii. l. non aliter, uel dic, quod si conferantur ei qui nondum attigit. xxv. annum collatio nulla erit, argum. hic, nam idem iuditium est de personali-
22 bus b & de benefitiis * curam animarum habentibus, ut sup. eodem cap. dudum. ii. & cap. tandem, item in præd. §. inferiora parificantur hæc tria regimen, Ecclesiæ parochialis, unde quod iuris est in illo idem etiam in istis credendum erit, argum. C. ad l. falc. l. fin. supr. de constitut. cap. translato, supr. de rescript. c. inter cæteras. ff. ad l. Aquil. l. illud. Item cum in præd. §. inferiora prohibeantur talia conferri ei qui non attingit. XXV. annum si contrafiat ipso iure collatio non ualebit, ut XXV. q. ii. c. Imperiali. x. distint. cap. uides. C. de legib. l. non dubium. Epis-
23 copus * tamen olim poterat dispensare in personatibus cum maioribus Xiiii. annis, ut de ætat. & qualit. cap. indecorum, de quo not. in speculo, in tit. de off. legat. §. nunc de Episcoporum, uers.
24 liii. Sed numquid etiam adhuc hodie hoc poterit Respond. sic * quia hic nihil de illis statuitur unde stabile remanet ius antiquum C. de appellat l. precipimus, in fin. hic enim tantum de parochialibus Ecclesiis dicit, unde non est ad alia trahendum, ut de translat. cap. inter §. sed neque, cum sit pœna, & ideo emollienda. ff. de pœn. l. interpretatione, de pœn. distint. i. cap. pœnæ. Præterea si Papa hoc de illis uoluisset illud hic expresse dixisset, ut de decim. cap. ad audientiam. Sed numquid adhuc poterit Episcopus

a Hoc dictū a Io. an. refertur hic in gl. Parochialis, & eam Gul. nominatim ascribit.

b Personatus & curata benefitia pari passu ambulāt.

a Episcopus an poßit dispensare cum minore 25.annis ad curam animarũ.

quoad ecclesias parochiales dispensare a cũ minore XXV annis.
maiore tamen xiiii.uidetur quod non, & hoc uidetur hic de nouo
induci quia Papa hoc decernit iuribus carere * omnino collatio 25
nes in contrarium factas. Idem Papa hic inf. permittit Episcopo
dispensationem circa residentiam tantum, quare eam in cœteris
inhibere uidetur, alioquin fieri posset fraus, & inutilis esset pro-
uisio huius const. si forte dispensaretur cum tali, qui non posset in
fra annum in presbiterum promoueri. Sed ante præsentem consti
tutionem Episcopi dispensatio tollerabatur secundum ueram opi
nionem, ut de ætat. & qualit. c. præterea, & not. sup. eo. c. cum di-
lectus, uel dic quod cum hic de nulla dispensatione fiat mentio nõ
est diuinandum, quod Dominus Papa Episcopis interdixerit * 26
potestatem dispensandi, quia quod non est sanctorum patrũ decre-
tis sancitum, &c. ut in præd. §. sed neq; & .ii. q. v. c. consuluisti,
& quod expresse non mutatur stare non prohibetur, ut præd. l.
precipimus, in fin. Prius dictum uerius est de iure, licet sit damno

b Lex quãdoque damnosa de facto.

sum b de facto, ut inf. dicam. Item dicimus quod adhuc Episco-
pus potest dispensare cum existente in minoribus ordinibus circa
curam animarum secundum formam illius constitut. ut de ætat. &
qualit. c. preterea, in qua nil per istam immutatur. ¶ Carere. hic
nihil additur illi concilio cum in cunctis quantum ad hoc quia cũ
ibi interdicatur, ne is qui non attingit. 25. annum suscipiat Ec-
clesiam parochialem intelligendum est quod si contra fiat illud ui
ribus carebit, ut dixi sup. in gl. prox. Sed oppono, ut quid ergo
hæc littera membranas occupat. xix. dist. c. si Romanorũ, quia in
scripturis nihil debet esse superuacuũ, ut LXXVI. dist. c. huius, neq;
superfluũ * ut sup. in prohem. ibi resecatis supfluis, &c. ad hoc 7
respond. quod non est superfluũ, sed utile, ac necessarium, nam cum
in prædicto Concilio non dicatur expresse, quod aliter facta colla
tio uiribus careat, parum de hoc curabatur. Imo cõiter ẽt absque
dispensatione benefitia cõtra illud Concil. tenebantur, & ideo Do
minus Papa ius illud quasi abolitum per abusum hic resuscitat, &

c De hoc cap. properandum sæpe diximus abrogatũ esse.

innouat, & uitæ spiraculum in eo insufflat, ut & infr. de postul.
c. properandum c & de priuileg. cap. antique. ¶ De cætero. er
go hæc constitutio non trahitur ad Ecclesias ante ipsam obten-
tas, supr. de constitut. cap. ii. & fin. C. de legib. l. leges prout etiã

28 ex sequentibus patet, & sic seruatur. ⁋ Personaliter. * ergo & non per uicarium, nisi in casu, ut de preben. c. extirpanda. §. qui uero, quia illud per hoc non tollitur. Et hoc etiam quod hic dicitur prius statutum erat, ut ibi, & in præd. §. inferiora, & de appellat. c. peruenit. ii. & de cler. non resid. c. quia nonnulli, vii. q. i. c. si quis in clero. xci. dist. c. i. ⁋ Et infra annum. hoc ius de nouo hic inducitur, ut dicunt quidam, tu dic quod hoc est ius com-
29 mune, * quod postquam aliquis adeptus est tale benefitium debet de iure in proximis statutis temporibus successiue, usque ad sacerdotium promoueri, ut de temp. ordin. c. i. ii. & iii. quod sic fieri poterit infra annum maxime necessitate instante, est autem necessitas ex quo tale benefitium recepit, hoc probatur in pred. §. inferiora, & . §. sequen. & de ætat. & qualit. c. i. & in pred. §. qui uero. Licet Dominus a meus dixerit usque ad quinquennium expectandum, ut sic in anno trigesimo in presbiterum ordinatur ut lxxvii. dist. c. in singulis, & c. quicumque, ⁋ Monitione. hoc de nouo hic inducitur, nam secundum predictum Concilium necessaria erat monitio iudicis competentis, ut promoueretur, & ab illa monitione currebat tempus a canonibus definitum, hic autem
30 absque aliqua monitione * currit annus iste, sic de locat. cap. potuit, & C. de contr. stipul. l. magnam, & ita negligentia iudicis hic iuris executioue suppletur, ut supr. ⁋ Priuatus. hoc etiam hic de nouo inducitur. nam secundum prædictum Concilium non erat ipso iure priuatus, sed per sententiam priuandus,
31 nec post annum poterit purgare moram * ut de supplen. negli. prælat. cap. licet. C. de cont. stip. l. magnam. Quid si ita modicum tempus restat quod non potest inf. annum promoueri. Resp. non
32 est adhuc ipso iure priuatus * . ff. de uerb. oblig. l. nulla. Sed qñ incipit tempus currere ad quem spectat collatio. Respon. ex quo
33 sciuit, uel scire debuit annum elapsum * esse, & istum non fuisse promotum, ut de concess. præb. c. quia, & de suppl. negi. prælat. cap. licet, scire enim debet istum statim fuisse priuatum, ut de preben. c. de multa de hoc plenius in uers. Quid si is cui. Sed nunquid Episcopus poterit hodie ex causa dispensare, ne infra annum ad sa-
34 cerdotiũ * promoueri teneatur. Resp. non quia cũ infra in residẽtia tãtũ ei dispẽsatio ꝑmittatur ĩ aliis negari uidetur arg. ff. de

a Hostiensem intellige de quo aliàs dictũ est.

cond.& demon.l.cum tale legatum, & de præsumpt.c.nonne.ff.
de iudit.l.cum prætor.xxV.dist.c.qualis.& hoc satis colligitur
aduersatiua coniũctione infra posita ibi circa residentiã uero,&c.
Hæc autem constitutio in plerisq; prouintiis, in quibus pauca sũt
benefitia sine cura a per quam dura est,& damnosa * nam olĩ 35
Episcopi in talibus dispensabant,& cum hiis benefitiis multi pro
ficiebant in scientia litterali, hodie uero quia pauperes non habẽt
unde proficiant diuites uero nollunt prouidere filiis, ut statim pre
sbiteri fiant, nisi remediũ adhibeatur, infra breue b tẽpus pauci
uiri litterati inuenientur, debuit ergo lex loco,& tempori esse cõ
ueniens, necessaria,& utilis,& pro communi utilitate cõscripta
ut.iiii,dist.c,erit. Sed numquid si finito anno * ordinarius eidẽ 36
non ordinato iterum eam confert, dic hoc fieri non debere, quia
hic supra dicitur, alteri conferatur, fieret enim hoc in fraudem hu
ius constitutionis, quod esse non debet, sup.eo.c.auaritiæ.ff.de leg.
l.fraus est, iste enim se indignũ reddit, super hoc uide in c. prox.
in gl. quia contra, &c. ibi sed numquid illa, &c. Quid si is cui
collata est Ecclesia nequit eam postea nancisci, numquid uacat Ec
clesia ipso facto * si non fuerit promotus ad sacerdotium infra 37
annum, uidetur quod sic quia licet nequeat nancisci possessionem,
nihilominus uerus est rector xcii. dist.c. si quis ordinatus,&.c.
sequen.& arg.de dol.& contu.c. contingit. & qui actionem ha=
bet rem habere uidetur, ut.ff de reg.iur.l.qui actionẽ, contra cre
do, nam tunc domum assumptum intelligitur, prout hic dicitur qñ
pacificam,& quietam habet possessionem,& temporalium, ac spi
ritualium plenam administrationem, uers.sup.eo.c.cum in cunctis
§.cum uero.ff.dẽ uerb.signif. l.nomen filiarum.§ habere, sicut
alias non intelligitur quis translatus * ante plenè apprehensam 38
sui benefitii possessionem, ut xxi q.ii.c.si quis iã translatus.xvi.
q.i.c.ne pro cuiuslibet ad idem de præben.c.de multa, ibi recep.
supple cum effectu: uerba enim accipienda sunt cum effectu, ut de
cleric.non resid.c.relatum.ff.quod quis.iur.l.i.§.hæc autem uer=
ba. Item præsens constitutio expresse loquitur de eo qui reside=
re potest,& cui regimen Ecclesiæ commissum est,& qui iam il=
lum cum effectu assumpsit, quæ omnia in præsenti casu cessant,
quare iste hac constitutione non arctatur, quoniam prescr iptiones
solum

a Author dam nosam putabat const. sed falli= tur, nã cõfirma tur expreßim Con.Trid.seß. 7.c, iii. de re= form. Maiol.
b Mirũ uatici niũ huius autho ris nihilominus huic tãto malo q in Dei eccle= sia nimiũ irrep serat, tandẽ ex sacro Cõc.Tri. prouisũ est,& Pii.V.Põt.Ma xim. uigilantis sima executio= ne cõfirmatum ut in litteratu= ræ, ac morũ cõ cursu optimus quisq; & do= ctor prepona= tur i parochia libus conferen= dis. Maiolus.

39 solum * contra desides, & sui iuris contemptores introductæ
sunt de præscript.c.uigilanti.de concess. præben.c.quia diuersi=
tatem.xvi q.iii.§ potest,propè princ. Hoc etiam euidenter pro
bat uicecancellariæ Romanæ stilus, nam in litteris prouisionum
40 semper apponitur clausula illa, * quod postquam fuerit quis
pacificam benefitii collati possessionem adeptus se faciat ad ordi=
nem promoueri, quem benefitii collati cura requirit, non ergo ui
detur omnino teneri. Quid si solum minoris partis bonorum ec
41 clesiæ possessionem * nactus est. Resp. dicunt quidam quod non
currit ei annualis præscriptio, secus si maiorem arg. de restitut.
spoliat.c.frequens.§ illum. Tu dic quod si liberum habet curæ
animarum exercitium bene tenetur hac cōstitutione, licet habeat
tantum minoris [a] partis bonorum possessionem, quia cura ani=
42 marum principalis est, & dignior * arg. in præd.c.frequens,
§ fi.& xxvi.dist.c.deinde.xxxviii.dist.c.sedulo, & de maior &
obed.c.solicite.§.præterea, & de ætat.& qualit. c.cum sit, ad
idem de consecrat.Eccles.uel alt.c.quod in dubiis, in fin. & ratio
ne exercitii cura animarum tenetur quis ad sacerdotium promo=
ueri, ut de preb.c.extirpanda.§.qui uero, vii.q.i.c. pastoralis.
lxxxi.dist.c.eos, secus autem si non habet curæ animarum exerci
tium liberum, licet habeat possessionem etiam maioris partis bo=
norum, arg.sup.eo.c.dudum.ii. prope princ. Quid si postquam
nactus est possessionem Ecclesiæ.& omnium iuriū suorum, lis su=
43 per ea mouetur, * & uidetur quod talis non habet possessionē
seu administrationem liberam, & quietam, quia iuxta præmissa
44 lite pendente promoueri non tenetur, possessio * enim pacifica,
quæ non durauit non uidetur fuisse, ut de uerb.signif. c. nam, &
ego ff.de in rem, uers.c.si pro parte.§.uersum.ff.de diuort.l.iii,
in fin. Item cum litis euentus dubius sit, ut.ff.de pecul.l. quod de
betur, contingere poterit, quod iste in causa succumbet, & sic or=
dinatus in præsbiterum absq; benefitio remanebit, & mendicare
cogetur quod esse non debet.xciii.dist.c. diaconi, uers. mendicat,
inspiciendum est enim quod euenire potest.ff.ad l.falc.l.in quan
titate.§.magna.ff.de iurisd.om.iud.l.si idem, & de seruis non
45 ordin.c.i. item quod * euincitur non est in bonis de reg.iur.l.
quod euincitur, et quod lite pēdente ordinatio esse debeat in pen-

[a] Hunc locum ex sñia Stefani Troches Galli, citauit, ac retulit Imol.in Clement. Gratia. col.ult.uers.ul. quæro de rescript.quo loco expreßim utitur auctoritate Guliel.cognomēto Duranti, ita ut nulla dubitatio superesse poßit hunc eundē, & Speculi authorem esse. Maiolus.

dente est, arg. ff. de cond. cau. dat l. quod seruus. ff. si cer. pet. l. nõ omnes, in princ & l. pecuniam, in fin. vii. q. ii. c. fin. & de accus. c. omnipotens. Super hoc dici potest, quod si in cõtinenti postquã est in ipsa inuestitura, et possessionis apprehensione lis super ipso beneficio infertur, & possessio continue sibi turbatur, tunc obtinent præmissa, arg. i q. i. c. quibusdam, quia quæ in continenti fiũt inesse uidentur, sup. eo c. offitii. Si autem possessionem pacificè apprehendit, & eam sine lite aliquamdiu obtinuit, tunc hac constitutione arctatur, sufficit enim quod semel cœperit pacificè possidere [a] arg. ff. de act. empt. l. ex empto in princ. ff. de leg. ii. l. Cum pater. §. Tusculanus, quia initium spectandum est, sup. eo. c. dudum. i. alioquin posset quilibet pro uelle suo confingere sibi litẽ in fraudem huius constitutionis, nec est uia fraudibus aperienda, * ut sup. de rescript. c plerumq; & c. cum in multis, & de 46
priuileg. c. quanto, in fin. ff. ad Maced. l. iiii. §. is autem. Nec obstat quod iste poterit succumbere, ut prædixi, quoniam habebit regressum contra conferentem, ut vii. q. i. c. præsentiũ, & de preb. c. inter cætera. Imo etiam imputet sibi qui elegit benefitiũ, quod habere non potest, nã mala electio est * in culpa, ut. C. de aquir. 47
ponssess. l. fin. §. ii. C. de iure delib. l. sancimus, & culpa est immiscere se rei ad se non pertinenti ff. de reg. iur. l. culpa, & damnũ qđ quis sua culpa sentit nõ intelligitur sentire ff. eo. l. quod quis. Præterea si iste habet hoc commodum, quod lite pendente non potest a sua possessione absque sententia amoueri: Imo ei tamquam Rectori obediendum est, & fructibus utitur, ut de maior. & obed. c. cum in Ecclesiis. viii. q. iiii. c. nonne. xi. q. i. c. quia res. XV. q. ul. c. fin. in fin. ii. q i. c. multi. in fin & ut lit. pend. c. i. Non est mirum si onus habeat promouendi, arg. C. de furt. l. fin. ff. quib. ex caus. maio. l. iiii. & l. permittuntur. & C. de caduc. toll. i. §. pro secundo. Aut ergo promoueatur, aut Ecclesiam dimittat. Sed nũquid hæc constit. quæ de * Ecclesiis parochialibus loquitur extende 48
tur ad Decanatus, Abbatias, [b] Præposituras, Archipresbiteratus, & similes dignitates, quoad hanc præscriptionem annualem. Quidam dicunt quod sic, cum enim dignitates illæ ordinem sacerdotii requirant, & curam de iure habeant animarum, ut supr. eod. c. cum in cunctis. §. inferiora, & de ætat. & qualit. c. i. idem

[a] Possessio semel pacifica sufficit, ut quis cogatur ad promouendum.

[b] Abbatiæ, & reliquæ dignitates an requirãt sacerdotiũ infra annum.

iuditium de illis esse debet, quod, & de Ecclesiis parochialibus, ut sup. in gl. hoc intellige, cum nulla ualeat hinc inde diuersitatis ratio aßignari, sup. de const. c. translato, & qui fil. sint legit. c. per uenerabilem. §. uerum, & de confir. util. uel inut. c. cum dilecta. C. de nupt. l. si liberta. nec obstat quod hæc constitutio quæ odiosa siue pœnalis uidetur, & ideo restringenda, ut de pœn. dist. i. c. pen. quia non est ita, imo est fauorabilis. Ecclesiæ enim fauor ma

49 gis attenditur quam personæ, * ut ne sed. uacan. c. i. lxi. dist. c. miramur, & c. prox. in fin. & c. Ego dico contra si enim Dñs Papa de illis intellexisset eodem modo hic exprexisset, ut de decim. c. ad audiendam, & de translat. c. inter. §. sed neq; ii. q. v. c. consuluisti, in fi. an illis ergo remanet ius antiquũ, quia qđ expresse nõ mutatur stare nõ prohibetur, ut C. de testam. l. sancimus, sed licet tales nõ sint priuati, sunt tñ priuãdi, ut in præd. §. inferiora, & de ætat. & qual. c. i. Quid si is cui a Ecclesia data sit, nõ fecerit se intra annum promoueri, nũquid ordinarius nulla causæ cogni

d An requiratur declaratio priuationis ob non promotionem.

50 tione, uel sententiali declaratione p̃missa utrũ uacet, uel nõ, * poterit statĩ ẽt possessionẽ irrequisito ipso alteri cõferre, uel patronus aliũ presentare, uidetur qđ sic, sine aliqua alia monitione cũ ipso tpis trãscursu priuatus sit, & ab ipsa eccles. absolutus, ꝓut hic dicitur, et ar. de secun. nup. c. pen. & fi. & de iureiu. c. mulieri imo supflua uidetur alia sñia, ex quo hoc a iure lata est, ut de appel. c. reprehensibilis i. resp. & arg. ff. de cõd. instit. l. quæ sub conditione. §. fi. regulariter. n. ubi ius priuat ipso facto aliquẽ bñfi-

51 tio, uel honore statĩ põt is ad quẽ hoc spectat cõferre, * seu eligere nulla alia sñia expectata, ut patet de homic. c. pro humani pro re fi. et de re iu. c. ad apostolice ad fi. ad idẽ ẽt facit, sup. eo. c. cũ i cũctis. § cũ uero, & de cõces. preb. c. nulla, et de preb. c. de multa. §. is quoq; in quibus nihil de citatione, seu cãæ cognitione dicitur ut. ff. de cõd. inst. l. fi. ar. cõtra de caus. posses. et propriet. c. cũ Ec

52 cles. ubi dicitur, ꝗ electio * facta a canonicis ad quos de iure ptinebat eligere nõ uocatis, sed cõtẽptis ꝗ poßidebãt nõ tenet. Sup hoc dico qđ si ordinarius, uel executor merus, nõ dico mixtus, uel ẽt patronus nulla cãæ cognitione, uel sñali declaratiõe p̃missa cõferat, uel p̃sentet ualet quidẽ, et tenet de iure qđ sit ex quo eis cõstat illũ nõ fuisse promotũ, arg. ff. de act. emp. l. i. in fi. sup. eo. c. cũ

inter uniuersas non enim uidetur amittere rem euius propria * 53
non fuit. ff. de reg. iur. non uidetur, nec obstat collatio primo fa-
cta cum sit per hanc constitutionem effectu nulla, sup. eo. c. auditis
prope fin. xvi. q. iii. §. potest. debuit enim ille etiam non uocatus
ad Episcopum accedere, & coram eo excusationes si quas habuit
proponere, quoniam hoc casu dies statuta pro patrono, seu Epis-
copo * interpellat, ut hic patet, & de locat. c. potuit. Regulari- 54
ter enim Ecclesiam, uel res ad collationem nostram spectantes do-
nare, uel ius quod in eis habemus quocumq; alio titulo transfer-
re possumus, detentatione alterius non obstante. ff. de reg. iu. l. qui
potest. C. de hæred. uel act. uend. per totum. ff. de cont. empt. l. qui
tabernas. Veruntamen quia esse potest, quod ille sufficientẽ habeat
dispensationẽ, ne promoueri teneatur, uel forte toto illo anno æ-

a Excusatiões dignæ esse pos-sunt, ne quis ꝓ moueatur infra annum.

grotauit a uel Episcopus in remotis egit, uel obiit, & litteras
dimissorias habere nequiuit, uel aliud simile propter quod ordi-
nari non potuit, benè faciet ordinarius si propter hoc dubiũ ali-
quam causæ cognitionem præmittat, arg. de re iud. c. cum Bertol
dus. c. ut postmodum, præsens enim constitutio licet indeffinitè lo-
quatur, iustum tamen, seu necessarium impedimentum * exclu- 55
dere non intelligitur, sup. eo. c. ne pro defectu, & de concess. preb.
c. quia, & de offi. deleg. c. ex parte. ii. & de const. c. ii. quia ius ne-
minem ad impoßibile obligat, uel iniustum, iiii. dist. c. erit, & de
iure priuatum esse, uel aliquid cassum, & irritum esse, probatur,
ut. ff. de iur. & fact. ign. l. si post diuisionem. & ut lit. non conte.
c. ii. ad fin. & de reb. Eccles. c. si quis sacerdotium, ad fin. sup. eo.
c. cum inter, ad fin. Vocabit enim possessorem, & quæret ab eo
quare se promoueri non fecit, qui si nil rationabile responderit,
tunc decernat Ecclesiam uacare, & mox ipse, uel patronus libere
suo iure utatur, si non dixerit se dispensationem habere, uel neces

b Priuatio ex hoc canone, incurritur quidẽ ipso iure, sed a possessione eie-ctio reqrit cãæ cognitionem.

sarium impedimentum fuisse, tunc procedat secundum formam cõ
stitutionis Gregorii, de offi. ord. c. ordinarii. Possessor autem non
remouebitur a sua quasi posseßione b licet uitiosa sine causæ co
gnitione ex quo tituio poßidet, * licet iniusto, de concess. preb. 56
c. cum nostris, & de restit. spoliat. c. in litteris, & de caus. posse.
c. ii. xvi. q. iiii. c. uolumus, hinc est quod usufructuarius usufructu
finito non potest a quasi posseßione * expelli, imo contra eũ agi 57

debet negatoria, uel ex cautione de restituenda re præstita, ut . ff. si usus f pet. l. uti frui, i. Resp. & . ff. ususf. quemadm. cau. l. i. §. hoc autem. Is ergo cui Ecclesia ultimo collata est, seu qui præsentatus est aget coram ordinario, ut sibi possessio tradatur in quo summarie procedatur possessore uocato. C. si per uim, uel alio mod. l. fi. & de integ. restit. c. tum ex litteris prope fin. ff. de requir. reis. l. i. iii. q. iX. c. indicas, quia nemini licet etiam rem suam auctori-
58 tate propria occupare * C. unde ui. l. si quis in tantam. XVi. q. Vi. c. placuit ad idem, de diuort. c. porrò, arg. tñ contra in præd. c. potuit, ibi potuisset eXpelli. eadem quoque quæstio, & respõsio
59 fieri potest ubi superior generaliter * eX aliqua rationabili causa aliquid fieri uetat, uel præcipit, adiecta pœna, quod contra faciens, uel non faciens sit benefitio, suo priuatus ipso facto, & sic utimur in clericis qui iuxta nostras sententias, a & processus p Ciuitates, & Diœceses Forliuiẽs, Foropopilens. Cesennaten, & Ceruiens. Ecclesiæ Romanæ rebelles eXire in statuto eis per nos termino contempserunt. ¶ Vt præmittitur. scilicet personalis faciendi in Ecclesia parochiali ad tempus, quod cum hic non determinetur ordinarii arbitrio relĩquitur, sup. de offi. deleg. c. de causis. ¶ Rationabilis. aliàs dispensatio facienda non est, nisi eX rationabili causa. inf. c. prox. quod plene dixi b in Speculo. in tit.
60 de legat. §. genera, potest autem esse rationabilis * causa studium, c & præsertim Theologiæ, si ille docilis sit, ut de magistris. c. super specula, & de cleric. non resid. c. tuæ, uel intẽperies aeris, ut lxxiiii. dist. c. quorundam, uel infirmitas, ut de cleric. nõ resident. c. ad audientiam, uel inimicitiæ graues non eX sua culpa contractæ, sup. eo. c. bonæ. i. uel peregrinatio, ut de uoto. c. magnæ prope fin. & de consec. dist. V. c. non oportet, uel seruitium Episcopi ut de cleric. non resid. c. de cætero, & . c. ad audientiam, uel Dñi Papæ, ut ibi, & eo. tit. c. cum dilectus, & . ff. de ecus. tut. l. Iurisperitos, uel negotia Ecclesiæ, ut de cleric. non resid. c. eX parte tua, & similia.

a Nam Rector patrimonii fuit & capitaneus gñalis, auditor gñalis sacri palatii pter alios multos titulos ita cõstare tibi põt, ut plene dixi infr. de offi. ord. c. i. Maiol.

b Hoc ẽt loco tibi cõstare potest hunc eundẽ esse authorẽ qui & speculi fuit. Maiol.

c Causæ dispẽsandi a residentia multe sunt. Maiol.

SVMMARIVM.

a BENEFITIVM habenti, aliud commendare olim licebat Episcopis.

2 Neceßitas, & utilitas Ecclesiarum in earum dispositione consideranda semper sunt.
3 Commenda ad fauorem personæ hodie fieri non potest.
4 Commendandi causæ rationabiles quæ dicantur.
5 Fauore inductum non debet in odium retorqueri.
6 Ecclesiæ duæ possunt etiã in titulũ dari, uel uniri ex causis, ut hic.
7 Dubia debent clarioribus sanctionibus elucidari.
8 Factum contra ius ipso iure nullum est.
9 Commendare idem quod deponere, & alia significata habet.
10 Commendandi causa dicta non obligant.
11 Commendandi sui causa nemo quicquam agere debet.
12 Depositum locum habet in re mobili.
13 Furtum non committitur, nisi in re mobili.
14 Ecclesiæ, improprie dicitur depositum cũ sit res immobilis.
15 Commendatarius sumptus, & alimenta debet suscipere, & expensas repetere.
16 Cõmenda non est propriè depositũ, sed genus alterius cõtractus.
17 Commenda ob causam facta non potest reuocari, nisi causa cessante.
18 Habitatio simpliciter legata perpetuo legata esse intelligitur,
19 Commenda ab Episcopo fieri debet.
20 Commenda debet fieri cum causa.
21 Commenda cassabitur si fiat non citatis hiis quibus præiudicat
22 Commenda quando fit, citari debet patronus ipsius Ecclesiæ commendandæ.
23 Commenda facta, si contemptus ad quem spectabat electio eligat nihil agit.
24 Commendare potest Episcopus inuito patrono.
25 Commendatario ex commenda, an ius aquiratur,
26 Commendatarius liberiorem habet administrationem quam procurator.
27 Commendam suscipere quandiu uoluerit nemo potest.
28 Commendatarius Vicarium perpetuum deputare non potest.
29 Commendatarius non posset præsentare clericum ordinandum in titulum Ecclesiæ commendatæ.
30 Commendatarius potest alienare seruatis seruandis,

31 Commendatarius nihil de Ecclesia donare potest.
33 Commendata Ecclesia an uacet.
34 Prælatus ex sola uoluntate superioris amoueri non potest.
35 Commendatarius non est prælatus, sed potius procurator.
36 Commendatam Ecclesiam ut uacantem impetrans nil agit si de commenda mentionem non faciat.
37 Habere est cum effectu habere.
38 Restituere obligatus non uidetur capere.
39 Vicariæ mentio fieri debet in impetratione Ecclesiæ ubi consistit.
40 Commenda licet de iure uacet, non tamen uacat de facto.
41 Possessionis facti mentio fieri debet, ut litteræ ualeant.
42 Episcopis ut commendas faciant a iure conceditur.
43 Episcopus non recipiet fructus Commendæ, etiam si fructus Ecclesiarum uacantium sui sint.
44 Commendatarius impetrans debet facere mentionem de commenda.
45 Commendatarius impetrans debet facere mentionem de administratione quam habet.
46 Commenda durante utrum Episcopo currat tempus Cōcilii Lateranen. ad conferendum.
47 Commendæ Episcopalis tempus an duret ultra semestre.
48 Commenda sex mensium potest incipere ultima die temporis Lateranen Concilii.
49 Commendare Episcopus potest post semestre ad custodiam tantum, donec superior prouideat.
50 Commenda temporali, finita Episcopus non potest iterato commendare.
51 Commenda utrum morte commendantis expiret.
52 Episcopus non potest constituere œconomum in fraudem commendæ.

Gregor. X. In Concil. Lugdun.

CAP. XIIII.

NEMO ¶ Parochialem. ergo a in aliis remanet ius antiquum. C. de appell. l. precipimus, in fin. quæ autem dicatur Ecclesia parochialis, not. sup. cap. prox. ¶ Legitima. scilicet 25. annorum, sup. c. prox. §. decernentes. C. de hiis qui uen. ætat. l. fin. ¶ Et sacerdotio. nota ius nouum, olim contra, sup. eo. cap. dudum. ii. prope fin. & est mirum quare hoc dicit quum per commendam ius non tribuatur, ut inf. dicetur. ¶ Nisi unam. hinc argue aliquod ius constitui ex commenda, sed dic, ut inf. not. obuiatur ergo hic fraudibus prælatorum, qui cum plures conferre nõ possent, ut de preb. c. de multa, plures nepotulis, & amicis commendabant, olim tamen licebat * unam conferre, & alteram eidem personæ commendare, ut sup. eo. c. dudum. ii. & c. suggessit. & xxi. q. i. c. qui plures, & hoc etiam hodie b licet, ex causa tamen euidentis necessitatis, uel utilitatis ipsius Ecclesiæ, ut hic dicit, quia iura illa immutata nõ sunt unde stant. C. de appell. l. precipimus, in fin. C. de testam. l. sancimus. ¶ Vtilitate. ista duo semper attendenda * sunt in rerum Ecclesiasticarum dispositione, xii. q. ii. c. sine, & de reb. eccles. non alienan. c. dudum. x. q. ii. § hoc ius porrectum, & de præben. c. exposuisti. ¶ Ipsius Ecclesiæ. nota quod non dicit personæ c unde patet quod hodie in fauorẽ personæ commenda * fieri non potest, ut infra in fin. Sed mirum est quod hic dicitur commendam ex euidenti necessitate, uel utilitate Ecclesiæ factam non durare ultra tres, uel secundum aliam lecturam ultra sex menses, quid enim si Ecclesia adeo pauper, & tenuis est d quod non potest * proprium sustentare rectorem, uel quid si magno est debitorum onere grauata, uel eius sint bona distracta, nec inueniuntur qui eam recipere uellint in titulum, uel nõ potest reperiri, nisi per aliquam personam de hic prohibitis si enim dixerimus in hiis, & similibus casibus, commendam non durare, quod in ecclesiarum fauorem uidebatur indutum, in earum retorquebimus lesionem quod esse non debet * C. de legib. l. quod fauore. nam etiam in hiis casibus posset quis duas intitulatas habere, * & duæ possent uniri, ut. x. q. iii. c. unio. Sed dic hunc rigorem induci in odium prælatorum, qui ante presentem constitutionem plurimum his commendis abutebantur, unde sic seruandum est, licet per quam durum sit. xix. dist. c. in memoriam. vi. q. iii. c. scriptum

a Hanc illationẽ Io. An. approbat hic in uerbo parochialem, & nominatim Gul. attribuit. Maiol.

b Hodie non licet ex præcepto sacri Conc. Trid. sess. 24. c. 17. de refor. quo loco, & de cõmendis expressim inhibetur. Maiol.

c Hanc sñiam Io. An. & Archi. sequuti sũt pretermisso Guielm. noĩe, sed Gem. expressit hic col. ii. uers. quid si cõmẽda & iuribus confirmat. Maiol.

d Casus multi ob quos beneficiũ in cõmendã dari potest.

Margin numbers: 1, 2, 3, 4, 5, 6

c.scriptum.ff.qui,& a quib.mand.l.prospexit, uel intellige hic loqui,ubi commenda fit non solum in fauorem,& utilitatem Ecclesiæ,uerum etiam,& personæ cui fit. Si uero in commenda uersatur tantum utilitas,& necessitas Ecclesiæ,tunc non est uerosimile,quod D. Papa uoluerit lapsu huius temporis talem expirare commendam. Sed prior intellectus magis litteræ concordat, ¶ Vt præmittitur. scilicet quod facta est constitutio,de ætate legitima,& in sacerdotio,& de unica Ecclesia,& ex causa. ¶ Declaramus. bene dic quod olim dubitabatur quantum cõmenda duraret,licet certum esset,quod deberet fieri ad tempus non perpetuo.ut de accus.c.si constiterit,& quidam dicebant de sex mensibus,prout hic declaratur, nihil enim prohibet ea quæ in dubium
7 ueniunt clarioribus sanctionibus renouari, * ut C.de annal.excep.l.i.nota ergo hic ius nouum,ut in commenda certum tempus
8 limitetur. ¶ Ipso iure. quia contra * hoc ius factũ est.x.dist. c,uides xxv.q.ii. c. imperiali, & de testib.c.in nomine, in fin. C.de legib.l. non dubium. ¶ Et a quoniam de commenda uarii uaria scribunt. Nota primo quod commendare idem est quod de
9 ponere, * ut.ff de uerb.signif.l.commendare.ff.depos.l. lucius, & de depos.c.i.xxii.q.ii.c.ne quis arbitretur xii.q.ii.cap.fine, quandoq; tamen accipitur commendare pro uerbali honore alicui impenso puta quando aliquis de aliquo laudatur, uel quando commendo tibi amicum meum, ut ei uerbalem honorem facias,ut ff.mand.l.si uero.§.cum quidam, & ea quæ commendandi causa
10 dicuntur non obligant * .ff.de edil.edic.l.sciendum.ff.de cont.
11 empt.l.ea,quæ,nec debet quis aliquid facere cõmendandi * sui causa,ut xi q.iii.c.si quis uero, sed hic agimus de commenda quæ est custodia,Ecclesiæ alicui commissa,ut lxi.dist.c.obitum, &.c. seq. Vii.q.i.c.pastoralis. Sed cum commendare sit deponere, ut dixi non uidetur quod is cui Ecclesia commendata est possit uti rebus illius ad suum usum,& quod si fecerit furtum committit,ut C.depos.l.iii.nec fructus illius percipere ad cõmodũ suũ ideo eos restituere teneatur,ut ff.eo.l i.§ hanc actionẽ. Sed dic quod b uerbum deponere strictè,& propriè sumptum locum habet in re mo
12 bili, * & se mouenti,quod in ea furtum committatur q̃d tantũ
13 in re mobili committitur, * ut .ff.eo.l. i, nisi fiat depositum

a De commenda optimus, ac breuissimus tractatus.

b Deponere uerbum.

apud ſequeſtrũ de quo tractatur. ff. de aqu. poſſ. l. ĩtereſſe, unde im
proprie dicitur depoſitũ in Eccl. quæ eſt res immobilis. * Præte 14
rea ex mente, & uolũtate commẽdantis uidetur ſibi conceſſa Eccl.
cũ emolumento, & onore. ff. de re iu. l. ſecundũ naturã & de iur.
patr. c. nobis, & de immu. Eccl. c. aduerſus, in fi. & ubi uoluntas de
ponẽtis adeſt impune utitur. ff. depoſ. l. lucius, et l. ſacculũ, poterit
ergo * cõmendatarius ſumptus, et alimenta ſumere debita ſolue= 15
re. neceſſarias ĩpenſas in Eccl. cuſtodia de ſuo factas repetere, uel
donec ſibi ſoluatur Eccleſiam retinere. ff. de pign. act. l. ſi neceſſa=
rias. §. i. et patet in hiis quæ not. ſup. eo. c. gñali, in fi. et eſt ſimile
ff. de iur. delib. l. filius, & l. Ariſto. §. fi. & conſulo quod in com=
menda quoad hoc exprimatur commendantis uoluntas, & cauſa,
& ſic uidetur compenſari cuſtodia, & ſeruitium cum fructibus,
& redditibus Eccleſiæ unde non proprie depoſitũ, * ſed quaſi 16
genus alterius contractus. ff. depoſ. l. i. §. ſi uero. In hoc tantum
naturam depoſiti retinet, quia Eccleſia commendata poteſt quã=
documq; commendanti placuerit reuocari a. ff. eo. l. i. & depoſ.
c. fin. & de precar. c. fin. & de accuſ. l. ſi conſiſterit. i. diſt. c. ius na
turale. Quod uerum eſt, ſi ſine cauſa facta eſt, ſed ſi cum cauſa fa
cta eſt non poteſt reuocari, niſi illa cauſa ceſſante * cum commẽ= 17
da concedatur a iure, & cui legatur habitatio non ad annum, ſed
perpetuo legata * intelligitur. ff. de uſu, & habit. l. ſi habitatio 18
ſecundum Dñm meum. b Sed pone quod fuit propter tenuitatẽ
commendata. Reſp. dixit Vinc. c quod commendatarius poterit
contendere, ut non amoueatur, niſi ſaltim ſuas meliorationes recu
peret, ut de reb. eccleſ. alien. l. non ad aures, extra de locat. c. po=
tuit. Item retinet naturam depoſiti quantum ad hoc quod commẽ
dator retinet dominium, & poſſeßionem rei commendatæ, ſicut
depoſitor rei depoſitæ, ut ff. depoſ. l. licet. §. rei. Item commenda
fieri debet per Epiſcopum, * ut xxi. q. i. c. qui plures, & fit di 19
ſpenſatiue, ut hic patet. nam per eam fit iuris cõmunis relaxatio,
quoa uult, ut quælibet Eccleſia proprium, & non commendatum
habeat prælatum, ut vii. q. i. c. ſicut alterius, & de præb. c. cũ non
ignores. x. q. ii. c. huius. xxi. q. i. c. i. & ii. & ſemper fieri debet
ex cauſa, * ſicut et diſpenſatio. i. q. vii. c. tali, extra de preb. c. ex 20
poſuiſti, & ita aliqua cãæ cognitione præmiſſa, ut hic et. i. q. vii.

a Cõmenda an ſit reuocabilis.

b Scilicet Hoſtien. de quo alias dixi.

c De hoc meminit Io. And. in addit. ad Specul. in prohem. poſt Speculatorem ipſum, & frequentißime in ſpeculo, & in addit. nomẽ huius Vinc. inſcribitur. Maiol.

c.dispensationes. Item si per eã fit aliquibus præiudiciũ illi citã
21 di sunt * .ff.de minor.l.deniq; de testib.c.ueniens.ii.ff.de adop.
l.nã ita,alioquin faciẽt illã p superiorẽ cassari,sup.eo c. qđ sicut
et.c.uenerabilem,& .c.bonæ.ii. Sed si uocati cõtumaciter absfue=
rũt ulterius non audientur.arg.qui fil.sint legit.c.lator, & qui
matr.accus.pos.c.fin & in præd.c. sicut is ergo ad quem perti=
22 net præsentatio, * uel collatio Ecclesiæ commendatæ uocãdus
est,& audiendus si iustã cãm contradictionis opponet,alioquin si
nõ uocatur,uel uocatus nõ audiatur faciet reuocari cõmendã.quid
23 si contẽptus eligit post huius cõmendã, * dicũt quidã qđ si Epi=
scopus malitiose,& sine causa fecit cõmendã,tũc tenet electio fa=
cta ab eo ad quẽ ptinet nõ obstante cõmendatione p̃dicta. arg.de
cõces.præb.c.postulasti,uel dic,& melius,qđ quãuis Epis.fraude
et sine causa cõmendauerit,tenet tñ cõmenda licet iniusta,quia fa
cit quod ad eius offitiũ,et iurisdictionẽ ptinet,scilicet cõmendare
unde nisi prima fuerit cassata,is ad quẽ ptinet,licet cõtẽptus fue=
rit nõ poterit aliũ eligere,arg.de cõcess.præb.c.cũ nostris, et.c.
24 quia.sed nũquid Epis.põt * cõmendare Eccles.inuito patrono il
lius dicũt quidã ꝙ nõ XVI.q.vii.c.decernimus, ar.tñ cõtra qa p
hoc nõ fit sibi p̃iudiciũ in posterũ extra de of.leg.c.dilectus. Sed
25 q̃ritur utrũ ex cõmenda ius cõmendatario aquiratur, * resp.nõ
imo uacat,ut iã dicã, uerũtamẽ licet nõ habeat ius in Eccl. tñ est
legitimus administrator.et liberiorẽ habet administrationẽ quã
26 pcurator, * ar.vii.q.i.c.pastoralis.lxi.dist.c. obitũ.et.c.seq.
XXI.q.i.c.relatio, sup.eo.c.cũ nobis olim.§.fi.quia põt idem ex
pensas,et alimenta habere,ut prædixi. Sed nũquid põt aliquis re
27 cipere huiusmodi cõmendã tenendã quandiu uoluerit, * ut de ac
cus.c.si constiterit ubi de hoc secundũ Papã [b] ar.tñ contra de re
nũt.c.admonet,nã si nõ habet ius in Eccl.habet tñ legitimã admi
nistrat.ut dixi,sed quæritur utrũ habens cõmendã poßit ĩ Eccl.
28 cõmendata ponere ppetuũ uicariũ, * resp.non cũ ipse sit tempo=
ralis,quia cõmenda non fit ppetuo,sed ad tẽpus,ut hic,et ĩ pred.
c.si constiterit,arg.tamen contra,nã legatus tpalis põt statuta p
petua facere,ut de of.leg.c.fi. Sed nũquid commendatarius pote=
rit p̃sentare aliquẽ clericũ [c] ordinandũ ad titulũ Eccles. com=
29 mendatæ dicunt * quidã qđ non ut ff.locat.i, si quis domũ.§.i,

a Commenda tenet etiam facta in fraudem patroni.

b Innoc. 4. ut aliàs dixi.

c Hanc ipsam quæstionem mouet hic Gemin. col.iii. uers. an autem commendatarius et Guliel. expreßim ascribit subdẽs multa iura, ac Doctores contra Gul. sentire uide ibi, Maiol.

quod uerum est in grauamen Ecclesiæ secus si Ecclesia egeat cle
rico, ut de simon. c. per tuas. iii. & de iur. patr. c. postulasti cum il
lius Ecclesiæ administratio legitima sit ei concessa, ut dixi. Sed
nũquid poterit alienari uidetur quod sic * arg. instit. de curat. 30
§. fin. arg. contra quia in hiis quæ sollemnitatem desiderant tuto-
re opus est, ut. ff. de auctor. præst. l. curatorem, unde non poterit
alienare, nisi in casu a iure concesso, arg. ff. de procurat. l. m nda=
to. ff. quib. mod. pig. uel hip. l. si consenserit. §. i. uel dic quod si
commenda facta est ex causa utilitatis, uel neceßitatis Ecclesiæ,
& alienatio expediat Ecclesiæ eam facere poterit secundum for
mam iuris, arg. ff. de procurat. l. procurator cui. Item non pote=
rit res Ecclesiæ donare, * ut. ff. de donat. l. filius. §. uidebimus. 31
Item cum commenda reuocari posset cum uoluntate commendan
tis, ut dixi commendatarius per ordinarium a amotus non pote=
rit Ecclesiam * repetere commendatam, ut in præd. c. si consti= 32
terit, quod uerum est ubi sine causa facta fuit, ut sup. dixi. Sed si
commenda facta fuerit sub conditione, uel modo, ut non nisi post
mortem restituatur, nihilominus pendente commenda repeti põt
ff. depos. l. i §. penul. sicut, & precarium non obstante aliquo pa
cto reuocari potest, ut de procurat. c. fin. & ff. eodem l. Cum pre
cario. Sed nũquid Ecclesia cõmendata b uacat, * dicunt quidã 33
quod sic, quia non dicitur habere prælatum cum commendans re
uocare poßit, quandocumque commendam Ecclesiæ ad instar depo
siti, ut sup. dixi, & probatur in præd. c. si constiterit, nec habet
ius in ea, ut sup. dixi. Secus autem est in prælato * qui non po= 34
test pro solo uoluntatis libito, sed tantum ex causa legitima reuo
cari, ut in præd. c. si constiterit, & de restit spoliat. c. conquœrẽ
te. lvi. dist. c. satis per uersum. lxxiiii. dist. c. gesta. xvi. q. ult. c.
inuentum. Commendatarius ergo non est prælatus, c sed potius
procurator, * ut in præd. c. obitum, & c. cathanien. habens legi 35
timam administrationem, ut dixi. Alii autem dicunt quod non ua
cat quia talis titulus est canonicus, ut xxi. q. i. c. qui plures Do=
minus meus dixit, d quod ubi commenda fit sine causa uera est
prima sententia, ubi uero cum causa uera est secunda. Quid ergo
si aliquis impetrat aliquam Ecclesiam alicui commendatam asse
rens eam uacare nulla de commenda e habita mentione, * uide 36

a Cõmenda reuocata, an repeti poßit.

b Cõmẽdata ecclesia an uacet.

c Hoc dictũ Io. an hic sibi ascribit Gul. noĩe p̃termisso, sed Gemin. hic col. 4. circa fi. nũcupatim Gul. ascribit, dicens mirabile esse. Maiol.

d Scilicet Hostien. de quo alias dictum.

e Hanc optimã q̃stionẽ mouet hic Io. An. prætermisso Gul. nomine, sed Gemi. hic colu. 4. in princ. expreßi retulit, & illi nũcupatim ascribit. Maiol.

tur ex præmißis,quod ualeant litteræ cum non dicatur habere,
37 quia habere est cum effectu habere, * ut.ff.de uerb. sign.l.nomen.§.habere,& de cleric.non resid c.relatum,nec uidetur cape
38 re,qui necesse habet restituere * .ff de reg.iur.l.non uidetur.nã
39 & de uicaria * fieri debet mentio.ut sup. de rescrip.c.postulasti. præsertim si sit in littera clausula illa amoto inde quolibet detentore. Sed licet Ecclesia de iure uacet, non tamen de facto
40 * commendatarius enim iuste tenet quia auctore prætore poßidet.ut.ff.de aquir.possess.l.iustè,& ideo litteræ de tali possesio
41 ne facti non facientes * mentionem non ualent etiam si in eis sit clausula illa amoto inde quolibet,&c. & de concess.preb. c. cum nostris,&.c.litteris.& de priuil.c.dudum.i. de iure patron.c. consultationibus,sup.eo.c.quærelam,ad hoc facit,sup.de rescrip. c.fi. a iure enim concessum est Episcopis,ut poßint huiusmodi cõ
42 mendas facere, * ut xxi.q i.c.qui plures.sup.eo.c.dudum.ii.§. suggeßit. Quid si concessum [a] sit alicui Episcopo quod liceat ei usque ad biennium retinere fructus medio tempore uacantium Ecclesiarum,ut extra de uerb.sign.c.tua.numquid pretextu talis indulgentiæ poterit Episcopus recipere fructus benefitii commẽ
43 dati quasi uacantis,respondeo * non, cum ad ius commendæ cedant,ut sup.nam ex causa quandoq; defertur electio, ut extra de elect.c.ne pro defectu.xxviii.dist.c.de Siracusanæ. Sed nũquid commendatarius impetrans benefitium debet facere mentionem
44 de commenda, * & uidetur quod non quia non habet titulum in commendam,ut sup in contrarium tamen iudicatum est de mandato Dñi [b] Clementis Papæ IIII. Tum quia commenda non põt possessio reuocari,tum quia de legitima administratione quam ha
45 bet debuit facere mentionem, * ut sup.de rescript.c. postulasti.xvi.q i.c.posseßiones. Numquid ergo commenda durante tẽpus Lateran.Concilii,de concess.præb.c. nulla, currit Episcopo,
46 uel ei ad * quem pertinet præsentatio, uel collatio dicunt quidam quod non propter præmissas rationes,ex quo enim ex causa facta est non dicitur talis Ecclesia uacare saltim de facto, ut in præd.c.cum nostris al.i contra. Commendare autem potest Episcopus,ut dicunt quidam usq; ad tempus quo conferre potest sci
47 licet usq; ad sex menses, * nec ultra illud durat commenda,cũ

a Hanc quæst. refert Io. Andr. hic in uerb.cõmendare,& eã Gul.nominatim ascribit Maiol.

b De Clem 4. cui author fuit familiarißimus alias diximus, sup.in c.ubi periculũ. Maiol.

hodie ultra sex menses computandos a die uacationis, & scientiæ prælati non durabit commenda, & sic intelligunt quod hic dicitur ibi ultra semestre. &c. Alii tamen libri habent trimestre, quam litteram a habui ex bulla, sed certe secundum neutram lecturam hoc probatur hic. si enim secunda, uel tertia die post uacatione eam commendaret non posset commenda per sex menses durare quod tamen potest prout hic dicitur unde dic quod etiam si ultima, uel penultima die semestris, uel trimestris temporis commenda fiat poterit per * alios tres, uel sex menses durare, sed non 48
ultra, & hoc innuitur hic, & in hoc concordant qui dicunt tempus Lateran Concil. non curare durante commenda. Caueat tamen ordinarius ut prius quam tempus semestre a die uacationis labatur commendet nam illo finito ulterius intromittere se non debet, arg. de offi. deleg. c. de causis. uel quod etiam illo finito * 49
satis poterit eam commendare alicui, custodiendam, & administrandam, donec superior prouiderit de rectore, arg. de appellat. c. cum teneamur, & de offi. ord. c. cum uos. Sed numquid illa commenda finita lapsu semestris, uel trimestris temporis ordinarius eandem poterit iterato b eidem, uel alteri commendare, uidetur quod sic ex causis, hic expreßis, & arg. C. de donat. l. sancimus. §. si quis autem per diuersa, quia tempus lateran. Concilii non currit pendente commenda, ex causa facta, ut dixi, sed certe mens huius constitutionis contradicit * alioquin fraus ei fieri posset, 50
nam sic perpetuo fieri posset, arg. de diuort. c. quanto. §. fin. per hunc etiam modum posset fraus fieri illi constitutioni de præb. c. de multa. §. & si ultra sex, & illi sup. c. prox. & c. penul. non est ergo fraus legi taliter facienda de priuileg. c. quarto. uel distingue utrum commenda fiat intuitu c Ecclesiæ, uel personæ, ut sup. Sed numquid commenda morte commendantis expirat * re- 51
spond. non ut deprecari. c. fin. & de commod. c. unico ad idem de donat. c. cum dilectus. Quid si non commendat, sed in frandem huius constitutionis facit aliquem œconomum, uel procuratorem, uel uisitatorem, & huiusmodi, * Resp. fraus hæc est expellenda, & 52
quicquid fit illud ultra sex aut secundum aliam lecturam ultra tres menses non durabit, arg. sup. de elect. c. auaritiæ.

a Certè ex hoc loco aperte constare poteſt hūc Gulielm. eum esse qui. & speculū composuit nam Io. an. hic in uerbo semestri hanc correctionem, & extractionem a bulla circa litteram huius canonis ascribit huic Gul. citans hunc locū, subdens eundem eadem scripsisse i Spec. in tit. de act. etc. Maiol.

b Commenda temporalis an iterato poßit concedi ab ordinario.

c Totam hanc elegantiß. gl. Io. An. hic sibi ascribit suppresso Gul. noīe sed Gem. furtū aperit, & Dño restituit, ut hic p eū col. v. uers. in gl. durare. Maiol.

DE TEMPORIBVS ORDINATIONVM, ET Qualitate ordinandorum. RVB. III.

SVMMARIVM.

1 PAROCHIA ponitur pro Diœcese.
2 Dimissoriæ ad ordines debent per litteras constare.
3 Dimissoriarum formam necessariam remißiuè.
4 Dimissorias Archidiaconi non concedunt.
5 Capitulum sede uacante (isto tempore) dimissorias concedit.
6 Capitulum clerico dare licentiam non potest ad aliam Ecclesiam transeundi quia alienatio est.
7 Examinatio ordinandorum de iure fit per Archidiaconum.
8 Episcopus excusatur ordinans ad relationem examinatoris.
9 Examinator puniendus, non ordinator.
10 Episcopus p se examinans per suam ignorantiã non excusatur.
11 Ordinandi alienum clericum plurima figmenta esse possunt quæ hic uide.
12 Tonsura an poßit conferri clerico alieno sine dimissoriis.
13 Tonsura an clericalem ordinem imprimat.
14 Tonsura clericale priuilegium inducit.
15 Ordinans alienum, an sit suspensus ab ordine collato an ab omnibus.
16 Pœna ulterius non extenditur quam ipsum delictum.
17 Ordinati ab Episcopo non suo recipiunt rem sacramenti, solaq; executio impeditur.
18 Peccato illigatus mortali occulto celebrans non fit irregularis.
19 Iure semel concessum non est a iudice postulandum.
20 Infames consueuerunt fugere loca suæ uacationis.
21 Ordines certo speciali casu possunt ab alieno Episcopo recipi.
22 Ordinum licentia quæ competit clericis in suscipiendo, competit Episcopis in conferendo.
23 Connexorum idem est.
24 Ordinans alienũ speciali casu debet esse de causa bene instructus.

Gregor. X. In Concil. Lugdun. CAP. I.

a parochia pro Diœcese.
b Verã hãc esse sñiã refert Gemi.ĩ c.i.de tẽp. ord.ĩ vi & Guliel.noĩatim ascribit,ibid.col. ii.uers.gl.sup ṽbo.Italiæ cũ tñ Io.an. tacito nomine sibi arrogasset. Maiol.
c Hæc ipsa dicta Gem noĩatim ascribit Guliel hic in pric. subditq; eundẽ id ipsũ dixisse in Spec.ut hic ita ipse Gemin. testis est optimus authorẽ horũ cõment. eundẽ esse qui, & Spec. Maiol.
d Archi. neque unt dimissorias hodie cõcedere nequidé sede vacãte ex Conc. Trid.sess. 23.c. x.de reformat.
e Capit.sede uacãte dimissorias hodie cõcedere nõ põt ex præcepto sacri cõc. trid.ses.7.c.8.de reform. & sess. 23.c.x.de refor.

EOS QVI hoc uerbum generaliter prolatum omnes quibus ex offitio competit conferre ordines comprehẽdit.xix. dist.c.si Romanorum & de priuileg.c.quia circa, ℣ Parochiæ. idest * Diœceses a simile .ix. q. ii.c. Lugdu.& q.iii.c.Archiepiscopus,& .c.sequ.& .c.nullus, quaudoq; uero e conuerso diœceses ponitur pro parochia,ut de pecul cleric.cap.ii. ℣ Alienæ. idest non suæ hoc siue sit proxima,siue remota , sic enim loquuntur canones qui prohibent Episcopos clericos alienos ordinare, ut.ix.q.ii.c.i.& .c. Episcopum,& ferè per totum xxi. dist. c.ii. & per totũ,& de cleric.peregr.c.inter quatuor, & de paroch. c.nullus.vii.q.i.c.Episcopus, in diœcese.& temp.ord. quod translationem. Sed constitutio Clementis.IIII.de cler.peregr.c.sæpe accidisse,loquitur tantum de ultramontanis per Episcopos Italiæ b non ordinandis. ℣ Licentia. supple per litteras * concessa,ut in præd.c.inter quatuor,& in præd.c. Episcopum,& ea. q.c.nullum,& C. de Episc.& cler.l si qua per calumniam xcix. dist.c.i.& per totum,sup.eo.c.quo ad translationem, quarũ litterarum formam tamquam ualde necessariam * uide in Speculo iuditiali c in tit.de cleric.peregrin. Nec adhoc sufficiunt litteræ d Archidiaconi, * nisi aliud contineat de consuetudine speciali,ut de offi.Archid.c. significasti. Capitulum e autem Ecclesia uacante cõcedere potest * arg.de maior.& obed.c.hiis quæ & .c.cum olim.Vii.q.i.c.pontifices,arg. tamen contra de simon. c.sicut de hoc not.de offi.ordin.c. quod idem. Sed tamen capitulum * non posset clerico dare licentiam transeunai ad aliam Ecclesiam,quia hæc est quedam alienatio.Xii.q.ii.c. si qua de rebus de quo not.lxxi.c.fraternitatem,& xxiiii.dist.c. ii. Episcopus ergo diœcesis,uel benefitii ordinando has litteras dabit,de quo dic prout not. secundum Papam de cler. per sal super rubrica item ad hoc credo sufficere testes,uel instrumentum publicum,sup. de elect.c.ut arca,& sup.de offi.ordin.c.si canonici. ℣ Scienter. Sed cum nullum debeat ordinare nisi competenti examinatione super moribus,uita,scientia,ætate,& origine premissa. ut xxiiii. dist.c.quando,& de purg.canon.c. constitutus.ff. de muner. & honor.§.de honoribus,non uidetur posse probabiliter ignorare, & sic semper ordinando clericum alienum sine licentia proprii

Episcopi

Episcopi incidet in hanc pœnam. Sed non est ita, nam examinatio * ordinandorum fit de iure per Archidiaconum, uel alium
7 tio * ordinandorum fit de iure per Archidiaconum, uel alium
cui Episcopus hoc commisserit, [a] ut in præd. c. quando, & de offi. archid. c. ad hoc. eo. §. examinatio, & c. ut nostrum, unde si illo qui aliàs fide dignus est referente Episcopus illum ordinauit
8 imo probabiliter excusatur * arg. de pign. c. significante, & de
9 cleric. excom. c. apostolice, & potius examinator * puniendus erit, ut patet in c. quando. prope fin. ad hoc facit quod not. in præ. §. examinatio, idem est si forte furtiue, uel etiam ex simplicitate alienus clericus se ordinationi in multitudine ingesserit Episcopo ignorante, quia tunc Episcopus non tenetur hac pœna. Si aũt Episcopus in examinatione negligenter se habuit talis supina
10 ignorantia forte eum non excusabit, * imo aliorum culpa ex sua negligentia ei imputabitur ad pœnam, ut de simon. c. in tantum, talis enim ignorantia uidetur affectata, ut hic dicit ex quo scire potuit illum esse parochiæ alienæ, sed scire noluit, imo dißimulauit. C. de incest. nup. l. qui cõtra legum. ¶ Figmento quæsito.
11 sic sup. de elect. c. auaritiæ. § cum itaq; puta quia * finxit ordinator [b] licentiam datam esse ordinando a suo ordinario, & hoc fecit forte propter fauorem ordinandi, uel amicorum suorũ, uel propter aliquod commodum, ut in præd. constit. clementis, & in auth. quom. oport. Episc. §. hoc de deo coll. ii. uel forte quia ordinator dixit quod prælatus illius ordinandi erat amicus, & quod per eum fieret illud ratum haberet. ix. q. ii. c. ludgdunensis. Vel forte quia cum ei litteræ dimissoriæ surreptæ essent, ordinator hoc dißimulauit scire, prout not. secundum Hug. [c] in eo. c. Vel forte quia in fraudem huius constitutionis aliquem extraneũ recepit in suum clericum familiarem non enim potest talem ordinare, nisi ei benefitium contulerit, cuius ratione factus est de foro suo. ¶ Ordinare. ex hoc uerbo, & ex uerbo clericos. quod est supra audiui aliquos magnæ auctoritatis dicentes quod Episcopi possunt adhuc conferre primam tonsuram [d] eis qui non sunt de
12 sua diœcese, * quia ut dicunt præsens constitutio prohibet clericos alienos ordinari, at is qui debet primam tonsuram habere nondum est clericus, Item hæc constitutio prohibet ordinari, sed talis ut dicunt non ordinatur quia per primam tonsuram cle...

a Hodie secus ex Conc. Trid. in examine quo ad collationẽ benefitiorũ curatorũ, nã a sinodo examinatores constituũtur uide ses. 24 c. 18. Maiol.

b Figmẽta multa ad ordinandum clericum alienum.

c Hic Hug. scrĩpsit commentarios in decretũ & ego ipse habeo inuetustißĩmis membranis ut alias dixi.

d Hodie dubitãdum non est eos non posse ex cõcil. Trid. ses. 23 c. x. de reform

calis ordo * non confertur sicut patet ex forma collationis ip- 13
sius ordinis, ar. pro eis. xxiii. d c. subdiaconus cũ seq. ubi iste inter
ordines nõ cõputatur. Sed hoc nil est dicere, nã ꝑ primã tõsurã in
dubitate clericalis ordo cõfertur, ut de æta. et qual. c. cũ cõtingat
et xxi. a. c. cleros in prin. assumptus. n. est in hæreditate dñi. ut pa
tet ĩ collat. illius ordinis, et probatur de præb. c. cũ secundũ, ĩ prĩ.
& xii. q. i. c. duo, et in præ. c cleros, ĩ prin. et prima tõsura habita
gaudet priuilegio clericali, * ut de trans. c. ex litteris, et de cler. 14
cõiug. c. penul. & fi. non ergo debet unus Episc. subditus alterius
Episcopi, militẽ ascribere clericali ordini, quia non debet falcem
suã in meßẽ ponere alienã, sup. de elect. c. uenerabilem, vi. q. iii. c.
scriptũ & idem iuris est in hoc ordine quo ad hoc, & in quolibet
alio. ¶ Ordinum· supple omniũ a ex quo indefinite dicit, xix.
dist. c. si Romanorũ, & de priuil. c. quia circa, arg. tñ contra qd
solũ sit suspensus a collatione ordinis illius * quẽ contulit. i. q. i. 15
c. si qui Episcopi, ad idẽ de hijs quæ fiunt a maio. par. c. quæsiuit
ubi dicitur quod non debet pœna ulterius extendi quam reperia-
tur delictum, * pœna enim restringenda est, ut. ff. de pœn. l. in- 16
terpretatione de pœn. dist. i. c. pœnæ. sed hæc littera primũ pro
bat intellectũ. ¶ Suspensos. nota ius nouũ, quia olim non erat cer
ta pœna contra tales statuta, ut dicunt quidam. Tu dic quod se-
cundum priora iura suspensi erant ꝑ annum, a celebratione missæ
ut vii. q. i. c. Episcopus in diœcese, & de rigore iuris deponendi
erant, ut. ix. q. ii. c. nullum, & dispensatiuẽ hic minor pœna infligi
tur. Puniuntur ergo isti in eo in quo peccauerunt, sup. eo. c. cum
quidã. xii. q. ii. c. de uiro, & in præd. c. si qui, & de iur patr. c. pa
storalis, in fi. ¶ Statuunt. nã secundũ antiqua iura ordinatio ab
alieno Episcopo facta irrita est quo ad executionẽ, b qua carẽt
taliter ordinati, licet rẽ receperint sacramenti, * ut. ix. q. ii. c. 17
ii. iii. et. iiii. lxx. dist. c. i. quædã ẽt iura dicebant qd de rigore iu
ris sunt deponendi. ut ibi, & in præd. c. Episcopus in diœcese. ꝓ-
dicta aũt const. Clemen. dicit eos debere cõdigna pœna puniri D.
meus c not. sup. c. quoad translationem qd tales non sunt d su-
spensi ipso iure, nisi quo ad se tantũ, sicut, & quilibet in mortali
constitutus unde si celebret nullã irregularitatẽ * incurrũt, sed 18
sunt suspẽdendi, ꝑut ibi dicitur. ¶ Parochiæ. & dioceses. ¶ Ta-

a Hanc suppletionem Io. An. hinc sumpsit, et nominatim Gul. attribuit. Maiol.

b Hunc locũ tã quam suũ se authore scriptum citat ipse Spec. in tit. de dispensat. §. iuxta uers. item ordinatus a non suo Episcopo, ita tibi cõstat authorem hunc etiam speculum scripsisse. Maiol.

c Hostien. intellige.

d Io. An. hanc sñiam refert, et Gul. auctoritate utitur. Maiol.

liter. *scilicet qđ ordinauerint clericos diocesis alienæ.* ¶ Suspensorum, *scilicet prælatorū.* ¶ Manifesta. *ante.n.non licet eis, & sufficit qđ sit manifesta ipso facto scilicet p rei euidentiā, ut sup. de cohab.cler.& mul.c.nostra,& de simon.c.p tuas.ii.* ¶ Absq; ipsorum. *scilicet prælatorū suspensorū.* ¶ Interim. *scilicet durante suspensione prædicta.* ¶ Licentia *quia qđ semel a iure con*
19 *cessum est non est necesse,ulterius a iudice postulari,* * *ut.ff.de cond.instit.l.quæ sub conditione.§.fi.C.de Thesaur.l.i.li.X.* ¶ Vicinis Episcopis. *sic lxv.dist.c.si forte.& benedicit uicinis quia illi melius,quā remoti possunt uitā agnoscere ordinandi, & de psump.c.quanto,sup.eo.c.postquā, & ideo in canone dicitur qđ examinari debet de qua patria sit ipse ordinādus, ut xxiiii.d.c.*
20 *qn̄,quia infames cōsueuerūt fugere loca sue* * *uacationis.xix q. ii.c.duæ.xlviii.d.c.i.Nota hic* [a] *casum in quo licet ēt a proprio*
21 *Epis.recedere.& ordines ab alieno recipere* * *sic inf.de sim.c.p tuas.ii .& de accus.c.olim,in prin.arg.cōtra viii.q.iiii.c.nōne Sed nūquid alieno Epis.licebit tales ordines dare? uidetur hic qđ nō,sed dic cōtra,nā tacite uidetur hic ei dari licentia, ordines dā*
22 *di,ex quo dat clericis licentiā ab eo recipiendi.* * *quia idē iuris*
23 *est in cōnexis* * *sup.de const.c.translato.lxxxi.d.c.tātis,& de accus.c.ad petitionē,ad fi.et hoc in sua diocese quia nō* [b] *intrabit diocesim Epis.suspensi absq; illius licentia,ut sup.uel dic put not. in spec.in ti.de cler.pereg. Sed quomodo cōstabit isti Epo. qđ ille sit suspēsus nūquid credet simplici uerbo clerici,resp.nō aliter*
24 *tn̄ canonice* * *puta scrutinio pcedente,et examinatione itē inspecta cōditione psonæ,et aliis debitis circūstātiis.xxiiii.d.c.quādo:*

a Casus in quo proprio Episcopo neglecto licet ab alieno ordines suscipere.

b Ex hoc loco Io.An.sumpsit istā sn̄iam, & transtulit i gl. in uerb.uicinis Episcopis,ut ēs expreßim Gul. auctoritate Maiol.

DE BIGAMIS. RVB. IIII.

SVMMARIVM.

1 BIGAMVS *an hodie gaudeat priuilegio clericali.*
2 *Bigamus dicitur,uel cum uidua,uel cū corrupta cōtrahens.*
3 *Bigamus nullum nec quidem minimū ordinem suscipere potest.*
4 *Bigamus non est subdiaconus contrahens cum uidua.*
5 *Clericorum priuilegia multa hic annumerantur.*
6 *Bigami in Galliæ partibus gaudent priuilegio fori.*
7 *Consuetudo irrationabilis tollenda.*

Gregor. X. In Concil. Lugdun. CAP. I.

a De hoc Hug. dixi alias me habere ipsius monumenta.
b Vniuersā hāc gl. de uerbo ad uerbū, usq; ad gl oraculo sibi ascripsit Io. an. nulla oīno Gul. a quo desūpsit, mentione habita, ut plerumq; fecisse uidetur. Maiol.

ALTERCATIONIS hoc ideo dicit, nam antiquibus erant super hoc opiniones Hug. a dicebat quod bigamus gaudet b priuilegio clericali, * & quod cum uerberans excōmunicatus est idest quia talis tenetur portare tonsurā, ut de uit. & hon. cler. c. clericus, & quod est de foro Ecclesiæ, arg lxxxi. dist. c. dictum, nam potest ad minores ascendere, arg. xxxiiii. d. c. si quis uiduam. ii. in fin. a contrario sensu. & c. lector. Alii dicebant contra, ut legitur, & not. xxxiiii. dist. c. si quis, ubi dicitur quod quis electus, aut uiduam, aut seruam uxorem duxit, non Ecclesiasticæ dignitatis priuilegio clericali priuatus sit, sed priuādus præsenti ergo constitutione hæ dubitationes declarantur. Nota ergo fieri decisionem ueterum altercationum, sic C. arbit. tut. l. ueteris. C. de posth. hæred. instit. l. quod certatum. C. de furt. l. apud antiquos. ¶ Oraculo. sup. de elect. c. perpetuæ. ¶ Bigamos. quis dicatur bigamus. * not sup. eo. tit. c. ii. hic autem accipe bigamos eos qui in minoribus ordinibus cōstituti binas nuptias. uel cum uiduis, uel cum corruptis contraxerunt, tales enim omne priuilegio clericali sunt nudati. ut hic, & in præd. c. quisquis, quia si primo taliter contraxerunt postea nullum ordinem c recipere * possent, ut. l. dist. c. non confidat, in præd. c. si quis uidam. i. Si autem subdiaconus. d uel diaconus contrahit cum talibus licet non sit cum eo tamquam cum bigamo dispensandnm nō tamen est uere bigamus, * ut sup. eo. c. nuper, & c. a nobis, imo si corrigibilis sit retinet omne priuilegium clericale post dispensationem, ut in præd. c. dictum; ¶ Priuilegio. quod est * multiplex e ut probatur xvii. q. iiii. c. si quis suadente de uit. & hone. cleric c. fin. & de cleric. coniug. c. ex parte, & de immun. Eccles. per totum. C. de Epis. & cler. l. i. & . ii. & l. generali, & auth. ibi posito, & l. præsbiteros, & l. si quis in hoc genus, in auth. ibi posito, & l. ad similitudinem, & l. quisquis, & l. cum clericis, & l. omnes, & de foro compet. c. si diligenti. xvi. q. i. c. generaliter, & §. nouarū, & in multis aliis iuribus. ¶ Nudatos. hic ergo declarantur dubia dum dicit quod nulli gaudent priuilegio, & quod ipso iure sunt illo nudati, & quod sunt de foro seculari. ¶ Adductos. idest astrictos. C. de Epis. aud. l. addictos. ¶ Consuetudine. ut de postul. c. properandum. f Resp. i. hic ergo tollitur cōsue-

c Ita in Conc. Trid. sess. 23. c. 17. de refor.
d Hanc sententiam refert Io. An. hic eamque tribuit huic Guliel. & Gemin. col. ii. in fin.
e Priuilegia clericorū multa hic annumerantur.
f De hoc cap. properandum sæpe dixi abrogatum esse.

6 tudo quorundam locorum Franciæ * per quam bigami clerici foro Ecclesiastico subiacebant quam adhuc quidam de facto de=
7 fendit, unde nota irrationabilem consuetudinem * esse tollendā C. de usur. l. eos circa fin. C. de furt. auth. nauigia, & de fideiuss. c. constitutus, In auth. ut nulli iud. §. nulli uero, & de iura. calum. §. cæterum, sup. de consuet. c. quanto, & c. penul & de offi. ord. c si canonici. § fin. ¶ Prohibemus. interminatio est non canon latæ sententiæ, ut de simon. c. sicut tuis prope princ. & de sagittariis. cap. unico, & de eo. qui furt. ord. susc. cap. i. lxiii. distint. capit. salonitanæ.

DE OFFITIO IVDICIS ORDINARII. RVB. V.

SVMMARIVM.

1 CLERICORVM appellatio solos sæculares complectitur.
2 Regulares non continentur in dispositione. c. i. de offi. ord.
3 Canonicorum appellatio non singulos cõtinet, sed ipsum capitulū.
4 Cessatio a diuinis fit ob iniuriam, uel grauamen ab Episcopo, uel alio receptum.
5 Cessatio a diuinis est quodammodo species interdicti.
6 Cessatione durante nihilominus eo loci potest, & Episcopus, & alius quilibet celebrare.
7 Cessatione durāte nemo eo loci celebrās incurrit irregularitatē.
8 Capitulum sede uacante potest ex causa interdicere ciuitatem.
9 Decanus quandoq; Ecclesiam interdicit.
10 Canonicus singularis Ecclesiam interdicere non potest.
11 Iurisdictio acquiritur consuetudine.
12 Canonici non debēt cohercere suum Episcopum per cessationē.
13 Canonici Episcopum iudicare non possunt.
14 Episcopus semper celebrabit in Ecclesia in qua cessatur non obstante contraria consuetudine.
15 Archiepiscopo grauante, nec existente superiore qui prouideat cessatio contra eum locum habebit.

16 Canonicus quando poßit esse iudex in causa cessationis contra Episcopum.
17 Cessatio de iure cõmuni non potest fieri sine consensu Episcopi.
18 Sigillum capituli authenticum est.
19 Sigillo alieno litteras proprias sigillare possumus.
20 Sigillo suæ Ecclesiæ pōt Episcopus proprias litteras sigillare.
21 Aßignare uerbum quid importet.
22 Cessationis causa duo requirit instrumenta, ut legitimè fiat.
23 Cessatio fieri non debet, propter modicam causam, & quæ sit modica causa.
24 Cessationis causa si dubitetur an sit canonica arbitrio uiri boni deciditur.
25 Cessantibus canonicis sine causa triplex pœna infligitur, ut hic.
26 Altari seruiens de altari uiuat, & cõtra altari non seruiens, etc.
27 Benefitium datur propter offitium.
28 Verbum simpliciter prolatum generaliter est intelligendum.
29 Damna, & iniuriæ superioris arbitrio taxabuntur.
30 Clericus quomodo damnum patiatur ob cessationem a diuinis.
31 Tutor tenetur pupillo si non distrahat quæ tempore pereunt.
32 Damni restitutio differt ab expensarum satisfactione.
33 Iniuria qua forma iuramenti extimetur a parte læsa.
34 Iniuriarum actione hæres non conuenitur.
35 Iniuriarum actione damnatus fit infamis.
36 Cessationis causa publico instrumento exprimenda est.
37 Exhæredationis causa a patre testamento legitima inserenda est.
38 Appellatio ante sententiã requirit causæ expreßionē inscriptis.
39 Cessationis causa, & ad interesse an duas faciant instantias.
40 Excommunicatus ab Episcopo conquerens coram Archiepiscopo quo ordine procedet.
41 Sententiæ forma in causa cessationis.
42 Interdicto causam dantes tenentur ad omnia damna Ciuitatis.
43 Gulielmus Duranti nouum ius in Italiam tradduxit.
44 Ecclesiæ cultus ea parte qua dimittitur eadem debet augeri.
45 Damnorum taxatio, & applicatio debent arbitrio superioris fieri.

46 Signum Christi, nec solo, nec silice, aut marmore humi posito insculpendum.
47 Pœna huius canonis quæ sit.
48 Mulctæ modus a iudicis auctoritate pendet.
49 Pœna unius multorum metus esse debet.

Greg. X. In Concil. Lugdun. CAP. I.

SI CANONICI scilicet seculares, sup. eo. c. licet sic po
1 nitur uerbum clerici * pro secularibus clericis, sup. de ele-
ctione c. sciant, nec enim habet præsens constitutio locum in re-
2 gularibus, * uel in monacis, & expone canonici, * idest capi
3 tulum, nam unus, uel pauci hoc facere non possent, ut de hiis quæ
fiunt a maior. par. c. ea quæ. ¶ Cessare. forte propter a aliquã a Cessatio qua
4 iniuriam * eis ab Episcopo suo, uel a potestate, uel a ba)ulo, de causa fiat, et
uel a quolibet alio clerico, uel layco illatã, uel ẽt ob quãlibet aliã quomodo.
causam, sic sæpe faciunt, ut sup. eo. tit. c. irrefragabili § cæterum
hoc quandoq; iuste, quandoq; iniuste, & ideo dicit. inf. antiquam
cessetur in scriptis, &c. ¶ A diuinis. idest a celebratione diuino
5 rũ offitiorũ, & sic est hoc quasi quidam interdictũ * de quo ha-
betur in præd. c. quæsiuit, uel dic, & melius, qđ non est hic inter-
dictũ, sed est quædam subtractio diuinorum, seu cessatio a diuini
ut patet hic, & in præd. §. cæterũ, suspendũt. n. organa sua, nõ est
ergo Ecclesia interdicta, imo bene possunt ibi huiusmodi cessatio- b Io. An. refert
ne durante b p Episcopum, & per illos, & per alios celebrari hanc sñiam, &
6 diuina, * ut in prę d. §. cæterũ, qđ non fieret si esset interdictũ, ut huic Gul. nomi
de cler. excom. c. postulastis. Item celebrans in ea tunc non fit ir natim ascribit.
7 regularis quod esset si interdicta foret, * ut de exces. præl. c. tan c Hæc eadem
ta, uacante aũt Ecclesia pastore bene põt capitulũ interdicere ci exempla tran-
8 uitatem, * & Eccles. ex causa, ut de maior. & obed. c. cũ olim, & stulit Io. An. in
9 de hæret. c. ad abolendam prope prin. Item qñq; decanus * Ec gl. suam in ṽbo
clesiã interdicit, ut patet de appel. c. dilectis. item rector alicuius Ecclesiis, et hu
Eccl. bene põt interdicere Eccles. seu ab offõ cessare propter iura ius Gul. a quo
Eccl. subtracta, uel nõ soluta, ut sup. eo. c. cũ ab ecclesiarũ. Sedunus desumpsit, au-
10 eX canonicis * nõ põt Eccles. interdicere Epis. uel aliis canonicis thoritatem ci-
irrequisitis, ut in præd. c. quæsiuit. ¶ Ex consuetudine. sicut c in tat. Maiol.

Ecclesiis Lugdun. Vienen. Atrebaten & quibusdam aliis. No-
ta ergo quod consuetudo tribuit * iurisdictionem. ix. q. iii. c. con- 11
questus, sup. eo. c. duo. C. de emanc. lib. l. i & fin. & de arb. c. dile
cto. Sed certe talis consuetudo illaudabilis est, & ideo non est ad
consequentia trahenda, ut ff. de legib. l. quod non ratione. lxviii.
dist. c. corepiscopi, quamuis in quibusdam locis toleretur, ut dixi
ista autem consuetudine non debent uti canonici contra Episco-
pum * suum ad eum cohercendum quicquid de aliis contingat, 12
ut de maio. & obed. c. cũ inferior. xxi. dist. c. inferior. ii. q. vii. c.
sequuti sunt quia non possunt Episcopum iudicare, * imo iudi- 13
cantur ab eo, ut viii. q. ii. c. dilectißimi ad fin. nec consuetudo con
tra Episcopum a proderit in hoc casu quin Episcopus * semp 14
poßit in Ecclesia in qua cessatur celebrare, ut in præd. §. cœterũ
quia hoc est in Episcopo pœna quæ non est, nisi per iudicem infli
genda, * ut xxxiii. q. ii. §. in hoc capitulo, nisi forte cum ratio- 15
nabilis esset, & manifesta, quo casu potest etiam contra eum con-
suetudo locum habere, ut in præd. §. cœterum. Quid ergo si Ar-
chiepiscopus grauiter, & notoriè deliquit contra canonicos suos
nec illi possunt de facili recursum ad superiorem habere, nec cito
iustitiam suam consequi, dici potest quod hoc casu satis tolerabi-
lis est talis consuetudo, ut Archiepiscopus facilius satisfaciat
arg. in præd. c. cœterum, ibi absq; manifesta, &c. Sed nũquid tũc
quilibet canonicus * est iudex de hoc in præd. §. cœterum, & 16
xv. q. vii. c. Episcopus. ¶ Vel alias. puta ex priuilegio, arg.
de uerb. signif. c. ex parte, uel ex conceßione b Episcopi, uel ex
præscriptione de iure autem communi non possunt talia fieri si-
ne consensu Episcopi * ut de hiis quæ fiunt a maio. par. cap. c. 17
quæsiuit. ¶ Instrumento publico. simile sup. de elect. c. ut circa
dic ut ibi. ¶ Alterius. ex ui huius relationis argue sigillũ * ca 18
pituli autenticum b esse de hoc not. in speculo iudit. in tit. de in-
strum. edit. §. uidendum, uers. decimo. Item quod potest quis lit
teras alieno sigillo signare * & testamentum suum, instit. de te 19
stam. §. possunt autem. C. eo. tit. l. si unus. ff. eo. l. ad testium. §. si
ab ipso. Episcopus litteras suas sigillo Ecclesiæ suæ sigillat * 20
ut lxxiii. dist. c. in nomine, palca est, de hoc not. in speculo, in ti. de
citatione. §. iã de citatione, uers. litteris igitur. ¶ Causam. sup-

ple

a Cessatio aduersus Episcopũ fieri nõ debet nisi ut hic.

b Hanc extensionẽ Io. an. hic in uerbo alias ascribit Gul. et expreßius approbat Gemin. col. ii uers. gl. super uerbo alias. Maiol:

b Capituli sigillum authenticum est.

21 ple canonicam, ut sequitur. ¶ Assignent. [a] idest * exhibeant supple etiam de illa aßignatione fieri faciant publicum instrumentum, uel coram testibus fiat, ut sic de hoc fieri poßit fides sic fit aliàs sup. de elect. c. ut circa. C. de usur. l. si creditor, sic ergo
22 duo fient instrumenta, * seu litteræ primum in quo exprimẽt causam cessationis secundum de aßignatione illius instrumenti facta ei contra quem cessare proponunt. fit autem hæc aßignatio, ut ille deliberare poßit super satisfactione capitulo impendenda, & est hoc quasi quædam requisitio, quandoq; aßignare ponitur pro declarare, ut. ff. de uerb. signif. l. aßignare. ¶ Hoc prætermisso. idest causa, prout sup. dicitur nota expressa etiã aßignatione instrumenti, seu litterarum non facta. ¶ Canonica. supple, & uera, sic de appell. c. ut debitus, & c. cordi, puta quia sine causa, & manifeste eis grauamen, iacturam in rebus. seu iniuriam in personis, uel aliter inferebat, & requisitus emendare nolebat prout in-
23 nuit hæc littera, propter [b] modicam * autem causam non debet cessare, puta quia pensio Ecclesiæ non soluitur, uel propter delictum alicuius clerici, uel laici, & potentis cuius, ut in præd. c. quæsiuit. ¶ Et dic inuenta. scilicet per superiorem. Sed quid si quando incipiunt cessare ipsi dicunt quod est causa canonica,
24 econtra, * uero hoc negatur. Resp. dicunt quidam id boni uiri idest iudicis arbitrio dirimendum, sup. de offi. deleg. c. in causis. ff. de uerb. oblig. l. continuus. §. cum ita. Tu dic, ut not. in Speculo, in tit. de appell. §. nunc dicamus, uers. sed quis. ¶ Illius Ecclesiæ. simile de testam. c. relatum. §. ii. ergo fructus alterius benefitii non perdet, quia pœnæ restringendæ sunt de pœn. dist. i. c. pœnæ. ff. de pœn. l. interpretatione. ¶ Restituerit, supple Ecclesiæ suæ cui debitum obsequium est subtractum, ut illud concedat in augmẽtum diuini cultus, prout dicitur in casu qui sequitur, & arg. ad hoc. C. de sacros. Eccles. l. iubemus, & auth. ibi posito, & l. qui res & x. q. ii. c. huiusmodi. ¶ Tempore. scilicet cessationis. ¶ Eisdẽ. scilicet canonibus scilicet cessantibus a diuinis, qui scilicet nondũ
25 ea receperint percipient, in tribus [c] ergo puniuntur * primo quod perceperunt restituerit secundo quia quod eis debetur non percipient sic de præb. c. de multa. §. is quoq; tertio in satisfactione damnorum, & iniuriæ, cum enim non laborauerint mandu-

a aßignare uerbum quid.

b Cessatio ob leuem causam nõ fit. & quæ sint leues causæ.

c Pœnæ cessantiũ contra formam huius canonis;

care non debent, * & cũ altari non seruierint de altari uiuere 26
non debent, quia benefitiũ datur pp offitium. * ut de præb. c. cum 27
secundum, & c. extirpandæ. lxxxi. dist. c. eos, & c. seq. Ei. pu
ta Episcopo, uel cuicumq; alteri, ut sup. dixi, nã uerbũ simplici=
ter, & indeffinitè prolatum generaliter * est intelligendũ. xix. 28
dist. c. si Romanorũ, & de priuil. c. quia circa, & de dam. & in=
iur. c. damna, dãna aũt, & iniuriæ huiusmodi superioris arbitrio
taxabuntur * prout in casu sequenti dicitur, arg. quod met. 29
caus. c. super eo. C. unde ui. l. si quando, & not. qđ iste contra quẽ
cessatum est a diuinis potuit damna * sustinere si clericus erat
quia forte habet partem in oblationibus, uel elemosinis quas ha= 30
bere solebat ante cessationem, sed propter cessationem cessauerũt.
Item si erat laicus quia forte subditi sui non respondebant sibi de
reditibus omnia enim talia non canonicè cessantes resarcire te=
nentur, ut de for. comp. c. delicti, & simile in tutore * qui tene= 31
tur resarcire damnum pupilli, si cessauerit in distractione rerum
quæ tempore pereunt, ut ff. de admin. tut. l. tutor, qui repertoriũ
§. qui tutor, uel si cessauerit administrare, ut eo. tit. c. qui decedẽs
in fin. Et scias quod aliud est damnorum [a] restitutio, & aliud sa
tisfactio expensarum, * ut de iniur. c. in nostra. & not. de po= 32
stul. c. properandum [b]. §. quod si. Circa iniuriam uero dicen=
dum est quod is contra quem, seu cuius occasione cessatum est eã
existimabit [c] hoc modo potius uoluisse centum libras de meo
perdidisse * quam hanc iniuriam pati. Sed iudex postea taxa= 33
bit ne ille in infinitum iuret, ut probatur. ff. de iniur. l. constitutio
nibus. §. i. & instit. eo. tit. §. pœna, & not. in speculo in tit. de in=
iur. §. si in hac autem, & huiusmodi condemnatio erit alia ab il=
la quæ fit super damno de quo iam diximus, nam illa competit
super diminutione patrimonii, ut ff. damn. inf. l. dãni infecti, actio
uero iniuriarum datur ad iuditia, ut. ff. de iniur. l. prætor. §. i. et
sic una non impedit alteram, ut. ff. de cond. furt. l. si pro fure. §.
furti, de hoc not. instit. si quadr. paup. fec. in fin. uerum si is in cu=
ius iniuriam cessatum est moritur, priusquam in actione iniuria=
rum lis constetur heres eius non poterit conueniri iniuriarũ, * 34
quia actio iniuriarum non transit in hæredem, [d] ut. ff. de iniur.
l. iniuriarum actionem. instit. de perpet. & temp. §. est etenim.

a Dãni restitutio differt a satisfactione expensarum.

b De hoc c. properandum dixi in alias sæpe abrogatũ esse.

c Hãc iniuriæ extimãdæ formã se desũpsisse ex hoc Gul. loco attestatur Io. An. hic ĩ gl. in iuriis, et idẽ Io. An. in addit. ad Spec. ĩ ti. de in iur. et dam. dat. in addit. incip. Hãc approbat, hũcq; locũ citat quẽ noĩati Gul. attribuit indicãs eundẽ authorẽ esse qui, & spec. fuit, ut ibi uidere licet idẽ confirmat sub Gul. noĩe Gem. hic. §. scituri. gl. sup solo dãnis Maiol.

d Hoc refert sub Guliel. noĩe Gem. hic. §. scituri, uers. gl. super uerb. dãnis

35 condemnatus autem ex actione iniuriarum * sit infamis, ut.ff.
de his qui not.inf.l.i.arg.contra de re iud.c. cũ te. ỿ Canonica.
supple, & uera, debet ergo causa canonica propter quam cessa-
36 tur exprimi instrumento publico, * uel litteris, secundo debet
pronuntiari eam canonicam, & ueram extitisse, & extunc agi-
tur ad interesse contra illum qui dedit occasionem cessationis, sic
37 & pater qui uult filium exheredare * debet causam legitimã
in testamento inserere, & illa causa debet pronuntiari uera esse,
ut exheredatio efficax sit, ut in auth. ut cũ de appell.cog §.aliud
38 coll.viii.sicut est simile in appellatione ante sententiam * inter
posita quæ debet in scriptis ex causa legitima fieri, & iudex ap-
pellationis pronuntiabit eam legitimam, & ueram, & ex tunc co
gnoscetur de principali, ut.ii.q.Vi.in fin & de appell.c. ut debi
tus in fin. & .c. cordi. Sed numquid ex hoc fient duæ instantiæ
una in qua probetur, & pronuntietur causam a canonicam. uel
39 non canonicam esse deinde aliam * in qua ad interesse agatur, et
uidetur hic quod sint duæ dum dicit causa fuerit canonica iudi-
cata. per quod patet, quod de causa fertur primo sententia, quæ
ferenda non est sine causæ cognitione, ut C.commin.uel Epist.l fi.
deinde petetur condemnari is qui dedit causam cessationi, prout di
citur sicut quando agitur querela inofficiosi testamenti per quã
petitur primo pronuntiari testamentũ inofficiosum, ut.ff.de inof.
testam.l.hoc colore, & l.seq. deinde agitur petitione hæredita-
tis, licet quidam contra dicant, ut.ff. de inoffi. testam. l. quod de
inofficioso. Econtra uidetur quod non erit, nisi unica in substan-
tia, agetur enim nomine Ecclesiæ cui debitum offitium est subtra
ctum contra eum qui dedit occasionem cessationis ad certam quã
titatem, ut hic dicitur. Et lite contestata si is contra quem agi-
tur excipiat quod causa propter quam cessatum est non sit cano-
nica replicabitur eam esse canonicam, & si iudex inuenerit eam
canonicam pronuntiabit eam canonicam, uel contra, & secundum
hoc procedet ad absolutionem, uel condemnationem ad interesse,
sicut etiam contingit cum quis conqueritur coram Metropolita-
40 no * se iniuste excommunicatum esse ab Episcopo suo, b Epis
copus autem uult probare quod eum iuste excommunicauit, il-
le enim ante omnia absoluetur, & deinde recipientur probationes

subdens Cleric. Pisa. eiusdẽ esse sñiæ. Maiol.

a Hanc ipsam quæst. mouet Gemin. hic. §. si aũt, & nũcupatim Gul. ascribit subdens Cleric. Pisa. & Archid. idem sentire. Maiol.

b Excommunicatus ab Episcopo quo ordine procedit coram Archiepisc. ad absolutionem.

utriusq; partes, ut sic pronuntietur sit iusta excommunicatio, uel
iniusta, & si inueniatur Episcopus excommunicasse iniuste con-
demnabitur excommunicato ad interesse, quod totum fit in una in
stantia, ut colligitur de offi. deleg. c. cum contingat, in fin. & de
sent. exc. c. sacro. §. cumque sic & hoc totũ una sententia expedi-
tur, & dicetur hoc modo, [a] quia fuit cessatum * a diuinis in ta 41
li Ecclesia tali dante causam cessationis ideo eum in tantum con-
demnamus ipsi Ecclesiæ, et in tanta quantitate taxata a nobis cõ
uertenda in diuini cultus augumentum, & sic non obst. quod not.
de ord. cognit. c. i. & C. de ord. iud. l. i. ¶ Occasione. nota ergo
hic arg. quod hii qui causam præbent interdicto * ciuitatis, uel 42
castri alicuius tenentur ad restitutionem damnorum quæ Eccle-
siæ religiosi, & hospitalia illius loci occasione interdicti in elemo
sinis, & oblationibus passa sunt quia qui occasionem damni dat
damnum dedisse uidetur, ut hic, & ff. ad l. aquil. l. qui occidit. §. in
hac, & de iniur. & dam. dat. c. fi. & hoc de nouo in [b] Italia in-
troduxi, * & in ciuitatibus Forliuij, Mutinæ, & Pisana, & in 43
castro Sancti Miniati seruari feci, & etiam in ciuitate Tuscanel-
la dum eram Rector Patrimonii, [c] & Capitaneus generalis.
¶ Augumentum. Cultus enim diuinus non debet minui, sed au-
geri, sup de const. c. ex parte. xxv. q. ii. c. quecumq; inquiunt, nã
cum cultus diuinus ex hoc minutus fuerit, iustum est quod ex hiis
augumentetur, & Ecclesiæ ius suum tribuatur, * ut sup. in pro 44
hem. & insti. de iust. & iur. §. iuris præcepta. Ementur ergo in
de possessiones, [d] ut ministrorũ numerus augeatur, ut sup. de con
stit. c. cum ex, uel aliud inde fiet, prout uiderint expedire. ¶ Ar-
bitrio. hoc uerbum tria determinat. nam taxatio * quãtitatis, 45
& conuersio illius in cultum diuinum, & etiam condẽnatio supe
rioris arbitrio fient. ¶ In terra. nam nec signũ saluatoris Chri-
sti. * in solo, uel silice, aut marmoribus humi positis sculpere, 46
uel pingere licet, ut C. nem. lic sign salu. l. i. ¶ Vltrix. hoc uerbũ
est in C. de hiis qui ad stat conf. l. i. in fin. Sed quæ erit pœna ista
& * uidetur quod temporalis erit, ut uidelicet in uincula publi 47
ca mittatur. ut. ff. de pœn. l. capitalium. §. ad statuas, & ff. de in-
iur. l. senatus, uel quod moriatur. ut not. C. nem. lic. sign. salu. l. i.
Sed dic quod spiritualiter punietur, nam nisi pæniteant, & satis-

a Formula sententiæ in causa cessationis.

b Gul. noui iuris ĩ Italia introductor idẽ attestatur Io. An. hic in verb. occõnẽ post Archid. attestantẽ se uidisse de factoqđ ét Gemin. hic §. si aũt in fi. Mai. l.

c Gul. Rector Patrimonii fuit & Capitaneus gñalis Auditor generalis, D. P.P. capellanus canonicus Narbon., & Carnoten. Decan. decretorũ doctor, Episcopus Mimaten. præfuit ẽt bello contra pduelliones Ecclesiæ, & tandẽ D. PP. Nuntius obiit, vt plenius dixi in vita eius. Maiolus.

d Idem Gemin. hic Gul. ascribit, seqtur Cle. pisa. & Arch.

faciant loci sui dignitate, & honore priuandi sunt, ut xxvi.q.v. c. quicumque, in princ uel priuentur iudicis arbitrio, sup. de offi. deleg. c de causis. ff. de pœn. hodie. ff. de iur. delib. l. i. §. i. & patet inf. ibi sic grauiter puniatur, &c. & arg. a C. de collon. illiric.
48 l. i. lib. xi. ¶ Mulctæ. cuius modus * in auctoritate iudicis collatus. ¶ Compescat nam pœna unius debet esse metus multo-
49 rum * C. ad l. Iul. repetun. l. i. de uit. & hon. cleric. c. fin. ii. q. vii. c. quapropter xlv. dist. c. sed illud & de excess. prælat. cap. i. & cap. tanta.

a Hanc sñiam refert. Io. An. hic in uerb. ultrix approbans & utens Gul. auctoritate. sicut, & Gemin. hic. §. cœterũ in fin. Maiol.

SVMMARIVM.

1 ORDINARII qui dicantur.
2 Episcopus ordinarius est.
3 Iurisdictionem tribuit uniuersitas.
4 Princeps iurisdictionum ordinariam habet:
5 Arbiter a lege quandoque iurisdictionem suscipit.
6 Iurisdictionem dat etiam consuetudo.
7 Populus in principem omnem contulit potestatem.
8 Iurisdictio secundum opin. aliquorum ab uniuersitate non confertur nisi lege dicente.
9 Ordinarii omnes scilicet Abbates, & inferiores compellere possunt iuxta formam huius cap.
10 Abbates, Archidiaconi, & Decani ordinarii sunt.
11 Dignitates, & benefitia curata quoad aliquid paria esse.
12 Dignitates a curatis benefitiis quomodo differant remiss.
13 Benefitia simplicia non uidentur prohibita cum curatis, & an plura teneri poßint uide.
14 Titulum sue poßeßionis nemo ostendere cogitur, & quando regula procedat.
15 Benefitia plura de iure communi nemo tenere potest.
16 Præsumptio transfert onus probandi in aduersarium.
17 Dispensationis materiam uide remißiue.
18 Facti qualitas in omnibus dilationibus attendenda est.
19 Ordinarii offitium est ne animæ decipiantur.
20 Ecclesiæ omnes de diœcese subsunt Episcopo.

21 Benefitia plura habens in diuersis diœcesibus ab omnibus compellitur.
22 Impedimenta iusta semper excusant.
23 Nullum, & minus sufficiens idem sunt.
24 Probatio contra præsumptionẽ iuris, & de iure nõ admittitur.
25 Probatur illicite retineri, quod non probatur iuste teneri.
26 Clericum uexans sciens contra eum ius non habere de calumnia punitur.
27 Curam animarum quando intelligitur Ecclesia aliqua habere uide hic remiss.
28 Euidenter inualidum non recipit probabilem dubitationem.
29 Interpretari eius est, cuius est condere.
30 Benefitiũ non confertur aliud habenti, nisi duobus modis, ut hic.
31 Temporis tractu non conualescit quod ab initio non ualluit.
32 Benefitium curatum habens, & dispensationem de obtinendo alio habente similem curam, utrum poßit Archidiaconatum obtinere, uide hic.
33 Cura quæ est in Archidiaconatu, non est similis aliis curis.
34 Simile non dicitur ubi aliqua dißimilitudo notari potest.
35 Simile dicitur quando per omnia similitudo inuenitur.
36 Rescriptum intelligendum est, ut aliquid afferat impetranti.
37 Similitudo quædam ad species, & quædam ad genus refertur.

Greg. X. In Concil. Lugdun. CAP. II.

a Hic canõ expreßim a sacro Conc. Trid. confirmatur seß. 7. c. V. de refor. Maiol.

ORDINARII a appellantur hic * & de usur. c. quãquam, qui ab aliquo collegio eligũtur, & p superiorẽ confirmatur, ut Episcopi, & supiores: Episcopus * .n. ordinarius est 1
suæ diœces. xi q. i. c. experiẽtiæ, nã uniuersitas * siue cõsensus 2
pluriũ, tribuit iurisdictionẽ. C. de iurisd. om. iud. l. fi. arg. de ma. 3
& obed. c. cũ in Ecclesiis. viii q. ii. c. dilectißimi. Itẽ ẽt princeps
* iurisdictionẽ ordinariã habet. ff. de of. eius cui mãd. l. i. ff. de iuris. om. iud. l. et quia. xi. q. i. c. clericũ. ff. a quib. appel. nõ lic. l. fi. 4
nã in hiis casibus arbiter * recipit iurisdictionem a lege. Item 5
consuetudo dat iurisdictionem, * ut probatur, & not sup. eo. c. 6
prox. in fi. Quidã tamen dicunt qđ uniuersitas non dat ordinariã iurisdictionem, nec ẽt cõsuetudo, sed solus princeps. ff. de orig.

in.l ii.§.nouißimo.§.& quia ut diximus.ff.de of.præt.l.i.cũ.n.
7 populus omnem potestatẽ * in principem transtulerit,ut.ff.de cõ stit.princ.l.i.inst.de iu.nat.§.sed qđ principi.C.de uet.iu.enucl. l.i.§.cum enim,ergo hodie quod non habet non poterit alii dare i.q.vii.c.Daibertum,& de donat. inter uir. & ux. c. nuper, & ubicumque inuenitur in iure quod uniuersitas, uel consuetudo det irrisdictionem tunc(ut dicunt) a lege,uel canone hoc dicente
8 * datur arg.ff.de uerb.signif.l.lege.sed secundũ hunc intellectũ potestates in Italia iudicare non poßent, nec etiam electi a collegiis,ac prælatis,quod durum est dicere,hanc autem cõpulsionem
9 facere poterunt non solũ Episcopi, * Imo a Abbates,Archidiaconi,Decani,& alii habentes de iure,uel de cõsuetudine institutionem uel destitutionẽ,ut de inst.c.cũ uenissent,sup.de of.deleg.c.super eo.lxiii.dist.c.si in plebibus,& de præb.c.referente,ipsi.n.
10 ordinarii * sunt,ut sup.eo.ti.c.cum Ecclesiarũ,& arg.de exces. prælat.c.i. ¶ Dignitates. nota dignitates,personatus, & Eccle
11 sias curã animarũ * habentes,quo ad hoc pari passu ambulare simile de præb.c.de multa,& ibi not.secundũ b Papã,quæ sit dif
12 ferentia inter ista, * & de hiis de cler.nõ resid.c.quia nonnulli. & sup.de elect.c.statuimus, & dñ dicit specialiter de istis innuit
13 secus esse in simplicibus, * bñfitiis curã nõ habentibus animarũ. ut arg.sup.de p̃sump.c.nõne.xxv.d.c.qualis,utrũ aũt plura talia poßint sine dispensatione teneri,not.in spec.in ti.de legato.§.restat.ut illud.¶ Cõpellant. p excõmunicationẽ, uel bñfitiorũ subtractionem,uel alio mõ,prout uiderit expedire,sed cõtra quia ne
14 mo cogitur dicere,uel ostẽdere titulũ * sue poßeßionis C.de pet. hered.l.cogi.C.de rei uen.l.res alienas.ii.q.v.§ i.i.q.ii.c.i. Sed illud uerum est qñ quis de iure cõi poßidet,sed de iure cõi nullus
15 potest talia plura benefitia * obtinere,ut de præb.c. de multa, sup.de elect c.dudum.ii.de cler. non resid.c. quia in tantũ.lxx. dist.c.sanctorum, unde præsumitur quod ea illicitè detineat, nisi probet secum dispensatũ esse,ut in gl. præsump.&c. Idem ergo
16 ius præsumptionis,in eos transfert onus * probandi dispensationem arg.C.de preb l.siue poßidetis, & ut Eccles. benef. c.i.
17 ¶ Dispẽsationes. quid iuris sit de huõi dispensationibus * plene dixi c ĩ Spec.in ti.de legat.§.uidendũ. ¶ Pro facti qualitate. hoc

a Hanc sñiam refert,et aprobat Io. An. hic in uerb. locorũ &. expreßim Gul.ascribit.

b Intellige Innoc.iiii.ut aliàs dixi.

c Hinc constat esse hunc eundem authorem qui,& Speculi fuit. Maiol.

regulariter attendendum est in quibuslibet dilationibus * mo= 18
derandis. & de appell c. cum sit romana, & de dilat. c. i. ¶ Or-
dinariorum. ad quos pertinet * saluti animarum prouidere ne 19
decipiantur. x. q. i. c. regenda, & sup. eo. c. irrefragabilis, sup. de
elect. c. prouida. & .c. dudum. ii prope princ. quia de iure com=
muni omnes Ecclesiæ diocesis. & earum dispositio sibi subsunt, * 20
ut de relig. domib. c. de xenodochiis. XVi. q. vii. c. omnes basilicæ
de consec. dist. i. c. omnes, & ix. q iii. c. ii. Quid si aliquis in di=
uersis Episcopatibus obtinet plura talia benefitia, * & uidetur 21
quod quilibet a ordinarius in cuius diocese obtinet benefitiũ po=
terit istum cogere ad hanc exhibitionem dispensationis cũ ratio
ne benefitii quod habet in sua diocese cuilibet sit subiectus, ut in
præd. c. ii. ix. q. iii, quidam tamẽ dicunt quod ordinarius qui præ
nenit in compulsione exhibitionis seruabit quod hic dicitur, &
postmodum alter Episcopus in cuius diocese habet simile benefi=
tium quia præuentus ab illo non poterit eũ ad hoc cogere, ut arg.
de for. comp. c. proposuisti, & ff. de iud. l. si quis postea, & ff. de
iurisd. om. iud. l. cum quedam, & arg. C. de Epis. & cler. c cũ cle=
ricus. Sed primum uerius, & hoc satis probat præcedens litte=
ra dum dicit ordinarii locorũ, &c. ¶ Iusto impedimento. * sic 22
sup. de elect. c. ne pro defectu, & .c. quamuis sit. §. fin. Illud enim
eos excusaret ne tempus dilationis statutum eis curreret. C. de
inoffi. test. l. contra maiores. XXViii. dist. c. de Siracusanæ. lxi. d.
c. bene nouit, & de concess. præb. c. quia diuersitatem, & de pi=
gno. c. significante. ¶ Nullam. b idem * si minus sufficientem, 23
arg. sup. de translat. c. inter. §. sed neque. ff. quod cuius. uniu. nom.
l. i. §. penul. & de procur. c. i. & de consang. & affin. c. quia circa
unde bene sequitur cæterum, &c. ¶ Constabit. præsumptione iu
ris, & de iure contra c quam probatio * non admittitur, ut de 24
multa, & C. de rei ux. act. l. i. §. i. C. arbit. tut. l. fin. Patet ergo hic
quod eo ipso quod non probat se iuste tenere * probatur illici= 25
te retinere. C. qui milit. non poss. l super seruis. lib. XII. ¶ Per eos.
scilicet ordinarios, uel alios ad quos de iure, uel de consuetudine
pertinet illorum collatio, ut de homic. c. pro humani, ad fin. & de
præb c. de multa. § is quoque. sup. de elect. c. cum in cunctis .§.
inferiora, & .c. licet canon, prope princ. ¶ Libere. quasi dicat nõ
obstante

a Hunc procedendi ordinem scripsit hic Io. An. et a Gul. se se didicisse uidetur indicare. Quod expreßi scribit Gem hic in prin. qui late disputat ex sñia Cleric. Pisa. Arch. et Paul. uide ibi. M.

b Nullũ et insufficiens æquiparantur, sicut parũ et nihil.

c Idẽ Gem. hic §. quod si forte et nũcupatĩ Guliel. ascribit. Maiolus.

obstante contradictione taliter illud tenētis, sic in præd. §. is quo que, & eod. tit. c. extirpandæ. §. penult. ℣ Euidenter. idest manifeste, sup de elect. c. si forte. ℣ Molestetur. qui enim calumnio-
26 se * uexat clericum, uel alium in iuditio contra quem scit se ius non habere de calumnia punitur, ut. C. de Episc. & cler. l. omnes §. præterea. ff. de iud. l. eum quem, & de calumnia. c. i. & . ii. sup. de elect. c. ut circa. §. alioquin. ℣ Prouideant. hæc duo ad ordinarii pertinent offitium, ut de præb. c. extirpandæ. §. qui uero, & patet in concord. positis sup. in gl. Illa ad quos pertinet, &c. Et not. quod sub huius pietatis prætextu ordinarii tales impiè sæpe uexant. ℣ Animarum curam. Quando dignitas, uel Ecclesia in-
27 telligatur * curam animarum habere not secundum Innocent. sup. de offi. Archid. c. cum satis, & de præb. c. de multa, & secundum Ber. * sup. de elect. c. dudū. ii. prope fi. ℣ Negligatur. alioquin negligentia in eis periculosa est, ut sup. de elect. c. licet canō prim. Resp. ℣ Dubitetur. supple probabiliter, arg. sup. de re-
28 scrip. c. cū contigat, prope fin. nā si indulgentia euidenter * inualida [a] asseratur ualida, talis dubitatio probabilis non est dubitari autem potest multipliciter utrum indulgentia teneat, uel non, quod dic prout not. in Speculo, in tit. de legat, §. uidendum. ℣ Extimare. sic de iud. c. cum uenissent, & de fid. instr. c. accipipimus, & de priuileg. c. porrò, eius enim est interpretari cuius est
29 condere, * ut de sent. excom. c. in audientia. xxv. q. i. §. si ergo, post medium xi. q. i. §. ex hiis. C. de legib. l. i. & fi. uers. si enim, arg contra, inf. de postul. c. properandum [b] ubi Papa interpretatur, & moderatur legem Imperatoris. ℣ Conferendis. hoc uult dicere quod ordinarius non debet conferre dignitatem, uel personatum, uel aliud benefitium cum cura alicui habenti plura alia
30 benefitia, nisi altera de duobus * modis, primo si is cui confert ostendit euidenter sufficientem dispensationem super obtentis per quam etiam appareat quod illud quod nunc ei conferre intendit, poßit retinere licitè cū obtentis, secundo si ubi dispensatio non est sufficiens ille uellit liberè, quæ sic obtinet resignare, & aliter collatio facta nulla est. Si ergo collatio nulla est patet quod si habenti plura benefitia iniustè aliud ante illorum resignationem conferatur tale uitium non purgabitur per dimißionem iniustè obtē-

* Cuius cōmentaria apud me extant.

a Euidentia rei non recipit pro babilem dubitationem.

b De hoc c. properandū aliàs dixi abrogatū esse, & infra statim dicam.

torum, quia quod ab initio non tenet tractu temporis non con-
ualescit, * & initium in talibus spectatur, ut legitur, & not. 31
de election. cap. dudum, prim. & cap. auditis, debet igitur resi
gnare male obtenta prius quam sibi aliud conferatur, ut sic pri-
ma uacent de iure, ut de præb. cap. de multa, & etiam de facto,
ut de concess. præb. c. cum nostris, hoc autem quod hic de resigna
tione prius facienda dicitur de nouo inducitur, nam secundum
priora iura habenti plura benefitia poterat aliud conferri, sed
per receptionem secundi uacabat primum ut in præd. constitut.
de multa, paulatim ergo, & quasi per alluuionem ordinariorum

a Ordinariorū potestas quasi per alluuionem anihilatur.

potestas annichilatur. a ¶ Similem. Circa prædicta pone quod
habens Ecclesiam cum cura obtinuit indulgentiam, ut liceat sibi
benefitium ēt si sit personatus similem curā non habens si sibi con
feratur recipere, & cum priori tenere, demum conferetur sibi
Archidiaconatus, * quæritur utrū poterit illū cū priori Eccle 32
sia uirtute talis indulgentiæ retinere, & uidetur quod sic quia li
cet archidiaconatus curā habeat animarū, ut probatur, & not.
sup. de elect. c. cū in cunctis. §. inferiora, tamen cura * eius nō est 33
similis, imo dissimilis curæ prioris ecclesiæ, ut patet sup. de elect.
c. dudū. ii. prope fi. ar. ad hoc qui fil. sint legit. c. p uenerabilē. §.
uerū, nō. n. potest dici simile, ubi pōt aliqua dissimilitudo notari * 34
ut probatur. & not. xxviii. q. i. c. sic enim neq; post medium uers.
si aūt alicubi. ff. de iniust. nup. l. iii ff. de rei uēd. l. si nauis, quia tūc
dicitur simile b qū potest p oīa similitudo inueniri, * ut. i. q. i. 35

b Simile uerbū quid importet.

§. cū ergo secundū. i. Resp. & expressa similitudo requiritur, ut
sup. de trāsl. c. inter. §. cū ergo. Itē uerbū simile in indulgētia po
sitū gratiose est interꝑtandū. ut aliquid afferat impetrāti, * ar. 36
de don. c. cū dilecti, et de uerb. sig. c. olim, cōtra credo similitudo. n.
de qua fit in indulgentia mentio nō ad species, sed ad genus refer
tur, * et sufficit qđ qualitercūq; curā habeat aīarū: ꝑterea talis 37
indulgentia tāq̄ ambitiosa, & iuri inimica stricte est interꝑtāda
ut. ff. de senat. l. i. sup. de rescr. c. cām quæ sup. de elec. c. dudū. ii. et
sic obtinuit. ¶ Talibus. supple curā aīarū habētibꝰ; uel dic talibus
idest ea nō renūtiantibus. ¶ Mon ēti. uix abstinet quin oēm pote
statē circa hoc ordinariis subtrahat, cū tñ ipse dicat alibi hono-
rē meū esse deputo ubi fratres honorari cognosco, ut 99. d. c. ecce.

DE POSTVLANDO. RVB. VI.

SVMMARIVM.

1 MALITIOSIS, hoc uerbũ in iure quo sensu capiatur.
2 Iurgium in iure quo sensu capiatur.
3 Lites quandoq; protrahuntur non malitiosè.
4 Iudex in articulis ambiguis non sine multa deliberatione procedere debet.
5 Aduocati, & procuratores lites machinantur.
6 Malitiæ homo deditus omnia adinuenit.
7 Executores circa lites male uersati possunt per corporales maculas puniri.
8 Aduocatorum, ac procuratorum munus, uide hic remiss.
9 Iudex sedere debet inter litigantes.
10 Iudex debet cuncta rimari, & inquirere.
11 Aduocatorum multa sunt nomina.
12 Consuetudo tollit legem.
13 Consuetudo tollitur contraria lege.
14 Bulgari responsum iudici exigenti iuramentum.
15 Aduocati, & procuratores, isto tempore iurare tenebantur.
16 Papa moderatur legem Imperialem.
17 Iudex potest exequi; & supplere sententiæ ab alio latæ.
18 Papa potest tollere leges Imperiales.
19 Statuta per aliquot decuriones facta an a toto consilio, an ab illis sint interpretanda.
20 Consilium ipsum dicitur statuta facere non autem confirmare.
21 Legem inique interpretans infamis est.
22 Additione uidetur repetitũ idẽ ius q̃d est ĩ statuto cui additio fit
23 Leges quandoq; repetunt idem ius quod erat prius.
24 Iuramentum aduocatorum quando præstaretur de iure ciuili, & de iure huius canonis.
25 Aduocatorũ salariũ maximum nõ excedebat libras Turonen. xx.
26 Aurei septuaginta duo efficiunt unam libram auri.
27 Moderandi uerbum quid importet.
28 Renouare uerbum quid importet.

29 Lex dubia emergentia debet nouis ſanctionibus declarare.
30 Extremitas trahitur ad principium.
31 Iuramenti forma ex hoc canone non procedit in foro ciuili, ſeu ſæculari.
32 Iudex iurans ius reddere non tangit ſcripturas.
33 Iuramentum, an præſtetur corporaliter. an ſolo uerbo maximè reffert.
34 Iuramenti aduocatorum, & procuratorũ forma remiſſ.
35 Cauſarum multiplex diſtinctio.
36 Et pro ideſt exponitur.
37 Cauſa in foro Eccleſiaſtico deciditur ſecundum canones, etiam ſi cauſa ipſa non ſit Eccleſiaſtica.
38 Forus intelligitur terminari in finibus territorii.
39 Aduocatus quas uirtutes habere debeat.
40 Ope uerbum quid importet.
41 Verum, & iuſtum quomodo differant.
42 Aduocatus excuſatur credens cauſam uerã, niſi ſupine id credat.
43 Aduocatus ab initio debet diligenter ueritatem inquirere a reo.
44 Conſcientia de eadem re poteſt hodie haberi bona, & cras mala & econuerſo.
45 Improbum quot ſenſus recipiat.
46 Fides in iure quid importet.
47 Lex ciuilis corrigitur a canone.
48 Agere nemo dicitur ante litis conteſtationem.
49 Lis dicitur cepta per ſolam citationem.
50 Aduocatus patrocinans iuramento omiſſo non incidit in pœnam niſi monitus renuerit.
51 Monitio ſemper debet præcedere pœnam.
52 Aduocatus renuens iurare poſtea rediens ad iurandũ euitat pœnas & admittitur.
53 Aſſeſſores, & conſiliarii qui dicantur.
54 Sententia præſidentis uera eſt, quando celeſtis, & terrena poteſtas concordant.
55 Maledictio patris erradicat fundamenta.
56 Maledictio diuina incurritur per mortale peccatum.
57 Aduocato, et parte ipſa temere litigãtib. reſtitutio nõ fiet parti

58 Fisco celere aquisita applicanda sunt, ut lucra Aduocatorum Romanæ Curiæ.

59 Dannorum appellatione non ueniunt expensæ.

60 Expensarum appellatione non uenit ipsum pretium.

61 Palmarium in iure quid sit.

62 Pœna Aduocatorum, & Procuratorum plus debito exigentium est quadruplex.

63 Pœna multiplex, an et quando infligi poßit.

64 Restitutio male ablati non dicitur pœna.

65 Aduocati salarium potest esse in re immobili, & non transit dominium nisi traditione.

66 Aduocato an liceat recipere ultra taxam aliquid expensarum nomine.

67 Salarium pro labore debetur.

68 Alimenta debentur seruienti naturali ratione.

69 Xenia an licitè Aduocatus suscipiat, & quæ sint xenia hic uide exempla.

70 Aduocatus inueniens causam esse iniustam an teneatur salarium restituere.

71 Aduocato non licet uendere, nisi iustum patrocinium.

72 Stipendium debetur ei qui obsequium præstitit.

73 Restitutione facta potest postea aduocato donatio fieri.

74 Remißio facilius præsumitur fieri fraudulenter quam donatio.

75 Arra in matrimonio conceditur non aũt pœna, & quæ ratio sit.

76 Clausula in fine posita an ad omnia, an ad ultima referatur.

77 Negata simpliciter perpetua negata uidentur.

78 Aduocati an plus puniendi quam procuratores.

79 Pœna temporalis maior est in Aduocato, quam perpetua in procuratore.

80 Perpetuum quandoq; ad triennium restringitur.

Greg. X. In Concil. Lugdun. CAP. I.

1 PROPERANDVM[a] Malitiosis. sic * C. de iudit. l. properandum, in princip. C. de postul. l. quisquis. § præ-
2 terea, ibi nemo ex industria protrahat. Iurgium. * &c.

a Hæc decretalis cũ Rub. ipsa a Bonif. cõpilatione abrogata est de ea meminit Io. An. in addit. ad Spec. in ti. de aduoc. §. ulti. ultimis uerbis in uerbo properandũ, et in c. statutũ in uerb. remißione de rescript. in VI. Nec putes alia rõne fuisse abrogatam qui qđ ad aduocatorũ pnitiem tenderet quorũ studio sublata est. Quare cum hæc una decretalis de Greg. cõpilatione fuerit detecta, credendũ est, codicẽ, qui apud me extat uetustiorẽ esse ipsa Bonifat. cõpilatione. Nec te moueat abrogata lege et glossas abrogatas uideri, quandoqui-

iii.q.vii.§.tria uers.si quis adeo C.de agric. & censit.l. habet,
lib.x.& de dol.et cont.c.finē.ff si cer.pe.l.quidā et de rest.spol.
c.frequens .i.resp.in auth.ut cler.apud propr.Epis.§.fi.coll.vi.
& bene dicit malitiosis,nā quandoq; fuerunt protractiores nō * 3
malitiose quibus occurri non debet, puta * qn̄ aliquis articulus 4
ambiguus imminet in quo iudex procedere non debet sine multa
deliberatione,ut C.de repud.l.dubiū nō est,nō.n. debet tunc pro
cedere præcipiti festinatione,ut.ff de admin.tut.l.qui reptorium
& vi.q.i.c.quæro.ii.q.i.c. Deus in prin. et C.de sen.ex peric.
recit.l.ii.& qui fil.sint legi.c.p uenerabilē,uers.fi.quia tpe indi
gemus,etc.ut.l.dist c.pōderet,in prin. & graue est in rebus am
guis absolutū ferre iuditium, ut xxxiii. dist. c.habuisse. ¶ Circa
iuditia. ut sunt aduocati, * & procuratores, & litium executo 5
res illi.n.cās arte machinantur multa falsa, & mendacia adinue
nientes,ut ī auth.de exhib.rei.§.illud quoq; coll.v. ¶ Antiquis.
quid.n.est qđ homo semel malitiæ deditus * nō adinueniat,ut in 6
auth.ut hii qui se oblig.in prin.coll.Vi.multæ nāq; uiæ sunt homi
nibus ad malignandū,ut in auth.de nup.§.minores, coll.iiii. &
ideo dicitur in legib.nostris inde aūt amplißimis iudicibus licen
tia sit,et maiores pœnas ēt corporales maculas * executoribus 7
imponere si male fuerint circa lites uersati,ut sciāt nō esse causas
a se deludendas,nec lucri gratia aliqđ eis uitiū īponendum,ut C.
de sport.l.ii.in fi.qualiter aūt isti sua debeāt * exercere offitia ple 8
ne dixi a in spec.iuditiali in ti.de procur. & in ti.de aduoc. &
in ti.de disput.& allegat aduoc. Alii autem intelligunt hoc de iu
dicibus loqui,quasi illi instruātur hic quibus remediis poßint ma
litiosos aduocatos,et procur.cohibere,iudices.n.sedent inter liti
gantes * ut probatur.& not.inf.§.fi.et iudex debet cuncta rima 9
ri,et inqrere, * ut C.de eden.l.is apud quē xxx.q.V.c.iudicantē 10
& de fid.instr.c.cū Ioannes prope fi. Sed primū uerius. ¶ Ad id.
scilicet qđ lites nō ꝓtrahāt. ¶ Patronos cārum. idest aduocatos * 11
C.de aduo.diuers.iud.l.sancimus qn̄q; uocātur rogati, b de pœn.
dis.i.c.nemo,et C.de aduo.diuer.iud.l.si quis qn̄q; honorati,ut C.
de of.ciui.iud.l honorati,qn̄q; aduocati,ut C.de aduo.diue.iud.
l.aduocati. ¶ Legati. C.de iud.l.rem nō nouā.§.patroni. ¶ De
consuetudine. tollitur enim lex scripta moribus utentium * in 12

dem nō istis cō mentariis usurus es tāquā huius canon.gloss. sed tāquā tractatu de aduocatorum usu,nam ideo edēdum putaui,ut nihil antiquitatis penitus ignoretur. Sed & abrogata lege nō statī cōmentarii abrogati esse censentur,nisi idipsum exprimatur, ut aperte probatur in clemen.i.de imm. Eccl. quo loco Imol. inquit abrogatos canones nō semp de uoluminibus abradēdos esse ita ille. Maiol.

a Ex hoc etiā loco tibi constare pōt hunc atque Spec. eundem authorem esse. Maiol.

b Hanc uarietatem noīum q̄ aduocatis cōueniunt Gul.uere sibi ascribit,et

contrarium, ut iiii. d. §. leges & hoc quandoq; gn̄ali cō̄suetudine,
& quandoq; particulari, prout legitur, & not quæ sit long. con=
suet l cum cō̄suetudinis. xi. d. c. cō̄suetudinis. & iterum cō̄suetudo
13 tollitur p legem * supuenientem, ut sup. de biga. c. altercationis,
cū suis cōcor. C. de sepul. uiol. l. iii. §. qui tn̄. et hic. ¶ Abolitu. nō
14 enim obseruabatur. Imo Bulg. * legitur respondisse cuidam iudi
ci imperatoris hoc sacramētum ab eo * exigenti, qd̄ sic iuretur
lege cauetur, sed consuetudine non habetur. ¶ Rediuiuæ. idest re
nouatæ. ¶ Adiectionem. cum non esset plene prouisum, qd̄ si esset
adiectione non indigeret. Plenitudo. ut vi. q. i. c. si oīa, & xcvi.
dist. c. bene, in prin. adijcit. n. hic de procuratoribus qd̄ iurare te
15 neantur. * Item adiicit de maledictione Dei, & Papæ, & resti
tutione dupli, & de damn. resarcien. partibus, & de sala. procur.
& aduocat. & de interdictione of. & aliis pœn. ut inf. patet, sed
16 mirū est quō Papa moderatur * legem Imp seu illi addit, seu eā
renouat, quia ille solus pōt interp̄tari, qui condidit, ut p̄batur, et
not. sup. de of ord. c. ordinarii. §. si uero, unde est hic arg. q̄ unus
17 iudex pōt exequi, & supplere * sn̄iæ ab alio latæ de hoc not. in
Spec. in ti. de execut. sent. §. nunc dicendū, ut sn̄iam, ita & sequen
18 tia, arg. ad hoc l. dist. c. accedens. Vtrum D. Papa * possit tolle=
re leges Imperiales not. de usur. c. quamquam ad fi. Quid si sta=
19 tutarii alicuius loci fecerunt statuta * quæ fuerint p decuriones
approbata, numquid ipsi statutarij illa interpretabuntur b si sup
eis aliqua ambiguitas oriatur. ar. quod sic. ff. de præt. stipul. l.
antepe. et l. i. in fi. ff. de excus. tut. l. scire. §. aliud ibi cum mēs, etc.
ff. de reg iur. l in ambiguis, & de testib. c. cum clamor xi. q. i.
§. ex hiis. & de sent. exc. c. inter alia, & de uerb. sign. c. ex parte
ii. C. si. regun. l. eos C. de admi. tut l. Chirografis in fi. ff. de uulg.
subst. l. ex facto. C. de fals. l. si quis, nec est quærendum, quid con
silium senserit. ff. de tritic. & ol. leg. l. si quis uinum. §. uino, dic
contra quod consilium, arg. de reg. iur. l. eius est uelle, & arg.
in auth. de iureiuran. a mor. prest. in princ. uel cui consilium de-
dit interpretandi potestatem, argum. ff. de orig. iur. l. ii. §. exa
ctis non enim sunt statuta illorum, sed communis illius loci, in=
stitut. de iur. natur. §. sed ius, & argum. ff. de uerbo. signif.
20 l. lege. Consilium dicitur potius statuta facere, * quam

se hoc loco dixisse idem scribit ī Spec. in ti. de aduo. §. i. ibi que attestatur se cōmentarios in hunc canonē edidisse. idq; uerum esse probat ibi. Io. An. Tu cogita quam uerum sit huius operis authorem etiā ipsum Specul. cōposuisse. Maiolus.

a Bulgari cautum Respōsum iudici iuramentum ab eo exigenti.

b Statuta edi per aliquot decuriones an ab ipsis recipiant interpretationem.

confirmare.ff.de iniust.rupt.test.l. si quis filio.§. quoties in fin.
& arg.instit.de hæred.instit.§.assem. qui autem * legem prin 21
cipis inique interpretatur infamis est,ut C.de legib.l. ii. extra
de uerb.sign.c. tua, de priuileg. c. in hiis in princ. Item est hic
arg. quod si alicui statuto fit aliqua additio idem ius intelligi=
tur in additione repetitum a quod erat in statuto quoad pœ=
nam, * & quo ad alia,& arg.ad hoc ff.de pact dol.l.inter so 22
cerum. Ibi nec separabitur portio dotis,&c & C.eo.tit.l.etiã,
& in auth.de fil.ante dot.instr.nat.circa fin.ff.de arbit.l. labeo.
ff.de usuf.l.Item.§.hoc dicitur,&.ff.quib.mod.ususf.amit.l.sicut
hic autem repetitum * uidetur idem ius quod erat prius,de ser 23
uit.rust.præd.l.certo generi,de præb.c.de multa,uers.addentes.
¶ Moderamine. moderamen est quia secundum præd.l. rem non
nouam iurabant in qualibet causa post litem contestatam, * hic 24
autem præcipit semel tantum in anno iurari per patronos assi=
duos in foro,per alios uero in qualibet causa. Item moderamen
est quia minuit salarium aduocatorum,reducendo illud * ad sum 25
mam.xx. b libras Turon. ad plus in quacumque causa nec di=
stinguit in facundia aduocatorum,aut consuetudine fori, lex aũt
distinguit,& statuit salarium centum aureorum ad plus. ut.ff.
de uar.& extraord.cognit.l.i.§.in honorariis, & lxxii. aurei
faciunt unam libram auri, * ut C.de suspect.& archad.l.quo= 26
ties,lib.x,& not.quod uerbum moderandi * proprie ad remis= 27
sionem, & defensionem siue diminutionem potius trahitur quam
ad augumentum,ut de uerb.signif.c transmisse.C. de mod.mulct.
l.fin.&.ff.de offi.præsid.l.illicitas.§.i.extra de appellat.c. cum
sit Romana. Respon.i.& cap. oblatæ ad fin. ¶ Renouantes. sic
* in auth. de hered. & falc. in princ. & .§.indeuotė, in fin. 28
coll.i.xxii.dist.c.Renouantes,sic de priuileg.c.antiqua, in prin
cip.sup.de treug.& pac.c.innouamus.lx.dist.c.innouamus, lex
enim prouidet ea quæ in dubium ueniunt clarioribus sanctioni=
bus renouari, * ut C de ann.except.l.i.sic ergo patet quod O 29
reuolabit ad A,idest extremitas trahitur,ad principiũ * xxxv. 30
dist. c. ab exordio, nam quod prius statutum erat per præd.
l.rem non nouam,& per consuetudinem abolitum erat, nunc ul=
timo hic prçcipitur obseruari,ut in auth. de quest. in princip.

coll.vi.

a Additto idẽ ius habet quod ipsum statutũ, uel lex cui adiicitur.

b Hanc salarii reductionẽ refert ex hoc loco Spec.in ti.de salar.aduo. uers. sed et id qđ dicitur,ubi semet ipsum citat in hiis commentariis. Maiol.

coll. vi. Prophetizzauerat ergo D. meus a qui ante præsentis editionem constitutionis dixit præd. legem debere seruari, & per consuetudinem contrariam non tolli. ꝶ Omnes; & singuli. sed nonne sufficeret alterum istorum uerborum, de hoc not. sup. de
31 elect. c. ut circa. ꝶ In foro Ecclesiastico ergo in ciuili * adhuc seruabitur consuetudo gñralis, ut nõ iuretur, prout not. in præd. §. patroni. Rex Franciæ tamen aliam constitutionem ad instar præsentis edidit quã per suum regimẽ seruari iußit. ꝶ Vel alibi. ergo ubiq; suum uigorem præsens constitutio extendit. C. de con duct. præd. fisc. l. i. sup. de const. c. fin. & C. de summa trin. l. i. in
32 princ. ꝶ Tactis. iudices * uero qui iurant iudicare cum ueritate, & legum obseruatione non tangunt, sed sufficit solum præsentia Euangeliorum, ut in præd. l. Rem non nouam, uers. & gene-
33 raliter secundum unam lecturam, interest enim * utrum iuretur solo uerbo, an corporaliter, ut not. sup. de elect. cap. ut circa,
34 Quod in omnibus. ecce formam b iuramenti * usq; infra ad uers. reliquis, &c. quia forma est in præd. l. Rem non nouam.
35 Ecclesiasticis. nota causarum * alia est Ecclesiastica, alia secularis, ecclesiasticarum alia spiritualis, alia criminalis, alia ciuilis, quod prosequere, prout not. xi. q. i. in summa, omnis enim causa quæ in foro Ecclesiastico agitatur Ecclesiastica dici põt
36 & quod hic sequitur, & in aliis expone, & pro * idest, dicit ergo Ecclesiasticis ad differentiam secularium causarum, & quæ in foro seculari tractantur, uel dic quod hic uocat Ecclesiasticas spirituales, quod uero subiicit, & in aliis loquitur de ciuilibus, et secularibus, & est hic arg. quod si causa etiam non Ecclesiastica
37 in foro Ecclesiastico tractatur debet decidi secundũ canones, * & non secundum leges illis contrarias. x. dist. c. i. ꝶ Eodem foro. scilicet Ecclesiastico. quid sit forus uide de uerb. signif. c. forus.
38 Continetur autem forus * secundum fines territorii cuiusq; loci, ut ff. eo. l. pupillus. §. territorii. ꝶ Vt uirtute sua. scilicet tam scientiæ suæ quam industriæ naturalis. debet enim aduocatus ha-
39 bere * uirtutem scientiæ in utroq; iure si fieri potest. C. de aduoc. diuers. iud. l. nemini. Item eloquentiam, ut gloriosæ uocis suæ munimine c &c. ut eo. tit. l. aduocati in fin. Item experientiã, ut C. de Episc. & cler. l. parabolanis, & C. de postul. l. prouidendũ.

a Hostiensem intellige.

b Hunc locum pro iuramento aduocatorũ citauit ante Bonif. cõpilationẽ Spec. in tit. de aduoc. §. i. uer. itẽ qđ est, præuaricator, et reuocatũ postea fuisse attestatur ibi. Io. An. qui de hoc canone prædicat qđ omni foro obseruandus erat ubiq; locorum non solum in Rom. Curia. Maiol.

c In Aduocato quæ requirantur.

l.dist.c.ut constitueretur,prope fin.ut sciant formare libellos,ar
ticulos,& positiones,& similia,secundum causæ qualitatem, uel
dic quod dicit uirtutes referri ad animũ,quod uero sequitur om
ni ope * ad factum,arg.Instit.de oblig.quæ ex delic.§ ope,& 40
consilio.ff.de furt.l.in furti,uers.opem,& l.is qui opem xiiii.q.
vi.c.si res.prope fin.instit.in prohem,§.fin. ibi summa itaq; ope
Et sunt hæc in arg.contra quosdam infelices aduocatos qui per
cepto salario segniter clientulos suos iuuant ad idem. lxxxvii.
dist.c.irreligiosum.& ideo bene sequitur nihil in hoc studij,&c.
¶ Verum,& iustum. quod dicit * uerum refertur a ad factum 41
ut secundũ facti ueritatem præparent uias iuris,ut.C.de iur.&
fac.ignor.l.si post diuisionẽ ff.fam.hercisc.l.cũ putarẽ, qđ uero
dicit,& iustũ refertur ad ius puta,ut qui nõ est in possessione hæ
reditatis,& negatur coheres a possidente,non intentet iuditiũ fa
mil hercisc.quia nõ iuste ageret.sed agat prius petitione heredi
tatis,& uincat partẽ hereditatis pro indiuiso deinde agat diuiso
rio iuditio scilicet fam.hercisc.ut.ff.fam.hercisc.l.i. ad idem de
iud.c.examinata. ¶ Existimauerit. uidetur ergo excusari * ad 42
uocatus si credit probabiliter qđ prosequitur uerum esse,licet res
aliter se habeat nisi crassa fuerit ignorantia,& supina, uel affe
ctata,ut sup.de temp.ord.c.eos,& de elect.c.ut circa, &.c.nulli
Sed nũquid idem est si putat iustum, quod non est uidetur idẽ se
cundum hanc litterã,arg.contra, quia non debet ignorare ius in
quo uersatur,ut.ff.de orig.iu.l.ii.§.post hos,imperitia enim cul
pæ annumeratur,ut.ff.de reg.iur.l.imperitia,quia non debuit af
fictare offitium ad quod intelligit,uel intelligere debet se infirmũ
ut.ff.ad.l.Aquil.l.idem iuris. Veruntamen dici potest in hoc ca
su quod existimatio,& credulitas sua excuset eundem a pœna hu
ius canonis quia sub tali forma iurauit præsertim ubi iura ua
riare uidentur,& sunt dubia, uel obscura,debet * ergo aduo 43
catus diligenter b inquirere ante litis ingressum, tam de iure
quam de facto, & clientulo respondere quod taceat si ius,uel bo
nas probationes non habeat,uel quod prosequatur si ius habet,et
hoc est quod sequitur nihil in hoc studii, &c. super quod dic ut
not. in Speculo, in tit.de aduocat.§.nunc tractemus. ¶ Possibile.
quia illud dicimur posse quod commode possumus, ut.ff.de uerb.

a Verũ,& iustũ quomodo differant.

b Hanc diligẽtem aduocati inquisitionem refert ex hoc loco Spec. in tit. de aduoc. §. nunc tractemus,uer. expedit enim. Maiol.

signif. l. nepos proculo, uel iuste, ut xxii. quæst. ii. c. faciat.
¶ Innotuit. quia a forte nunc clientulus sibi ueritatem reuellat
uel ipse aduocatus hoc apprehendit per acta causæ. Nota ergo
quod hodie possum habere bonam conscientiam super aliquo facto
44 & cras malam * ex superuenienti facto, & econuerso sic de si=
mon. c. ex insinuatione, sup. de elect. c. ut circa. §. alioquin, item po
test esse quod aliquis uideatur prima facie ius habere, & ex post
facto aliud apparet, ut instit. de except. circa princ. & est exem
plum ad hoc ff. de condit. indeb. l. ii. §. si quid, & de frigid. & ma
lef. c. fraternitatis in fi. b ¶ Improbũ. idest iniustũ, sicut alias
45 dicitur improba, uel dic improba * quæ probari non potest, ut
vi. q. ii. c. si tantum ii. q. vii. c. plerũq; quia quandoq; defficit pro
batio licet ius non defficiat. ff. de testam. tut. l. duo sunt titii. ¶ In-
scia fide. c sic C. eo. ti. l. quisquis. §. pterea, et iii. q. vii. §. tria et
46 uers. si quis adeo & dic fide, idest legalitate * sic sumitur inst.
de rerũ diuis. §. uẽditæ, qñq; sumitur fides pro promissione, ut de
spõsa duorũ. c. i. ¶ Reliquis. cõtinetur. n. in dicta lege rẽ nõ noui
in prin. de iuramento iudicis p præsentiã euangeliorũ, & qđ lo=
co illius aduoc. qui deserit litẽ alius nõ subrogetur, et si aliqui
remaneant in defensione cãæ, alii uero exeant terminus sine finis
cãæ manifestabit qui timidius, quiq; audatius iuditiũ reliquerint
uel ptulerint. ¶ Procuratores. isti olĩ nõ iurabãt, et ex nũc addit
illi cõstitutioni. ¶ Assumpserit. illi cõtinuẽ residendo, et cãs coĩter
47 prosequẽdo. d ¶ Mota controuersia. in hoc * uidetur corrigi
pred. l. §. patroni, in prin. ubi dicitur qđ lite cõtest. prestabitur hu
iusmodi iuramentũ, quia ante litis contest. non dicitur quis agere
48 * sed uelle, ut. ff. rẽ rat. hab. l. amplius, hic uero dicit qđ mota
controuersia qđ potest esse lite nondũ contestata, ut de uerb. sign.
c. ex parte. ii. & not. C. de pet. hered. l. si post motã, & l. i. ff. de pe
tit. her. l. item ueniunt. §. petitor autem, & l. diuus. Sed & ante
litem contestatã possunt multæ malitiæ, et protractiones causarũ
fieri quibus hic intendit occurrere, ut sup. in prin. & p solã cita=
49 tionem lis dicitur cepta, * ut sup. de offi. deleg. c. gratum, & C.
de litig. auth. litigiosa, alii dicunt qđ tantũ post litẽ contestatã iu
rabit, & not. qđ hic loquitur de spirituali, & singulari aduoca
to, supra uero de communi. ¶ Omnibus. sibi soluere uolentibus.

a Hoc notabile dictũ refet idẽ ipse Spec. in ti. de aduoc. §. i. uers. imo illa probanda est, citans hunc locum quum tñ ibi Io. an. subdiderit constitutionẽ reuocatã esse, & idẽ Specul. in ti. de sal. procur. & tabell. uers. sed nũ quid salarium. Maiol.

b Improbum quid dicatur.

c Fides quid importet in materia iuris.

d Lis et cõtrouersia quid.

¶ Nolluerint. sed nũquid eo ipso quod * non iurati patrocinan 50
tur in causis incidunt in hanc pænam, quasi iurare nolluerint, dic
quod non nisi moniti, uel requisiti a iudice recusauerint iurare
monitio * enim præcedere debet pœnam. xii. q. ii. c. indigne, et 51
hic innuit dum dicit nolluerint, arg contra de pœn. dist. i. c. nemo.
¶ Executionem. hoc de nouo hic inducitur, puniuutur ergo isti
in eo in quo delinquũt. i. q. i. c. si qui Episcopi. ¶ Talem. ut sup.
de temp. ord. c. eos, prim. Resp. ¶ Durante. ex hoc patet quod
licet inciderint in pœnam quia iurare nollunt, si tamen mutata uo
lũtate iurauerint restituitur eis * executio sui offitii ipso facto 52
simile lxxxi. dist. c. si qui sunt presbiteri, arg. ff. de postulan. l.
puto, & l. seq. C. ex quib. caus. in fam. l. ad tempus C. de iur. &
fac. ignor. l. iii. ¶ Reuelare. in ferendo clientulis suis quod non
sit uerum, & iustum, uel postquam eis innotuerit improbam fore
a Cõsiliarii, et assessores. causam nihilominus patrociniũ præstido. ¶ Consiliarii. a idest
assessores * qui cõsiliarii dicuntur, ut C. de offi. assessor. l. consi. 53
liarius. C. de iudit. auth. ad hoc. Potest etiam hoc intelligi de iu-
re consultis qui non assumunt aduocationis offitium coram iudice
sed contra conscientiam, ueritatem, & iustitiam, aduocatis, uel
partibus consulunt, ut. ff. de reg. iur. l. consilii. & inf. §. quod si,
uel de hiis qui assumuntur ad consilia per iudices super aliquibus
dubiis. C. de assessor. l. i & de uit. & honest. cler. c. cum olim, de
quib. not. in spec. iudit. in tit. de requisit. consil. ¶ Et nostra v. sic
de immun. Eccl. c. decet, in fi. tunc enim uera est sententia præsi-
dentis quando celestis, & terrena potestas in sententia proferen-
b Maledictio Papæ. da concordat, * ut xi. q iii. c. tunc uera. ¶ Maledictionem. b 54
sic de censib. c. Romana. §. penult. & de usur. c. usurarũ, in prin.
& not. quod maledictio patris erradicat * fundamenta, ut di- 55
cit Ecclesiasticus. Mat. xi. ficus cui maledixit aruit. Papæ autẽ
maledictio non importat excommunicationem, licet sit arg. con-
tra xxiiii. q. i. c. cũ ergo ad fin. & q. iii. §. sed qui pro pe sequuto
c Maledictio diuina. ribus, & c. seq. & c. Deus. diuina c autem maledictio * incur- 56
ritur per mortale peccatum, ut in præd. c. Deus, & i. q. i. c. mul-
ta in fin. &c. ¶ Duplum. sic in præd. c. si Romana. §. penult.
¶ Eius. alias eis, sed melior littera est eius. ¶ Partibus. tã acto-
ris quam rei, nã uterq; damnificatur pro prædictis illis, & du-

plum etiam eis restituetur, ut prædixi, quod uerum est quando is cui patrocinium, uel consilium præstitum est ignorabat se iniquam causam habere. xiiii. q. V. c. non sane in fi. si uero uterque scilicet, & pars, & aduocatus hoc sciebat tunc non restituitur
57 parti * quæ dedit, quia cum turpitudo hinc inde uersatur melior est conditio poßidentis. ff. de cond. ob turp. cau. l. si uero, & l. seq. in princ. ipse tamen non erit in lucro, nec in eum transit dominium prout sequitur. Sed debet pauperibus errogari xiiii. q. v. c. q habetis, &c. non sane prope fi. [a] ¶ Fiscus Illud recipiet. qđ
58 celere quæsita fisco applicāda sunt, ut. ff. de iur. fis. l. i. * Quod est arg. pro consuetudine Curiæ Rom. quæ aduocatis, uel procuratoribus ab intestato illic decedentibus omnia eorum bona arripit. Item uidetur hic qđ si aduocatus negligēter causam dixerit debet restituere, &c. & arg. lxxxvii. dist. c. irreligiosum, de hoc not. in speculo, in tit. de aduocatis. §. fi. [b] ¶ Damnis. sed numquid hic appellatione damnorum continentur expensæ, uidetur
59 quod non, * ut de iniur. c. in nostra. Sed dic contra. C de iud. l. sancimus. C. de bon. auct. iud. poßid. auth. Et qui iurat, & ff. dam. inf l. inter quos. §. fin. & l. seq. circa princ. quia damnū a diminutione patrimonii dicitur. ff. dam inf. l. iii. at expensæ [c] minuunt illud, ut. ff. de impens. in reb. dot. l. quod dicitur, & ff. de iur. dot. l. si is eui. § quod dicitur nec obstat præd. decret. In nostra, ubi licet fuerint damna remissa non tamen expense, quia non uidetur in pactū puenisse de quo cogitatum non docetur, ut. ff. de transac. l. qui cum tutoribus. in expensis etenim maxima irrogantur dāna litigatoribus per iniquas aduocationes, appellatione autem ex-
60 pensarum non * continetur pretium. [d] unde si quis legauerit fundum amico suo si impensam quam fecit daret hæredi suo, nō tenetur legatarius dare hæredi pretium quod dedit testator uenditori, ut. ff. de cond. & dem. l. quibus diebus. §. quidā ita [e] ¶ Pal-
61 marii. idest * salarii. ff. de uar. & extraord. cognit. l. i. § & si nomine. ¶ Colore. sic sup. de elect. c. auaritiæ prope fin. ¶ Qui autem. hic quadruplex imponitur pœna aduocatis, & procura-
62 toribus * ultra summam hic taxatam quicq̄ recipientibus ex quo uidimus aduocatos Curiæ [f] in promulgatione huius constitutionis grauißime perturbari, prima est quod receptum in eo-

a Fiscus.
b Damnum.
c Expensæ.
d Pretium.
e Palmarium.
f Romanæ Curiæ aduocati ꝑturbati ob promulgationē huius cano. ppea iisdē aduoc. impellentibus Bonif. 8. nouā compilationem coactus est edere, ut ipse exorditur in suo proœbem. & hāc unicā constitut. de Greg. uolumine abrogauit. Idq; aduocati a Greg. X. impetrare nō ualuerunt, ut abrogaretur, nā ille aduocatos, ta[…] belliones, ac reliquos huiusmodi odisse dicitur quod pauperū sanguine eos uictitare putaret refert Plat. in Nic. 3. & tota culpa forsan

reijcienda est i Dynũ Mugellanũ sexti compilatorem qui breui postea debitas pœnas lucit animi mærore confectus ut alibi diximus. Maio.

a Xenia quæ sint.

b Hanc ipsam quæstionem mouet Spec. in ti. de salar. §. sequitur. uersic. quid si clericus eoq; loco refert semetipsum in hiis ipsis cõmẽtariis, atq; ibi. Io. An. in uerb. properandum refert, hæc dicta Gul. hic, tu uide quam late pateat hunc Guliel. utriusque operis authorẽ esse. Maiol.

rum nequaquam transit dominiũ, sed olim bene transibat, unde nõ
erat danti restituendum, sed pauperibus errogandum, ut dixi, se-
cunda quod ad restitutionem tenetur, tertia quod eis remitti nõ
posit, quarta quia aduocati per trienniũ suspenduntur ab offitio,
procuratores uero sine temporis præfinitione. Sed contra quia
nõ debet quis ab initio ex eodem delicto multiplici * pœna con- 63
teri, ut de iud. c. ut si in fin & ut lit. non contest, c. quoniam in fi.
lxxxi. dist. c. presbiter. Resp. uerum est quando quælibet pœna
per se sufficit, aliàs secus, ut hic. Isti enim in multis excedunt. nã
ius offendunt, & partem grauant, unde dignum est, ut pœna mul-
tiplici puniantur, ut de re iudi. c. cum eterni, in fin. xiii. dist. c. i.
xi. q. iii. c. præcipue, pœnæ enim pro delicti qualitate sunt impo-
nendæ, ut C. de colleg. illic. l. i. lib. xi propterea tres primæ pœ-
næ ad idem tendunt, nam alienũ restituere non est pœna * quia 64
ad id alias tenetur. liiii. dist. c. generalis in fin. & de usur. c. cuncti
unde quarta sola uidetur esse pœna. b Dominium. sic etiam si
aduocatus debet habere salarium * in re immobili, nisi fiat scri- 65
ptura de promißione, & postea de tradditione non transit in eũ
rei dominium. C. de suffrag. l. i. Sed numquid ultra quantitatem
hic taxatam poterunt aduocati * aliquid recipere nomine ex- 66
pensarum, & uictualium. uidetur quod sic. quod hic prohibet tan
tũ nomine salarii ultra recipi, salariũ enim datur pro labore * 67
xii. q. ii c. Ecclesiasticis, & c. caritatem, & arg. ad hoc. ff. mãd.
l. idem, & l. in in fundo. §. idem labeo, & naturali ratione deben-
tur cibaria * ei qui seruit. ff. commod. l. in rebus. § possunt. ff. 68
de edil edic. l. item si serui. ff. solut. matr. l. diuortio. §. fin ff. pro
sotio. l. cum duobus. §. si quis & de præb. c. extirpanda, & c. cum
secundum. Sed numquid poterit recipere xenia * a suis clien- 69
tulis sicut communiter faciunt credo quod sic, quia illud non re-
cipiunt nomine salarii dum tamen xenia a non trahantur ad mu
nerum qualitatem in fraudem præsentis constitutionis, ut. ff. de
offit. procons. l. solent. §. fin. xiiii. quest. iii. cap. plerique, possunt
ergo pullos, pisces, fructus, uinum, electuaria, & similia re-
cipere quæ intra paucos dies prodigantur, ut. ff. de offit. præs. l.
plebiscito, & de simon l. & si quæstiones. Quod si b aduoca-
tus * credidit ab initio causam quam assumpsit esse iustam in 70

processu uero innotuit ei illam improbam esse numquid debet salarium restituere causa deserta. uidetur quod sic arg C. de cond. ob caus. l. fin. & l. si militem. §. si quis. ff. de cond. & demon. l. Maeuius. ff. de uerbor. oblig. l. quidam cum filium circa fin. viii. distinct. cap. ueritate, & hoc tenet Goffr. nam quicquid plus iusto appetitur turpe lucrum est, ut ne cleric. uel monac. c. i. Turpe ergo lucrum est postquā scit causam improbā esse, ut xxxiiii.
71 q. ii. c. si uirgo, nam aduocato * non licet uendere nisi [a] iustum patrocinium, ut xi q. iii. c. non licet, arg. contra quod posit salarium retinere. C. de legat. l. ab administratione ff. de leg. ii. l. cum filius. §. non iure. ff. de excus. tut. l. sed hoc, & l. Nesennius. non est enim sibi imputandum si non facit quod de iure facere nō debet, ut de praescript. c. de quarta, & c. cum nobis, & ne sed. uacant. per totum, & C. de annal. except. l. i. in fin. & C. de bon. matern. l. i. & hoc tenet Dominus meus. [b] Tu dic quod pro rata temporis quo bonam fidem seruauit, habebit salarium, pro alio uero tempore non, prout iura dicunt in possessione, ut. ff. de rei uend. l. fructus. & l. in fundo. C. eo. tit. l. certum ff. de usur. l. qui scit, & bene probatur. xii. q. ii. c. caritatem, ubi dicitur iustū
72 est. ut illi consequantur stipendium * qui pro tempore suum cōmodasse reperiuntur obsequium, & uide quod not. in speculo iuditiali in tit. de salariis. sequitur uidere. ℣ Remitti. sic de cen sib. c. exigit in fin. Quid si [c] postquam aduocatus restituit qđ ultra recepit, prout hic dicitur, clientulus gratis, & sponte uellit sibi illud reddere, & donare numquid hoc facere pōt. & uidetur quod sic, quia hoc non prohibetur hic, sicut & alia sua bona
73 donare * posset, remißio enim facilius praesumitur fieri frau-
74 dulenter * quam donatio, eo quod facilius quis remittet multa quā pauca donaret postquā haberet, sicut est alias simile. ff. ad uelleiā. l. si ego, & hoc etiam est causa quare poena prohibetur in
75 matrimonio, & non arra, * quia scilicet facilius centū marcharum poenae noīe promittūtur quā decē pro arra soluantur. ℣ Taliter. scilicet ultra premißam taxationem accipiendo, sed uidetur quod hoc aduerbium taliter, & haec pœna suspensionis referatur ad
76 omnia in hac constitutione praemissa. nam clausula * in fine posita reffertur ad omnia supradicta, ut supra de

a De re hac meminit in Spec. in tit. de salar. aduoc. primis uerbis citās hūc locum. Maiol.

b Hostiens.

c Hoc notabile dictū Io. An. sibi ascribit in c. statutū. §. assessorem, in uerb remissione de rescript. lib. vi. sed graue est qđ Guliel. a quo de sumpsit nomen praetermittat. Maiol.

Rescript. c. olim, & de appell. c. secundo requiris. ff. de leg. i. l. talis. ff. de iurisd. om. iud. l. si idem, in fin secundum unum intellectū arg. contra quod ad solum proximum, uidelicet ad hoc quod dixi de immoderato salario referatur, ut de donat. c. cum dilectus, & de appell c. inquisitioni ff. de postul. l. i. §. deinde. ff. de leg. i. l. si seruus plurium, in fin. & hoc uerum est, nam in superioribus modis uiolandi speciales pœnæ statutæ sunt, ut patet, sup. §. quod si arg. ad hoc. ff. de uerb. oblig. l. doli. ff. de pœn. l. sanctio, qui ergo taliter immoderatè recipit punitur pœna restitutionis, & suspēsionis, ut hic dicit. ¶ Suspendatur. per sententiā iudicis in cuius auditorio præsens constitutio fuerit uiolata, quia hoc st accessorium ad negotium principale, sup. de offi. deleg. c. prudētiam. §. sexta. & c. i. ii. q. i. §. quando autem, arg. contrà de for. compet. c. Romanæ. § ii. ¶ Denegatam. dum simpliciter negatur perpetuo esse negata * uidentur l. dist. c. i. in fin. de hoc sup. de cō- 77
stitut. c. ex litteriis sed a contra quod magis sint puniendi aduocati quam procuratores, * ut C. de Epis. & cler. l. presbiteri. v. 78
q. vi. c. quia xl. dist. c. homo. Sed potest dici quod maior est ista pœna temporalis in aduocato * quam perpetua in procurato- 79
re secundum ea quæ not. de cler. uenat. c. i. quidam tamen restringunt etiam suspensionem procuratoris ad * triennium. 80

a Aduocati an magis puniendi quam procuratores.

DE IIS QVAE VI METVSVE CAVSA FIVNT. RVB. VII.

SVMMARIVM.

1 ABSOLVTIONIS appellatione proprie uenit solennis.
2 Relaxatio excommunicationis intelligitur esse uerbalis.
3 Interdictum improprie dicitur relaxari.
4 Metu illato sed absolutione non habita pœna non incurritur huius canonis.
5 Metum inferens etiam si iniuste excommunicatus hac pœna astigitur.
6 Metus amissionis rerum sufficit ad pœnam canonis.

Metus

7 Metus uanus non inducit restitutionem quia uerè non est metus.
8 Absolutus ob metum ab alio illato ipso mandato, uel ratum habente incurrit pœnam.
9 Tutoris authoritas metu interposita nulla est ipso iure.
10 Alienatio rei Ecclesiasticæ metu facta nulla est.
11 Dotis promissio metu extorta nullam ipso iure inducit obligationem.
12 Matrimonium metu initum non tenet.
13 In iudicem non suum consentiens metu, non obligatur.
14 Metu facta non omnia ipso iure rescinduntur, sed per actionem.
15 Metus diffinitio.
16 Vis illatæ diffinitio.
17 Vis plus continet quã metus, nã uis metum continet non ecõtra.
18 Metus in hoc canone non requiritur, ut in constantem uirum, sed quilibet iustus metus sufficit.
19 Metus iustus est ablatio omnium rerum, seruitutis, infamiæ.
20 Publicè facta aliquo præsente non admittunt ipsius contradictionem, nisi metus præcedens probetur.
21 Excommunicatio etiam iniusta ualet, & ualet etiam iniusta absolutio.
22 Sententia per uim extorta tenet, sed rescinditur actione.
23 Negligenter omittendo quæ usurpantur, excessus uiã aperimus.
24 Facilitas ueniæ incentiuum præbet delinquenti.

Greg. X. In Concil. Lugdun. CAP. I.

ABSOLVTIONIS, ꝩ Quæcumque. quod dicit ab-
1 solutionem * referas ad solennem absolutionem quæ fit
2 iuxta formam Ecclesiæ, quod uero dicit reuocationem * referas ad uerbales reuocationes quæ quotidie fiunt per iudices sine solennitate, uel dic quod ubi excommunicatio tenuit, tunc locũ habet solennis absolutio, ut de sent. excom. c. sacro. §. fin. reuocatur autem, seu relaxatur propriè quando non tenuit, quo casu etiam nudo uerbo relaxatur, ut in c. sacro ibi absq; grauamine reuocare, &c. & ibi reuocat, &c. & arg. xiiii. q. Vi. c. comperimus, & de accus. c. olim, ibi relaxatis excommunicat. uel dic quod hic

dicit reuocationem referri ad absolutionẽ ad cautelam, ut de sent.
ex com. c. uenerabili. Interdictum * autem impropriè dicitur re 3
laxari, ut eo. tit. c. præsenti. Extorta sed quid si aliquis intulit
metum, tamen passus non absoluit. Respond. non habet locum hæc
pœna, * & hoc probat hoc uerbum extorta. Quid si excommu 4
nicatio erat iniusta. a Resp. non minus locũ habet hæc pœna * 5
huius constitutionis, arg. xi. q. iii. c. i. Quid si per metum amis-
sionis rerum compulit sententiam reuocare, dic quod locũ habet
hæc pœna, * sup. eo. c. Abbas, secus si propter uanum metum de 6
quo timere non debuit, quia talis metus non inducit restitutio-
nem, * nec proprie dicitur metus. ff. eo l. metum, cum seq. & l. 7
Nec timore. Quid si alius quam excommunicatus extorqueat
per metum absolutionem dic quod est excõmunicatus quia hæc cõ
stitutio generaliterr loquitur, sed sic, & absolutus excõmunica-
tus est si id mandarat, uel ratum habuerat, * arg. sup. de elect. 8
c. sciant, & de sent. exc. c. mulieres. ff. de ui, & ui arm. l. i. §. quo-
ties. Not. ergo hic quod per uim, uel metum fit non tenere, sup.
eo tit. c. ij. in fin. hinc est quod tutoris auctoritas per metum in-
terposita * non tenet ipso iure, ut ff. de auct. tut. l. i. in fi. nec rei 9
Ecclesiasticæ alienatio per uim * extorta, extra de iureiur. c. i. 10
xv. q. vi. c. i. Item ex dotis promißione metu * extorta ipso iu 11
re nulla nascitur obligatio. ff. quod met. caus. l. si mulier. §. si dos.
Item in matrimonio per metum inito, * ut C. de inutil. stipul. 12
l. ii. & de sponsalib. c. cum locum, Item si quis metu consentit in
iudicem non suum * ff. de iud. l. ii & de for. compet. c. Romana 13
in princ. alia uero quæ fiunt per metũ reformantur quandoq; * 14
per actionem ff. quod metus causa. l. i. in princ. aliquando iudicis
offitio, ut eo. tit. l. non est. Metus ergo est instantis, uel futuri pe
riculi causa mentis trepidatio, * & dicitur metus quasi mente 15
tenens, ut. ff. quod met. caus l. i. Vis autem est maioris rei cuius
impetu * resisti non potest, eo. tit. l. ii. uis tenet in se plus quam 16
metus quod uis continent in se metum, omne enim quod * ui fit 17
per metum fit, sed non econuerso. ut eo. tit. l. i. Sed cum metus in-
fertur ei resisti potest, licet cum periculo, ut C. de hæred. instit.
l. cum proponas, in fin. & uide inf. de reb. Eccl. alien. c. hoc cõsult.
§. laici. Sed b numquid requiritur hic quod sit talis metus qui

a Io. An. hic in uerb. excõica-tionis. i. approbat hec dicta, eaq; Gul. attribuit, sicut ẽt ascribit proximã sequ. quest. in uerb. excõica-tionis. ii. præterea refert, et approbat eundẽ Gul. hic in quest. de metu uano, ille etenĩ tradit hic in uerb subiacere. Maiol.

b Hanc ipsam questio. mouet hic Io. an ĩ uerbo subiacere, et noĩatim Gulie. ascribit qđ ẽt scribit Gem. §. ult. Maiol.

poßit cadere in constantem uirum. & qui contineat in se metum
mortis, uel corporis cruciatũ, uel cui resisti nõ poßit, uidetur q̃d
sic, ut de sponsa. c. ueniens. ii. sup. eo. c. ad audientiã, & c. cũ dilecti.
C. eo. tit l. si ui, uel metu, C. de transact. l. interpositas, sed hæc ue
ra sunt quo ad hoc, ut detur actio quod metus causa, in præsenti
18 aũt non puto ita strictè accipienda uerba ista, imo si talis iusta *
fuerit causa timoris propter quam absolutio, uel reuocatio fuit
extorta, locũ habet, q̃d hic dicitur, siue fuerit in se, siue in suis ar.
sup. de elect. c. sciant, & de sent. exc. c. quicũq; q̃d iudicis arbitrio
decernetur. ff. quib. ex cau. maio. l. metus. sæpe enim excusat me-
tus, licet non sit talis, ut dixi, ut not. sup. eo. c. cũ dilecti. Iustus ẽt
19 metus [a] est ablatio oĩum rerũ, * sup. eo. c. abbas. l. dist. c. pres-
biteros. C. eo. l. fi. Item timor seruitutis, & infamiæ iuris. ff. eo. l.
isti quidem. Itẽ nota q̃d licet aliàs contra ea quæ publicè fiũt ali
20 quo præsente nõ admittatur eius cõtradictio, * ut viii. q. i. c. li-
cet. xvi. dis. c. q̃d dicitis, si tñ põt pbari metus præcedẽs euacua
tur quæ publicè metũ passo præsente acta sunt, ut xv. q. vi. c. i. in
fi. xxxi. q. ii. c. lotharius, sup. eo. c. prolatũ. ¶ Vacuamus. Ita er
go taliter absolutus remanebit excõicatus, ac si non fuerit abso-
lutus, ut de reg. iur. c. q̃d latenter, & de sent. exc. c. cffitii, unde no
ta ius nouum, & utile contra impreßionẽ potentorũ [b] uidetur
hic determinari antiquarũ opinionũ diuersitas, nam ferè oẽs anti
21 qui dicebant quod sicut ualet iniusta * excommunicatio sic ua
let etiam iniusta absolutio indistinctè, alii autem aliter dicebant.
sed disputatio illa erat super solennitate absolutionis de hoc not.
in prædict. c. comperimus. Quid de sententia per uim, uel me-
tum extorta. & uidetur quod sit nulla ipso iure quia par est
ius ligandi, & soluendi, ut de pœn. distinct. i. cap. uerbum,
& § ex hiis. ff. de uerbo. obligat. l. inter stipulantem. §. sacra.
& arg. xxi. distinct. c. inferior, & xi. quest. iii. cap. iniustum, ubi
dicitur iniustum iuditium, & diffinitio iniusta, regio metu, &
iussu, aut cuiuscumque Episcopi, aut potentis a iudicibus ordi-
nata, uel facta non ualeat. Idem habetur xxv. q. i. c. omne quod
ad idem xvi. q. vii. c. sanè. xi. quest. iii. cap. Theugaldum. Sed dic
22 quod tenet * argum. ead. quest. cap. quatuor potest tamen per [c]
exceptionem elidi, prout ibi not. argum. ff. de furt. l. interdum

a Iustus metus

b Potentum im
preßio.

c Hoc singula-
re notab. Io. an.
hic in gl. uacua
mus noĩatim a-
scribit Gul. hic
q̃d, et Gem. col.
iii. sup gl. ua-
cuamus. Ma.

§.i.& potest esse diuersitatis ratio, quia prumptiores debemus esse ad absoluendum quam ad condemnandum. ff. de act. & oblig. l.arrianus, & de probat.c.ex litteris. ¶ Crescat. nam si negligẽter ea quæ malè usurpantur omittimus excessus uiam procul dubio aperimus. * xxxv.q.ix.c.loci.xxv.q.ii.c.institutionis.l. 23
dist.c. absit, & facilitas ueniæ, * &c. xxiii. quest. iiii.cap.si 24
is qui, ad idem sup. de elect.c.cum in cunctis, in fin. lxii. distinc. c.docendus. ¶ Subiacere. est ergo latæ sententiæ canon iste, sed ante præsentem constitutionem poterant excommunicari, ut de sentent. excommun.cap. dilecto. §. & quoniam, & facit eod. titul. cap. quicumq;

DE PREBENDIS, ET DIGNITATIBVS. RVB. VIII.

SVMMARIVM.

1 VACARE in curia an dicatur, quod uacat in adeundo, uel redeundo a curia.
2 Recessisse non uidetur qui recessit animo redeundi.
3 Accusatus in curia discedens, & moriens efficit uacationem in Curia.
5 Episcopatus non dicitur simplex dignitas, sed culmen dignitatũ.
6 Electio facta a Capitulo prius quam Papa eligat de iure tenet.
7 Beneffitij appellatio generalis omnia Ecclesiastica infra Episcopatum comprehendit.
8 Patronata benefitia in Curia uacantia a Curia prouisionem accipiunt.
9 Collatio ab ordinario facta de uacãtibus ĩ curia est ipso iure nulla.
10 Legatus Sedis Apostolicæ dici põt habere ordinariã iurisdict.
11 Præscriptio etiam unius mensis currit contra D. Papam.
12 Mensis legalis constare debet diebus 31.
13 Præpositio A ponitur priuatiuè.
14 Mensis huius canonis currit a die scientiæ.
15 Præscriptio nulla currit Sedi Apostolicæ uacanti.
16 Præscriptiones currunt contra Papam a die immantationis.

17 Papa ad euitandam præscriptionem collationi suæ reseruat.
18 Episcopi in Curia per procuratores conferebant.
19 Episcopi illudentes Pape causam dederunt constitutioni. licet de concess. præbend.
20 Episcopi in Concilio Lugdunensi de abroganda uacatione in Curia, instanter petierunt.
21 Gulielmus in Concil. Lugdun. procurauit.
22 Vicarius Episcopi de iure communi benefitia conferre nō pōt.
23 Vicarius Episcopi collationem benefitiorum habere potest ex speciali mandato.
24 Episcopi in remotis agentes benefitia conferre possunt.

Greg. X. In Concil. Lugd. CAP. I.

STATVTVM. quod est extra de concess. præb. c. licet Ecclesiarum, quod pauci habēt. ¶ In Curia. in præ. const. Clementis dicitur apud Sedē Apostolicam, & secundum utranq; lecturam patet quod loquitur solum de benefitiis in Curia uacā-
1 tibus unde si ueniens de curia, * uel ad illā accedens decedit a in itinere constitutus non habet locum const. Clementis, imo ualebit collatio ordinarii facta prius quam Papa conferat, quia hæc constitutio odiosa est, & ideo restringenda, quidā tamen contradicunt arg. pro eis de concess. præb. c. quia diuersitatē. ff. quib. cau. maio. l. miles, & l. qui manumittuntur, in fin. & de cler. peregr. c. i. Quid de illis qui de Curia recedunt ad tempus ad aliquam ciuitatem, uel illam propinquam. Resp. si animo cito re-
2 deundi recesserint non uidentur recessisse * ut de pœn. dist. i. c. diuortium ff. de diuort. l. diuortium, & maximè si in Curia retinuerint domum, & familiam aliqua ratione. C. de long temp. pre script. l fin. falsa est ergo illorum sententia qui dicunt quod si ac-
3 cusatus pendente * accusatione, seu denuntiatione contra eum in Curia, alibi moritur locum habet prædicta constitutio Clementis, arg. ii. q. i. c. multi, prope fin. XV. q. ult. c. fin. in fin Quid si is de b
4 cuius electione agitur in Curia, renuntiat electioni * extra curiam. numquid D. Papa poterit benefitium renuntiatum conferre de hoc not. sup. de elect. c. quamuis. b ¶ Dignitatibus. hanc lite

a In curia uacare benefitiū quando dicatur.

b Dignitatis appellatione ari ueniat Episcopatus.

teram quidam extendunt etiam ad Episcopatus, & Archiepisco-
patus, quod non placet quia talis dignitas non dicitur simplex * 5
sed est culmen dignitatum, ut sup. eo. c. uenerabilis, & c. cũ olim.
Sed contra quia in constitut. Clementis continetur de Ecclesiis un
de illud intelligendũ uidetur etiam de cathedralibus arg. de uerb.
sign. c. cum clerici, quod non placet de facto tamen D. Papa de il-
lis ordinat, prout placet, sed si prius quam ipse ordinet, * uel or 6
dinationem sibi reseruet Capitulum eligeret, electio facta de iu-
re teneret, licet hoc fieri non deceat ipso D. Papa inconsulto.

a Benefitii appellatio quid cõprehendat.

¶ Benefitiis. a hoc * generale uerbum generaliter est de quoli- 7
bet benefitio Ecclesiastico infra Episcopatum, seu Abbatiam in-
telligendum, arg. xix. dist. c. si Romanorum, & de priuileg. c. quia
circa. Quid de benefitiis ad patronorum laicorum præsentatio-
nem, seu collationem spectantibus, & uidetur quod ad illa consti-
tutio Clementis non trahatur, arg. de iur. patron. c. cum dilectis,
sup. eo. tit. c. dilectus iii. Curia tamen * aliter interpretatur se- 8
cundum ea quæ not. in Spec. in tit. de legato §. uidendum, uel il-
lud. ¶ Conferendis. supple approbans consuetudinem in Curia
Romana super hoc antiquitus obseruatam, & decernens electio-
nes de illis benefitiis p quoscumq; ordinarios, uel delegatos atten
tatas fore * irritas, & inanes, prout in dicta constitutione con 9
tinetur. ¶ Collatio. supple suo iure, secus enim est in legato Apo
stolicæ Sedis, ut probatur inf. ibi per se, &c. & ratio est diuer-
sitatis, nam cum prædicta constitutio Clementis auferat potesta
tem ordinariis conferendi huiusmodi benefitia non est mirum si

b Cleric. Pisa. hic contra tñ Gem. nũcupatim dicit Gul. sñiam uerioré esse, & Archi. idem sentire. Idẽ Nic. Dion. hic in ii. col. & Gul nomen expreßit. Maiol.

res de facili ad suam naturam reuertitur, ut. ff. de pact. l. si unus
§. quod si non in totum. Sed in legato hæc omnino cessant, uel dic
idem iuris esse in legato quod in ordinario cum b ipse ordinariã
habeat * iurisdictionem. ¶ Post mensem. not. præscriptionem 10
unius mensis currere contra D. Papam, * & est ratione bene- 11
fitia diu uacent, sup. de elect c. cũ inter, & c. ne pro defectu, sup.
de appellat. c. oblata, in fin l. dist. c. postquam, computabuntur aũt
xxxi. † dies pro mense etiam si uacauerint in mense habente tã- 12
tum xxx. uel pauciores. ut ff. de reg. iur. l. ubi lex a die ergo
quo uacare inceperit non computabuntur ff. de uerbor. signif.
l. anniculus. C. de postulat. l. fin. ff. si quis caut. l. fin. & de re-

ſtitut. ſpoliat. cap frequens, dixit enim a die quia hæc præpo-
13 ſitio A priuatiue [a] ponitur, * ut not. in Speculo iudit. in
tit. de citation ad fin. licet ſit argum. contra de iudit. cap. quod
ad conſultationem ff. de adult. l. pati §. Sexaginta, & l. is cuius
§. marito ff. de ſucceſſ. edic. l. i. § quod dicimus. Item etiam com
14 putabitur menſis iſte * a tempore [b] ſcientiæ, nec currit tem-
15 pore uacationis * Eccleſiæ Romanæ, ut de conceſſ. prebend. c.
quia diuerſitatem. Item incipit currere nouo Papæ a tempore
16 immantationis, * ſiue electionis non a die coronationis eius,
quando Papa ex electione conſequitur omnem iuriſdictionem qđ
dic, ut ſup. de elect. cap. ubi periculum, in gl. ibi poſita, uerſ. ſex-
tum, & de facto uidimus quod ante coronationem ſæpe benefitia
confert, & quandoq; etiam propter periculum huius præſcrip-
17 tionis ea ſuæ collationi ſpecialiter reſeruat, * quandoque au-
tem ante coronationem conferre non uult. ¶ Per ſe ipſos. non er
18 go per procuratores in curia exiſtentes * & not [c] quod ante
conſtitut. Clemen prælati habebant ſuos procuratores in curia,
qui quam cito contigebat uacare aliquod benefitiũ ad eorũ colla-
tionem ſpectans illud conferebant, & ſæpe D. Papam in conferen
do præueniebant, & ſibi illudebant propter quod ipſe Dñs Cle-
19 mens * motus fuit ad promulgandum conſtitutionem illam li-
cet, ſed quia conſtitutio illa fuit propter diuturnam [d]
Romanæ Eccleſiæ uacationem poſt obitum ipſius Domini Cle-
20 mentis ualde prœiuditialis, prælati in Concilio * Lugdu-
nenſi inſtantiſſime petierunt illam per Dominum Gregorium
reuocari, & ego ipſe etiam hoc efficaciter [e] procuraui.
21 * Papa uero non reuocauit, ſed eam modificauit. prout
hic patet quæ modificatio ſi bene conſideretur uerbalis eſt
potius quam realis. ¶ Generales. ergo uidetur quod Vica-
22 rius generalis alicuius Epiſcopi poteſt beneſitia conferre *
ut de inſtitution. capit. ex frequentibus, & argum. C. de offit.
eius qui uicem alt. l. ii. argum. tamen contra de præbend. cap.
dilecto, nam procurator generalis donare non poteſt ff. de do-
nation. l. filius famil ff. de peeul. l. qui peculii, dicas quod
23 iſti Vicarii habebant ſpeciale mandatum † ad beneffitia con-
ferenda, & ideo ſequitur canonice. Item non intelligas.

a Idẽ ſcribit Gem. hic. col. ii. in gl. numerandũ. qui, et nũc cu pati Gul. aſcribit, et addit eundẽ Gul. in ſpec. idẽ dixiſſe. et ei Arch. cõſentire

b Hanc ſñiam refert Io. an. hic in uerb numerãdũ, & Gul. authorit. utitur tã in gl quã in ipſa additione, et idẽ Nic. Dion. hic col. iii.

c De uerbo ad uerbũ Io. an. ſibi aſcribit tacito Gul. no e.

d Nã trienio uacauit Sedes Apost. ob Cardinal. cõtentionẽ qua rõne Gre. x. poſtea electus coacto Lugdu. Cõ ut i futurũ mederetur, edidit cõſt. ubi periculũ, ut ibi p Io an. et clarius p Gemin. circa princ. Maiol.

e Guliel. in Cõcil. Lugdu. in-

terfuisse, et multa curasse dixi aliàs. De hac reuocatione in pfato Cõc. Io. an. hic meminit in gl. p se ipsos, tacito noĩe Gul. De ipso Cõc. ac de numero Episcoporũ, ac de decretis dixi sup loco pdicto Fuit aũt hoc cõcil. celebratũ, anno D. 1274 a mẽse Maij ad mẽsẽ Augusti, ut refert Frãc. verc et gl. in c. nemo de elect. & Gem. in d. c. nemo, col. iii. in prin. idq; ap pbat Plat. ac Honos. historici. Scias tñ alia duo fuisse Conc. prouĩcialia Lugdun. sub prisco Epo. longe añ annos 500. ut xvi. dist. c. sexta in fi. unũ uiginti patrũ alterũ 18. patrũ de hijs ha-

hic tolli quin prælati in remotis * agentes, poßint adhuc bene 24 fitia conferre, ut de conceß. præb. c. post electionem, licet audiuerim quosdam partes contrarium asserentes.

DE REBVS ECCESIAE NON ALIENANDIS. RVB. IX.

SVMMARIVM.

1 CONSVLTISSIME agere quid.
2 Bona immobilia, & iura paßibus paribus ambulant quo ad usucapionem.
3 Bona ecclesiæ quæ seruando seruari non possunt alienantur.
4 Iura inter immobilia computantur.
5 Ecclesiasticarum rerum administrandarum nulla facultas laicis attributa est.
6 Submittere, subijcere, & supponere uerba quid.
7 Capituli consensus regulariter requiritur in alienationibus.
8 Papæ licentia in alienando debet continere quid, & quare.
9 Licentia generalis de alienando non sufficit.
10 Ecclesias submittere periculosius est quam illius res alienare.
11 Potentioris patrocinium postulans a causa cadit.
12 Delictum personæ non debet ad ecclesiæ damnum redundare.
13 Minor potentiori actionem cedens an cadat a causa.
14 Alienatione prohibita, non ideo emphitheusis uidetur prohibita
15 Dictiones aliquæ superfluo quandoq; ponuntur in iure.
16 Emphitheusis an sit prohibita in hoc canone.
17 Papã non est uerisimile unico uerbo uelle multa iura subuertere
18 Forma alienationis rei ecclesiasticæ, remiß.
19 Alienatio est omnis actus per quem dominium transfertur.
20 Constituens pro alio poßidere transfert poßeßionem quia is possidet cuius nomine &c.
21 Tempus non modicum est .x. xx. uel .xl. annorum, per quod paratur magnum præiuditium.
22 Superficiem conducens ad non modicum tempus habet interdictũ de superficiebus quod non datur alii,

Potentioris

23 Potentioris patrocinium ad modicum tempus potest Ecclesia postulare.
24 Tempus modicum dicitur.x.annorum,uel arbitrio iudicis.
25 Contractu a iure reprobato, & omnia quæ sequuntur ex eo.
26 Accessorium quandoq; tenet,& si non principale.
27 Iuramentũ,uel pœnæ promißio nõ tenet ex cõtractu reprobato.
28 Titulus reprobatus pro non titulo habetur.
29 Contractu inutili dominium transfertur, & causa præscribendi.
30 Possessio aquiritur ex inutili contractu.
31 Poßidens sine titulo numquam potest præscribere.
32 Clericus uidens prælatum delinquere tenetur denuntiare.
33 Clericus qui iurauit prælatum non accusare,tenetur denuntiare ex hoc canone.
34 Clericus qui promisit obedientiam tamen potest accusare ex hoc canone.
35 Constitutiones post duos menses capiunt uim,ac robur.
36 Competens monitio dicitur trina.
37 Monitio unica quandoq; sufficit.
38 Metu rei traditæ dominium quandoq; transfertur.
39 Metu coactus ad promittendum, & postea sine metu traddens non auditur.
40 Lex pro pacto accipitur,& pro consuetudine.
41 Abstinere non sufficit a grauaminibus,nisi usurpata restituatur
42 Iudex in facto proprio,singularis casus hic.

bes in c. nulli. xxxv.q.iii.& de consec. dist. iii.c.i.& de cõ sec.dist.iiii.c.si quis de alio. Maiol.

Greg. X. In Concil. Lugdun. CAP. I.

1 HOC a CONSVLTISSIMO, idest * cũ multo consilio facto,sic enim fieri debent iura.C.de legib.l.humanum.xxxv.q.ix.c.apostolicè,uel ideo dicit,quia per hoc ualde cõsulitur Ecclesis,ut sequitur sic de relig.dom.c. religionum in princ. ℣ Edicto. est igitur ista constitutio generalis, ut C.de le-
2 legib.l.iii.sup.de elect.c.ut circa. ℣ Iura. iura, * & bona immobilia paribus paßibus ambulant quoad usucapionem,ut.C.de præscript.long. temp.l.fin. & quo ad alienationem,ut hic,sed mo-
3 bilia quæ seruando seruari non possunt * bene possunt alienari,

a Cõsultißime agere quid importet.

ut C.de admin.tut.l.fin.§.i.l.lex quæ §.fin.xcvi.dist.c.bene qui
dem.C.quand.decret. opus non est l.fin. Et habes hic quod iura
inter immobilia computantur, * ut C.de sacros.Eccl.l.iubemus 4
ij.§.i.quæ autem dicantur iura dic ut ibi,& in auth.de nõ alien.
aut permut.§.i.coll ij. ¶ Laicis quibus disponendi de rebus Ec
clesiasticis * nulla est attributa facultas, ut.xcvi.dist.c.bene 5
quidẽ,sup.de const.c.Ecclesia,sup.eo.cũ laicis. * ¶ Submittere. 6
Ecclesias, ¶ Subiicere. bona immobilia. a ¶ Supponere. iura
Ecclesiarum,uidelicet constituendo,uel recognoscendo,seu profi=
tendo se prædicta bona, uel iura tenere a laicis, uel aduocando,
aut statuendo ipsos patronos,uel aduocatos in perpetuum, uel ad
non modicum tempus prout prosequitur. ¶ Consensu. qui requi
ritur * regulariter in alienationibus.xii.q.ii.c.sine,&.c.teru= 7
las,&.c.Abbatibus,et in cũctis Ecclesiæ negotiis,ut de hiis quæ
fiunt a præl.sin.cons.cap.c.i.ii.&.iii.et.c.nouit.& ẽt p̃ter hãc
const. talia fieri non possent sine cõsensu Capituli. ¶ Et licentia
speciali. b & expressa C.de neg.gest.l.negotium alienum,opor
tet enim q̃d sciat D. Papa,quare,& de quibus rebus licentia * 8
sit danda,arg.ff.de reb.eo.qui sub.tut.l.magis §.non tamen C,de
præd.min.l.ob æs,patet ergo q̃d nõ sufficit habere licentiã * ge 9
neralem alienandi,& hoc ius de nouo hic induitur, ratio est quia
periculosior est talis recognitio,seu submissio, * quã aliarũ rerũ 10
alienatio quũ p eã grauius lędantur Ecclesiæ,& status earũ pe=
riclitãtur,sicut sciunt qui hoc expti sunt,et ideo circa ea cautius
est prouidendũ.vii.q.ii.c.ii.xlii.dis.c.quiescamus,probibet amo=
do fieri p prælatos,ut potẽtes a prælatorũ,& ecclesiarũ oppres
sionibus retrahãtur,uexabãt.n.multipliciter ecclesias,& p̃latos
& uexari pmittebant, ut sic indirecte cogerẽtur facere tales sub
missiones recognitionẽ,& aduocationes, sicut sæpe uidimus, &
quia nõnulli prælati faciles erãt ad talia facienda. Sed nõne iactu
ra causæ afficiendi erant,qui sic potentiorũ patrociniũ * aduoca 11
bant.ut C.ne lic.potent.l.i in prin.& sup.de alien.iud.mut.caus.
fact.c.ii.resp.non quia cãm ad se nõ trãsferebant, nec delictũ pso
næ debet in dãnũ Ecclesiæ redundare * ut.xvi.q.Vi.c.si Epm, 12
de excep.c.cũ uerbalis. Quid de minore aduocante potentioris
patrociniũ, * & actionẽ in illũ transferente nũquid pdere debet 13

a Submittere, subiicere,et supponere singulorum horũ uerborũ expositiones de uerbo ad uerbũ hinc trãstulit Io.an.& sibi ascribit tacito Gul.noĩe. Maiol.

b Hanc gl. uniuersam sibi tacito Gul. noĩe ascribit uerbotenus cum tamen hinc excerpserit. Maiol.

edusam, & uidetur qd sic dolo.n.agit faciendo qd lex interdicit, arg.ff.de reg.iur.l.non potest dolo.C. de agric. & cens.l. quēadmodū.lib.X.C.si aduers.delict.l.i. Sed dici pōt qd si iura scit, locū habēt prædicta, si uere ignorat tunc cām non pdit, arg.ff. de pet. hered.l.sed, & si lege.§. cō,uluit. ¶ Non concedendo. quasi dicat, licet prohibeamus fieri submißionē subiectionem, & suppositionem sine consensu capituli, & sine licentia Sedis Apost. constituendo, uel recognoscendo, &c. prout infra sequitur non tñ prohibemus bona ipsa, uel iura in a emphiteusim dari, seu alias alie
14 nari in forma, & casibus a iure remißis, * & hunc intellectū euidenter probat illa aduersatiua coniunctio, sed posita in prin. clausulæ sequentis. Sic ergo ordina litteram post uerbū illud speciale iunge uerba infra posita cōstituendo, uel recognoscendo, etc.
15 & cōiunctio illa, * sed superflua est, sicut, et illa quæ inf. de sen. exc. c. quia periculosum § huic etiam, & hoc est propter interpositionem, sed posita.n.est ut respondeat illi dictioni nō supra positæ. Quidam b tñ intelligunt hic prohiberi concessionē in emphi
16 theusim, * & alienationes alias a iure permissas, sed hic intellectus nullus est quia non est uerisimile D. Papam multa iura uni
17 eo uerbo subuertere * uoluisse, sup. de elect. c. Ecclesia.ii. prope fin. C. de inoffi. testam. l. si quando, & interposita coniunctio, sed huic intellectui euidenter repugnat: quare autem magis interdicuntur præmissæ submißiones quam aliæ alienationes, sup. dictum. ¶ In emphitheosim. Quid iuris sit de natura huius contractus plenißime not. in Specul. iudit. in tit. de locat. §. quoniam
18 super. ¶ In forma. quæ forma seruanda sit * in Ecclesiasticæ rei alienatione, & quid iuris de ea sit not. sup eo. c. dudum. xii. q. ii. c sine except. x. quest. ii. in summa. ¶ Recognoscendo. sup. de elect. cap. uenerabilem. ii. Respon. ¶ Profitendo. idest cōfitendo. ¶ Ab illis. scilicet laicis se tenere constituebant illos maiores dominos, & confitebantur ad eos directum dominium pertinere, ut .ff. si ag. uect. uel emphith. pet. l. i. §. fin. & ita erat quædam alienatio, ut infra .§. proxim. nam alienatio est
19 omnis actus per quem dominium transfertur, * ut. C. de fund. dotal. l. i. supra eodem capitul. nulli, argumen. tamen
20 contra. C. de pact. l. tradditionibus. Item ubi me constituo *

a Hanc Guliel. sñiam refert, et approbat Io. An. hic in uerb. concedendo, ipsius utēs authoritate. Maiol.

b Glos. hanc de uerbo ad uerbū Io. An. in suum nomē transtulit hoc loco. & idē refert Nicol. Dion. qui expreßim meminit Gul. hic col. ult. Maiol.

rem aliquam pro alio poßidere rei poſſeßio abdicatur a me, & transit in alium quia is poßidet cuius nomine poßidetur, ut de prescripti. c. si diligenti, sup. de restit. spol. c. cum ueniſſent. ff. de aquir. poſſeſſ. l. quod meo. a ¶ Auoher. uulgare est Gallicorum cum enim aliquis opprimebatur ab aliquibus, nec poterat bene defendere contra illos, aduocabat Regem, uel principem, ut per eum ab aliorum oppreßionibus tueretur, & tali autem aduocatione Rex ille, uel princeps dicebat sibi ius aquiri, & se semper superiorem dominum esse in re propter quā aduocatio facta erat ut inf §. prox. ¶ Aduocatos. dic ut sup. de elect. cap. generali. ¶ Perpetuo. sup. eo. c. nulli. x q. ii. § perpetua. b ¶ Non modicū.
puta * x. uel xxx. seu. xl. annorum, instit. de perpet. & temp. 21
Et est ratio quia per hoc magnum parari poſſet præiuditiū Ecclesiis, hinc est quod ei qui conduxit superficiem ad non modicū
tempus datur interdictum de * superficiebus, alii uero nō datur 22
ut. ff. de superficieb. l. i. §. quod autem, nec debet ex hoc princeps, & barones turbari, nec ipsi permittunt saluas, uel alia quæ ab ipsis tenentur, Ecclesiis ad non modicum tempus locari, sicut ex-
pertus sum, ad modicum * autem tempus poſſunt uocari in pa- 23
tronos, uel defensores, uel participes prouentuum ex aliqua iusta causa cum consensu capituli, & sine licētia Papæ, prout hic innuitur, & sic frequentari uidemus, quia tunc in tempore modico non est periculum ff. de iudit. l. si debitori, potest autem dici modicū
tempus * infra. x. annos, uel dic quod magnum, uel modicum tē 24
pus arbitrabitur bonus c iudex inspecto statu Ecclesiæ, & periculo imminenti, & conditionibus personarum cum hic non determinetur, arg. sup. de offi. deleg. c. de causis. ff. de iu. delib. l. i. in fi. ¶ Contractus. nota contractum ipso iure non tenere tamquam
improbatum a iure, & per * consequens quicquid ex eo, uel ob 25
id sequitur non tenet puta rei tradditio, pœnæ promißio, iuramenti interpositio fideiuſſorum, et pignorum datio, & similia. C. de sacros. eccl. l. iubemus. ii. § sane. C. de legib. l. non dubiū, in fi. x. dist. c. uides. XXV. q. ii. c. imperiali, sup. de testib. c. ii. in fin. sup. de for. compet. c. si diligenti quandoq; tamen bene tenet ac-
ceſſorium, * licet non teneat principale, ut sup. de iureiur. c. cū 26
contingat. ff. de pact. l. iuris gētium. § marcellus, aliās est l. si sti.

a Auoher gallicum uerbū, latinè sonans in aduocare.

b Tempus non modicum.

c Sic Io. And. refert hoc ipsū in uerbo modicum, Gul. ipsi aſcribens. Maiol.

pulatio, & instit. de inut. stipul. §. alteri, & not. de præcario. c. ii. ¶ Et quicquid. quia si non tenet principale, nec accessorium:
27 ff. de reg. iur. l. cum principale, unde nec iuramentum, * nec pœnæ promißio tenebit. C. de legib. l. non dubium. ¶ Nec præscribendi. sic. C. de agr. & cens. l. quemadmodum, lib. x in fin. & est
28 ratio quia talis titulus pro non titulo habetur. * ff. de petit. her. l. nec ullam hoc est ergo hic speciale. nam aliàs ex inutili contractu dominium a transfertur, & minus iustus titulus dat causam
29 præscribendi, * ut sup. de præscript. c. de quarta, & de donat. c. Apostolicæ, & de iur. patr. c. cura, de hoc. ff. de dolo. l. eleganter, &. C. de suffrag. l. i. & sup. de præscript. c. si diligenti, & ex
30 inutili contractu quandoq; possessio aquiritur, * saltim naturalis, ut. ff. de aquir. possess. l. i. ff. pro donato. l. si iure. alias autem qui nullo titulo poßidere incipit, sed sua auctoritate usurpat præ
31 scribere non potest, * xvi. q. iii. c. post. ¶ Causam. idest titulum qui est causa pscriptionis. C. de rei uend. l. nullo. ¶ Ipso facto. sic sup. de elect. c. sciant. ¶ Offitio. idest offitii spiritualis executione. ¶ Administrationem. scilicet temporalium sic de solution. c. si quorundam, ubi de hoc. ¶ Denuntiare. hoc sumptum est ex lege in auth. de non alien. aut permut. §. ii. qui incip. in cōmuni. coll. ii. Nota ergo ius nouum, ut clericus uidens prælatū
32 suum delinquere, teneatur hoc denuntiare, * arg. xxiii. q. iiii. c. ipsa pietas, quod si nō fecerit punitur, ut hic dicitur, et. ii. q. vii.
33 c. quapropter, nam, & si iurasset se non accusaturum posset * denuntiare, arg. sup. de iureiur. l. quemadmodum. in fin. & etiam si
34 promisit obedientiam posset accusare, * ut de accus. c. ex parte cum eius intersit, ut eo. tit. c. illa. ¶ Triennio. hanc clausulam referas b tā ad suspensionē prælatorū. quā clericorū. ¶ Hactenus.
35 idem si post editionem huius constitutionis c intra duos * menses ratio, in auth. ut fact. non constit. in ipsa Rub. in prin. coll. v. & ne cler. uel monac. c. fin. & de sent. exc. c. nouerit, sup. de con-
36 suet. c. ii. ¶ Competentem. scilicet trinam, * xii. q. ii. c. indigne. xvi. q. vii. c. omnes, & de sent. exc. c. sacro, & sup. de const. c. ex litteris, nisi aliter facti neceßitas, id suadeat moderari, ut
37 unica fiat, * ut de sent. exc. c. constitutione. xxiiii. q iii. c. de illicita. ¶ Exegerant. quod primo factum præsumitur, arg. sup. de

a Dominiū, ac possessio ex inutili cōtractu.

b Hāc clausulæ relationem. Io. an. hic. ascribit noiatim Gul.

c Hanc eandē interpretatione refert, ac approbat Io. And. & expreßim Gul. ascribit. Maiol.

renunt. c. super hoc, & sup. de presump. c. quia uerisimile, arg. cō-
tra. ff qđ met. cauſ. c. non est uerisimile, & not. quod is cui prope-
ter metum res traditur, fit rei dn̄s, * licet sit arg. contra. xv. 38
q. vi. c. i. in prin. Sed datur metū passo actio quod metus causa ad
repetendum si traddidit, uel exceptio si non traddidit, ut. ff. quod
met. cauſ. l. metum. §. sed quod prætor, & . §. ex hoc edicto si ta-
men primo coactus promisit, & postea sponte traddidit no [illegible] excu-
sat * coactio, ut C. quod met. cauſ. l. ii. & qui cler. uel uouen. c. in 39
sinuante, & de eo qui dux. in matr. c. significauit, & idē sup. quod
met. cauſ. c. absolutionis. ¶ Innodati. ipso facto, est ergo canon
iste hodie latæ sententiæ, sed prius potuisset propter hoc excom-
municari, ut sup. de sent. exc. c. delicto. ¶ Contractum. puta si est
contractus emphitheoticus accipiant quod iura concedunt, & nō
ultra, & si est contractus uenditionis similiter, & sic de aliis a
¶ Lege. idest pacto, nam lex dicitur * pactū. C. de pact. l. legē, 40
& contractus ex conuentione legem accipiunt. ff. de satis. l. i. §.
si conuenit, quandoq; lex ponitur pro consuetudine, ut de sponsal.
c. i. ¶ Legitime. scilicet tertio, ut sup. ¶ De restituendo. quia nō
sufficit abstinere a grauaminibus, nisi usurpata restituantur, * 41
ut de usur. c. cum tu. xiiii. q. vi. c. si res. ¶ Terram ipsorum. sup.
de postul. prelat. c. i. & de sponsal. c. non est nobis. ¶ Procedatur.
supple per prælatū Ecclesiæ grauatæ si terra usurpata sit sibi
subiecta, nam hoc casu poterit b esse iudex in facto suo * ut de 42
uerbor. signif. c. ex parte. i. ubi de hoc secundum Pap. i & de
sent. exc. c. delicto alias per illū in cuius diœcesi sita est possessio
usurpata, ut sup. de for. comp. c. sanè, & c. fin. C. ubi de crimin
ag. op. auth. qua in prouincia.

a Lex idest pactū, & lex pro consuetudine.

b Iudex in facto proprio, casus sanè singularis. Multos alios ponit Specul. in Repert. suo, in ti. de off. ordin. uers. An Eps, & tit. de pæn. uers. an iudex. Maiol.

DE RELIGIOSIS DOMIBVS VT EPISCOPO sint subiectæ. RVB. X.

SVMMARIVM.

1 NIMIVM uertitur in uitium.
2 [illegible] penè immensum nullum reperitur.
3 Infinitas re[illegible]obatur.

4 *Multitudo onerosa nihil habet honesti.*
5 *Deus non propitiatur in multitudine sacrificiorum.*
6 *Ministros multos habere malos, deterius est quã paucos bonos.*
7 *Concilium sub Innoc. iii. quando celebratum.*
8 *Conceduntur quandoque non concedenda ob importunitatem.*
9 *Inualida sunt quæ per nimiam sollicitudinem sunt elicita.*
10 *Audacia impudens est refrenanda.*
11 *Legis uiolatæ reus habetur qui sperat quod contra legem est.*
12 *Collegium statui non potest absq; principis licentia.*
13 *Mendicantibus ualidis non est eleemosina largienda, sed pœna.*
14 *Paulus Apostolus uictum sibi manibus quærebat.*
15 *Apostolici sunt qui uerbum Dei tenere noscuntur.*
16 *Effrenata multitudo. & quid effrenatum esse.*
17 *Religionis nouæ habitum pro uelle suo assumentes puniendi.*
18 *Religionum uarietas etiam in Monialibus, & fœminis reformanda.*
19 *Mendicitas reprobatur.*
20 *Paupertas non est de genere malorum.*
21 *Siue dictio pro idest.*
22 *Terram ingredi non licet duabus uiis.*
23 *Professor quot modis dicatur.*
24 *Religioni semel addictus ad seculum redire non potest.*
2 *Ecclesia nemini laqueum debet iniicere.*
26 *Religioni quæ non potest aquirere potest immobile aliquod legari, ut uendatur. & pecunia cõuertatur in alimoniã monasterij.*
27 *Venire ad aliquem non dicitur legatum si non sit apud eum mansurum.*
28 *Ecclesiam de nouo ædificare prohibitus, non prohibetur ueterem restaurare.*
29 *Sacra loca non possunt ullo modo ad prophanos usus conuerti.*
30 *Religionem prohibitam intrans quantum ad se obligatur religioni in genere.*
31 *Ratio summa est semper quæ pro religione facit.*
32 *Actum si non ualet ut actum ualeat, ut ualere potest.*
33 *Animo consistentia iuramento proprio confirmantur.*

33 Animo consistentia iuramento proprio confirmantur.

34 Religione prohibita, an ei liceat sua mobilia uendere, uide hic.

35 Superfluum nil debet esse in iure.

36 Subiecta talia intelligi qualia prædicata præmittunt.

37 Substitutioni tales dantur partes, quales fuerunt in institutione.

38 Vento uiuere nemo potest.

39 Cætera dictio non semper relationem facit, nec semper implicat,

40 Vineam plantare, & non edere durum est.

41 Domum construere, & non habitare durum est,

42 Prædicandi offitium in aliena Ecclesia prohibetur, nisi ex licentia Rectoris.

43 Confessio interdicta alicui religioni, non est interdicta quoad se, sic de prædicatione.

44 Confessio alieni parochiani non est audienda, nisi de licentiá parochi.

45 Sepultura non est danda alieno parochiano, nisi electa sepulturá & relicta canonica portione.

46 Religio non approbata non potest admittere sepulturæ alienum parochianum, etiam eligentem.

47 Religiosi de iure communi non habent cœmiteria pro extraneis personis.

48 Fides illuminata est a Franciscanis, & Dominicanis.

49 Licet aliquid singulariter, quod non licet uniuersaliter.

50 Conuentus totus non potest se transferre ad aliam religionem, sed singuli possunt.

51 Boue, & Asino arandum non est.

52 Totius ad totum, & partis ad partem non semper idem ius uide hic,

Greg. X. In Conc. Lugdun. CAP. I.

RELIGIONVM. ¶ Nimiam. omne quod est nimium uertitur in uitium, * quia penè nil immensum bonum est 1
ut * in auth. ut determ. sit num. cler. in princ. coll. i. unde infini- 2
tas reprobatur, * sup. de rescript. c. cum in multis, & resecanda 3
est ut sup. in prohem. §. sané, & multitudine onerosa * nihil ha- 4
bet

bet honesti, ut in auth. de reffered. sacri. pallat. circa fi. coll. vi. nec
5 in multitudine sacrificiorum * propitiatur Deus. xiiii. q. v. c.
scriptũ. de cons. dist. V. c. non mediocriter, & melius est paucos
6 bonos, quã multos malos habere ministros, * ut sup. de ætat. &
qual. c. penult. ¶ Concilium. sup. eo. c. ne nimia, a quod fuit ce
7 lebratũ ab Inno. iii. * ãno ab incarnatione uerbi Dei M. CCXV.
Mense Nouẽbri, Põtificatus sui ãno XVIII. ¶ Et importuna. be
ne facit. in auth. de referend. prope prin. propter importunitatẽ
8 petentiũ nonnũquã non concedenda conceduntur, * ut C. de petit.
bon. subl. l. i. lib. x. & de pœnit. dist. i. c. importuna, & de purga.
canon. c. cum iuuentute. Et est hic arg. ea quæ per nimiam solli-
9 citudinem eliscita sunt non ualere, * arg. Viii. q. i. c. audacter,
Xxii. q. iiii. c. unusquisq; ff. qui, & a quib. manum. l. si priuat. ar.
contra. xliii. dist. c. sit rector, in fin. ¶ Temeritas. nota quod
temeritas nulli debet esse lucratiua, sed impudens audacia est po-
10 tius refrenanda, * ut C. de Episc. & cler. l. omnes qui. § præ-
terea. Item bene dicit, præsumptuosa, nam reus uiolatæ legis ha-
11 betur qui cõtra legem ausus fuerit sperare qđ licitũ non est *
ut in præd. l. C. de petit. bon. subl. in prin. contra legem autem est
quod quis absq; principis licentia nouum collegiũ, aut ordinẽ sta
12 tuat, * ut hic sequitur, & ff. de colleg. illic. l. i. & iii. & in c.
ne nimia, in prin. ¶ Quorum. scilicet ordinũ. ¶ Meruere. sci-
licet illi, & obtinuere, ut sunt qui assumpto habitu, se mendicare
dicentes, & sub prætextu talis professionis propriis manibus ui-
13 ctum * quærere fugientes talibus enim si in eis sit corporis in-
tegritas, & annorum robur non est eleemosina impendenda imo
puniendi c sunt quia eleemosinas uerè miseris subtrahunt, ut C.
de mendic. ualid. l. i. lib. x. lxxxvi. dist. c. non satis, uers. conside-
randa, si enim se Apostolos dicent Apostolum imitentur, qui ne
14 onerosus existeret * arte, & manibus uictum quærebat, ut x q.
iii. c. cauendum, & i. q. ii. c. sacerdos, & de cens. c. cum apostolus.
15 Illi autem apostolici sunt, qui uerbum Dei tenere * noscuntur.
xvi. q. i. c. apostolicis. ¶ Principium quia illorum ordines non-
16 dum sunt p Ecclesiam approbati. ¶ Effrenata. * quasi sine fre
no, unde fuit merito refrenanda sic sup. de test. b. c. significauerũt
& c. cum causam, & ii. q. i. c. scelus. C. de cust. & exhib. reor. l. ii.

a Cõcil. gñale sub Innoc. iii. apud Lateran. in quo 70. Metropolitan. epi quadringenti. cum Patriarca Cõstantinopol. cõuenerũt usq; ad suffragia mille ducẽta cũ multis Regibus de quo et Gem. hic col. i. meminit sub Guliel. nomine. Maiol.

c Mendicantes ualidi puniendi utroq; iure.

Et nota hic multitudinem esse uitandam. sup. de rescript. c. cum in
multis, & sup. dixi. ¶ Repetita. iam enim erat inhibitum sic. C.
de episc. & cler. c. repetita, ¶ Habitum. nota ergo cõtra quos=
dam qui pro uelle suo * habitum religionis inueniunt nulli certæ 17
se deuouentes religioni, quia hoc ammodo nulli facere licet, arg.
xxx dist. c. si quis extra. xli. dist. c. parsimoniam, quæ cap fa-
ciunt etiam contra. Sed illud in singularibus personis nouam se=
ctam adinuenientibus, & seorsum habitantibus, præsens aũt consti
tutio loquitur in pluribus, & simul in uno collegio cohabitãtibus
& eandem nouam professionẽ profitentibus. a ¶ Affatim. idest
generaliter unde uersus. Si dicas affatim, tunc significabis. ¶ Or-
dines. innuit præsens littera idem iuris esse in religionibus fœ-
minarum * quod & masculorum, & arg ff. de uerb signif. l i. 18
& ff. de const. pec. l. i. licet sit arg. contra ff. de leg. iii. l. si ita
scriptum. Sed cum alia sit in fœminis b ratio quam in uiris, nec
forte conditoris mens de illis cogitauerit necessaria esset super hoc
interpretatio cum multæ ex hoc super statu suo fluctuent. ¶ Mẽ-
dicantes. reprobatur * ergo mendicitas. xciii. dist. c. diaconi cir 19
ca mediũ, uers. mendicat, arg. contra. c. quia, paupertas non est
de genere malorum * xv. q. i. c. illa in fin. Imo prodest & excu 20
sat, ut C. de mod. mulc. l. fin. in fin. ff. de offi. præs. l. illicitas. §. fin.
¶ Professio idest religio. siue regula quam profitetur, unde il=
lud, siue, * quod sequitur ponitur expositiue. ¶ Constitu- 21
tiones. scilicet ipsius Ecclesia. seu professionis puta si aliqui re=
ligiosi faciunt constitutionem, ut non debeant habere reditus,
uel possessiones, sed ad suam substentationem quærant eleemosinas
hostiatim. ¶ Interdicuut. sic patet in ordine fratrum minorũ, c
& prædicatorũ, ut de excess. prela. c. nimis. ii. ¶ Publicum. idest
publice faciendum, & sumpta sunt huiusmodi uerba ex præd. leg.
C. de mend. ualid. lib. x. ¶ Solet. quid si habent ex sua institutio
ne possessiones, non tamen sibi sufficientes, & ideo hostiatim panẽ
quærunt, d donec ex deuotione fidelium sufficientes acquisierint
Resp. hæc constitutio de talibus non loquitur unde cum sit quodã
modo odiosa non est ad illas extendenda, sed est potius restringen
da. ff. de lib. & posth. l. cum quidam, in fin. Si autem post editio=
nem huius constitutionis aliquis ordo de cassatis uellit emere for=

a Affatĩ huius uerbi qualem expositionem Io. an. hic ĩ uerbo affatim refert, ac tribuit Gul. et Gem. sequitur hic col. ii. in prin. Ma.

b Hæc dicta Gemin. hic refert & nuncupatim Guliel. ascribit col. i. uers. quero an reuocato.

c Hæc ipsa Gemin hic refert, et plenius disputat citãs sñiam hãc Gul. inde citat Lap. Paul. & Io. An. idem ẽt Nic. Dion. in §. confirmatos, in gl. professio.

d Gem. hic appbat sub noĩe Gul. & cõcord. Cler. Pisan. & Io. An. Et idem Nic. dion. in. §. confirmatos in gl. professio.

te unam a uineam, uel unũ prædiũ quasi deinceps mendicare nollit, ut sic hac constitutione non teneatur, prout in quibusdã locis fit, non proderit eis quod in fraudem huius constitut. faciunt. C. de legib. l. non dubium, & sup. de postul. c. properandum. §. fin.
22 non enim debent duabus uiis terrã * ingredi, ut sup. de regular. c. ex parte, et hoc ẽt multo fortius obtinet in hiis qui nullã unquã cõfirmationem obtinuerunt. ¶ Subsidere. idest stare, alia litera habet subsistere. ¶ Professionibus. uocantur b hii professores qui aliquem regularẽ ordinem sunt professi, alibi dicitur quis
23 professor * sacri ordinis, ut. i. q. iii. c. audiuimus, ad idẽ xii. q. ii. c. quicũq; alibi uocantur professores, legũ doctores, ut in prohe. digestorũ. §. pen. & ul. et. C. ne fil. pro patr. in l. friderici. Habita alibi magistri liberaliũ artiũ, ut C. de iuris. om. iu. l. fi. & C. de profess. et med. lib. x. et C. de prof. qui in urb. Cõstantin. li. xii. qui aũt dicãtur magistri, not. sup. de sum. tri & fid c. fideli. ¶ Si uellint. possunt ergo remanere si uellint in quo sunt scæmate, siue ordine, in reliquo aũt tpe nulla fiet ordinatio aliquorũ. ¶ De nouo. & sic nemine ad professionẽ admisso, ita desinẽt in seipsis, simile in auth. ut deter. sit unũ cler. § sancimus, igitur coll. i. & in auth.
24 de mẽs. ord. §. sancimus, coll. iii. ad sæculũ c aũt redire * nõ possunt ex quo ꝓfessi sunt. ad aliã tñ religionẽ trãsire possũt, ut inf.
25 § fi. sed cũ Eccles. nemini laqueũ * debeat inijcere, ut 27. q. i. c. e uiduis, mirũ est qđ circa illos quorũ religiones approbauerat aliter nõ prouidit, ut saltim oẽs in unũ ordinem d cõflaret, prout qñq; factũ est, & nõ sic qđ eius auctoritate factũ erat extermina ret. ¶ Domũ. ut in ea nouũ cõstruant oratoriũ, uel collegiũ ordinet ẽt ex antiquis fratribus arg. tñ cõtra de cens. c. fi. quid si ali
26 quis ammodo legabit * eis domũ, uel prædium, ut uendatur, & prætiũ in fratrũ alimoniã conuertatur, dic quod non prohibẽtur recipere eleemosinas ad substentationem suã donec in ordine suo remanserint ex quo enim non debet e apud eos manere, non di-
27 citur ad eos uenire * ff. de in rem uers. l. si pro patre, uide in speculo. in titul. de statu monach. uers. tertio. Quid si eorum Ecclesia, uel domus cecidit, uel minatur ruinam dic quod eam
28 reficere possunt, * ut de iudæ. cap. Iudæi. & cap. consuluit, & C. eodem. l final ff. de nou. oper. nunt. l. i. §. opus nouum,

a Refert, ac approbat Gemin. hic col. iii. in prin. & nomen Gul. recensuit.

b Professores qui dicantur approbat Gemin. hic col. iii. uers. unde dicatur, et expreßim Gul. nomen inscripsit. Maiol.

c Io. An. hic in uerbo si uellint ascribit hæc Guliel. uide Conc. Trid. sess. 21. c. 7. Maiol.

d Hæc uerba sigillati retulit Io. An. hic, et Gul. attribuit Idem Gem. hic.

e Io. An. hic in uerb. domũ clare probat hunc authorẽ esse ipsũ, qui et Spec. nã dicit eundẽ, scripsisse ĩ spec. eo. ti. et. hic attestatur Gem. col. iii. in gl. receptio, & Nic. Dion. in. §. confirmatos, ĩ gl. ĩ uerb. domũ. M.

☞ §. si quis ædifitium. xii q. ii. c. aurum. ☞ Loca. puta propha-
na. nam si sacra fuerunt, * et sine hac prohibitione * ad huma 29
nos usus redire non possunt, ut sup de rerum permut. c. mancipia,
instit. de rerum diuis. § sacra. ff. de contr. empt l. ede. xii. q. ii. c.
non liceat. ☞ Ordinario. propter hoc fuit ad titulum, ☞ hoc fa
cient ordinarii huius cõmißionis authoritate, uel dic etiã quo ad
ordinarios necessariam esse specialẽ cõmißionem, quod tutius est.
☞ Receptio. quantum ad recipientes. sed quantũ ad receptũ for
te tenebit, ut saltim teneatur * in alia religione, uel ẽt extra re 30
ligionem obseruare promissam, arg. xvii. q. i. c. qui bona, xii. q. i.
c. scimus. ff. de pollicit. l. i sup. de pact. c. qualiter. i. ☞ de uoto,
c. magnæ. prope prin. uers. sanè, nam quia summa est ratio quæ
pro religione * facit. ff. de relig. sump fun. c. sunt personæ. ☞ si 31
non ualet, ut ago ualeat ut ualere põt, * ut de uerb. sign. c. abba 32
te, ☞ de despon. impub c. tuæ. ff. de pact. l. si unus. §. fin C. eo. l. i.
arg. contra, sup. de reb. Eccl. alien. c. hoc consultißimo. §. contra-
ctus, cum suis concord. uel dic quod si iste intendebat ᵃ hunc or-
dinem tantum profiteri, ☞ non alium, in nullo obligatur, quia fa
cit quod est expresse interdictum per hanc constitutionem, ut in
concord. positis in præd. §. contractus, ☞ qui contra legum inter
dicta mercatur, ut C. de agric. ☞ cens. l. quemadmodũ, lib. x in fi.
super quo stabitur dicto suo, * quia non est uerisimile, qđ sit 33
immemor suæ salutis, ut C. ad l iul. repet. l. sancimus, quæ est. i.
q. vii. ☞ uide quod not. in spec. in tit. de statu monac. uers. xi. ☞
uers. xl. ☞ sup. de desponf. impub. c. a nobis. ☞ Cœterorum. sed
numquid ᵇ sententiam excom incurrit si libros, ornamenta, ☞
alia mobilia alienat. * uidetur quod sic, nam uerbum cœterorũ 34
est ad mobilia referendum, ne idem repeti uideatur, ut extra de
elect. c. in genesi, aliàs superflue uidetur, quod esse non debet, * 35
ut lxxvi dist. c. huius, ☞ sup. in prohem. §. sanè, ad hoc etiam fa
cit. xii, q. v. c. ii. ibi, ☞ ne q d de rebus, ☞ c, ☞. c. nulli, ar. contra.
nam cum præmisserit de immobilibus talia debet subiecta intelli
gi qualia prædicata præmittunt, * arg. sup. de fid. instrum. c. 36
inter, prope fi. uers. cœterum, ☞ tales partes intelliguntur fieri
in substitutione quales præcesserunt in institutione, * instit. de 37
uulg. ☞ pupill. §. ex disparibus. Ideo cum permittatur istis ma-

* Et idem ex Conc. Trid. ses. 21. c. 7. Ma.

ᵃ Io. An. in uerbo receptio ascribit hãc sñiã Gul. Maiol.

ᵇ Vniuersã hãc gl. quæ magna est, ad ius, ☞ proprietatem suam transtulit Io. An hic. non omnino tñ Gul. nomen ꝑtermisit. Sed illud recenset expreßi (ut solet) Gemin. hic col. 4. in gl. cœterorũ Maiol.

nere in ordine. si uoluerint per cōsequens uidētur eis permissa ea sine quibus ibi esse non possunt, ut not. in Spec. in tit. de statu monac. uers. quarto. Sed hæc constitutio eis interdicit offitium prædicandi & confeßiones audiendi & sepulturas, ex quibus tales sibi quærere solent uictum, ut ij. quest. Vi. c. omnino xvi q. i. c. apostolicis. i. q. ii. c. sacerdos. xiii. q. i. §. ad hæc calida, uers. nos ergo. Quare tacite uidetur eis mobilium alienationem permittere, ut eorum pretio sustentetur. xii. q. i. c. ii non enim possunt de a uēto a Vēto uiuere.
38 uiuere, * arg. i. q iii. c. si quis obiecerit, & sup. de offi. ord. c. inter cœtera, in princ. & quia si Dominus Papa de mobilibus intellexisset hoc expreßisset, sup. de decim. c. ad audientiam, præterea dictio cœterorum, b non semper relationem facit, nec semper im b Cœtera dictio.
39 plicat, * ut patet XXVi. dist. c. deinde. propè prin. & lVi. dist. c. apostolica, & c. cenomanensē, ueruntamen hæc littera contradicit sibi, isti enim sibi prouidere possunt ordinem illum exeundo si uellint, ut sup. patet, sed cum durum sit uineam plantare, & de
40 fructu eius non edere, * ut xiii. q i. § is itaq; & xxViii. q. i.
41 c. iā nunc, in fi. & domum construere, & non illic habitare, * ut l. dist. c. quia tua. Demum Papæ prouisio super his necessaria erat. [f] Incurrant. ergo est iste canon latæ sententiæ, et hæc clausula refertur ad omnia supradicta, ut. ff ad l. Aquil. l. si seruus. §. inquit lex. c [f] Prædicationis. prædicandi enim offitium nullus debet in alia Ecclesia assumere, nisi prius licentiam habuerit c Prædicandi offitiū in aliena parochia;
42 a rectore, * ut de heret. c. cum ex iniuncto. iii q. Vi. c. peregrina, ne uideatur falcem in messem alienam ponere, ut sup. de elect. c. uenerabilem, Vi. q. iii. c. scriptum. arg. tamen contra. xix. dist. c. secundum, uers itaq; inter se autem bene poterunt isti prædica
43 re, & confeßiones adinuicem * audire iuxta illud confitemini alterutrum peccata uestra de pœnit. dist. i. c. fin & confratres suos sepellire, prout innuit hæc littera. [f] Confessiones nam de iure communi, nullus audire debet d confeßionem alieni parochiani, d Confeßionis offitiū in aliena parochia.
44 * absq; licentia proprij sacerdotis aliter enim non posset illum absoluere, uel ligare, ut sup. de pœnit. et remiss. c. omnis. § si quis autem sup. de parochiis, nullus enim debet parochianum alterius
45 ad sepulturā admittere, * nisi canonicè, ac relicta portione canonica in alieno cæmiterio elegerit sepulturam, ut sup. de sepult.

cap.i.& .ij. Quid ergo si aliquis extraneus apud istos elegerit sepelliri, numquid poterunt eum recipere, resp. non, * ut hic pa- 46
tet, quia religiosi de iure communi non habent cœmiteria quoad extraneos cum non habeant parochias * ut xiii.q.ij.c.ubicum 47
que, & .c.placuit. sed quo ad se sic, ut de excess. prælat.c. nimis.i. Sed quid si isti habeant privilegium quo possent quemlibet ad sepulcrum admittere. Resp. illud cessat, unde ammodo neminem ad mittent, prout hic dicitur. ¶ Ordines. isti duo a ordines probati sunt per quos fides illuminata est, * & Dei Ecclesia pluri- 48
mum exaltata. ut de excess. prælat.c.nimis.ii. ¶ Præcessit. unde tangi non debent. quia prædictum Concilium Lateranen. dicit, ne quis de cœtero nouam, & c. ¶ Manere. in eodem statu, in quo erant ante hanc constitutionem quia in rebus nouis constituendis euidens debet esse utilitas. ff. de const princ. l. in rebus. ¶ Nullus ordo. nota ergo b hic licere singulariter, quod uniuersaliter nõ liceret, * sic. ff de reb. dub. l. cum senatus. C. de Iudæis. l. i. nam 49
totus ordo fratrum de sacris, uel totus unus conuentus eiusdem ordinis non potest simul se transferre ad alium ordinem, uel conuentum, * licet quælibet persona ipsius ordinis poßit conferre se 50
ad alium ordinem c etiam parem, uel minorem, ut quidam dicũt, prout hic innuitur, arg. C. de donat. l. sancimus. §. si quis autem, & est etiam ratio quia non est arandum in boue, & asino, * nec 51
in uno eodemq; offitio dispar debet esse profeßio, ut. xvi. q. ulti. c. in nona, sup de uit. & honest. cler. c. Deus, sup. de elect. c. cum causam, comparem suum equus diligit, & si mutetur alius trahere iugum nescit, compar alterius, ut. xxxii. q. v. c. horrendus. Quid si transeunt uniuersaliter, remanent tamen sicut prius Respond. puniendi sunt qui in fraudem huius constitutionis agunt. Item arg. hic quod non est idem ius in toto d quo ad totum quod est in parte quoad partem * ad idem. C. de distrac. pig. l. quam- 52
diu. ff. de inoffi. test. l papinianus. §. sed nec impuberis. ff. de eui. l. ex nulle. argum. tamen contra, supr. de constit. cap. translato, & supr. de rescription. cap. eam te, & . ff. de rei uendit. l. quæ de tota. ff. de seruitut. rust. præd. l. per fundum. ff. de usur. l. qui sic. primo Respons. ¶ Loca sua. quia illa alienare non poßunt sine licentia, ut supra. ¶ Totaliter transferant.

a Ordo Franciscanus, & Dominicanus.

b Io. An. hic in uerbo totaliter notabile istud ascribit Gul. sicut, & Gemin. qui latius percurrit, hic. §. ad hæc. col. penult. uers. glos. fin. Maiol.

c Hanc sententiã scripsit Gemin. hic §. ad hæc, in princ. & nuncupatim Gul. meminit. Maiol.

d Totius ad totum, & partis ad partem non semper idẽ ius:

sic xVi. quæst. i. capitul. si quis laicus. Xiii. quæstio. i. §. ad hæc callida, in fin.

DE CENSIBVS. RVB. XI.

SVMMARIVM.

1 POENAS ob malefitia solui magna ratio suadet.
2 Audacia in malam partem sonat, quandoq; etiam in bonam,
3 Stultus in culpa, fiat sapiens in pœna.
4 Prohibitio sola non terret peruersos quia non omnia contra prohibitionem facta in iuditium deducuntur.
5 Pœnæ metu mali fiunt boni.
6 Visitatione nō præstita pecuniā recipiens p̄latus duplo tenetur.
7 Procuratio altera ratione uisitationis, altera ratione fundationis Ecclesiæ.
8 Visitator licite pecuniā recipit pro equorū uecturis, et similibus.
9 Pœna pari punitur quis recipiendo a spōte dāte, atq; ab inuito.
10 Honeste quædam recipiuntur quæ inhoneste petuntur.
11 Procuratio sine uisitatione non suscipienda.
12 Vnitæ Ecclesiæ unam tantum debent procurationem, & utraq; uisitanda.
13 Argumentum a contrario sensu fortißimum est.
14 Argumentum a contrario sensu non semper ualet.
15 Visitatione pfecta, a spōte offerente liceat pecuniam recipere.
16 Causa legitima exigente potest uisitator pecuniam recipere.
17 Alimenta itinerando licite recipiuntur quoniam longi temporis uictum breuis hora consumit.
18 Visitās eadē die plures Eccl unā pro utraq; p̄curationē suscipit
19 Visitatio persunctorie facta non sufficit.
20 Visitatio pōt alii demādari ab Ep̄o, sub delegari uero nō pōt.
21 Visitator delegatus recipit procurationem sibi conuenientem non autem conuenientem demandanti.
22 Episcopus uisitans tenetur de facto suæ familiæ.
23 Pœnæ diuersificantur ob diuersitatem personarum.

24 Potentes potenter tormenta patientur.
25 Pœna grauior est dignioribus, ingressus Ecclesiæ uetitus quã indignioribus suspensio ab offitio.
26 Irregularis efficitur suspensus diuinis se ingerens.
27 Ecclesia, aliquando pro ipso rectore accipitur.

Greg. X. In Concil. Lugdun. CAP. I.

a Hunc canonẽ expreßim refert, ac confirmat Cõc. Trid. ses. 24 c. 3. de refor. & infra oportune dicã. Maiol.

EXIGIT a hæc uerba sumpta sunt ex auth. de depos. uers. sed ne collat. Vi. Magna enim ratio * suadet pœnas 1
ob malefitia solui. ff. de fideius. l. si a reo. §. id quod. C. de pæn. l. sancimus, & facit ad hoc sup. de offi. ord. c. ad reprimendam, in prin. ☞ Audacia in malam partem sumitur * audacia, ut hic, 2
& iiii dist. c. factæ. C. unde ui. l. si quis in tantam, & C. de sepulc. uiolat. l. pergit audacia, unde audaces dicuntur facientes contra ius, ut in auth. de admin. circa prin. coll. Vii. & C. de iud. l. properandum, prope prin. ibi nullus tam audax &c. quandoq; tñ sumitur in bonam partem, ut C. eod. tit. l. rem non nouam, in fin. viii. q. i c. audacter. ☞ Prohibitione. ut quos diuinus timor a malo non reuocat, &c. sup. de elect. c. cũ in cunctis. §. clerici, & ut qui stultus fuit in culpa sapiens sit in pæna, * ut xxxviii. dist. c. 3
qui ea, sola enim prohibitio non terret peruersos b quia non omnia quæ contra prohibitionem fiunt in iuditium * reducuntur, 4
sup. de prebend. c. cum iam dudum, ad fin. & sic sæpe impunè delinquitur; Sed postquam a canone pæna infligitur non est in arbitrio iudicantis, sed in potestate legis: unde si constiterit aliquẽ incidisse in factum damnatum, statim lex exercet pænam in eo. ut ff. ad turpil. l. i. §. si autem, quæ est ii. q. iii. §. notandum in prin. ff. de ritu nupt. l. palam §. quæ in adulterio xxiiii. q. i. c. i. ad idẽ sup. de elect. c. licet canon, & metu pænæ mali fiunt boni, * ut 5
ff. de instit. & iure l. i. & C. de emend. propinq. l. i. & xxiii. q. Vi. c. uides, ☞ Constitutionem. quæ est supra eodem c. romana. §. i & §. procuratores, ubi tria statuuntur, primo quod tantũ a locis uisitatis recipiantur procurationes, secundum quod procuratio non præbeatur, nisi in uictualibus, tertium quod uisitatores uel eorum familiæ munera non recipiant, quæ tria hic confirmantur, &

b Hęc dicta refert Gem. hoc ipso loco, et Guliel. nominatim (ut decet) ascribit. Maiol.

tur. & insuper pœna quę transgressores punit adijcitur.
¶ Interdicta. supple, alioquin maledictionem incurrant a qua
non nisi duplum restituant liberentur. ¶ Multorum. supple, ma-
ledictionem huiusmodi, uelut aquam bibentiū. ¶ Statuentes. not.
quod statutum erat in Archiepiscopis uisitantibus hic extēditur
6 ad omnes, & dicitur hic quod omnes, & singuli qui uisitationis *
offitio non impenso pecuniam exegerint, uel etiam a uolente nomi
ne procurationis receperint, uel aliter contra constitutionem fe-
cerint, recipiendo munera, uel aliquid aliud teneantur in duplum
eius, quod receperint, restituere infra mensem, &c. prout sequi-
tur, & sic clausula illa uisitationis offitio non impensa respicit
præcedentia, ac sequentia, punitur ergo hic qui procurationes re
cipit in pecunia, uel etiam aliis a locis non uisitatis, & hæc fuit
mens D. Papæ, prout sæpe a ab ipso audiui licet littera ista cōfu
se loquatur. Visitatione autem facta, si ex postea pecuniam rece-
perit moderatam non punietur prout iam dicetur in gl. Nota er
go quod, &c & secundum hanc litteram ordinabis statuentes
ut uniuersi, & singuli, qui uisitationis offitio non impenso, redeas
supra ob procurationē sibi ratione uisitationis debitam idest quæ
sibi debetur si uisitare præsumpserint exigere, uel etiam a uolen
te recipere pecuniam aut alia, cōstitutionem ipsam uiolare, reci-
piē lo munera siue procurationē in uictualibus, aut aliquid aliud
procurationis occasione duplum, &c. Et uerba illa procuratio-
nis occasione superfluūt, quia supra præmissa sunt. ¶ Et singuli.
Sed nomine superfluit alterum istorum uerborum de hoc not. sup.
de elect. c. ut circa. ¶ Visitationibus. ergo in procuratione nō ra
tione uisitationis debita hoc concedere uidetur. XXV. dist. c. qualis
7 sup. de præsumpt. c. nonne, nam procuratio * alia debetur ratio-
ne uisitationis, ut hic, & sup. de præscript. c. cū ex offitii alia ra
tione pacti in fundatione alicuius Ecclesiæ appositi, ut XViii. q.
ij. c. eleutherius, alia ratione consuetudinis, ut. c. seruitiū. ¶ Exi-
gere idest ab inuito extorquere, ut. ff. de leg. iii. l. fideicommissa
8 §. si rē. ¶ Pecuniam. nisi * pro b ferraturis, et uecturis equo-
rum si indigeant. ¶ A volente. not. hic parem pœnam infligi re
9 cipienti * a sponte dante, & recipiēte ab inuito, ut C. publ. letit.
uel consl. i. in fin. lib. xii. sup. de postul. c. properandum. §. qui.

a Licet alias dixerim authorē cū Papā dicit Innoc. innuere, tñ hoc loco Greg. signat, cuius est hæc cōstit. & cui p quā familiaris fuit postquam, uel uoce Pōtif. legis sensū nouerat, tu uide quanto maiore fide hi cōmentarii digni sūt quā reliquorū scripta, qui proprio sensu ducūtur, hic uero sēsu legislatoris mirū hūc ultra triginta annos cū Pontif. familiaritatem habuisse uidelicet a Clem. 4. ad Bonif. 8. idest a 1264 ad 1296 nūquā tñ tantū uirū Cardinal. creatū. Maiol.
b Hos casus exceptos a lege Io. an. hic refert, ac approbat, et Gul. noīatim ascribit.

a Aliâs dixi abrogatū can. sed forsā nō ēēt inutilis si a Pōtif. restitueretur. Quare Dynus qui sexti cōpil. fecit sub Bon. 8 blāditus Rom. Cur. aduocatis ipm can. prætermittēs breui pœnas luit, nā Cardin. honore frustratus Bonon. rediēs animi mœrore cōfectus bibens, clam moritur. b Vnitæ Ecclesiæ ꝓ una quo ad hoc. tñ quo ad alia quædā secus, nā ut pater Rector in una administret et filius in alia ut Vicarius ꝑpetuus iure cōceditur, quū tñ si una Ecclesia cēseretur nō liceret. uide Abb. in c. ex trāsmissa i fi. de fil. ꝑsbi. de quo dixi lib. de canonicis ipedimētis. M.

autem ultra, a arg. contra, quia quædā inhoneste petuntur, quæ tñ ultro oblata licitè recipiuntur, * xviii. dist. c. de eulogiis, & 10 de symon. c. dilectus, in fi. ff. de uar. & extraord. cognit. l. 1. §. est quidem. ¶ Officio. quod qualiter exerceri debeat, & quid ad illud pertineat colligitur sup. eo. c. Romana. §. sanè. & x. q. i. c. placuit. ¶ Non impenso. nota ergo quod non debeat prælatus recipere procurationem, * nisi uisitet, ut in præd. const. Romana 11 §. i. ibi procurationes tantūmodo a locis, &c. & x. q. i. c. relata Et si duæ, uel plures Ecclesiæ propter paupertatē b unitæ sint unam tantum debent simul procurationē, * uel forte non sunt 12 unitæ, sed Eps. eas in procuratione coniungit, uisitare tenetur si commode fieri poßit. alias quālibet conuocet ad aliquē locū idoneum, & populū utriusq; sup. eo. c. Romana, in prin. Quid si facta uisitatione personali offertur Episcopo pecunia rōne uisitationis peractæ, nūquid ei licebit eam recipere est hic arg. qđ sic a contrario sensu, quod argumentum fortißimū * est ut. ff. de offi. 13 eius cui mand. l. i. §. eius rei, sup. de regular. c. cum uiarum. Sed si hoc permittatur uia fraudibus contra prædictam constitutionem Romana aperitur, quæ tamen fraudem quamlibet uoluit euitari, ut ibi in. §. caueat ibi uolumus, &c. unde quidam dicunt, qđ hoc omnino non licet, quia hic, & in præd. const. Romana §. procurationes, dicitur quod in uictualibus non in pecunia recipiant, & arg. a cōtrario sensu nō semper * ualet, ut patet. C. de Epis. 14 & cler. l. conuenticula, & C. de iurisd. om. iud. l. nemo. Ego credo quod ex quo Episcopus uisitationem perfecit satis poterit moderatam pecuniam pro procuratione a uolente sacerdote, & ex causa recipere, * nec incurret hanc pœnam, dummodo nō fiat 15 in fraudem huius constitutionis, hinc est si Ecclesia eget uisitatione, nec commode potest differri. Episcopus habet festinanter pro negotiis Ecclesiæ, uel Regis, uel communibus equitare, uel si forte sacerdos non habet domum decentem, ut posset Episcopum, & eius familiam honestè recipere, & dicit Episcopo. Domine non sum dignus ut intres sub tectum meum, uolo te alibi procurare, uel forte non habet ibi uictualia, nec in proximo inueniri potest, uel forte Episcopus non potest, uel non audet ad locum uenire, & clerum, & populū ad aliquē uicinū locū, uocat, uel alia

aliqua iusta causa subest satis poterit Episcopus moderatam pe-
16 cuniam recipere, * nam per hoc non minus sacerdoti quã Epis-
copo prouidetur, quia longe plus expẽdit prælatus. ſ In uictua-
17 libus. procurando, quia tũc longi temporis uictũ breuis hora *
consumit, sup eo. c. cum Apostolus. x. q. iii. c. relatum, & arg. de
pœn. dist. i. c. medicina, & c. quamobrem, in prin. qđ enim fauore
sacerdotis inductum est non debet in ipsius lesionem retorqueri, ut
C. de legib. l. quod fauore. ff. eo. l. nulla, ubi autem non uisitat ni-
hil omnino pcipere debet, & hic intellectus ẽt probatur in præd.
c. relatũ, & consuetudo ẽt generalis sic interpretatur iiii. dist. §.
leges, sup. de consuet. c. cum dilectus. ff. de legib. l. si de interpre-
tatione. & hoc recipit interpretationem per præd. c. relatũ. ff.
eo. tit. l. non est nouum, & l. seq. ex quo enim illud non corrigitur
stabit. C. de appell. l. precipimus, si aũt uisitaret a plures Eccle-
18 sias ead. die, ut ab oĩbus pecuniã recipiat, * hoc nõ licet, ut in
præ. const. Rom. § caueãt. quia nec tales uisitationes pfunctoriæ
19 sufficiũt * ut ibi, et i. §. sanè & x. q. i. c. placuit. Sed nũquid põt
20 Eps p aliũ * uisitare. resp. sic. x. q. i. c. Episc. & sup. de of. or. c.
inter cætera. secus est in illo qui ex speciali cõmißione uisitat. sup.
de of. del. c. fi. de Archiepiscopo. not. secundũ Papã b in præd. c.
Romana, & qñ Episcopus p alium uisitat ille uisitator recipiet
21 procurationẽ ei cõuenientẽ, * ut sup. eo. c. cũ uenerabili ibi ac-
cesserit, & nõ ipsi Epo. quia nõ est ferendũ, etc. C. de caduc. toll.
l. unica. §. pro secundo. ſ Aliquid aliud. xiiii. q. iii c. plerique; &
de simo. c. in tantũ ſ Duplũ. xxiii. q. i. c. militare. xviii. dis. c. quo
niã. i. q. i. c. cõcußionis, & c. seq. hæc aũt pœna dupli statuta erat
p const. Romana, in. §. caueãt, sed ibi cautũ nõ erat infra quãtum
tẽ pus solui deberet. Itẽ si Episc. nõ solueret duplũ, nulla pœna si
bi statuebatur, hic aũt ista statuitur, punitur ergo hic qui procu
rationes recipit in pecunia, uel uictualibus a locis nõ uisitatis, ali
bi puniũtur qui plus extorquẽt, q̃ soluerint, ut de imm. eccl. c. ple
rique; alibi qui nõ obseruãt Conc. gñale qđ est sup. eo. c. procuratio
nes, uel Conc. Later. in eo. ti. c. cũ apostolus. ſ Teneantur. & nõ
solum ipsi, uerum etiam ipsorum familiæ de eo quod ad eos puen-
22 nit, Episcopus tamen c tenetur * de facto illorum ut lxxxvi.
dist. c. an putatis cũ suis concord. & sup. de elect. c. gñali § fi. &

a Vna die plures uisitationes fieri nõ debent ut a pluribus exigantur procurationes.

b Hic est Inno. iiii. quem antonomaticè Papã nũcupat, ut sæpe dixi.

c Episcopus tenetur de facto familiæ.

a Pœnæ diuersæ pro diuersitate personarũ

e. sciunt. ¶ Inferiores. arg. pro diuersitate personarum * di- 23
uersas statui pœnas, ut a de usur. c. usurarum, in fin. ubi de
hoc. xii. q. ii. c. fraternitas. xxiiii. q. iii. c. corripiantur, & q. i. c.
qui contra pacem, sup. de offi. deleg. c. pastoralis, & c. sanè, quia
arg. contra, sup. de iudit. c. nouit. §. sed forsan. Sed uidetur q̃d
maiores fortius sunt puniendi, arg. xl. dist. c. homo. C. de Episc.
& cler. l. presbiteri, quæ est. v. q. vi. nã potentes potenter * tor- 24
menta patientur viii. q. i. c. illud. xxv. q. i. c. nulli. xi. q. iii. c. iii.
Sed dic quod grauior pœna est maioribus prohibere eis ingreßũ
Ecclesiæ * q̃ sit in minoribus suspẽsio ab offitio. ¶ Quousque. 25
ergo tam diu durabit hæc pœna, quousque satisfecerit satisfactio
ne autem impensa cessabit suspensio simile, sup. de sponsal. c. nõ est
lxxxi. dist. c. si qui sint presbiteri, cum suis concord. sed si suspen-
sione durante se diuinis ingesserit irregularis efficietur, * ut 26
de sentent. excom. c. cum medicinalis. de re iud. c. cum eterni.
¶ Grauatis Ecclesiis. sic sup eo. c. procurationes, & dic Ecclesiis,
idest * earum rectoribus b Vii. q. i. c. scire. ¶ Remissionem. sic 27
sup. de postul. c. properandum c §. quid autem.

b Hoc expositionis genus refert, ac approbat Gem. hoc loco, & nominatim Gul. ascribit. Maiol.

c De hoc cap. sæpe dixi abrogatum hodie censeri.

DE IMMVNITATE ECCLESIARVM. RVB. XII.

SVMMARIVM.

1 SANCTITVDO decet domum Dei, & ratione loci, & ratione ministrorum.
2 Sanctificatio ministrorum est Dei uoluntas.
3 Vota conuenit celebrari cum pace, & quiete.
4 Clericorum confabulatio in choro indecens est.
5 Anima spirituali cibo doctrinæ nutritur.
6 Iesus, & Christus unde, & quid latine significent.
7 Christianorum nomen primo apud Antiochiam exortum.
8 Mortem peccatoris non uult Deus.
9 Reuerentia exterior interioris deuotionis signum.
10 Generaliter dictum generaliter intelligendum.
11 Misterium dicitur circa sacramenta, ministerium in offitiis.

12 Cordis genu flectitur, quod Deus cor respiciat.
13 Interiora cognoscuntur per exteriora.
14 Orationibus numquam cessandum.
15 Concio quid.
16 Parlamenta.
17 Diuina offitia turbantibus grauißimæ imponuntur pænæ.
18 Peccata committi non debent ubi de cõmißis uenia est postulãda.
19 Negotiatio difficile sine peccato fieri potest.
20 Omne dicens, nihil excipit.
21 Causæ ciuiles, & criminales in Ecclesiis audiri non possunt.
22 Scolares possunt in Ecclesia congregari ad pia negotia.
23 Sinodus a clericis congregari potest in Ecclesiis.
24 Magisterium siue Doctoratus ab Ecclesiastica persona recipitur etiam in Ecclesia.
25 Scientia sanctißima res est.
26 Scolares in propriis congregationibus tumultuosi.
27 Laici in Ecclesiis tractare possunt circa spiritualia. & scollas.
28 Episcopus non dispensat laicos, ut in Ecclesia secularia tractentur.
29 Episcopi per se omnia expedire non possunt.
30 Papa an poßit annullare processus laicorum iudicum.
31 Contractus in Ecclesia facti tenent.
32 Arbitri sententia annullatur loci ratione, ubi lata est.
33 Sententia alio loco lata quam quo ferri debet est ipso iure nulla.
34 Sacrilegi sunt excommunicationis pœna feriendi.
35 Præter dictio interdum exclusiue, interdum inclusiue ponitur.
36 Papa cõfirmat processum ordinarii, & nichilominus ipse potest etiam amplius procedere.

Greg. X. In Concil. Lugdun. CAP. I.

DECET SANCTITVDO a hoc sumptum est ex illo Psalmo Dominus regnauit decorem, &c, dicitur aũt sanctitudo firmitas, loca enim sacra sunt sancta, idest firmata. ℣ Pænis, contra delinquentes in ea statutis, instit, de rerum diuis. §. sanctæ in auth. ut lic. matr. & au. §. quia uero, coll. viii, C,

a Gul. Durãti scripsisse cõmẽtarios in hunc canonẽ refert Gem. hic. ĩ gl. in uerbo parlãmenta, et alibi sæpe cuius sententias approbat. Idẽ quoq; attestatur. Nic. Dion. de Perusio uir doctiß. cuius scripta p uetusta apud me extãt, floruit ante ãnos centũ. Maiol.

de epis. & cler. l. si quis, in hoc genus quæ est. ii. q. i. decet et do-
mum * Dei sanctitudo ex parte ministrorũ iuxta illud sancti 1
estote, quoniam ego sanctus sum. XXXI. dist. c. tenere. lXXXii. dist.
c. ii. & quia nulli nisi sancti homines debent contingere sacra ua
sa de cons. dist. i. c. in sancta. xxiii. dist. c. sacratas, unde uoluntas
Dei est sanctificatio * ministrorũ Paul. ad Thessalon. p. cap. iii. 2
¶ In pace. hoc sumptum est ex psalmo illo. Notus in iudæa Deus.
¶ Cultus. nam erit cultus iustitiæ a silentiũ. v. q. iiii. c. in loco.
¶ Pacificus. nã cũ pace, & quiete * nota cõuenit celebrari, ut 3
C. de hijs qui ad Eccl. confug. l. denuntiamus, nec mirum si cul-
tus Dei debet esse pacificus cum ipse sit rex pacificus, ut sup. in
prohem. ¶ Quieta. ut in prin legis denuntiamus, & in præ. c.
in loco. Et est hic arg. contra clericos in choro fabulantes, * ut 4
sup. de celebr. miss. c. dolentes, & ab offitio auditũ auuertentes, ut
XXVi. q. v. c. nec mirum circa prin. ii. colum. ¶ Deo grata. hoc
quantũ ad laicos, uidelicet. p rectã fidem, & bona opera, ut sup.
de sum. trin. c. i. in fi. ¶ Placida. hoc quantũ ad clericos, uidelicet
bene uiuendo, & laudabiliter suũ offitium exercendo, ut dum scien
tiæ operam dant, docirinæ gratiã populis administrent. XXiii.
dist. c. hiis igitur, in fi. et ar. de cõs. dist. V. c. numquam. xcii. dis.
c. in sancta, ar. contra, quia si hominibus placerem Christi seruus
non essem, ut lXXXiii. dis. c. nihil. ¶ Instruat scilicet p bonum exẽ
plum sui, ut vii q. i. c. aduersitas, uers. cum uero non, ibi ut exem
plo suæ paßionis, & c. & lxi. dist. §. hiis oĩbus ¶ Reficiat. p do-
ctrinam. 36. dist. c. si quis uult, nam * aĩa spirituali cibo nutri- 5
tur, ut sup. de of. or. c. inter cœtera. ¶ Ibidẽ. accipe uerbũ attollãt
quod est infra. ¶ Super oẽ nomẽ hæc uerba sunt in epist. Pauli b
¶ Credentes. nam omnes prophetæ testimonium phibent remißio
nem peccatorum accipere p nomen eius, eos qui credunt in eum
actuum Apostol. in epistola quæ incip. Aperiens Petrus os suum.
¶ Oporteat. neceßitate iustitiæ, qñq; tñ uerbum oportet oportu
nitatem nõ neceßitatem importat. ¶ Iesu. c latinè * saluator, 6
Christus græce dicitur, latinè unctus, & secundum grãmaticam
Christus dicitur d a chrismate, chrisma aũt grecæ latine dicitur
unctio, sed secundum fidei rõnem chrisma potius dicitur a Christo
et christiani a Christo dicti sunt, ut sup. de sa cr. unc. c. i §. in frõ-

a Silentium iustitiæ cultus.

b Ad Philipp. cap. 2.

c Hæc de Iesu Christo Io. An. mutuatus est a Gul. hic sed nomen Gul. omnino reticuit. M.

d Christus, & quãdo primum Christianorum nomen in usu esse cœpit. M.

7 te quorum nomen primò apud Antiochiā est * extortum, ut xxii. dist. c. sacro. ⁋ A peccatis eorū. & neminem uult pire, ut sup. de
8 bapt. c. maiores. §. cautè tñ nec uult mortem * peccatoris, sed eius conuersionem, in auth. ut non luxur. circa prin. coll vi. iii. q iiii. c. hii qui, de pœn. dis. iii. c. ad huc instant uers. memor, ipse. n. est qui tollit peccata mundi de cons. dis. iiii. c. nemo. tollit, et ipse dolores nostros tulit, et languores portauit, sup. de celeb. miss c. cum marthæ. ex eo aūt de cōs. dis. i. c. omnis, et oīa in Christi fide purgantur, ut sup. de cohab. cler. & mulie. c. uestra, xv. q. ul. c. fi. ⁋ Reue
9 rentiæ. sic sup. de celeb miss. c. sane, nā * exterior a reuerentia est signum interioris deuotionis, ar. sup. de hiis quæ fiunt a maio. par. c. ex ore, & inf proxime dicā, & quid hunc modum subiicit attollendi. ⁋ Generaliter. not. gñaliter, & indeffinite gñaliter di
10 ctum * intelligendum esse. xix. dis. c. si romanorum, et de priuil. c. quia circa. ff. de publ. l. de pretio ff. de aleator. l. i. §. qđ uero. ⁋ Oē genu. hoc est in epist. ad Philipp. b hoc sententiæ, &c.
11 ⁋ Misteria. misterium * dicitur in sacramentis, ministeriū c uero in offitiis, ut in præ. decr. c. cum marthæ. §. ex eo. sup. de cler. coniug. c. Ioannes ad. fi. ⁋ Cordis. hæc uerba sunt in lib. Paralipomenō. c. fi. ut dicitur & nunc flecto genua cordis mei, et bene dicit
12 cordis * quia Deus ad cor respicit. xiiii. q. v. c. si qđ inuenisti de pœn. dis. i. §. similiter. xxii. q. v. c. qui peierare. ⁋ Sal i inclinatione. .l. dis. c. in capite. ⁋ Testentur. per exteriora etenim cogno
13 scuntur interiora. * sup. de sacr. unc. c. i. prope prin. inst. de rer. diuis. §. gallinarum. ff de cond inst. l. quedā 26. q. iiii. c. sciendum xxxii. q. v. c. qui uiderit. 93 dis. c. diaconus. ff. de leg. l. de quibus in fi. & sup. proxime dixi. ⁋ Intentis. ne tunc animus quicquam cogitet, nisi quod precatur, ad quod sacerdos excitare debet populum dicendo sursum, ut de cons. dist. i. c. quando. ⁋ Orationibus.
14 a quibus * cessandum non est. xxxvi. distinctio. cap. si quis uult, nam domus mea domus orationis uocabitur ut xvi. quæst. vii. cap. & hoc diximus prope princip. & sup. eod. c. cum Ecclesia. ⁋ Seditionem. v. q. iiii. cap. in loco. C. de hijs qui ad Eccles. confug. l. denuntiamus. C. de seditios. l. i. & ii. lib. ix. xlvi. dist. seditionarios. ⁋ Consilia spiritualia. pro idest d nam
15 pro eod. sumuntur, sed * cōciones e dicuntur in Italia in Frācia

a Hoc elegans dictum Gemin. hic. col i. referendo approbat, & Guliel. (ut decet) ascribit. Maiol.
b cap. 2.
c Misterium Ministerium
d Et pro idest.
e Conciones.

uero parlamenta. Nota ergo cōtra ciuitates, & uniuersitates * 16
Italiæ quæ frequenter in Ecclesiis faciunt consilia publica, par-
lamenta fœda, sup. de uit. & honest. cler. c. cum decorem. xxiiii.
dist. c. præsbiteri. ¶ Confabulationes. ut in præd. c. dolētes ocu
los. de pænit. dist. i. c. agite, & . c & uenit, & . §. hiis ita. ¶ Tur-
bare grauis pœna imponitur diuinum turbantibus * offitium, 17
ut in auth. de satis. Epis. §. si quis cum sacra. coll. ix. & in præd.
l. si quis in hoc genus, & de sent. exc. c. ueniens. ¶ Postulanda.
non enim * debent ibi immisceri sceleribus ubi de peccatis est 18
uenia postulanda, in auth. ut lic. matr. & au. coll. viii. §. quia ue-
ro ita, & sup. eo. tit. c. immunitatem, & arg. ff. de minor. l. auxiliū
in fin. & facit de accus. c. qualiter. i. C. unde ui. l. meminerint.
¶ Cœmiteriis. sup. eo. c. cum Ecclesia. ¶ Negotiationes. a nam
dn̄s eiecit de templo negotiatores, & mensas nummulariorū euer
tit, ut. i. q. iii. c. ex multis, & . c. seq. xvi. q. vii. c. & hoc diximus
prope prin. lxxxviii. dist. c. eijciens, palea est, & est ratio quia ta
lia difficile fiunt * sine peccato, ut ead. dist. c. quoniam. non co- 19
gnoui, palea est, & de pœn. dist. v. c. qualitas. ¶ Omnis. qui oē
dicit, nihil excipit, * sup. de maior. & obed. c. solitæ, per quod 20
patet quod nec ciuiles, * nec criminales causæ audientur in Ec- 21
clesiis, ut sup. eo. c. i. & . c. cum Ecclesia, secus uidetur de Ecclesia
sticis spiritualibus, ut. ii. q. ii. c. præceptum, sup. de appell. c. qua
fronte. xi. q. iii. c. Episcopus presbiter ibi coram altari, &c.
¶ Suadenda. puta ea quæ dicta sunt, sup. in prin. usque §. nullus.
¶ In Ecclesiis. quæ debent a fidelibus in Ecclesiis fieri. iiii. dist.
§. hæc, & si legibus. ¶ Interdicta. puta illa quæ debent in Eccle
siis cessare quæ sunt, sup. in. §. nullus, in locis. ¶ Compescant. p
censuram Ecclesiasticam, ut de uerb. signif. c. quid per Censuram
& per aliarum impositionē pœnarum arg. ff. de iust. & iur. l. i.
in prin. C. de statuis, & imagin. l. uirtutum, & C. ad l. iul. repe-
tund. l. i. Quid de b uniuersitate scollarium, * uel clericorum 22
numquid poterunt in Ecclesiis congregari, & ibi sua consilia fa-
cere, & uidetur quod non per litteram præcedentem quæ simpli
citer, et indeffinite prohibet uniuersitates, & societates talia fa-
cere unde de qualibet uniuersitate, & societate intelligendum ui
detur, ut not. sup. in gl. generaliter, &c. ad hoc dico quod nego-
tia

c Hanc gl. uerbotenus trāstulit Io. An. hic ī uerbo negotiationes, et ppterā Gul. authoris nomen suppressit. Maiol.

b Quæ cōgregationes atq; actiones liceāt in Ecclesia.

tia ſpiritualia, & Eccleſiaſtica ibi poſſunt tractari unde poſſunt
33 clerici ibi ſinodum facere, * & de negotijs & libertatibus eccle
ſiaſticis, & de ſtatu clerici, & reformatione morum in clero, &
populo tractare. Item ſcolares poſſunt ibi [a] magiſtrari, & cõ=
ſilia facere, quia hoc eccleſiaſticum eſt, & a perſona eccleſiaſtica
24 magiſteriũ recipiunt, * ut de magiſtr. c. i. & ſcientia ſanctiſſima
25 res * eſt, ut. ff. de uariis, & extraord. cognit. l. i. §. eſt ete=
nim quædam. Si autem ſcolares ibi uellent temporalia tumultuo
ſe tractare hæc conſtitutio eis obſtat, & præd. c. in loco, & C. de
26 Epiſ. & cler. l. conuenticulam, nam ſæpe in ſuis conſiliis * tu=
multus & ſeditiones faciunt quæ ſunt cauſa huius conſtitutionis,
ut patet in præd. c in loco, & in pręd. l. denuntiamus. Sed ſi layci
27 uellent ibi Eccleſiaſtica, uel ſpiritualia tractare * negotia, pu-
ta qualiter fiat feſtum Beatæ Virginis, [b] uel aliqua confrater=
nitas in honorem Dei, uel alicuius ſancti, uel de pace inter ali=
quos facienda hoc eis non interdicit mens huius conſtitut. Sed nũ
28 quid ordinarii * poterunt concedere laicis licentiam faciendi
in Eccleſiis conſilia, parlamenta, conciones, cauſarum cognitio=
nes, & ſimilia. Reſp non niſi ex urgenti, [c] & euidenti cauſa, nã
hoc committitur eis, ut per ſe, uel alios talia prohibeant, & pu-
niant, non ut negligant, uel fieri concedant, ut. ff. de tranſact. l cũ
hij. §. ſi prætor. ff. de offi. procur. cæſ. l. i. & arg. de nat. ex lib.
uent. c. i. ibi enim ſunt quaſi delegati D. Papæ quoad executionẽ
ſed non quo ad relaxationem eorum quæ hic ſtatuta ſunt, litet nõ
ſit eorum iuriſdictio delegata, arg ſup. de offi. ordin. c. irrefra=
gabili. §. cœterum, & ſup. de translat. c. inter corporalia. ℣ Ido-
29 neos. non enim per ſe omnia * expedire poſſunt, unde partiri
debent onera ſua, ut ſup. de præſump. c. mandata, ſup. de offi. archi
diac. c. fin. in fin. xciiii. diſt. c. i. ℣ Secularium ſecus ergo de ec=
cleſiaſtis, ut in præd. c. præceptũ quia qđ de uno prohibetur, etc.
ut ſup. de preſumpt. c. nonne. xxv. diſt. c. qualis. ff. de iud. l. cum
prætor. Sed quid ad D. Papam iudicare de proceſſibus ſeculariũ
30 * uidetur enim falcem ſuam in meſſem ponere alienam cum iu=
riſdictiones diſtinctę ſint, ut. x. diſt. c. Imperium, & c. quoniam,
xcvi. diſt. c. cum ad uerum, de hoc, de uſur. c. quamquam ad fin.
Quid de [d] contractibus in Eccleſia celebratis dic quod licet fie=

a Gem. hic in uerbo parlamẽta de uerbo ad uerbũ hec Gul. dicta repetit, atq; approbat, & Gul. nomen expreſſit. Ma.

b Hanc ſñiam ſeſe hinc hauſiſſe ſcribit Nic. Dion. Peruſin. de quo aliâs dixi, & Gul. nomen exprimit hic i uerb. parlamenta eiq; cõſentit. Maiol.

c Gem. hoc loco in. §. ordinarij Gul. nomen non omittit illius ſñiam approbans, ſicut, & Nic. Dioniſ. in gl: cõpeſcant, dicens Clericũ Piſanũ idem tenere. Maiol.

d Queſtionem hanc poſt auctorem mouet Io. And. in uerbo proceſſus, & eã Gul. noĩnatim aſcribit, quod

Nic. Dioni. dicens idē approbasse Garſ. Archid. ac legiſtas Idem Gem. hic §. ordinarii in gl. proceſſus. Maiol.

a Huius canon. pœnas arbitrarias eſſe ex huius auctoris sē tentia refert, ac approbat Io. An. hic, et Gul. attribuit, qđ et Nic. ult. gl. approbat, atq; Gemin. & ii. oēs Gul. recenſēt. Maiol.

ri non debeant, tamen facti tenent * quia hic ſolum proceſſus, & 31
ſententiæ nō ualent ratione loci ſic de appell. c. qua fronte. ff. iuſt.
& iur. l. penult. ſicut alias contingit, in ſententia arbitri, * & 32
ff. de arbit. l. ſi cum dies. §. compromiſſo, &, §. ſed ſi in aliquem de
hoc not. in ſpec. iudit. in tit. de ſent. § iuxta, uerſ. item eſt nulla
ratione loci. ¶ Careant. ipſo iure ſicut contingit. quando fertur
ſententia * in alio loco quam ubi ferri debet, ut. C de ſenten & 33
interloc. om. iud. l. cum ſententiam. ¶ Et noſtræ. ſic ſup. de elect.
c. perpetuæ. ¶ Acrimoniam. ideſt pœnam * excommunicatio- 34
nis, quæ contra ſacrilegos iure promenda eſt, ut. C. de Epiſc. &
cler. l. placet, in fin ubi eſt ſimile uerbum, ſic dicta quod a gremio
ſanctæ matris Eccleſiæ ammouet. xi. q. iii. c. canonica, uel dic huius pænam eſſe iudicis a arbitrio imponendam, cum hic non determinetur, ſup. de offi. deleg. c. de cauſis. ¶ petulanti. ideſt ſuperbo, ſeu contumaci. ¶ Præter. iſtud præter ponitur * incluſiuè, ut 35
& proceſſus ordinariorum, contra contemptores habendus ſit firmus, * & nihilominus per Papā adhuc contra eos amplius pro- 36
cedatur, ſic etiam ponitur. ff. de pign. act. l. i. in fin. & C. de ſacroſ. Eccleſ. l. iii. alibi uero ponitur excluſiuè, ut ſup. de temp. or. c. ſi. ¶ Reatum. ideſt delictum. ut lxxxi. diſt. c. ad reatum. C. ubi ſenat. uel clariſ. l. i. quia uidelicet contra hanc conſt. fecerunt.

DE VSVRIS. RVB. XIII.

SVMMARIVM.

1 VORAGO, quare in uſuris dicatur.
2 Maledictio, pœna eſt æterna pro peccato debita.
3 Delinquendi occaſio tollenda.
4 Panis utilius eſurienti aufertur, quam quod delinquendi occaſio illi permittatur.
5 Aetas omnis prona eſt ad malum.
6 Humana natura quodammodo labitur ad delicta.
7 Collegium, Vniuerſitas. Corpus, Grex. quid ſint hæc.
8 Vſurarii ciues ſunt puniendi ſicut etiam exteri.
9 Vſurarius externus ſcandalū maius gignit, quam ciuis.

10 Oriundus quis dicatur.
11 Vsurarius alienigena factus ciuis, eodem modo punitur.
12 Studẽs decennio nõ efficitur originarius, licet domiciliũ aquirat
13 Publicum dicitur manifestum, & palam, & notorium.
14 Ecclesia non iudicat de occultis.
15 Criminis quod probari non poßit, nemo argui debet.
16 Vsurario domũ locãs ignorãs nõ punitur, sciẽs tñ debet expellerẽ
17 Lupanaria ignorari poßũt, cũ ĩ honestorũ domib' qñq; exerceãtur
18 Lupanaria non infamant castitatem.
19 Vsurarius publicus, uel manifestus quis dicatur.
20 Vsurario pœna non est infligenda ob solam famam.
21 Lenones a ciuitatibus expellendi.
22 Leprosi a ciuitatibus expellendi.
23 Oues morbidas a sanis debet bonus pastor separare.
24 Denuntiatio sola non probat quem esse criminosum.
25 Vsurario domũ locans præsumitur locare ad fœnus exercendũ.
26 Vsurario domum uendens, uel aliter alienans punitur, si constet de illius crimine usurarum.
27 Concedo uerbum generale ad omnes contractus.
28 Facere uidetur & qui non facit.
29 Epi, & supiores nõ cõtinẽturĩ penalibus legib', nisi exprimãtur
30 Seu dictio ponitur ampliatiue.
31 Vniuersitas, & clericos, & sæculares laicosue complectitur.
32 Crimine eodem grauius puniuntur uiliores quam digniores.
33 Crimen æquale æqualem exigit pœnam.
34 Crimen unius non debet subiicere interdicto totam uniuersitatẽ.
35 Terra nomen, continet, Regimen, Prouinciam, Castrum, Villam,
36 Pœna crescit ex perseuerantia, & contumacia.
37 Interdictum cessat discendente delinquente.
38 Tunc, dictio extremitatem temporis significat.
39 Reatus omnem honorem excludit.
40 Ratio reddenda est a capite, sic a Papa incipere debet morum obserua io.
41 Papa licet legibus solutus sit, decet tñ eũ uiuere secundũ leges.
42 Christus legem, ut dedit, ita adimpleuit.
43 Scandalose nihil umquam agendum.

Gregor. X. In Concil. Lugdun.

CAP. I.

VSVRARVM a VORAGINEM *bene dicit uo-*
*raginem, quia subito deuorant, * & exauriunt substan-* 1
tiam illorum a quibus exiguntur, ut sup. eo. c. quanto, lex tamen
dicit usurarum b *dulcedinem, ut. ff. de hiis quæ in fraud. cred. l.*
ait prætor. §. si quid in fraudem. uers. si uero paßi. ℣ Constitutio-
nem. *sup. eo. c. quia in omnibus, quæ prohibet usurarios ad com-*
munionem altaris, & ad Ecclesiasticam sepulturam admitti.
℣ Maledictionis. c *idest pænæ * æternæ quæ pro peccato debe-* 2
tur, ut. xxiiii. q. iii. c. Deus, *sic sup. de postul. c.* d *properandũ.*
§. i. e ℣ Interminatione. *idest comminatione, ut sup. de temp.*
ord. c. fin. & per talia uerba non fertur sententia excommunic.
ut not. sup. de iur patr. c. relatũ, & de sagittar. c. i. & .lxiii. dist.
c. salonitanæ. ℣ Quo. *idest quanto.* ℣ Eo. *idest tanto, sic sup. de*
constit. c. cum M. *in prin.* ℣ Adimetur. *tollenda est enim occasio*
*delinquendi, * arg. ff. de usur. l. æquißimum, unde utilius esu-* 3
*rienti panis tollitur, * &c. ut. v. q. v. c. non omnis. xxiiii. q. iii.* 4
*c. corripiatur, quia omnis ætas prona est ad malum * xii. q. i.* 5
*c. i. & humana natura quodammodo labitur ad delicta, * ut in* 6
auth. de monac. §. si uero is. col. i. ℣ Generali. *hoc est ergo ius ge-*
*nerale, sup. de de elect. c. auaritiæ. ** ℣ Collegia. f *quid, & quid* 7
uniuersitas, siue corpus, & quid grex, not. sup. de elect. c. i. & de
excess. præl. c. dilecta, ff. quod cuiusq; uniuer. nom. l. i. §. quibus.
℣ Non oriundos. *ergo hæc constitutio non extenditur ad indige-*
nas etiam publicè ibi fœnerantes, sunt tamen g *illi tamquam alii*
*usurarii puniendi, * cum enin constitutio pœnalis sit nõ est ex-* 8
tendenda, ut. ff. de pæn. l. interpretatione, & est ratio quia ma-
*ius scandalum est in alienigena usuras exercente, * quam indige-* 9
na, & minus scandalum est in expulsione istius, quam illius. Dici-
tur aũt h *oriundus * de terra is qui ibi, uel in uico ciuitatis il-* 10
lius ortus est, ut. ff. ad municip. l. qui ex uico, uel etiam si pater
eius inde originem duxit, ut eo. tit. l. assumptio. §. filius, & C. de
municip. & orig. l. i. & l. filios, lib. x. Quid si isti alienigene,

a Vorago.
b Vsurarũ dulcedo, subaudi detestabilis.
c Maledictio.
d Dixi sæpe hocc. abrogatũ.
e Interminatio.
f Collegium. Vniuersitas. Corpus. Grex.
g Hanc gl. refert Io. An. hic in uerb. alienigenas, & nominatim Gul. atribuit, sicut, & Gem. qui authoris nomẽ nõ solet reticere. M.
h Oriundus.

faciunt ſe fieri ciues ciuitatis in qua fœnerari uolunt iuxta mo-
rem quorundam locorum, ut hanc conſtitutionem euitent, dic quod
11 nihilominus hac conſtitutione tenentur, * tum quia ciues facit
origo, ut C. de incol. l. ciues, lib. x. tum quia fraus ſibi patrocinari
non debet. xiiii. q iii. c. plæriq; & ſup. de reſcript. c. ſedes, arg.
tamen contra. x. diſt, c. ſi in adiutoriũ. Idem etiam iuris eſt ſi qui
12 cauſa ſtudii habitauerint * in aliqua ciuitate per x. annos, quia
licet tanti temporis ſpatio domicilium ſortiri uideantur, tamen
inde originem non duxerunt, ut in præd. §. filius, & in præd. l. ci
ues. Quæ autem differentia ſit inter a Ciuem, Acolam, Aduenã,
& Incolam, not. ff. ad municip. l. i. & in pred. l. ciues. ¶ Publice.
13 ideſt * manifeſte, & notorie, uel dic, ideſt palam, ut infra dicã et
14 bene dicit publicè, * nam Eccleſia non iudicat de occultis, ut
ſup. de offi ord. c. ii. ſup. ut Eccleſ. benef. c. i & de Sim. c. tua. nec
15 debet quis argui de ſcelere qđ probari non poteſt, * ut vi. q. ii.
c. ſi tantũ ii. q. vii. c. plærũq; ii. q. i. c. ſi peccauerit. ¶ Cõductas.
quid b ſi aliquis locauit domum alicui uſurario, non ad exercendũ
16 fœnus ignorans eum uſurarium * eſſe, dic quod ignorantia pro
babilis excuſat eum a pœna huius conſtitutionis, arg. ff. locat. l.
ſi quis ignorans, & de ſent. excomm. c. ſi uero, & c. in audientia,
& de cler. excomm. min. c. apoſtolicæ, iuxta illud miſericordiam
merui, quia c ignorans feci ex quo autem ſcit expellere debet eũ
arg. lxxiiii. diſt. §. uerum. xxiiii. q. i. c. omnis. quia peruerſe con-
uerſatur in ea, ut ſup. de locat. c. propter, ſi tamen ille erat publi
cus uſurarius, non præſumitur ignorare. ff. de accuſ. l. ſi cui, aut
17 arbitrari ſcienter, nam ignorantur etiam lupanaria, * quoniã
in multorum honeſtorum domibus exercentur. ut. ff. de petit. her.
18 l. ancillarum, hinc eſt quod lupanaria non infamant * caſtitatẽ,
19 ut xxxii. q. v. c. tollerabilius. ¶ Manifeſtos. d Quœritur * qui
dicũtur publicè uſuras exercere, uel manifeſtè uſurarii eſſe, & ui
detur quod illi de quibus eſt notorium euidentia facti, quod nul-
la poteſt tergiuerſatione celari, ſeu qui confeſſi ſunt in iuditio,
uel per ſententiam condemnati, ut ſup. de eo qui cogn. conſ. ux. c.
de illo, uel illos eſſe manifeſtos, & publicè exercere uſuras qui
palam, & paſſim in domibus ſuis mutuant pecuniam, et accipiũt
pignora, qui in Italia e præſtatores, in Frãcia catorcens, in pro-

a Ciuis. Acola. Aduena. Incola quomodo differant.

b Hanc gl. uniuerſam tranſtulit Io. An. & ſibi aſcribit tacito (perperam) nomine Gul. M

c Paul. 1. ad Thim. cap. 1.

d Tranſtulit hãc uniuerſam gl. Io. an. et pro more ſuo Gul. nomen omiſſit. Maiol.

e Vſurariorum diuerſa nomina de more regionum.

ùincia uero renoudtores appellantur, arg. ff. de uerb. ſignif. l. pæ-
lam, & ad hoc facit. ff. ad Maced. l. iii. ſup. de accuſ. c. euidentia,
ij. q. i. c. de manifeſta, & C. de Epiſc. & cler. l. orphanotrophos.
prim. Reſp. & ſic loquitur hic, & c. prox. & ſup. eo. c. quia in om
nibus, & c. cum tu, ſecus ſi per Eccleſiam tollerentur, niſi prout
permiſſũ eſt, ſup. de cohabit. cler. & mul. c. tua, nec quo ad hanc
pœnam infligendam ſufficit * ſola fama poterit autem Epiſco- 20
pus publicare ſi conuicti, uel confeßi fuerint coram eo, uel ſi con
tra eos ſint alia argumenta cum fama, ſup. eo. c. cum in Diœceſi,
in fin. ¶ Expellant. ſic, & lenones ſunt de ciuitatibus expellen-
di, * ut in auth. de lenonibus. §. ſancimus igitur coll. ii. & le- 21
proſi * ſup. de coniug. leproſor. c. i. xxxiii. q. ii. cap. hoc ip- 22
ſum, & ouis morbida a ab ouili eijcienda eſt ne inficiat ſanas
oues, ſup. de ſtatu monac. c. ea quæ propè princ. iuxta illud aufer
te malum de uobis ipſis. xlv. diſt. c. recedite, unde paſtoris habet
neceßitas ne per plures ſerpant dira contagia, ſeparare ab oui-
bus ſanis * morbida ipſa forsã ſeparatione ſanãda, xxiiii. q. iii. 23
c. corripiantur. Sed nũquid ſimplex denunciatio facta domino ter
re, quod aliquis ſit ibi alienigena, & publicus uſurarius ſufficit
ad hoc, ut illum expellere teneatur, uidetur hic quod ſic quia di-
cit ſimpliciter expellant, & c. non enim refert a quo denuntiatum
ſit, arg. ff. de petit. hæred. l. item ueniunt. §. a quo, & de colluſ. de
teg. c. crimina. xxiiii. q. iii. c. ecce, ſed hoc nimis eſſet durum, arg.
ſup. eo. c. cum in diœceſi, quia ſola denuntiatio non probat ipſum
eſſe talem, * ut. ii. q. i. c. multi. ad fin. xv. q. ult. c. fin. tenetur ta- 24
men ex offitio ſuo ad ſimplicem alicuius denuntiationem hoc in-
quirere, & ſi uerum eſſe inuenerit eum expellere, ut ſup. de offi.
ord. c. i. & ff. de offi. præſid. l. præſes. ¶ Ad fœnus exercendum.
Sed certè quilibet negabit ſe ad fænus exercendum, & dicent qđ
locauerint ad inhabitandum, unde dic quod ſi homini notoriè con
ſueto publice exercere uſuras locauit præſumitur quod ad fænus
locauerit * exercendum, arg. ſup. de pignor. c. illo. ff. de uerbo. 25
oblig. l. inter ſtipulantem. §. i. ſecus ſi ignoto, & ignoranter, ut
ſup. not. ¶ Illis. ſcilicet non oriundis. ¶ Sub alio titulo. puta pi
gnoris, uel commodati, uel depoſiti, uel precarii, & huiuſmodi, et
idem ẽt ſi nullo interueniente titulo eũ ibi eſſe ſinit. arg. in pred.

a Oues morbidæ.

c recedite. Quid si uēdit, uel donat, uel permutat, & uidetur qđ tunc non habet locum hæc littera propter uerbum cōcedat quod non notat dominii translationem, sed solum usus cōceßionem, sed
26 idem uidetur esse si a manifeste apparet * quod ad fænus exercendū uellit accipere quia præsumitur simulate, & in fraudē agi arg. in præ. decret. Illo, & sup. de empt. & uendit. c. ad nostram.
27 & qui fil. sint legit c. per tuas, nam uerbum concedo * generale est, & accipitur secundū naturā b cōtractus cui adiicitur, arg. ff. locat. l. si uno anno, & quia ēt hii sunt tituli, ut. ff. & C. pro emptore, & pro donato. ¶ Contra. puta locando talibus, uel cōcedēdo, uel p̄mittendo habere domos conductas, uel non expellendo in
28 tres menses nā, & q nō facit facere * uidetur ff. de re. iu. l. qui nō facit, & sit hæc clausula respicit oīa præmissa. ff. ad l. Aquil l. si
29 seruus. §. inquit lex. ¶ Episcopi. nisi Epī, & supiores * speciali ter fuissent expreßi, non incurrent huius suspensionis pœnā ut de sent. exc. c. quia piculosum, & specialiter ab offitio suspensus, & a benefitio suspensus esse uidetur, qđ dic prout not. de cler. exc. mi. c. latores. ¶ Minores uero personæ. scilicet ecclesiasticæ ¶ Collegium. scilicet p̄sonarū c ecclesiasticarum, ut probat, hæc cōiun-
30 ctio, seu * quæ ponitur ampliatiue, ut. ff. de aur. & arg. leg. l. si quis ita, hic poni uidetur ad ampliandū scæma clericorū. xxi. dis. §. i. prope prin. uel dic. et melius, collegiū, scilicet ecclesiasticarū p̄sonarū puta religiosorū, uel ēt seculariū clericorū simul habitā
31 tium. ¶ Vniuersitas. scilicet * tā Ecclesiasticarum personarū, quē ēt seculariū separatim cōmorantiū, ar. ff. de seruit. urb. præ. l. si seruitus. xix. dis. c. si romanorū, & de priuil. c. quia circa. ¶ Incursuros. ipso facto, nota ergo in eodē genere delicti plus mi
32 nores quā maiores puniri * . ff. de pœn. l. in seruorum ff. de incend. ruin. nauf. l. pædius. sup. de cens. c. exigit, ubi de hoc, & sup. de iureiur. c. cum quidam, ar. contra, æquale delictum, æqualem
33 exigere pænam, * ut C. de Episcop. & cleric. l. quamquam in fin. cum suis concord. in auth. de Ecclesiastic. tit. cap. penult. coll. ix. ¶ Quam. scilicet d sententiam suspensionis, excommunicationis interdicti. ¶ Sustinuerint. scilicet prælati, uel singulares personæ Ecclesiasticæ, uel collegium, siue uniuersitas. ¶ Terræ eorum. scilicet prælatorum, collegio-

a Hæc snīa rēfertur a Io. an. hic in uerb. titulo, atq; eā Gul. ascribit. Ma.
b Nic. Dion. de Perus. Canonū professor optimus. hæc authoris dicta recenset ī c. i. de usu. li. 6. §. et quid, in gl. titulo, & Gul. hūc citat.
c Gem. hic. §. qui uero ī prī. approbat sub Gul. noīne quæcūq; hoc loco dicūtur, sed et Nicol. Dion. in gl. interdictis eadē refert atq; approbat, cū Archid. Petr. Anch. cōtra Cler. Pisan. et alios quos annumerat, & rei authoritatē oēm Gul. ascribit.
d Suppletiones istas Io. an. hic noīatim (ut debet) ascribit Guliel. Maiol.

giorum,seu uniuersitatum, quia uidelicet habent in illis dominiū
potestatem, iurisdictionem, & regimen, sup. de sponsal. c. non est
sup. de reb. Eccles. alia re, uel non. c. hoc consultißimo. §. fin. non
enim propter delictum singularis personæ alicuius loci * suppo 34
netur tota uniuersitas interdicto, ut de sent. excom. c. Romana. §.
fin. quia ille poterit p suum superiorem puniri, & hoc satis pro-
batur, inf. uers. prox. ubi loquitur de personis singularibus laico
rum, nec clausula de interdicto ibi repetitur, nomine autem ter-
ræ, a quandoq; intelligitur regimen, * uel prouincia, uel ca- 35
strum, uel uilla, ut de uerb. signif. c. cum in partibus, & nota hic
pœnam crescere ex perseuerantia & contumacia, * ad idē sup. 36
ut lit. non contest. c. quoniam. §. fi. & xi. q. iii. c. rursus, & cap.
quicquam. ii. q. V. c. quanto. ff. de pœn. l. relegati, de pœnit. dist. i.
c. uide. C. de hiis qui in exilium dati, uel ord. moti sunt. l. i. lib. x.
¶ Quamdiu. ergo hiis recedentibus statim * cessabit hoc inter 37
dictum. lxxxi. dist. c. si qui sunt presbiteri, & in præd. decret. nō
est. b ¶ Ex tunc. hic articulus tunc extremum * mensis tem- 38
pus significat, ut. ff. de cond. indeb. l. si is. §. si ita. ¶ Subiaceāt.
ipso facto non est ergo necessaria alia sententia. ¶ Laici. supple
cuiuscumq; dignitatis, status, uel conditionis fuerit, ut supr. in
princ. & arg. sup. de iudit. cap nouit. §. sed forsan. ¶ Cessante.
scilicet de hæret. c. ad abolendā, in fin. C. ubi de crimin. ag. oport.
auth. qua in prouincia, quia reatus omnem * honorem excludit 39
ut. C. ut senat. uel clariss. l. i. & de priuileg. c. tuarum, & c. uolen-
tes in auth. de mand. princ. §. quod si delinquentes. coll. iii. C. de
priuileg. scolar. l. ii. lib. xii. ¶ Per Censuram. quid per hoc in-
telligatur habes de uerbo signif. c quid per censuram. & hoc fiet
monitione præmissa, ut de sent. excom. c. sacro. xxiiii. q. iii. c. de il
licita. monebitur enim ille, ut exeat, & dominus secularis illum
expellet, & quoniam legem quam tuleris de iure tenere teneris,
ut sup. de const. c. cum omnes. ff. quod cuiusq; uniuers. l. i. debuit
a se ipso D. Papa c incipere, & hanc constitutionem in sua curia
facere obseruari, nā a capite ratio * est reddēda, ut. ff. de eden. 40
l. argentarius. §. i. licet enim legibus sit solutus, decet tamen ip-
sum * uiuere secundum leges, ut C. de legib. l. digna uox, sicut, 41
& Christus qui legem dedit, & ipsam carnaliter adimpleuit * 42

ut

a Terra. Regimen. Prouincia, Castrum. Villa.

b Tunc.

c Hoc consiliū refert Io. an. hic in uerb. cēsurā & Gul. noīnatī ascribit qđ, & cōfirmat Gem. hic. §. qui uero propè fin. & Nic. Dion. ult. gl. in. §. qui uero, Maiol.

ut xxv.q.i.§.si ergo,ut sic cæteros ad ipsius observationem inui tarct exemplo,ut in præd.§.si ergo,ante medium,sæpe enim clamat subditi,quod ipse alligat onera grauia,& importabilia,quæ ipso digito tāgere non uult 26.q.7.c.alligant,& nihil cū scādalo
43 est agendū, * ut sup.de præscrip.c.nihil,imo uitandum est scandalum,etiam pusillorum,ut de nou.oper.nunt.c.cum ex iniuncto, & de reg.iur.c.qui scandalizzauerit.

SVMMARIVM.

1 VSVRARII manifesti qui dicantur.
2 Rationum liber patefacit usurarium.
3 Vsurarium sola fama non facit.
4 Vsurariam pecuniam qui recepit sibi imputet.
5 Vsuræ extortæ ab incertis sunt pauperibus erogandæ
6 Vsuræ sunt restituendæ asserenti fide digno se soluisse.
7 Bene uelle non sufficit,nisi,& benefacere uelle.
8 Satisfieri dicitur si creditoris uoluntati satisfiat.
9 Vsurarius non liberatur a pœnis per solum mandatum de restituendo.
10 Excommunicationem incurrit qui tenetur certo tempore facere, & non facit,licet fieri mandauerit,uel nuntium miserit.
11 Vsurarij salus non desperatur,& si sepultura denegetur.
12 Mortuo communicare debemus,cui uiuo communicauimus.
13 Vsurarius non tenetur ultra facultates.
14 Vsurarius contritus,& impotens excusatur, nec excommunicari debet.
15 Vsuræ de hæreditate deducuntur ante omnia,ut æs alienum.
16 Vsurarum cautio cogit hæredes ad satisfaciendum primo usuris deinde alii æri alieno.
17 Vsurarii bonis non sufficientibus fit restitutio pro rata.
18 Vsurarii hæres tenetur ad restitutionē,& si ille nihil mādauerit
19 Aquisitio fit per filios,seruos,& procuratores.
20 Procurator an directam utilemue actionem poßit dn̄o aquirere
21 Episcopus de iure communi,est ordinarius totius diœcesis.
22 Ordinarius omnibus aquirit actionem,& non solum ipse,sed quē

ipse deputat.
23 Cautio usurarij non præstatur coram Rectore, nisi absente Episcopo, & eius Vicario.
24 Fides maior adhibetur indigenis notis, quam extraneis ignotis.
25 Libera psona regulariter p stipulationẽ nõ põt aliiq̃rere actionẽ
26 Actio directa ex alterius stipulatione aquiri non potest.
27 Tabellio dicitur seruus publicus, quod publicè seruire debet.
28 Tabellio actionem extraneo nõ aquirit, nisi de ordinarii mãdato
29 Cautio idoneæ præstari dicitur per pignora, uel fideiussores.
30 Cautio iuratoria sufficit si pignora, nel fideiussores nõ habeãtur.
31 Verbis legis in re dubia seruiendum est.
32 Cautio in restituendis usuris qua ratione adinuenta.
33 Vsurarius nõ restituẽs decedit ĩ mortali. ideo sepultura denegãda
34 Eps̃ quo ordine procedet in executione restituendarũ usurarũ.
35 Lucra turpia sunt ab hæredibus extorquenda.
36 Appellationi non est deferendum, qua utitur hæres usurarii ad diferendam restitutionem.
37 Appellatio non admittitur in manifestis. uel confeßis.
38 Vsurarius repetens usuras non auditur.
39 Vsurarius repetens usuras ex offitio repellitur ab Episcopo.
40 Vsurarius conualescens tenetur ex equi satisdationes.
41 Sepulturam impedire est a iure interdictum, & omnis obligatio ideo extorta remittitur.
42 Vsura manifesta dicitur per ostensionem instrumenti, uel testiũ.
43 Sepultura an suspendi poßit per appellationem.
44 Sepultura an sit neganda ei qui in sacramentali confeßione usuras confessus est.
45 Sacerdos an publicare poßit usurarium.
46 Vsurarius sepultus loco sacro an sit exhumandus.
47 Vsurarius signa non habens pœnitentiæ non sepellitur. & si hæres satisfaciat.
48 Semp dictio nõ semp sempiternitatẽ tporis, & negotiorũ notat.
49 Semper dictio quid significet.
50 Vsurarius in remotis, si moriatur in patria, an sepelliendus.
51 Vsurarius diffamatus publicè, si libros rationum habeat sunt ordinario edendi.

52 Vsurarum incerta quantitas quomodo moderanda.
53 Episcopus moderans usuras in minus tenetur de suo creditorib'.
54 Residui commemoratio totum admittit.
55 Vsurariorum pœna ex Concil. Lateran.
36 Vsurariũ ad sepult. admittẽtes, uel oblatiões recipiẽtes puniũtur
57 Vsurarius manifestus non potest condere testamentum.
58 Vsurarii hodie specialiter aliqua inducuntur.
59 Confeßio, & absolutio debent esse integræ.
60 Peccatum non dimittitur nisi restituatur ablatum.
61 Vsurarii fiunt de foro Ecclesiæ.
62 Papa irritãdo testamenta nõ dicitur usurpare iurisdictionẽ dñi (temporalis.
63 Papa ut in patrimonio Diui Petri, ita, & certis causis temporalem exercet iurisdictionem.
64 Papa Angelos iudicat.
65 Codicilli usurarii sunt nulli, ut testamentum.
66 Codicilli largo modo sunt testamentum.
67 Testari prohibitus, etiam codicillari prohibetur.
68 Prohibitus minoribus, maioribus arcetur, sed maioribus prohibitis non arcetur a minoribus.

Gregor. X. In Concil. Lugdun. CAP II.

1 QVAMQVAM, a ⸢ Manifesti. qui dicãtur * usurarii manifesti, not. sup. c. prox. põt ẽt dici manifestus, qđ ad hoc qđ hic dicitur si corã sacerdote qui ei' iudex est hoc cõfiteatur & usuras restitui mandet, & uide inf. in gl. p cõfeßionẽ, etc. uel si in publico instrumẽto in scriptura proprio sigillo sigillata, uel corã testib', confitetur, et restitutionẽ fieri mandet, ar. hic, & C. de natur. lib. auth. Itẽ si quis sup. de probat. c. p tuas. C. de nõ nu. pec. l. gñaliter. ff. de pign. l. contrahitur. xxvii. q. i. c. oẽs uel si for
2 te in lib. b rõnum illius hoc * continetur, ar. xlv. dis. c. qui sincera, prope fi. ff. de eden. l. i. §. editiones, & l. prætor, in prin. uel si forte publica fama contra eum laborat, & aliqua argumenta
3 appareant, quia sola fama non faceret eos * usurarios iudicari, supr. eod. cap. in diœcesi, ubi de hoc. ⸢ De usuris. & etiam ad restitutionem interesse tenentur usurarii, quia qui occasionem damni dat, &c. de iniur. & damn. dat. capit. final. ff. ad l. Aquil. l. qui occidit. §. in hac, hæc tamen constitutio non nisi de

a Primã hanc gl. desũpsit Io. An. et authoris nomen de more prætermißit. Maiol.

b De probatione hac ex libr. rationũ contra usurarium, Io. And. hic a Gul. sese didicisse attestatur. Ma.

usurarum restitutione loquitur, arg. contra quod usurarius non teneatur ad interesse, imputet enim sibi qui pecuniam ad usuram recepit, * sup. de iureiur. c. debitores. ¶ Satisfieri. supple eis a 4
quibus eas extorserit, uel eis defunctis eorum hæredibus, uel si illi non supersunt, uel si supersunt nesciuntur tñ a quibus extortæ fuerint debent pauperibus * errogari, sup. eo. c. Micael, & c. cũ 5
tu, & sufficit in hoc casu, in locis a quorum incolis extortæ sunt proponi publicè edictum, a qđ oẽs a quibus extortæ sunt ueniãt & si aliqui quibus fides adhibenda sit, appareant potius est illis restituendũ * quam pauperibus erogandum, ut sup. de homicid. c. 6
sicut dignum. §. eos insuper. ¶ Expressa. puta dixit usurarius in suo testamento lego pro usuris extortis centũ. ¶ Vel indistincte. nulla certa quantitate expressa. ff. de leg. iii. c. nominatim, puta quia dixit uolo satisfieri, & restitui quæcũq; extorsi per usurariam prauitatem. ¶ Voluntate. puta in testamento, uel codicillis mandauerit. Quid iuris sit de ultimæ uoluntatis executoribus plenè not. in Spec. iudit. in tit. de instr. edit. §. nunc uero. ¶ Denegetur. non ergo sufficit mandare usuras restitui, imo facto opus est quod uidelicet restituãntur quia non satis est bene uelle, nisi, et benefacere * uelle, ut. lxxxvi. dist. c. non satis, in prin. xi. q. iii. 7
c. iniustum. xxij. q. ult. c. de forma. ¶ Satisfactum. hoc * enim ac 8
cipimus cum uoluntati creditoris satisfit, ut ff. de pign. act. l. si rem. §. omnis, quia uerba cum effectu accipienda sunt, ut supr. de cler. non residen. c. relatum. qđ est contra Florentinos b dicentes quod unus usurarius tantũ, & ultimus in tota una progenie condemnabitur, nam alii excusantur mandando usuras in morte restitui, etiam si non restituantur, arg. contra quia qui mandat solui ipse soluere uidetur, ut. ff. de solut. l. qui mandat. Sed uerum est qđ ipse uidetur soluere, facta solutione per eum cui mandauerit, nisi ergo realiter satisfecerit propter solum mandatũ c de restituendo fœnus non liberatur * a pœna Lateran. Conc. sup. eo. c. quia 9
in omnibus, & c. cum tu. Imo tamdiu denegabitur ei Ecclesiastica sepultura, donec uel satisfactũ, uel idoneæ de satisfaciendo cautum fuerit, ut hic dicitur, et de raptor. c. super eo ex quo sumptũ est hoc ius, & sunt hæc in arg. quod si teneor decem certa die soluere, uel aliquid aliud facere, alioquin incurram excommunica-

a De hoc edicto mittendo authorẽ fuisse Gul. attestatur hic Io. An. & nũc upatim Gul. attribuit Ang. in q. incip. Astensis miles. In secundo princip. quæsito. uersic. difficilius aũt quo loco disputat quis Eps mittit edicta hæc, an originis an usurarũ. M.

b Hanc elegitẽ decisionẽ, Gem. hic col. v. ĩ pri. refert, atq; approbat, eã q; nominatim ascribit Gul. Idemq; expreßim Nic. Dion. col. 7. in gl. in uerbo mã dauerit. Ma.

c Idem scribit Io. an. hic ĩ uerbo denigetur tñ Gul. nomen prætermittit. Maiol.

tionem, non excusor a ab excommunicatione, licet ante diem ipsam mandauerim per nuntium proprium illud fieri, uel solui, nisi
10 factum fuerit cum effectu, * arg. tamen contra supr. de pign. c. ex litteris. Sed uidetur quod talis non sit priuandus sepultura ex quo reatum suum est confessus, ut. l. dist. c. ponderet ibi peccator in quacumq; die, &c. de pœn. dist. vii. c. nemo quia is diuino iuditio relictus est, ut xxiii. dist. c. quorundam. xi. q. iii. c. qui-
11 cumq;. Sed dic quod hæc pœna imponitur non quod de salute * eius desperetur, sed ut facere compellatur, siue enim uerè pœnituerit, siue non sepultura ei nec prodest, nec nocet, quo ad Deum. xiii. q. ii. c. in Ecclesiastico, & c. animæ, & c. ubicumq; sup. de sepult. c. sacris. Item contra quia mors omnia soluit, ut in auth. de nupt. §. disponat. coll. iiii Item contra quia ex quo ei uiuo communica-
12 uimus communicare debemus, * etiam defuncto in sepultura, et in aliis, ut sup. de sepult. c. fin & c. sacris. ¶ Facultates eorum.
13 scilicet usurariorum, quia ultra facultates suas b nõ * tenetur, ut sup. eo. c. cum tu, & de homicid. c. sicut dignum. §. eos insuper, & de rapt. c. super eo. i. resp. xiiii. q. vi. c. si res, sup. de restit. spoliat. c. olim nobis, & de solut. c. odoardus. ff. de furt. l. itaq; fullo. Imo sufficit contritio, & propositum restituendi, quando cõmodè poterit, quod uerum est ubi est notab. paupertas, ut in c. cum tu,
14 talis enim nec excommunicari debet, * ut in c. odoardus, nec aliqua pœna mulctari, ut in c. cũ tu. Item prius debent usuræ tãquã
15 æs alienum * deduci quam soluantur legata, & alia quæ relinquuntur titulo lucratiuo ab ipsis usurariis, nam hæreditas intelligitur ære alieno deducto, ut C. de legat. l. si uniuersa, & si hæres usurarii fecerit inuentarium c secundum formam leg. C. de iur. delib. l. sancimus, & in auth. de hæred. & falc. §. hinc nobis, coll. i. non tamen soluet legata legatariis primo uenientibus, prout in eadem lege cauetur. Imo illis primo quibus usuræ restituendæ sũt quia cautio præstita de quo hic sequitur ligat ipsos hæredes ut
16 primo satisfaciant * de usuris. ff. de eden. l. quædam. §. sed si ei. Sed numquid hæres usurarii satisfaciet illis a quibus usuræ extortæ sunt, uel eorum hæredibus, seu successoribus primo d uenientibus, prout dicit præd. l. sancimus. §. sed eis. Resp. non, imo
17 fiet eis, & aliis satisfactio prorata unicuiq; * contingente.

a Hanc Gul. q. repetit, ac approbat Gemin. hic col. i. uers. sed pone referens ad Gul. inuentionem. M.

b Eandẽ sñiam aprobat Io. an. hic, & Gul. nomen prætermisit. Maiol.

c Hoc ipsũ Nicol. Dio. refert ac aprobat hic col. 7. in uerb. mãdauerit, & Gul. inuentori ascribit. Ma.

d Io. an. repetit atq; approbat in uerb. facultates, & ex Gul. desumptũ affirmat. Maiol.

ff.de pact.l.& suum.§.fin.sup de testam.c.relatum.§.fin.&
nota quod hæres usurarii tenetur restituere usuras * etiam si il 18
le non iußit restitui sup.eo.c.tua nos.&.c.Michael,licet nihil de
usuris ad eum peruenit,arg.xii.q.ii.c.Episcopus qui filios.xcvi.
dist.c.benè quidem. ¶ Vel illis. sic ordina litteram,uel Idonee sit
cautum de restitutione facienda illis quibus est, &c. usq; ibi de
ipsa parochia, postea accipe quod est infra, aut seruo publico de
ipsius ordinarii mandato,deinde redeas supra quibus quidẽ,&c.
& dic illis scilicet a quibus sunt extortę usuræ, uel eorum hære
dibus,& successoribus. ¶ Si presto sint ipsi. tunc enim ipsi debẽt
recipere cautionem,& aquirunt directam actionem. Si uero ipsi
non sint præsentes,tunc alii debent recipere cautionem. ¶ Qui eis
possunt aquirere. ut a eorum filii qui sunt in * potestate eorum 19
& serui, Item serui in quibus usufructum habeat, item liberi ho-
mines,& serui alieni bona fide posseßi.item liberi homines pro-
curatores,ut instit.per quas pers.nob.arg.in prin. & quasi per
totum,&.§.ex hiis,itaq; &.C.eo.tit.l.i. ex pacto enim filii,uel
serui,aquiritur patri,uel domino si pactum sit in rem secus si sit
personale,ut.ff.de pact.l.& hæredi,&.l.si tibi.§.fin. &.l.aqui
ritur: Sed nũquid per procur.queritur actio domino, * dic quod 29
nec utilis,nec directa,ut inst.de inutil.stipul.§.alteri,uers.ergo,
& si quis.ff.de uerb.oblig.l.stipulatio,ista habere §.alteri Sed
Mar. b dixit semper acquiri utilem actionem per procuratorẽ,
l.quod procurator.ff.de procur.& uide in Spec.in tit.de procu-
rat.§.ut autem,uers.& nota quod large. Si uero nec ipsi quibus
est facienda restitutio,neq; illi per quos possunt acquirere præ-
sentes sunt,tnnc ordinarius loci,uel eius uicarius, uel rector pa-
rochiæ in qua testator habitat, uel tabellio publicus de mandato
ordinarii recipient nomine absentis huiusmodi cautionem, prout
sequitur,sunt enim prædictæ personæ publicæ per quarum stipu
lationes acquiritur utilis actio alteri,ut hic patet,& sup de of.
ord.c.pastoralis,in fi.ff.rem pup.sal for l.ii.iii &.iiii.ff.de ma
gistr.conuen.l.i.§.magistratus,inst. de adopt.§.cum autem.C.
de Episc & cler.l.orphanotrophos.pri.Resp.de hoc not.in Spe.
de satisd.§.uiso,uers.sed quis recipiet,& inst.de inutil.stipul.§.
si quis alii. ¶ Absentibus. idem iuris est si ignorantibus quibus

a Hanc gl.ser. me uniuersam hinc desumptã recenset Io.An. in uerbo acqui rere per perãtñ (more suo) Gu liel.nomen præ termittit.

b Hic est Mar tin.Gos.Bulga ri competitor uide gl.in d.l. quod procura- tor.De aliis ue ro Doctoribus qui hoc Marti ni nomine nun- cupati sunt, & quo tẽpore flo- ruerint dixi in noctibus sane- stribus. Maio.

usuræ restituendæ sunt proposito tamen publicè banno, ut prædi xi. ¶ Loci. in quo degit usurarius. ¶ Ordinario. a puta Episcopo, uel etiam coram decano, uel Archipræsbitero, uel alio habente ibi de consuetudine iurisdictionem ordinariam in spirituali

21 bus de iure tamen cōmuni Episcopus est ordinarius totius * dio cesis. xi. q. i. c. de persona, & sup. de offi. ord c. ordinarii. ¶ Gerenti. puta Vicario Episcopi, ut C. de offi. eius qui uicem alt. iud. l. i. sup. de offi. uicar. c. penult. sup. de instit. c. ex frequentibus, nec

22 mirum si per ordinarium actio aquiratur, * cum etiam si ipse det aliquem qui recipiat cautionem utilis actio acquiratur per illum, arg. in præd. l. ff. rem pup. salu. for. l iii. ¶ Rectori. sic sup. de conuers. coniug. c. dudum. Illic. n. est publica persona, ut i. dis. c. ius publicum. ff. de iustit. & iur. l. publicum, & quære hic pro ut not. in Speculo, in tit. de edit. instrum. § nunc uero uers. Item

23 pone cum quidam & seq. & intellige * cautionem coram Rectore, tunc demum præstari ubi non est ordinarius uel eius uicarius, seu curia præsens, ut xi q. i. c. experientiæ. ¶ Testator. scilicet usurarius. ¶ Coram aliquibus. per quos prædicta cautio probari poßit si opus fuerit ad quod duo sufficient, ut. ff. de testib. l. ubi numerus quæ est iiii. q iii. §. item in criminali, uers. itē ubi

24 ¶ De parrochia. quia magis creditur * indigenis notis, b quā extraneis ignotis in auth. de testib. §. si uero ignoti, coll. vi. sup. de elec. c. postquā, & c. scriptū. ¶ Et fidedignis. et nō suspectis, uel infamibus credi debet, ut sup. de test. c. licet, ex quadā ibi nec ab infamib9 etc. sup. qui matr. accus. poss. c. insup ¶ Quibus quidē. īterpositio est usq; ibi aquiratur etc. ideo facta quia de tabell. cautū erat qđ p ipm actio quereretur, ut not. i cōcor. positis inf. sup v. seruo pub. unde quo ad eū nō fuit necesse hic repeti, qđ in hac interpositione dicitur, sed de ordinario uicario. & rectore, ita expsse cautū nō erat qđ eis recipientib9 cautionē quereretur actio illis quorū noīe cautio interponitur, nā ex stipul. liberæ psonæ re

25 gulariter actio nō aquiritur, * ut C. p quas ps. nob aq. l. i. inst. eo. ti, §. ex hiis, itaq; ff. de uer. obl. l. stipul. ista habere licet. §. alteri. et ita p hāc cōst. hoc dubiū declaratur, ut īnuit inf. ibi psētis cōst. auctoritate, etc. fallit tñ præ. regula in casib9 qui not. inst. de inu. stip. §. si quis alii, et ī casib9 hic positis. ¶ Eorū noīe. eorū noībus

a 10. An. hic eadē scribit. ex Gul. sententia, eumque citat. Maiol.

b Indigenis magis creditur q̄ extraneis.

propriis in cautione expreßis, sup. de testib. c. ad hæc, uel etiam
generaliter puta nomine omnium quorum interest, uel intererit.
¶ Quod illis. uidelicet a quib' usuræ fuerint extortæ, & eorũ hæ
redibus, & successoribus. ¶ Perinde. idest ex tali promißione.
¶ Actio. supple utilis non directa nã nõ potest ex alterius stipula
tione aquiri, * ut in præd. §. alteri. Inuentę sunt enim huiusmo 26
di stipulationes, ut unusquisq; sibi per eas acquirat quod sua inte
rest, ut instit. de inut. stipulat. §. alteri. Sed nec utilis aquiritur
per aliam personam sine ceßione, ut. ff. de aquir. possess. l. posseßio
quoq; in fin. ff. mand. l. si procurator. §. fin. ff. de furt. l. si uendide-
ro. §. fin. nisi in quibusdam casibus, qui not. in præd. §. si quis alii
¶ Seruo publico. a idest tabellioni, * sic dicitur quia publicum 27
offitium facit, & publice seruire debet omnibus eum rogantibus
faccre instrumenta. ff. rem pup. sal for. l. ii. instit. de adopt. §. est
aũt. C. de adopt. l. impuberem. ff. eo. l. non enim, & l. hijs uerbis.
C. de iur. fisc. l. facultas, lib. x. non tamen est seruus. ut C. de ta-
bula. l. generali. lib. X. ¶ Ordĩnarii mandato. uidetur ergo quod
tabellio non aquiratt actionem extraneo ex suæ personæ stipula-
tione, nisi eam faciat de ordinarii iudicis mandato, * & hoc di 28
cunt quidam hic de nouo induci, sed certè idem uidetur dicere, lex
antiqua. ff. rem pup. sal. for. l. ii. ubi dicitur profecto dicemus ser-
uum publicum apud prætorem stipulari debere, aut dare aliquẽ
debet prætor cui caueatur. ut eo. tit. l. iii. ad idem. C. de Episc. &
cler. l. orphanotrophos. pri. Resp. & not. secundum Papam, supr.
de conuers. coniug. c. dudum, cœteri aũt supradicti possunt per
se sine mandato alteri querere actionem. Et ideo hæc clansula nõ
ponitur cũ superioribus. ¶ Idoneæ cautionis intellige pignora,
uel fideiussores, * arg. ff. de fideicom. libere. l. iiii. §. adig. alias 29
aũt uerbum cautionis simpliciter prolatum nudam repromißio-
nem significat, ut. C. de uerb. signif. l. sancimus. Quid b si nõ po
test dare pignora, uel fideiussores. Resp præstet iuratoriã * cau 30
tionem, ut sup. de donat. int. uir. & uxo. l. per nostras, & de uerb.
signif. c. ex parte, in auth. ut null. iud. lic. hab. §. si uero crimen,
coll. ix. C. de Episc. & cler. auth. generaliter, instit. de satisd. §.
sed hoc hodie, presertim si pauper est, sup. eo. c. cum tu, nisi uero-
simile sit eum aliam dare posse. quidam tamen dicunt seruari de-
bere

a Tabellio ser nus publicus.

b Io. an. hic in uerb. idonee eã dẽ excitat que stio. et hãc deci sionẽ sequitur ex sñia Guliel. quẽ citat. Ma.

bere uerba huius const. ad terrorem, ut nisi præstent idoneam nō sepelliantur, arg. inf. § omnes aūt, nam ita scriptum est, licet per quam durum sit, ut. ff. qui & a quib. manumis. lib. l. prospexit. vi. q. iii. c. scriptum. xix. dist. c. in memoriam, in re enim dubia tutius
31 est uerbis edicti seruire, * ut. ff. de exerc. act. l. i. §. in re dubia, sup. de sponsal. c. iuuenis. ff. de leg. iii. l. non aliter. Fiat. prout dicitur in raptore, sup. de rapt. c. super eo. Sed a cum isti a quibus usuræ extortæ sunt habeant actionem ad repetendum eas, ut sup. eo. c. tuas, & sup. de iureiur. c. debitores, quare sic fuit sollici-
32 tus Papa prouidere illis p huius cautionis præstationē * resp. ut haberent plura auxilia. ff. de lib. legat. l iii. Item quia magis erunt securi per fideiussores, uel pignora de recuperando sua. ff. qui satisd. cog. l. i. uel dic et melius, quod hic non fuit tantū in fauorem illorū quantum in detestationem criminis usurarum ad qđ hactenus ualde sunt prōpti, ut pœna istorum sit metus aliorum, ut
33 xlv. dist. c. sed illud, cum enim constet eos decedere * in mortali ex quo non restituunt alienum, quia non remittitur peccatū, &c. ut. xiiii. q. vi. c. si res, & sup. eo. cum tu, merito est eis interdicenda Ecclesiastica sepultura, ut xiii. q. ii. c. nō æstimemus, & c. pro obeuntibus, sup. de celebr. miss. c. cum marthæ, propè fin. Sed pone præstita huiusmodi cautione is a quo usuræ extortæ fuerunt petit coram Episcopo ea sibi restitui queritur qualiter Episco-
34 pus procedat, * Resp. si ille habet probationes in promptu bene est. vi. q. ul. c. accãtor ii. q. viii. c. sciãt, sup. de iureiu. c. si. alioquin Episcopus ex offitio suo b nullo iuris ordine seruato, & ēt nullo instante, uel prosequente, si habet super hoc aliqua argumenta faciat in Ecclesia publicè proponi, ut qui super hoc nouerit ueritatem, ueniat ad testimonium perhibendum. & si ueritatem inuenerit cogat hæredes illius per censuras Ecclesiasticas, ad restituendas usuras, ut sup. de sepul. c. fin. & sup. de iureiur. c. ad nostram, & arg. C. de Episc. & cler. l. nulli. in fin, & sup. eo. c. cū tu, & c. parochianos, & c. tuas, &, c. in diœcesi, sup. de raptor. c. in
35 litteris, quia turpia lucra sunt ab hæredibus extorquenda * . ff. de calumniat. in hærede, in prin. ff. quod met. caus. l. quod diximus. §. fin. Caueant tamen ordinarii, ne qđ permissum est in animarum salutem conuertant in quæstum. sed quid si iste qui petit

a Transtulit hãc q. Io. an. hic in uerb. idonee, sed perperam Gul. nomē prætermittit. Ma.

b Contra usurarios ex offitio proceditur per Episcopum etiam nemine. instante.

reſtitutionem uſurarum agit per procuratorem hæredes aũt fœ-
nerationis excipiunt contra procuratorem quod non eſt ætatis
legitimæ. Epiſcopus pronuntiat illum eſſe legitimæ ætatis, ille
appellat numquid eſt tali appellationi deferendũ, * dicunt qui 36
dam quod non, tum quia res iſta non capit dilationem. ii. q. vi. c.
anteriorum, uerſ. ſi quis. C. de ſepulc. uiolat l. fi. ſup. de appell.
c. qua fronte, tum quia res eſt manifeſta per confeßionẽ uſura-
rii, uel alio modo, & in talibus non * admittitur appellatio. ſup. 37
de appell. c. cum ſit Romana, & c. cum ſpeciali. Quid ſi a re-
cepta huiuſmodi cautione nomine eorum omnium quorum intereſt
aliquis uſurarius repetit uſuras, dic quod non audietur * ſup. eo. 38
c. quia fruſtra. iii. q. vii. c. qui ſine. Imo per ſuperiorem reſtituen
tur illis a quibus iſte petitor eas extorſit ſi inueniri poterit, alio
quin pauperibus erogabit. Idem quoq; iuris eſt ſi petitor nõ ſit
manifeſtus, ſed occultus probatur tamen hoc contra ipſum. Sed
quid b ſi hæres defuncti non excipiat de hoc contra ipſum peti
torem. Reſp. ſuperior illum ex offitio ſuo repellet * ex quo ma 39
nifeſtus eſt, arg. ſup eo. c. cũ in diœceſi ff. de poſtulan. c. quos pro-
hibet, ſecus ſi non ſit manifeſtus. Quid ſi præſtita huiuſmodi ſatiſ
datione uſurarius conualluit? dic qđ cogetur reſtituere ex huiuſ
modi ſatiſdatione, * quoniam ẽt ſine illa ad hoc tenetur, ſup. eo. 40
c. cum tu. ꝟ Cautum. ſic ſup de raptorib. c. ſuper eo. ꝟ Manifeſta-
per confeßionem uſurarii, uel per ſuum librum rationum, uel per
teſtes, uel per inſtrumenta, uel quocunq; alio modo de hoc conſtet,
ut ſup. dixi. Caute ergo facient hii a quibus uſuræ extortæ ſi
priuſquam ſepelliantur ueniant, & hoc dicant, & ſi neceſſe fuerit
oſtendant. Sed quid ſi illis aſſerentibus hæres uſurarii hoc negat
& ipſe uſurarius omnino tacuit, & uidetur hoc non obſtante ſe-
pellietur, & lis ſuo marte curret, quia per negationem res facta
eſt dubia, ut C. quib ad lib. proclam. l. iii. alioquin cuilibet fas erit
aliquem uituperare, & ſepulturam eius impedire, quod tamen * 41
a iure interdicitur, imo omnis obligatio hac occaſione extorta
remittitur, & hoc faciens actionem c perdit, ut C. de ſepul. uiol.
l. fin. & auth. qui domum & auth. ut defunct. ſeu fun. circa prin.
coll. vi. unde dic quod niſi aliquo de prædictis modis manifeſta
ſit, uel alias probatio ſit in euidenti, puta quod oſtenditur in-

a Hanc ẽt quæſtionẽ repetit Io. an. hic ĩ uerbo idonee, & Gul. nomẽ (pro more) ſuppreſſit. Maiol.

b Excitat quidem eandem q. Io. an in uerbo idonee, ſed Gul. atribuit, ut par eſt. Maiol.

c Sepulturam impediens cadit a cauſa.

42 strumentum, * uel testes qui hoc uiderunt, præsto sint non im-
pedictur sepultura illius, arg. tamen contra, quod appellatio su-
43 spendat alicuius sepulturam * sup. de sepult. c. ex parte. Quid
si aliquis in pœnitentia reuellauit sacerdoti, se aliquas extorsisse
usuras, hoc tamen occultum est numquid sacerdos negabit illi se-
pulturam, hæredibus nollentibus eas ad dictum sacerdotis [a] re
44 stituere, * prout sup. dicitur, & uidetur quod non quia non
45 debet publicare, * ut sup de pænit. & remiss. c. omnis, supr.
de simon. c. nemo. de pænitent. dist. VI. c. sacerdos. ii. q. i. c. si pec-
cauerit, de pœniten. dist. i. §. hæc ergo secreta, sup. de offi. ord.
c. ii. quia nec crederetur sibi hoc dicenti, ut vi. q. ii. c. placuit, qua
re tacere debet ii. q. vii. c. plerūq;. Sacerdos ergo illum inducat
quod coram testibus dicat, arg. hic sup ibi coram aliquibus, &c.
ut postea hæredes illius cogi possint ad restitutionem, arg. tamen
contra quod poterit negare ei sepulturam, & eum publicare ex
hiis quæ not. sup. de testib. c. testimonium, in gl. sup. quando gra-
uata, &c. Sed pone quod aliquis fuit fœnerator omnibus, & hoc
non fuit confessus, & ita nulla satisfactione, seu cautione præsti-
46 ta sepultus est in cœmiterio postmodum * autem apparet eum
usurarium fuisse quæritur utrū sit de cœmiterio exumādus [b]
Resp. sic ut sup. de sepult. c. sacris, de cons. dist. i. c. Ecclesiā, & c.
ubi, & c. seq. xxiiii. q. ii. c. saneprofertur. xiii. q. ii. c. non extime-
mus. & c. pro obeuntibus, uel dic quod nō exhumabitur, sed hære
des præcise ad satisfaciendum cogentur, ut in concor. positis sup.
in gl. nomine idoneæ, uers. sed pone, et arg. xxiii. dist. c. quorundā.
C. si reus, uel act. mor. l. i. ex eo qđ ei uiuenti fuit cōmunicatum &
eius oblationes receptæ. sup. eo. c. quia in omnibus. Si autem ali-
47 quis sit manifestus usurarius, nec apparēt signa pænitentiæ, *
nō est ei dāda Ecclesiastica sepultura, licet eius hæres satisfaciat
de usuris, xxiiii. q. ii. c. nec quisquā. xxvi. q. 6. c. qui recedūt, & de
sent. exc. c. a nobis ii. in fi. ⌈ Semper ad hoc, ut integrè restituan
48 tur, & expone semper * idest quotiescumq; quantitas est ma-
nifesta, quasi dicat nullam pati debet instantiam dummodo quan-
titas sciatur, alioquin fiat quantitatis moderatio arbitrio
cautionem recipientis, prout sequitur. Illud enim semper sem-
49 piternitatem * temporis, [c] & negotiorum est nota, simile,

a Excitat eandē q. Gem. hic col. ii. uers. in fine gl. & sequēdo hanc decisionem nuncupatī (ut debet) Gul. ascribit. Ma.

b Ipsam hāc q. a Gul. fuisse inuentā attestatur Gem. col. 4. uers. sed pone, & Gul. nomen adduxit. Idem quoq; Nicol. Dio. de perusio sexti Decretaliū cōmentator uetustus. & excellens cuius scripta apud me extant expreßim Gul. atribuit hic col. 9. uers. sed pone, quod usurarius. Maiol.

c Hoc significatū de sñia Gul. emanasse probat Gem. hic in §. cæterum in prin. Maiol.

ſup.de in integ.reſtit.c.i. ¶ In cautione. *ideſt in inſtrumento,ſi*
ue contractu cautionis,ſup.de fide inſtrum.c ſi cautio,& facit ad
hoc.ff de præt.ſtipulat.l.ſi.ubi dicitur quod in ſtipulatione quæ
quanti ea res eſt promiſsionem habet, commodius eſt certam ex-
primere quantitatem. ¶ Huius. *ſcilicet ordinarii qui eſt iudex*
in hoc caſu. ¶ Moderandam. *repete exprimi uolumus, & facit*
ad hoc.ff.de præt.ſtipul.l. in prætoriis. Sed pone quod aliquis
Florentinus,uel Senenſis publicus fuit uſurarius in prouintia uel
*in Francia,uel in Anglia, * & de hoc eſt fama publica demum* 50
moritur in ciuitate ſua,quæritur quomodo tunc poterit modera
ri cum nullus appareat [a] *qui aliquid petat, reſp,conſiderabitur*
quod in gl.ſequenti dicetur. Quid ergo ſi arbitratus eſt, nullus
tamē prouincialis,uel Gallicus,uel Anglicus apparet qui aliquid
*petat. Reſp.ex quo fama * publica eſt eum fuiſſe publicum uſu-* 51
rarium,ordinarius,ſiue rector ex offitio ſuo faciat ſibi edi librū
rationū illius, & quas ibi extortas fore inuenit reſtitui faciat et
ſic quandoq; ſeruari feci,poterit etiam ſuper hoc informari per
ſocios,& diſcipulos,& uicinos illius. [b] ¶ Creditur. *ſed quali-*
*ter poteſt credi Reſp.conſiderabitur * quanto tempore uſuras* 52
extorſit,& quantum habet nunc in bonis, & quantū habebat qn̄
fœnerari incæpit,& ſuper hoc etiam fama uiciniæ conſiderabi-
tur,& utrum alias mercationes exercuit,& ſi proſperè ſibi inde
fortuna arriſit,& utrum fuerit improbus exactor, an fuerit cu-
rialis fænerator.hæc igitur,& ſimiles circumſtantiæ conſiderā
dę ſunt,C.de bo.quæ lib.l.cum oporteat,§.i.XXii.q.V.c.hoc ui-
detur. ¶ Teneatur. *nam ex quo ſcienter in alicuius præiudicium*
*minus moderatur quam debebat * moderari ipſe parti læſe de* 53
ſuo reſarcire tenetur,arg.C.ſi tut.uel curat.l.inter,& ſup.de in-
iur.& damn.dat.c.fin.facit enim in hoc caſo litem ſuam, arg.
inſtit.de oblig.quæ ex delic in prin.ff.de iudic.l.ſi iudex ſup.de
re iud.c.cum eterni.C.de pœn.iud.qui mal.iud.l.i.& ii.& ſi cū
incerta eſt quantitas modicum moderatur, tenebitur in eo quod
non fuerit in cautione deductū ſi uero nullam quantitatem fuerit
moderatus tenebitur in totum,quod patet ex eo quod hic dicit re
*ſidui, * nam reſidui* [c] *commemoratio totum admittit,ut.C.de* 54
hæred.inſtit.l.ii ff.de uerb.ſignif.l.cæterorum, ut ergo hoc pe-

a Dubium hoc *aſcribendū eſſe* Gul. *atteſtatur hic* Gem.in.§.*cæterū,col.iii.uerſ.* Sed quid *ſi hoc caſu.* M.

b Hanc *ſupputationē refert ac approbat* Io an.An.in uerb. *alioquin, ſibiq; aſcribit preter miſſo* Gul. *a quo didicit nomine.* Maiol.

c Reſiduum.

riculum euitet faciat in cautione certam a exprimi quantitatem
quam uериſimiliter credit, & quod ultra illud ſatisfiet, in quan-
tum conſtabit eum uſurarum ratione teneri. ¶ Formam. ideſt
ſatiſdatione nõ præmiſſa, uel idonea cautione non præſtita. ¶ Cõ-
55 tra uſurarios. pœna * Lateran. Conc. contra uſurarios eſt quia
uſurarii non ſatisfacientes de uſuris carere debent Eccleſiaſtica
ſepultura, & eorum oblationes recipiendæ non ſunt, ut ſup. eo. c.
quia in omnibus ſed hæc pœna, non bene congruit in hoc caſu, un
de dic quod iſti punientur, ſicut puniuntur illi qui recipiunt obla
tiones ab uſurariis manifeſtis, uel eos ad Eccleſiaſticam ſepultu-
56 ram admittunt, * illi enim ſuſpenſi ſunt ab executione offitii, et
ad reſtitutionem ablatorum tenentur, ut in præd. c. quia in omni-
bus, ſic ergo lege hanc litteram, & expone ſtatuimus ſubiacere
pœnæ promulgatæ ſupple contra eos qui recipiunt uſurarios ad
Eccleſiaſticam ſepulturam, uel oblationes eorum. ¶ In Lateran.
Concil. ſupple edito contra uſurarios. ¶ Nullus. religioſus, uel
c alius, ſup. §. prox. ¶ Interſit. hoc ideo dicit, quia uſurarii ma-
57 niſeſti non * poſſunt condere teſtamentum, niſi ſub forma hic ex
preſſa. Imo irritum erit ipſo iure, ut patet hic, & inf § prox. qd
eſt bene notandum, ſic & alias certis modis infirmantur, & rum-
puntur. & irrita fiunt teſtamenta, ut inſt. quib. mod. teſt. infirm.
per totum, & de hæret. c. excommunicamus §. credentes. ¶ Ad-
58 mittat. hoc eſt * ſpeciale in odiũ huius criminis, ſic de raptor.
c. ſuper eo, in prin. regulariter contra etiam tempore generalis
interdicti, ut de ſent. exc. c. permittimus, & de pœnit. & remiſſ.
c quod in te, ſup. de ſponſal. c. non eſt nobis. ¶ Abſoluant. b etiã
ab aliis peccatis. xxiiii. q. ii. c. legatur, & de pænit. & remiſſ. c.
quod quidam. ¶ Abſolutio. quia abſolutio debet eſſe integra ſi-
59 cut, & confeßio * de pænit. diſt. iii. c. ſunt plures, de pæn. diſt. v.
c. fratres, & c. i. & eſt ratio ad hoc quod non dimittitur pecca-
60 tum, niſi reſtituatur ablatum, * ut ſup. eo. c. cum tu. xiiii. q. vi.
c. ſi res, caueant ergo ſibi qui plerumq; non minus quam de anima
ſolliciti ſunt de prædictis. ¶ Satisfecerint. ſatisfactio pro ſolutio
ne eſt. ff. de ſolut. l. ſatisfactio. ¶ Facultatum. de hoc not. ſupra.
¶ Aliter facta. ſcilicet niſi de uſuris fuerit ſatisfactum uel de ſa
tisfactione idonee cautum. ¶ Non ualeant. cum hoc crimen ſit

a Hoc conſiliũ hinc deſũpſit Io. An. & tranſtulit in gl. in uerb. teneatur quo loco Gul. nomen expreſſim aperit. M.

b Hãc abſolutionis extenſionem Io. An ſibi aſcribit in uerbo abſoluãt, omiſſo pperam Gul. nomine a quo deſumpſit Maiol.

Ecclesiasticum, ut xlvii. dist. c. i. & ii. & ipsius ratione * tales 61
fiunt de foro Ecclesiæ, ut sup. de iudit. c. nouit, & bona usurario-
rum sint obligata ad restitutionem illis a quibus exactæ sunt usu
ræ, ut sup. eo. tit. c. cum tu, merito hanc pœnam D. Papa adiicere
potuit. ff. si quis iud. non obtemp. l. i. iuste ergo a irritat testa-
menta, per quæ bona illa in alios transferebantur, & durior fie-
bat conditio exactorum, ut sic inueniatur quod euincere ualeant,
& habere. sup ut lit. pend. c. i. in fin. ad idem sup. de hæret. c. uer
gentis, & c. excommunicamus. §. credentes, nec per hoc intelligi
tur usurpare iurisdictionem dñi temporalis irritando talia testa
menta, * sup. de imm. Eccles. c. decet. §. pen. quia ratione pecca- 62
ti potest corripere quemlibet Christianum, ut in præd. c. nouit,
uersus prin. dicit enim D. Papa quod ipse non solum in patrimo-
nio Beati Petri super quo plenariam * gerit in tẽporalibus po 63
testatem, uerumetiam in aliis negotiis certis causis inspectis tem-
poralem iurisdictionem causaliter exercet, nã si Angelos iudi-
cat, * quanto magis secularia iudicare potest, ut sup. qui fil. sint 64
legitim. c. per uenerabilem. §. rationibus, & prope fi. arg. tamẽ
contra quod Papa non poßit tollere iura Imperatorum, uel Regũ
& per consequens, nec cassare testamenta laicorum, nisi in terris
Ecclesiæ, sup. de iudit. c. nouit. xi. q. i. c. tequidem, in fin. viii. dist.
c. quo iure. xcvi. dist. c. cum ad uerum, in auth. quom. oport. Epis.
circa prin. coll. ix. quia potestates distincte sunt, ut. x. dist. c. quo
niam, & c. i. Quid si fœnerator non testamentum, sed codicil-
los b fecerit, non obseruata forma huius constitutionis numquid
ualebunt. Resp. non, imo idem iuris est quo ad hoc in testamento,
& * codicillis, ut sup. in prin. ubi ultimæ uolũtatis, & c & ar. 65
sup. de test. c. cũ esses, quia largo modo sumendo codicilli, sunt te
stamentum, * ut inst. de testam. in prin. ff. de iure codicill. l. con- 66
ficiuntur, & l. ab intestato, cum per utrumq; fiat mentis testatio
ut xiii. q. ii. c. illud, unde qui non potest testari, * nec codicillari 67
poterit. ff. de iur. codic. l. diui. §. codicillos, & l. conficiuntur. §.
codicillus. ff. de leg. iii. l. i. quidam tamen dicunt contra, quia codi
cillus, & testamentum diuersa sunt, ut C. de codicill. l. si idem, un
de cum hæc constitutio sit pœnalis restringenda uidetur. ff. de
pen. l. interpretatione ff. de lib. & posth. l. cum quidam, supr. de

a Idẽ Io. And. hoc elegans di-ctũ sibi ascribit prætermisso a quo desumpsit Gul. nomine in ult. gl. Maiol.

b Eandẽ ppul-crã quæst. mo-uet hic Io. An. in ul. gl. & Gu liel. auctorita-te motus quem expreßim nun-cupat. explicat ut hic habetur. Maiol.

consang.& affin.c.quod dilectio, licet enim minoribus prohibitus
68 non posset maioribus uti, * tamen prohibitus maioribus minora petere non prohibetur, ut ff.de seru.ex port.l.cui, de decim.c. ex parte.iii.& de sent.exc.c.cum illorũ.lxxiiii.dist.c. gesta. XcVi dist.c.illud, & in præd.c.per uenerabilem.Resp.ii.

DE INIVRIIS ET DAMNO DATO. RVB. XIIII.

SVMMARIVM.

1 VVLGI consuetum loquendi modi animaduertendum.
2 Rem propriã auctoritate propria ab alio eripiẽs punitur
3 Alium pro alio conueniri iure prohibent.
4 Liberum hominem pro debito capiens punitur, & corporaliter & pecuniariter.
5 Ciuitas punitur ob delicta aliquorum ciuium.
6 Primipilarii causa alius pro alio punitur.
7 Læsæ maiestatis crimine, & hæresis alius pro alio punitur.
8 Falsę monetæ crimine alius pro alio punitur.
9 Dominus punitur ex delicto serui.
10 Filii presbiterorum puniuntur ex delicto parentum.
11 In interdicti sententia alius pro alio punitur.
12 Simonia cõmissa a parente filio ignorãte ẽt in filio punitur.
13 Irregularitas ex alterius delicto quandoq; incurritur.
14 Hæres pro defuncto conuenitur.
15 Fideiussor non statim uidetur condemnatus, ex eo quod reus fuerit condemnatus.
16 Fideiussor interueniens in iuditio, uel ad totam causam acceptus uidetur condemnatus reo condemnato.
17 Naturalis æquitas cũ iure aliquando cõcordat, aliqñ discordat.
18 Naturali ratione nemo cum alterius iactura locupletandus.
19 Peccatum non remittitur nisi restituatur ablatum.
20 Notabilius facta sunt tenacius seruanda.
21 Specialiter iniunctum plus timetur quã generaliter imperatũ.
22 Represaliarum consuetudo reprobatur.

23 Male adinuenta numquam ex longa consuetudine confirmantur.
24 Iudicæ iustitiam facere negligente non conceditur represalia.
25 Episcopo negligente non possunt bona clericorum capi.
26 Clericus si capiatur cum sit debitor, & eius occasione sint concesse represaliæ non incurritur pæna. c. & si de iniuriis.
27 Abusus in malum sonat.
28 Repræsaliæ concessæ inter ciuitates nõ trahuntur ad clericos.
29 Hora ad horam ducitur in quibusdam terminis.
30 Appellationis decendium ducitur ab hora ad horam.
31 Mensis constare debet XXX. uel. XXXI. diebus.
32 Capta durante termino canonis an sint restituenda.
33 Represaliis concessis ante legem, non incurritur pæna legis.
34 Pœnalis constitutio potius restringenda quam laxanda.
35 Represaliæ concesse ante legem prohibentem, non possunt deduci in exequutionem post legem.

Gregor. X. In Concil. Lugdun.

CAP. I.

a De uerbo ad uerbũ Io. an. hic refert, et de more Gul. nomen pretermittit. Maiol.

b Io. An. hic fere iisdẽ uerbis repetit hec oĩa suppresso Gul. nomine a quo desumpsit. M.

ETSI pignorationes. a ℣ Vulgaris eloquutio. supple quo
rundam locorum, & est arg. considerandum esse qualiter
uulgus loquatur * arg. ff. de fund. inst. & instrum leg. l. cum 1
delanionis. §. asinam, & de sposal. c. ex litteris. sup. de reb. Ec-
cles. non alienan. c. hoc consultißime. prim. resp ℣ Prægrauatur.
quod esse non debet, ut C. de inoffi. test. l. si quis in suo. C. de pæn.
l. sancimus. ff. de reg. iur. l. non debet. C. ne fil. pro patr. l. habita
ibi nec ob alterius, &c. sup de hiis quæ fiunt a ma. par. cap. c.
quæsiuit, ℣ Leges. b non solum prohibent alium ab alio pignora
ri. ut in auth. ut non fia. pigno. pro aliis pers. §. i. coll. V. quæ po
sita est. C. ne ux. pro mar. auth. omnino, uerum etiam prohibent
ne creditor auferat sine iudice propria auctoritate debitori rem
sibi pro debito obligatam, * uel debitam, immo imponunt pænã 2
amißionis debiti, & iuris quod creditor haberet in re, ut ff. quod
met. cau. l. Iulianus, & l. extat. XVi. q. Vi c. placuit, quia iuditio-
rum uigor, &c. C. de iude. l. nullus, prohibent etiam unũ pro alio
conueniri, * ut C. ne fil. pro patr. & C. ne ux. pro mar. per totũ, 3

item

4 Item si quis capit pro suo debito liberum hominē * punitur cor
poraliter, et etiam pecuniariter, ut C. de act. oblig. auth. Imo, hæc
tñ fallunt in quibusdam casibus a in quibus alius pro alio pigno
ratur, & exigitur. ¶ Primus est quia genus, uel ciuitas punien-
5 da * quæ uindicare negligit quod a suis ciuibus improbe factū
est, uel reddere quod per iniuriam ablatum est, ut. XXiii. q. ii. c.
6 Dominus noster. ¶ Item in causa Primipilarii, * ut C. de donat.
int. uir. & ux. l. si non, & C. de primipilo. l. fi. lib. X. ¶ Itē in cri
7 minibus læsæ maiestatis, & * hæresis in quibus filii puniūtur ex
delicto parentum, ut vi. q. i. §. uerum, uers. quisquis. C. ad. l. iul. ma
8 iest. l. quisquis, sup. de hæret. c. uergentis. ¶ Itē in crimine * fal
sæ monetæ, quia dñs amittit domum uel fundum, ubi falsa pecu-
nia fabricata est, ut C. de fal. mon. l. ii. ¶ Item punitur dominus
9 ex delicto serui * in extimatione damni, uel in deditione serui, ut
ff. & C. de noxal. ac. & instit. & . ff. si quad. paup. fec. dic. ¶ Itē
10 filii presbiterorum, * & alii illegitime nati, puniuntur sine cul
pa sua, ob delictum parentum, ut lVi. dist. c. nasci, sup. de fil pre-
11 sbit. per totum. ¶ Item in sententia * interdicti unus pro alio
punitur, ut sup de spons. c. non est nobis, & de sent. exc. c. romana.
12 §. fin. ¶ Item si simonia per * parentē filio ignorante cōmissā
13 i. q. V. c. i. sup. de elect. c. si alicuius. ¶ Item in irregularitate *
ex facto, uel delicto alterius proueniente, ut XXxiiii. dist. c si cu
ius. ¶ Item in casu quem habes de pœnis, c. ad aures, & c. in qui-
14 busdā. ¶ Item hæres pro defuncto * conuenitur. C. si cert. pet.
l. i. sed isti una persona censentur. ¶ Item fideiussor pro principa
li grauatur. C. de fideiuss. auth. præsente, sed certe prius conuenie
tur principalis, nec etiam eo condemnato fideiussor qui in contra
15 ctu * interuenit, intelligitur condemnatus. ff. de pignor. l. grege
§. si cum defensore, secus si in iuditio interuenit. ff. iud. sol. l. i. uel
16 si totius causæ fideiussor acceptus sit, * ut. ff. de fideiuss. l. græce
§. i. ad fi. Sed si solum promisit reum iuditio sisti ad hoc solū te-
netur, ut ibi ¶ Item multa exempla alia, uide. i. q. iiii. §. itē pec
cato, & de hoc not. ead. q. in summa, punitur ergo quis sine cul
pa, sed non sine causa, qđ dic prout not. sup. de priuil. c. antiqua.
17 ¶ Naturali. b aliquando naturalis æquitas concordat cū * iu-
re ciuili, ut C. de furt. l. si quis persuaserit. & cū Diuino, quia le-

a Casus in quibus alius pro alio pignoretur.

b Hæc dicta Ioann. an. hic sibi ascribit, cū tñ hic desūpserit suppresso Gul. nomine. Maiol.

ges diuinæ natura consistunt, ut .i. dist. c. leges, aliquando discre-
pat æquitas a iuris rigore, ut. ff. qui, & a quib. man. l. prospexit,
in casu tñ isto concordat scilicet ne alius pro alio grauetur, ut. C.
ne filius. pro patr. per totũ, & .i. q. iiii c. crimen, & . c. seq. Est. n.
naturalis æquitas qđ unus alterius odio non grauetur, ut hic dici
tur, & in præ. concor. Item ẽt naturalis æquitas est ut nemo cum
aliena iactura locupletetur, ut. ff. de cond. indeb. l. nam natura, et 18
de pœn. c. suã, & ut alteri non faciant qđ sibi nollit fieri, ut. i. dist.
c. humanũ, sup. de maior. & obed. c. dilecti. ¶ Contrariæ. sic C. ut
null. ex uicar. pro alien. ex uicar. deb. ten. l. i. lib. xi. ¶ Ciuili. ut in
præd. auth. ut non fiant pignor. §. i. & imponit pœnã quadrupli
contrariũ facienti, ergo qui ex represaliis non a suo a debitore,
sed ab aliis aliquid consequutus est saluari nõ põt, nisi illud resti
tuat tãquã male * ablatũ, ut hic, & in præd. auth. quia nõ remit 19
titur peccatũ, & c. xiiii. q. vi. c. si res, sup. de usur. c. cũ tu. ¶ Spe-
cialius. ea. n. quæ notabiliter fiunt tenacius seruanda * sunt. ff. 20
de iniur. l. item apud §. hoc edictũ, ff. de aur & arg. legat. l. quin-
tus. §. sed qđ quintus, & in auth. de nup. §. soluto, coll. iiii. Item
plus solet timeri, qđ specialiter iniungitur. * quam qđ genera 21
liter imperatur. xxiii. dist. c. quãquã. & de hæret. c. si aduersus.
¶ Inhibetur. accipe ibi præsentis decreto districtius inhibe-
mus, & postea redeas supra eas concedi. &c. ¶ Concedi. pro cre
dito alicuius clerici unius Diœces. contra clericos alterius diœ
ces. in qua sit debitor constitutus, seu pro credito alicuius laici
unius diœces. contra laicos, & clericos alterius diœces. quod gra-
uius esset. ¶ Consuetudinis. nota hic reprobari * consuetudinẽ 22
ciuitatum Italiæ, quæ represalias contra quos uellint, ordinãt si-
cut placet. Simile C. ne fil. pro patr. l. habita, ibi quod ex puersa
cousuetudine, &c. male enim adinuentum malæq; consuetudi-
nes, nec ex longo tpe, nec ex longa obseruatione confirmantur. * 23
ut in auth. ut null. iud. lic. hab. in prin. coll. ix. ad idẽ facit. C. de
usur. l. eos. C. de furt. auth. nauigia. C. comm. de success. auth.
oẽs peregrini, sup. de consuet. c. fin. Sed quid si iudex auferentis,
uel iniuriantis, & debitũ reddere nollentis requisitus p iudicem
creditoris, seu iniuriã passi negligit facere iustitiã, nũquid de li-
centia * iudicis requirentis poterit fieri pignoratio, & uidetur 24

a Hæc salutaria uerba de Guliel. fonte emanasse refert Nicol. Dion. hic in prin. subdẽs Archid. & Io. An. idem approbasse, sicut, & ipse approbat. Ma.

b Represaliæ quando ẽt de iure canonico liceant.

qđ nõ, & quod quantũ ad hoc consuetudo nõ prodest, prout hic dr̃ itẽ in auth. ut nõ fiant pignor. dicitur nullã oĩo pignorationẽ ualere. Cõtra credo ar. in præ. c. dñs, quia ex quo cõstat de iudicis negligentia a licita est pignoratio quæ fit proprii iudicis auctoritate p̃cedente, tñ ei' sñia sup negligẽtia, & in iustitiæ defectu requiritur, et ad hoc facit qđ not secundũ Papã, sup. de rest. spol. c. olim cãm, nã tũc iuste poßidet qui sui iudicis auctoritate poßidet, ut. ff de aqu. pos. l. iustẽ. et pre. c. dñs nõ corrigitur, unde remanet in suo uigore, ut C. de ap. l. principib' et auth. de adm. os. ĩ sac. in fi. coll iii. Sed nũquid ẽt in hoc casu licebit bona b cleric. pro
25 aliis clericis, uel laicis occupare, ur̃ qđ nõ, * quasi Papa hoc uoluerit p̃hibere cũ dicit, aut quantũcũq; gñaliter, etc. nã si Eps̃ sit negligẽs pot erit haberi recursus ad supiorẽ, & tarditas inferioris in querelã deduci, ut C. de tẽp app. l. fi. § fi. uel dic qđ si iudex Ecclesiasticus negligit facere iustitiã de clerico sibi subdito illorũ cleric. sibi subditorũ res poterũt per hoc arrestari, uel pignorari de ecclesiasticis iudicis auctoritate, prout sup. in laico dixi, quidã aũt dicũt c qđ Eps̃ nõ põt cõcedere cõtra rõnem huius cõst. quod unius clericus pro alio pignoretur. quid si clericus d qui erat debitor principalis, & eius occõne concessæ erant represaliæ capt'
26 est, * dicũt quidã quod hæc const. non extenditur ad hũc casum, quia hic alius pro alio non prægrauatur. Itẽ cũ sit pœnalis non est extẽdenda, sed quo ad hoc remanet ius antiquũ. ¶ Abusũ. idest
27 * malũ quia dicitur corruptela, ut sup. de consuet. c. cum uenerabilis. ¶ Cõcessas. puta ciuitas Bonon. cõcessit represalias ciui suo
28 creditori alicuius Floren. contra hoĩes * de Flor. hanc. n. concessionem gñalẽ non debent trahere ad cleric. ¶ Districtius. idest districtẽ, sic sup. de elec. c. auaritiæ, ibi laicus, uel dic districtius q̃ per ciuiles const. inhibitũ esset. ¶ Cõcedẽda. de nouo, uel iã cõcessas extendendo. ¶ Ad eas. scilicet p̃sonas ecclesiast. ¶ Presũptione. idest represalias p̃sũptuose concessas, uel earũ concessarũ extẽsionẽ. ¶ Infra mẽsẽ. sic sup. de cens. c. exigit. C. de usu. l. usurarũ. § fi. sup. de preb. c. statuimus, & sup. de elec. c. statuimus, alibi statuitur terminus trium mensium ut in pred. decret. exigit. i. Resp. sup. de election. cap. ne pro defectu, & mensis iste e computatur
29 ab hora * factæ concessionis, uel extensionis, ut hic dicitur,

a Hunc locũ Archid. furti subtraxerat, et sibi attribuerat, sed Gem. hic col. ii. furtum detegit et numcupatim Gul. ascribit.

b Represaliæ an ẽt ad bona cler. cõcedãtur.

c Hanc sñiã refert Gemin. hic col. i. et nũcupatĩ Gul. citat idẽ quoq; Nic. dio. in gl. pregrauetur. Maiol.

d Hanc ipsam quest. excitat Io. And. hic in uerbo pregrauetur, & Gul. auctoritate msequitur expresso nomine. M.

e Hanc supputationem horæ ad horam de Guliel. fonte emanasse probat hic Gem. col. i. & Archid. sed & Nicol. Dio. hic in gl fin. Gul. expresso nomine. Maiol.

prout alias dicitur in decendio quod datur ad appellandum quod a recitatione sententiæ computatur, * ut sup. de re iud. c. quod 30 ad consultationem .ii. q. Vi. c. biduum, & cõputabuntur. 30. dies pro mense * uel 31. ut. ff. de reg. iur. l. ubi lex, ut not. in præd. 31 decret. statutum. Quid si infra mensem a aliquid captum est, uidetur quod non * sit restituendum. quia hic conceditur eis mẽsis 32 ad reuocandum. Sed dic contra, debent enim re integra reuocare, idest antequam ad aliquem actum procedatur, arg. ff. mand. l. si mandassem. ff. ad Maced. l. si tamen, & l. si filius, sup. de rescr. c. ex parte decani. Si aũt ante hanc constitutionem repræsaliæ contra clericos erãt cõcessę, uel extensę non habet locũ * pœna 33 hic statuta, quia hæc constitutio inhibet talia in posterum fieri, pœnalis enim constitutio potius restringenda est, quã laxanda * 34 ff. de pœnis. l. interpretatione, & probatur sup. de const. c. cognoscentes. & c. fin. xxxi. dist. c. ante triennium. C. de legib. l. leges, non tamen debet aliquis amodo uti concessis ante præsentem constitutionem, * nec etiam eas extendere, alioquin incidit in pœnam huius constit. prout satis hic innuitur. r Subiaceat. Canon est latæ sententiæ, sic sup. de usur. c. usurarum. §. quia uero.

a EX hoc ẽt loco Io. an. quęs. mouet, in gl. mensem, & Guliel. quẽ nũcupat auctoritatem sequitur. Idem quoq; Gemin. hic prope fi. expresso Guliel. nomine. Maiol.

DE SENTENTIA EXCOMMVNICATIONIS. RVB. XV.

SVMMARIVM.

1 EXCOMMVNICATIO alia maior, alia minor.
2 Excommunicatio minor priuat communione sacramentorũ sed non fidelium.
3 Excommunicato quis cõmunicat, litteris, nuntio, salutatione.
4 Monitio canonica dicitur trina.
5 Excommunicatio fit aliquando in genere, aliquando in specie.
6 Excommunicatio aliquo casu non ligat.
7 Excommunicatio non ligat lata post appellationem.
8 Excommunicatio non tenet continens intolerabilem errorem.
9 Excommunicatio iusta, uel iniusta timenda est.
10 Monitio uidetur canonica si nominatim quis moneatur.

11 Monitione quæ requirantur.
12 Excommunicationis nominatim faciendæ formula.
13 Nomina appellatiua æquipollent propriis.
14 Excommunicationis forma exacta si non seruetur, ad huc tamen tenet.
15 Monitionibus duabus decursis non est necesse in tertia de peremptorio meminisci.
16 Excommunicatio in genere hodie non est in usu propter participationem.
17 Excommunicatio in genere admittitur, si monitiones sint gñales.
18 Monitio generalis ad totam uniuersitatem, uel conuentũ ualet.
19 Iudex uolens nominatim excommunicare potest cogere priorē uel guardianum conuentus ad danda nomina singulorum.
20 Peremptorium fit per competentia interualla.
21 Pignus non uenditur nisi facta trina denuntiatione debitori.
22 Monitionis tempus in arbitrio iudicis residet.
23 Excommunicatio potest fulminari ubicumque periculum est in mora.
24 Locus, & tempus quandoq; non patiuntur deliberandi consiliũ.
25 Princeps detinens res Ecclesiæ sine monitione excõmunicatur.

Gregor. X. In Concil. Lugdun. CAP. I.

CONSTITVTIONEM. a Papæ Quarti. quæ est sup. eo. c. statuimus. Minorem. hoc ideo dicit quia est
1 quædam participatio in crimine * cũ criminoso quæ inducit maiorem excommunicationem, ut sup. eo. tit. c. si concubine, & . c. nup ubi de hoc. Item est alia participatio in oratione, locutione, & cõmestione, osculo, & huiusmodi, sed non in crimine, & ista inducit minorem excommunicationem prout hic dicit, & in præd. c. nup XI. q. iii. c. excommunicatos. & . c seq. & hæc minor excommuni
2 catio separat * solum a participatione sacramentorum sed nõ actualiter ipsum priuat fidelium communione, ut sup. de cleric. excomm. minist. c. fin. Patet ergo quod duplex est excommunicatio, uidelicet maior, & minor. ut. iii. q. iiii. c engeltrudam. Intel
3 ligitur etiam quis participare, mitendo b nuntium, * uel litte.

a In hũc canonem Gul. scripsisse constat ex Nic. Dion. hic in gl. in uerbo nominatim qui attestatur, Archid. et Io. Mõ. adhærere Gul. ut suo loco oportunius dicemus Maiol.

b Hæc ipsa ad uerbum desumpsit Io. An. sed (ut decet) omnia ad Guliel. auctoritatem nominatim retulit. Maiol.

ras eXcōicato, ſalutando eum, ac ſi loqueretur ei ar. ſup. de elect.
c. ubi periculum. §. nullo. Ipſe enim loqui uidetur nuntium, uel
litteras mittendo. ff. de conſt. pec. l. licet. ¶ Monitione. ſup. eo. c.
ſacro. xii. q. ii. c. indigne, ſup. de app. c. reprehenſibilis, & c. cum
ſpeciali, in prin. & quod dicit hic canonica, * intellige ſi trina, 4
ſup. eo. c. cōtingit. ii. & c. in audientia. 2 4. q. iii. c. de illicita, ſup.
de conſt. c. ex litteris. ¶ Ligari. ſiue in * genere puta dicendo ex- 5
cōico oēs participantes Vberto excōicato, ſiue in ſpecie puta ex-
cōico Henricū qui cōicat Paulo, &c. ¶ Promulgatā. ſcilicet ī par
ticipantes. ¶ Aliter. ſcilicet niſi participātes poſtea ter moniti fue
rīt, ut ceſſent a participatione eXcōicati. ¶ Nō tenere. ſcilicet ip
ſo iure, eſt. n. iſte unus eX caſibus in quib' * non ligat excōcatio- 6
nis ſnīa, alius eſt qñ lata eſt poſt appell. * tertius eſt qñ conti- 7
net intolerabilem errorem * ut ſup. eo. c. per tuas alias. n. ſnīa 8
paſtoris iuſta, uel iniuſta timenda eſt, * ut Xi. q. iii. c. i. et. c. qui 9
bus. ¶ Scrupulū. a hoc ideo dicit qñ ante hanc conſt ſi iudex ec-
cleſiaſticus eXcōicabat aliquem, monebat omnes in genere ꝙ nullus
cum eo participaret, dubitabatur an talis gñalis monitio canoni
ca eſſet, et quidam dicebant ꝙ nō hæc ergo conſt. hoc dubiū declarat
dicens illā eſſe canonicam monitionem quando illis qui monentur
noīatim * exprimuntur, prout ſequitur. ¶ Rite ſeruatis. ſcilicet 10
quæ in monitione b requiruntur * puta ꝙ moneantur ter, ſi in- 11
ueniri pōt, alioquin publicè in Eccl. cuius eſt parochianus, uel ad
domū cum proclamatione, ut C. de annual. eXcep. l. ut perfectius,
ſup. de cler. non reſi. c. ex tuæ, et in pre. dec. de illicita. Item ꝙ infe
ratur in ea cauſa ſup qua fit monitio, ut V. q. ii. cap. uocatio, &
c. ſi primates. item quod fiat p̄ſentib' pſonis idoneis per quas de
ipſa cōſtare poßit, ut ſup eo. c. ſacro, in prin' ¶ Nominatim. c pu
ta propriis no nib' expreßis dicendo. Nos talis monemus A et B
& C qd abſtineant a cōmunione talis quem eius contumacia eXi-
gente auct. tali eXcōicationis * uinculo duxim' innodandū, ut. ff. 12
ad treb. l nonnūq̄. C. de caduc. tol. l i. §. ſed ut manifeſtetur. ff. de
cond. & dem. l. noīatim, ſiue etiā appellatiuis quæ æquipolleant
propriis * ſcilicet ea demōſtratione quæ uice proprii noīnis ſun 13
gatur, ut. ff. ſi cer. pet. l. certū, inſt. de legat. §. ſi quis in noīne, uer.
nomina. n. ſup. de teſti. c. licet ex quadā. §. teſtes, et. c. ad hæc aliàs

a Hanc gl. Io. An. ſibi aſcribit ſuppreſſo Gul. nomine. Maiol.

b Monitioni canonicæ quæ requirantur

c Tranſtulit in nomen ſuum hanc fere totā gl. Io. And. hic ſuppreſſo Guliel. nomine a quo deſumpſit. Maiol.

incipit p̄sentium, idem est si dicat iudex moneo filium talis, ut. ff.
de lib. et posth. l. ii et iii. inst. de exher. lib. §. noīatim. Secus si ha
beat duos filios. nam tunc nemo eorum monitus uī pront ibi dicitur
quidam tñ utuntur tali monitione moneo a tales qd usq; ad unũ
mensem abstineant cōicare tali excōicato ꝙ nisi fecerint eosdem
moneo iterato, ut usq; ad alium mensem abstineant quod si aīo ob
stinato contēpserint, moneo ipsos, ut usq; ad alium mensem perem
torie quod dictũ est facere non attentent, alioquin contra eos ad
excōicationis sn̄iam procedetur, et alioquin ex nunc prout ex tũc
in eos in hiis scriptis excōicationis sn̄iam promulgo, hoc probatur
sup. de test. cog. c. ii. & sup. de appel. c. praeterea, uel sic moneo b
te pro prima, secunda, & tertia monitione quod hinc ad tres men
ses debeas abstinere a participatione cũ tali, ita tamen quod ter
minus competens statuatur, & haec forma tam in iuditiis quam
14 extra frequentatur, nihilominus tamen, * ut dicunt, si non ser
uetur tenebit excommunicatio, prout not. sup. eo. c. romana, quidā
autem hanc formam non admittunt, sed p̄cedens forma placet. ubi
15 autem fiunt tres monitiones non est necesse in tertia dici * perem
ptorie, ut. ff. de iud. l. nonnumquam, & C. quom. et quan. iud. l. tres
denuntiationes. Patet ergo ex praemissis quod hodie non potest in
16 genere fieri talis excommunicatio. * excommunico participan
tes c cum Paulo, cum participantes sint nominatim monendi. pro
ut hic dicitur, et sic tollit decret. illam, sup. eo c. quod in dubiis. §.
fin. quidam tamen dicunt hic loqui, quando singulares personae
17 excōicantur; Quando * uero generaliter contra participantes
sententia profertur, quia tũc sufficit monitio generaliter, ar. ff. de
adm. tut. l. si duo, i fi. ff. pro soc. l. actione. §. renuntiare, non n. pos
sunt omnes nominatim moneri. quid si iudex monet generaliter
oēs de aliqua uniuersitate d uel de aliquo conuentu, nũquid ualet
monitio quo ad oīa, quantum specialis quoad quedā, ut. ff. de adm.
tut. l. si duo, in fi. ff. p soc. l. actione. § renuntiare, et q: semper ge
neralib. specialia insunt, ut ff. de re iu. l. semper in generalib. sed
18 dic contra. * ut hic, et rigor iste inuentus est ad uitanda multa
mala q̄ ante hanc const. fiebant. quid si forte nominat oēs de con
uentu: dicunt quidam ꝙ potest cogere priorē, seu guardianum, seu
19 ministrũ, * seu rectorē conuentus, seu uniuersitatis ad indicandũ

a Monitionum formulae, de quibus hic Gemi. col. ul. meminit sub Gul. nomine. Maiol.

b Haec monitionis formula placet Io. an. hic ĩ uerbo una pro omnibus quo loco nuncupatim Gul. auctoritate utitur. Ma.

c Istam Gul. sn̄iam nuncupatī approbat Nic. Dio. hic in gl. nominatim ueriorem q; ac tutiorem dicit referens cũ Guliel. consentire Arch. Io. Mon. licet Host. contra. Maiol.

d Io. an. hic in uerb. nominatĩ hanc q. excitat & nuncupatim ad Gul. inuentionem prosequitur. Ma.

ubi nomina illorum, ut ff. de cond. ob turp. caus. l. iiii § fi. ¶ Monitiones. scilicet tres, ut sup. not. ¶ Iura. sup. in gl. illa sup. co. c. sacro. ¶ Pro omnibus. qđ fieri potest. xxiiii. q. iii. c. de illicita ff. de iud. l. nonnũquã, sup de dilat. c. i. ut dixi sup. in gl. puta propriis. ¶ Competentia. sic per interualla cõpetentia ad * pem- 20
ptoriũ puenitur, ut. ff. de iud. l. ad peremptoriũ, & l. seq. & sicut quando conuentum est, ut pignus uendatur non debet uendere creditor, nisi ter debitori denuntiauerit, quod luat illud, nec illud luere uellit, * ut. ff. de pign. act. l. si conuenerit, & arg. ad hoc. ff. 21
de publ. iud. l. inter accusatorem. Sed quot debebunt esse dies isti, & uidetur quod duo, ex eo qđ hic dicit aliquorũ dierũ, quia pluralis locutio duorũ numero est contenta. ff. de test l. ubi numerus. quæ est. iiii. q. iii. §. item in criminali, sed dic hoc a tẽpus poni in arbitrio monentis, * ut hic innuit, dum dicit competentia, &c. 22
moderabuntur dies isti pro personarum, & negoiii qualitate ita quod nec pauci sint, nec multi, lxiii. dist. c. cum longe. xiii. q. ii. c. ubicumq. sup. de in integ. rest. c cum ex litteris, in fin sup. de appell c. cum sit romana. ¶ Interualla. hoc locum habet, quando plures fiunt monitiones, quia tunc interualla locũ habent inter monitionẽ, sed si una sola, tunc est tnter monitionem, & sñiam. ¶ Nisi. hoc uerbũ respicit quod p̃misit cõpetentia interualla. ¶ Necessitas. b puta quia partes paratæ sunt ad rixas, & arma, nec uollunt ad monitionem Epĩ a pugna desistere. Et ideo Ep̃s statim sine hac sollemnitate monitionũ oẽs pugnantes excõicabit, * hoc 23
si quidem casu Ep̃s ab omni pœna excusatur, arg. ff. de usufr. l. æquißimum. plerũq; enim, nec locus, nec tempus patitur plenius deliberandi consiliũ, * ut ff. de exerc. l. i. pri. Resp. Item prin- 24
ceps c cuius auctoritate res Ecclesiæ detinentur sine monitione excõicatur, * ar. 16. q. i. c. in canonibus. ¶ Ea. scilicet interualla 25

a Arbitriũ hoc residere in iudice Io. An. hic in uerb. cõpetentia dixit euidẽter, sed Gul. nomen suppreßit quũ Gem. hic col. ul. ad fi. expreßim nũcupauerit. Maiol.

b De more Io. An. hæc dicta sibi ascribit suppresso Gul. nomine. Maiol.

c Hodie ex Cõcil. Trid. sess. 22. c. 11. de refor. quocũq; titulo usurpẽtur ipso facto imminet exc. Papæ reseruata cum priuatione iurispatr. benef. & ordin. execu tione Maiol.

SVMMARIVM.

1 Excõmunicationis sententia quandoq; relaxatur ad cautelã.
2 Interdictus offerens cautionem de stando iuri propter qđ interdictus est absoluendus est, ne interdictus decedat.
3 Excommunicationis sñia, & interdicti pari passu ambulant.

In inter-

4 In interdicto eadem sniæ forma obseruatur quæ in excõicatiõe.
5 Ius ligandi, atq; soluendi par est.
6 Minus de quo quid uidetur inesse, & inest idem & de quo magis.
7 In interdicto plærumq; puniuntur innoxii.
8 Finis unius negotii non debet esse alterius initium.
9 Excommunicatus priuatus est non solum Ecclesiasticis sacramentis, sed & consortio hominum, & communione fidelium.
10 Excõicatio minor separat solum a participatione sacramẽtorũ.
11 Interdicti tempore ministratur sacramentum pœnitentiæ, & baptismatis.
12 Interdicti tempore potest uiaticum dari morientibus.
13 Interdicti tempore sacramentum confirmationis potest dari, & Corpus Christi consecrari.
14 Absolutio ad cautelam petitur sui potius ratione quã aliorum.
15 Excommunicatione fit mortis æternæ damnatio, & quis tradditur Sathanæ, & anima ligatur.
16 Cautius ibi agendum est ubi maius periculum uertitur.
17 Caritas sincera debet maioribus malis subuenire.
18 Vniuersitas non habet animam.
19 Periculum ubi non est, non est festinandum.
20 Monstruosum est unum corpus plures habere animas.
21 Excommunicationis sententia non potest in totum suspendi nisi in totum relaxetur.
22 Interdictum ob delictum proprium, ad cautelam relaxari potest.
23 Interdictum in familiam potest ad cautelam relaxari.
24 Excommunicatio, & interdictum dicuntur post appellationem legitimam ferri quando continent intolerabilem errorem.
25 Absolutio dicitur in excõicatione relaxatio uero in interdicto.
26 Interdicti, & excõicationis similia, & dissimilia remissiue.

Greg. X. In Concil. Lugdun. CAP. II.

PRAESENTI a ⌈ Declaramus. hoc ideo b dicit quia dubitabatur inter peritos utrum sententia interdicti generalis lata in ciuitates castra, uel loca, relaxari possit ad cautelam & declaratur hic quod non. Sed uidebatur quibusdã contra, sicut,

a In hunc canonem scripsisse cõmẽtariũ hũc authorẽ cõstat ex Nic. Dion. hic in prin. qui expressim nuncupat Gul. Duranti. Maiol.
b Magnã hanc gl. de uerbo ad uerbũ transtulit 10. an. hic in uerb. declaramus, & quum nihil ferè omiserit tñ Gul. nomen a quo desumpsit perperã prætermittit. Maiol.

& ſententia excõicationis relaxatur * ad cautelam, ut ſup. eo. c. 1
per tuas, & c. ſolet, ſup. de app. c. ad præſentiam. Itẽ interdictus
offerens cautionem de ſtando iuri ſup eo propter quod interdictus
abſoluendus eſt, * ne interdictus decedat nõ obſtante alterius par 2
tis contradictione, & idẽ in excõicato, ut ſup. de appel. c. qua fron
te, item ſnĩa excõicationis, a & interdicti pari * paſſu ambulat 3
prout legitur, & not. ſup. app. c. ad hæc, ubi not. Papa qđ excõica
to, & interdicto præſtatur abſolutio ad cautelã, ad idẽ eo. ti. c. pre
terea, & c. dilecti. Item eadem forma ſeruanda eſt in prolatione
ſn æ, & * excõicationis, & interdicti, ut ſup. eo. c. cũ medicinalis 4
§ ſuperior, uerſ. & hæc eadem, & in pre. c. præterea, ergo eadem
ratio erit in abſolutione utriuſq; ſnĩæ, quia par eſt ius * ligãdi, 5
& ſoluendi, de pœn. diſ. i. c. uerbũ. ff de uerb. obl. l. inter ſtipulantẽ.
§ ſacrã ẽt in maiori ſicut in illa, ſup. eo. a nobis. ij & de cler. exc.
c. fi. unde cũ maior excõicatio tollatur p abſolutionem ad cautelã
ita, et interdictũ interea prolatũ, & ſi id de quominus uidetur in-
eſſe, & eſt idẽ, & de quo * magis, ut 38. diſ. c. ſi in laicis. ſup. de 6
elec. c. cũ in cunctis in prin. ſup. qui fil. ſint leg. c. p uenerabilẽ pro
pe prin. item p interdictũ plerũq; puniuntur innoxii * ut ſup. eo. 7
c. Romana. §. fi. unde potius uidetur ſubueniendũ in eo quam in ex
cõicatione, ar. xlii. diſ. c. quieſcamus. Item interdictũ plures ligat
& plura bona p illud tolluntur quare fortius uidetur poſſe relaxa
ri ad cautelã quam in excõicato, ſed non eſt ita, prout hic dicitur
ſed queritur quæ ſit rõ huius iuris, b ſuper hoc dicunt quidã qđ
illa eſt ratio ne finis unius negotii, * alterius ſit exordiũ. C. de 8
fruct. & lit. expen. l. terminato, dum. n. petebatur interdictum, ad
cautelã relaxari, proceſſus principalis negotii fruſtrabatur: Sed
certe hæc ratio, & rõnis colore caret, & ideo extirpanda eſt, ut
lxviii. diſ. c. Corepiſcopi. Alii dicunt q hoc ideo ſtatuitur, ut cen-
ſura eccleſiaſtica magis timeatur, uileſceret. n. nimiũ ſi omnino in
terdicta tollerentur qđ eſſe non debet, ut ſup. de priuil. c. priuile-
gia, et ut homines magis timeant delinquere, uidentes qđ ammodo
non poterit obtineri relaxatio ad cautelam, ut ſup. de cenſib. c. exi
git, ſed hæc ratio uacua magis opinione iactatur quã auctoritate
aliqua roboretur, ut xxvi diſ. c. deinde. xxiii. q. v i. c. uides, unde
ſuper c hoc dici põt qđ excõicatio reuocatur ad cautelam, & non

a Decem ſunt quibus inter ſe conueniunt excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum, et totidẽ quibus differunt, quos plene proſequitur Gem. in c. i. §. hæc eadem. de ſent. exc. lib. 6. & ibid. Nicol. Dio. Peruſ. qui aliqua addit uidi ibi. Maiol.

b Excitat eandem q. Io. And. hic in gl. declaramus. Gul. tñ omnino ſuppreſſit. Maiol

c Deffinitionẽ hanc in ſuã rem tranſtulit Ioa. an. hic in uerbo declaramus, & quũ hic deſũpſerit Gul. tñ reticuit. Maiol.

interdictum propter periculũ communionis, nam periculosum est excommunicato cõmunicare qui priuatus est non solum ecclesiasti
9 cis sacramentis, imo * etiam consortio hominũ, & communione fideliũ, ut sup. de cler. exc. minist. c. illud § fi. xi. q. iii. c. cũ excommunicato. iii. q. iiii. c. engeltrudam, unde ad cautelam aliorum fit absolutio ad cautelam, a ut sup. de excep. c. apostolicæ cum suis concor. & sup. eo. c. solet. §. fin. in generali autem interdicto non est periculũ cum interdictis participare. quia tales sunt excommunicati minori excommunicatione quæ separat tantum a parti
10 cipatione sacramentorum, * quæ consistit in sola perceptione, sed non ab hominum communione, ut dixi, hinc est quod tempore generalis interdicti, aliqua ecclesiastica sacramenta administran
11 tur puta pœnitentia, & baptisma * sup. de sponsal. c. non est no-
12 bis & uiaticum, * ut de pœnit. c. quod in te, & prædicatur, &
13 confirmatur, * & Corpus Christi consecratur, ut sup. eo. c. responso, & . c. permittimus, sed ad hoc apponitur. quia petens absc-
14 lutionem ad cautelam potius petit eã ad cautelã sui quã aliorũ * ut sup. de appell. c. ad præsentiam, unde dicas, & melius qd ideo
15 excõmunicatio est mortis æternæ b damnatio, * ut xi. q. iii. c. nemo Episcoporũ, & per eam traditur aliquis sathanæ, ut xi. q. iii. c. absint, & . c audi, & . c. omnis Christianus, & per eam ligatur anima, ut ibi, merito ergo festinandũ est, ut talis de potestate diaboli eruatur, & Christo a cuius corpore separatus erat p excõicationem redintegretur per absolutionem, ut ea. q. c. nihil, quia circa maiora maius periculũ uertitur, ut in præ. c. quiescanus. ff.
16 ad Carb. l. i. §. ii. & ideo circa ea cautius est agendũ, * ut vii.
17 q. ii. c. ii. caritas. n. sincera debet maioribus malis subuenire, * ut l. dist. c. ut constitueretur, in fi. in interdicto aũt nõ traditur quis
18 sathanę quia uniuersitas non habet animã, * & corpora potius quam animæ per illud ligantur, unde ibi nõ est tantũ periculũ, nec
19 est ita in eius relaxatione festinandum, * quod aũt uniuersitas non habeat animam patet, quia est unum corpus, ut. ff quod cuiusq; uniuers. l. i & not. sup. de exces. præl. c. dilecta, monstruosũ. n. est
20 si unum corpus plures * animas habet. 89. dis. c. singula. Põt ẽt, & alia ratio aßignari, nam sñia excõicationis non põt suspẽdi
21 nisi in totum relaxetur, * & ideo in ea locum habet absolutio ad

a Integrum tractatum de absolutione ad cautelam scribit Gem. in c. solet de sent. exc. in vi. & latius ibi Nicol. Dion. de Perus. Maiol.

b Ad uerbũ hec eadem transtulit Io. an. in gl. in uerb. declaramus nullatenus Gul. nomine expreßo. Maiol.

a Differentiã hanc loci, & psonæ.scribit Ioan. And. hic in gl. gñaliter expressa Gul. auctoritate. a quo desumpsit. Maiol.
b Hoc absolutionis genus ratione uxoris, & familiæ, tanquã speciale sequitur, ac approbat ex Gul. auctoritate Io. An. hic in præelud. & in gl. generaliter. Idem hic sub Gul. nomine affirmat Nic. Dio. in gl. gñaliter, subdens idẽ tenere Garf. Cler. Pi. Boatin Io. Monac. & Archi.
c Vide, ut dixi in tertio margine hoc ipso cap. Maiol.

cautelam, interdictũ uero potest per superiorem suspendi, & ideo non est necessaria relaxatio ad cautelã secundũ ea quæ not, in pre. decret. dilecti, & c. ad hæc quoniã. Et not. q̃d ubi Castrũ, uel Ciuitas, uel terra interdicitur propter delictũ alterius puta dñi põt appellationem ab ipso Dño interpositã, ut sup. de spons. c. non est nobis, tunc habet locum q̃d hic dicitur. Vbi aũt propter delictum propriũ, a tunc poterit relaxari * ad cautelam, ut dicunt qui- 22 dam. Item cũ hic prohibeatur de gñali interdicto de quo habetur de uerb. sign. c. cũ in partibus, uidetur q̃d speciale, uel ẽt particulare adhuc relaxari poterit ad cautelã quod. n. expresse nõ mutatur, stare non prohibetur. C. de appel. l. præcipimus ff. de act. & oblig. l. quoties, et hoc innuit præsens littera, nã quidã asserũt post appellationẽ, excõicationem, & interdictũ in uxorem, & familiam, & terram suam * prolatum, petunt absolui ab excõicatio 23 ne, & relaxari per dictum interdictum, & respondetur quod interdictum generale quo ad Ciuitates, uel Castra, seu loca prolatũ non relaxabitur ad cautelã. Innuit ergo q̃d excõicatio, & interdictũ speciale b in uxorem, & filios prolatum relaxari põt ad cautelam, quia quod de uno hic negatur, de alio per consequens conceditur, ut sup. de præsumpt. c. nonne, de excõicatione, sup. ostensũ est, de interdicto ẽt in personas prolato supra dictũ est, & probatur, sup. eo. c. uenerabili, & sup. de excep. c. apostolice, arg. tamen contra in pred. c. cum in partibus. Hic ẽt not. quod tunc demũ petitur absolutio ab excõicatione, seu relaxatio interdicti ad cautelam q̃n sñia excõicationis, seu interdicti dicitur esse lata post appellationem legitimam * quando dicitur continere in se intolera 24 bilẽ errorẽ, ut sup. eo c. per tuas, & c. solet, itẽ not. q̃d in excõicatione locũ habet absolutio, sed interdictũ dicitur proprie relaxari * quæ autem sint similia, & quę dissimilia c in excommunica- 25 tione, * & interdicto, not. sup. eo. c. cum medicinalis, & secundũ 26 Papam sup. de appel. c. ad hæc quoniam.

SVMMARIVM.

1 QVICVMQVE dictio, uniuersale signum continens.
2 Vniuersale signum quandoq; ponitur pro particulari.

3 Omnis dictio, ponitur aliquando pro aliquo ex omnibus.
4 Suspensio potest inferri in Reges, Barones, & Laicos.
5 Ratam habens uim illatam clericis incurrit excommunicationē.
6 Seruus exequens mandatum domini in ui ferenda clericis non excusatur.
7 Obedire in malo nemo tenetur dominis.
8 Filius, patri, aut seruus dn̄o parēdo nō excusantur in atrociorib'.
9 Filius parendo patri, & seruus domino in leuioribus excusantur a pœnis, sed non quo ad excommunicationem.
10 Clericū offendens per satisfactionē non liberatur ab excōicatione
11 Clericum percutiens putans, uel intendens gratificari Regi, uel domino, an obliget dominum.
12 Clericum offendens putans gratificari domino obligat dominum si ratum habeat.
13 Peccata suos debent tenere authores.
14 Infamatus amplius infamari non potest.
15 Excommunicatus amplius potest excommunicari.
16 Sordescere amplius potest qui in sordibus est.
17 Clericum offendit qui suos seruos, filios, consanguineos, familiares offendit ipsius contemplatione.
18 Clericum grauare non ualens, malitiosè consanguineos grauat.
19 Suorum appellatione ueniunt uxores, & mancipia, coloni.
20 Clericus grauari dicitur per prohibitionem ne sua bona emātur ne ad clibanum suum, uel molendinum eatur, uel ne aliquis eorum prædia colat.
21 Re integra, dictio quo sensu capiatur.
22 Clerici grauandi sola licentia an statim inducat excommunicationem in eum qui licentiam dat.
23 Clericum grauans in rebus potest infra octo dies excommunicationem effugere satisfaciendo.
24 Terminus idem potest dari ad probandam offensam, & probandam exceptionem excommunicationis.
25 Satisfactio, & rei restitutio paria sunt.
26 Clericum grauans, & clericum grauare faciens uterq; est excommunicatus pari uinculo.

Greg. X. In Concil. Lugdun. CAP. III.

QVICVNQVE ſic ordina litteram, in excõicationis ſen
tentiam incidat ipſo facto quicũq; dederit alicui licentiã ꝑ
eo qđ etc & not. ꝙ hic dicit quicunq; [a] qđ eſt ſignũ uniuerſale * 1
quod oẽs & ſingulos cõprehendit, ut. ff. de her. inſt. l. hoc articulo
quiſq; . ff. de pig act. l. ſi neceſſarias. §. ſi annua. ff. de of. præſ. l.
iii. ſup. de maio. & obe. c. ſolite, uerſus fi. ẽt Epos. nec obſtat ſup.
c. quia periculoſum, quia ibi non eximuntur a ſent. excom. ſed ab
interdicto, uel ſuſpenſione. qñq; tñ ſignum [b] uniuerſale ponitur
* pro particulari, ut. i. q. vii. c. ſi quis omnẽ, oẽm, ideſt aliquem * 2
ex oibus, ut xv. q i. c. mulier, ibi omne ideſt aliquod ex omnibus. 3
¶ Suſpenſionis. not. ſuſpenſionis ſnĩam in Reges, & * primates, 4
uel barones, & alios laicos ferri: uel quod dicit ſuſpenſionis refe-
ras ad miniſtros clericos, qui ab offitio, & benefitio ſuſpendũtur.
¶ Licentiam. multo fortius [c] ſi mandatũ, uel iuſsio ꝑceſſerit, ut
ſup. eo. c. mulieres, & idem ſi qđ ſuo nomine factũ eſt ratũ habue-
rint, ut ibi, & ſup. de reſt. ſpol. c. cũ ad ſedem. ff. de ui, & ui arm. l. 5
i. §. deieciſſe, & . §. ſed & ſi cum quis aliũ. Sed nonne ſeruus, uel fi-
lius, uel mercenarius, uel alius ſubditus cui data eſt hæc licẽtia ex
cuſatur ab excõicatione, ſi eam * exequatur, & uidetur qđ ſic 6
quia uelle nõ creditur qui ĩperio patris, uel dñi obſequitur, ut. ff.
de re. iu. l. uelle, ad l. aquil. l. liber homo. ii. ad idẽ, xi. q. iii. c. quoniã
multos, ſup. eo. c. inter alia. Sed dic cõtra ar. ff de re. iu. l. ad ea, nõ
enim debet uti tali licentia, nec in talib' obedire * ut ſup. q. met. 7
cau. c. ſacris. 32. q 5. c. itane. xi. q. iii c. quid ergo mirũ, ad idẽ. ff.
de arb. l. ſi cũ dies §. cõpromiſſo. xi. q. iii c. nõ. n. ſemp, & vi. c. ſeq.
in aliis aũt diſtinguendum eſt, utrum ſeruus dño, uel filius patri
in atrociorib' obſequatur, quo caſu non excuſatur, * licet mitius 8
puniatur, ut C. ad l. iul. de ui pub. l. i. et l ſeruos, in uero in aliis ob
ſequatur, quo caſu ei parcitur. non quo ad excõicationem, ſed quo
ad aliã pœnã, * ut in pre. l. uelle, & . ff. de act. & obl. l. ſeruus, & 9
in pre. l. ad ea, is aũt qui non eſt ſubditus talia ꝑtextu talis licen-
tiæ cõmittens multa fortius tenetur, in hiis ergo atrociorib', & q
dedit licentiã, & qui ea uſus eſt tenetur, ut in pre l. liber homo. ff.
ꝙ ui aut clam. l. aut qui aliter. §. ſi quis ſeruus, et l. is qui. §. ſi tu
toris, et licet ille iuſſus tale maleficiũ facturus eſſet tñ tenetur iu
bens quia non debuit illius augere malitiam, ut ff. de ſeru. corrup.
l. i. § persuadere, & ſi unus de occiſione, uerberatione, iniuria, uel
grauaminib' illatis ꝑſone ſatiſfecerit, propter hoc aliter non li-

[a] Hoc uniuerſale uerbum interpretatur iuxta Gul. ſnĩam quem in hac re citat Io. an. hic in uerb. quicunque, ſed et Nic. Dio. hic in gl. i. Gul. nomen expreßim citat ut & Gem. hic. Maiol.

[b] Hoc dictum tanquam a Gul. primum inuentum refert. Io. an. hic in uerbo quicunq; M.

[c] Minus eſſe licentiam quam mandatum, uel iuſſum, tãquam inuentori Gul. aſcribit hic Gemin. circa pri. eidem Gul. aſcribit Nic. Dion. in prin. ſubdens concord. Io. an. & Archid. Maiol.

10 beratur * arg ff. ad l. aquil. l. item mella. §. sed si plures. quid si
aliquis subditus, uel nō subdit' regis, uel pricipis excōicati absq;
licentia, uel ēt metu dñi exeōicati, occōne tñ huius excōicationis
occidit, uel capit. uel aliud cōmmittit de hiis q̄ hic continentur.
11 nunquid ex hoc tenetur rex, uel princeps, uꝰ q. sic, * cū hoc ma
leficium ipsius contēplatione uideatur esse cōmissum, ar. i pre. §.
si tutores, & C. ad l. iul. de ui pub l. i. & l. quoniam. Sed dic con-
12 tra, nisi ratum a babuit, & suo noīe * factum fuerit, ut p̄dixi, ad
hoc. n. ut obligetur duo interuenire debēt, uidelicet qđ eius noīne
fiat malefitiū, et q. ratum habeat, ut in pre. §. sed et si cū quis aliū
13 peccata. n. suos debent tenere auctores, ut C. de pœn l. sancimus,
sup. de hiis q̄ fiunt a maio. par. cap c. quæsiuit, licet sit ar contra.
ff. de neg. gest. l. si pupilli. §. si ergo, et. §. item quæritur. itē quid
si rex, uel prīceps qui ob aliquem excessum excommunicatus est
dedit hanc licentiā, et eam non reuocauit, et ad occisionem, uel bo
norum captionem, uel ad alia est processum, nunquid incurret hanc
excommunicationem ex hac const. et uꝰ qđ non cum. n. sit extra ec
clesia, non amplius potest fieri extra illā. sicut nec infamatus po-
14 test amplius infamari * ut. C. ut int. cer. temp crim. pron. l. ii.
15 sed dic contra nā excommunicatus bene potest amplius * excom
municari, ut sup. eo. c. offiti, & sup. de iudæ. c. quorundā, in fi. ubi
16 de hoc, ut qui in sordibus est ad huc sordescat * amplius, ut 47.
dis. c. quantumlibet, in fi palea est, hoc satis patet ex uerbo illo qui
cunq; sup. in prin posito qđ comprehendit quemlibet. ¶ Licentiā
dederint. uel acceperint, sic excommunicatus est ēt accipiens. ar.
C. mand l. a procuratore. ¶ Capiēdi. scilicet ipsos, uel sua, uel suo
rum sic sup. de elec. c. sciant. ¶ Vel suorū. b filiorum, uel seruorum
illi. n. sui sunt, ut inst. de hiis qui sunt sui p totū, idēēt dicendū est si
17 sint consang. * ut in d. c. sciant, uel domestici, ut C. de hiis qui ad
eccl l. p̄senti. §. sanè, uel familiares. xii q. ii. c. ecclesiaꝶ ex quo sui
occasione grauātur c et in hoc occurritur illorꝶ malitiis qui cū
non poßint, uel non audeant iudices uel clericos directè grauare,
18 grauant * eorum consang. contra iura, ut de iniu. et dam. da. c. etsi
pignor. C. ne fil. p pa. p totum, et i q. 4. c. quia p̄sulat', itē noīe suo
19 rum possunt intelligi uxores, et mancipia * C. de Epi. & cle. l. ii.
et coloni 89. dis. c. indicatum. 32. q. 6. c. si. & C. de remis. l. qui
cunq; qui autē dicātur domestici, not. 3. q. 5 in summa. ¶ Grauādi.
puta d quia inhibent ut aliquid de suorum bonis ematur, uel ne

a Hæc dicta retulit hic Io. an. in uerb. alias. sed Gul. nomen a quo desumpsit omnino præter mißit. Maiol.

b Refertur hæc gl. a. Io. And. in uerb suorum tacito Gul. nomine a quo desumpsit sed Gem. nominat ē hic eād. gl. Gul. ascribit sicut, & Nicol. Dion qui idem nomen explicat Maiol.

c Similis excommunicationis casus habetur sup. de elec. c. sciant, & ibi dixi.

d Exempla ista grauaminis hic desumpsit Io. An. & transtulit sine ulla Guliel. nominis expreßione. Ma

ad eorum clibanum, uel molendinum, uel mercatũ * eatur, uel ne 20
aliquis eorũ prædia collat, uel aliquid in eorũ utilitatem fiat, & huiusmodi sup de priuil. c. quanto. ¶ Nisi licentiam ipsam. scilicet occidendi, uel grauandi psonas. ¶ Re integra. idest * priusquã ad 21
occidendũ, uel capiendũ, uel aliter grauandũ a easdem psonas in aliquo processu fuerit. sup. de elec. c. in causis, si aũt ad aliquẽ actũ processerint statim licentiã * dantes sunt excõicati, ut quidã di 22
cunt, arg. C. de Epis. et cler. l. si quis modicã. quæ est de pœn. dis. i. C. ad l. Iul. maiest. l. quisquis. ar. contra. ff. qd quisq; uir. l. i. in fin. de pœn. dist. i. c. cogitationis. Sed hoc dicunt speciale in odiũ illorum qui tales licentias dant, sic sup. de homic. c. pro humanĩ, sequens tñ littera eis contradicit, ubi dicitur. qđ si processum est ad captionem bonorũ potest emendari per satisfactionẽ infra 8. dies ¶ Octo dierum. ergo ante tempus istud non sunt excõicati, possunt tñ excõicari * ut sup. eo. c. dilectus, & quandoq; simul ter- 23
minus datur ad probandam manifestam * offensam. ut sup. eo. c. 24
solet, & probandũ exceptionem excõicationis, ut sup. de excep. c. pia. ¶ Satisfactio. nota qđ hæc duo paria sunt scilicet rem restituere, * uel pro ea satisfacere, ut sup. de usur. c. quanquã, ar. ff. 25
commod. l. iii. § i. ff. de pign. act. l. si rem alienam. § omnis, & §. sequenti. ¶ Data uti. sic ergo tam dans licentiam, quam qui exequitur, & etiam præmissa sine licentia perpetrans ligatus * est, 26
C. de accus. l. non ideo minus. ff. de iniur. l. non solum, in princ. & § qui mandato, & sup. eo. c. mulieres, de hoc not. sup. in gl. multo fortius, &c. ¶ Apostolicam. b secus esset si hoc dictum non fuisset, ut sup. eod. c. nuper.

a Interpretationem hanc de uerbo ad uerbũ refert Io. An. hic in uerb. re integra, & Guliel. nomen non prætermißit: sed & Gem. hic col. ii. propè fi. etiam Gul. meminit. Maiol.

b Et hanc ultimam gl. Ioan. And. sibi ascribit, tacito Gul. nomine sicut aliquando integros tractatus sibi arrogauit, ut Alb. scribit in diction. Matrimoniũ. Maiol.

F I N I S.

A

Commenda

F

Falsę

GG

H

I

L

M

negata

O

Speculator

FINIS.

REGISTRVM.

* ** A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z
AA BB CC DD EE FF GG HH II.

Omnes sunt quaderni, prçter A. & II. qui sunt duerni.

Impressum Fani apud Iacobum Moscardum Veronen. M. D. LXIX.